

**ÂŞIK CİNASÎ'NİN
HAYATI, SANATI VE ŞİİRLERİ**

Hamza KOLUKISA

**Doktora Tezi
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Prof. Dr. Ali KAFKASYALI
2014
Her Hakkı Saklıdır**

**ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

Hamza KOLUKISA

ÂŞIK CİNASÎ'NİN HAYATI, SANATI VE ŞİİRLERİ

DOKTORA TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Prof. Dr. Ali KAFKASYALI**

ERZURUM - 2014

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ BEYAN FORMU

30/06/2014

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “Âşık Cinasî'nin Hayatı, Sanatı ve Şiirleri” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin 5 (beş) yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Hamza KOLUKISA

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof. Dr. Ali KAFKASYALI danışmanlığında, Hamza KOLUKISA tarafından hazırlanan bu çalışma 30 / 06 / 2014 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

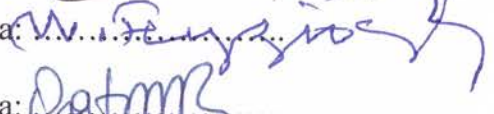
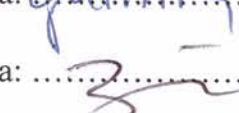

Başkan : Prof. Dr. Ali KAFKASYALI

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Ahmet Ali ASLAN

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Nesrin FEYZİOĞLU

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Gülhan ATNUR

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Yusuf Ziya SÜMBÜLLÜ

İmza:
İmza:
İmza:
İmza:
İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. ... / ... / 2014

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET	XIV
ABSTRACT	XV
KISALTMALAR	XVI
ÖNSÖZ	XVII

GİRİŞ

I. ÂŞIKLIK GELENEĞİNİN TARİHİ GELİŞİMİ VE TEMSİLCİLERİ	1
II. ÂŞIKLIK GELENEĞİ VE CİNASÎ	6

BİRİNCİ BÖLÜM

ÂŞIK CİNASÎ VE ÇEVRESİ 10

1.1. DOĞUM YERİ VE TARİHİ	10
1.1.1. Doğum Yeri	10
1.1.2. Doğum Tarihi	12
1.2. ADI, SOYADI VE MAHLASI	12
1.2.1. Adı	12
1.2.2. Soyadı	13
1.2.3. Mahlası	14
1.3. BABA TARAFI	14
1.3.1. Babası	14
1.3.2. Dedesi	15
1.4. ANNE TARAFI	16
1.4.1. Annesi	16
1.4.2. Annesinin Babası	16
1.5. YAKIN ÇEVRESİ	17
1.5.1. Eşi	17
1.5.2. Çocukları	17
1.5.3. Kardeşleri	17
1.6. ÂŞIK CİNASÎ'NİN HAYATI	18
1.6.1. Çocukluğu	18
1.6.2. Tahsil Hayatı	19
1.6.3. Meslek Hayatı	19

1.6.4. Şiire Başlaması ve İlk Başarısı	20
1.6.5. Aldığı Ödüller	21
1.6.6. Bestelenen Şiirleri	21
1.6.7. Gezileri	22
1.7. BASIN VE YAYIN ORGANLARINDA CİNASÎ	22
1.8. CİNASÎ'NİN YAYIMLANAN ESERLERİ	23
1.9. CİNASÎ İÇİN YAZILANLAR	24
İKİNCİ BÖLÜM	
CİNASÎ'NİN ŞİİRİNİ VE SANATINI OLUŞTURAN DEĞERLER	
2.1. TÜRK HALK EDEBİYATI KAYNAKLARI	28
2.2. CİNASÎ'NİN KİŞİLİĞİ	29
2.3. DİNÎ GÖRÜŞÜ	32
2.4. MİLLÎ KONULARDAKİ HASSASİYETİ	36
2.4.1. Vatan Sevgisi	36
2.4.2. Millet Sevgisi	38
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
CİNASÎ'NİN ŞİİRLERİNDE İŞLEDİĞİ KONULAR	
3.1. TABİAT UNSURLARI	41
3.2. SEVGİ UNSURLARI	45
3.3. ÜLKENİN SİYASÎ, SOSYAL VE EKONOMİK MESELELERİNİ İŞLEYİŞİ	47
3.4. MİLLÎ, MANEVÎ VE AHLÂKÎ DEĞERLERİ KULLANIŞI	51
3.5. MEMLEKET MESELELERİNE ÇARE ARAYIŞI	57
3.6. DÜNYA GÖRÜŞÜ	60
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
CİNASÎ'NİN ŞİİRLERİNİN KURULUŞ, ŞEKİL VE SANATKÂRLIK ÖZELLİKLERİ	
4.1. KAFİYE KURULUŞU	63
4.2. KAFİYE KELİMELERİNİN HECE SAYILARI	81
4.3. KAFİYE ÇEŞİTLERİ	82
4.3.1. Cinaslı Kafiye	82
4.3.2. Tunç Kafiye	83

4.3.3. Zengin Kafiye	83
4.3.4. Tam Kafiye	84
4.3.5. Yarım Kafiye	84
4.4. KAFİYEYLE İLGİLİ DİĞER HUSUSLAR	85
4.5. LEBDEĞMEZ	87
4.6. MECAZLAR	88
4.7. CİNASLAR	89
4.8. BENZETMELER	93
4.9. MÜBALAĞA	94
4.10. ALİTERASYON	94
4.11. ASONANS	95
4.12. ATASÖZLERİ	95
4.13. DEYİMLER	97
4.14. DUA VE BEDDUALAR	97
4.14.1. Dualar	97
4.14.2. Beddualar	99
4.15. ÖVGÜLER, YERGİLER	99
4.15.1. Övgüler	99
4.15.2. Yergiler	101
4.16. YEMİNLER	102
4.17. DİL VE ÜSLUP ÖZELLİKLERİ	103
4.18. ŞİİRLERİN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ	108
4.18.1. Hane Sayısı	109
4.18.2. Hece Sayısı	109
4.18.3. Mısra Yapısı	111
4.19. ŞİİRLERE AD VERME DURUMU	113
4.20. GÜLCE EDEBİYAT AKIMI VE CİNASÎ	116

BEŞİNCİ BÖLÜM

ŞİİRLER

7 Heceliler	120
1. Medine Hasreti	120
2. Yakarış	120

3. Yetim Yavru	121
4. Ekin Manileri	122
5. Ramazan Manileri	123
6. Uygur'um	124
8 Heceliler	125
7. Gurbet	125
8. Taşlama	126
9. Bahar Gelsin de Gör	127
10. Sarıkamış	128
11. Delikanlı	129
12. Yunus Gibi	130
13. Arzuhâlim	131
14. Mevlâ'sını	131
15. Elifinen	132
16. Yayla Sende	133
17. Köyün Şaban'ı	134
18. Kargış	135
19. Sen Layla'ya Ben Yaylaya	136
20. Âşıklarda Sır Biter mi?	137
21. Gönlüm Benim	138
22. Gören Olmaz	139
23. Dağlar	140
24. Gülüm	141
25. Yakar Gider	142
26. Medya	145
27. Yalan Söyler	144
28. Gül Gönder Ana	145
29. Şu İnternet Ozanları	146
30. Yakışmaz mı?	147
31. Yalan Dünya	148
32. Açar Olmaz	149
33. Gül	150

34. Aktı Gitti Neşet Ertaş	151
35. Halayda Bir Güzel Gördüm	152
36. Gönül Dileği	153
37. Borabay'da Dostluk Vardı	154
38. Dosta Özlem	155
39. Şegirt Diyem	156
40. Haydin Dostlar Sohbet Edek	157
41. Arıyorum	158
42. Ey Sevgili Sana Geldim	159
43. Yetiş Ya Resulallah	160
11 Heceli Şiirler	161
44. Kurban Olurum	161
45. Canım Yaylalar	162
46. Çıksam Yaylaya	163
47. Ardahan	164
48. Canım Ardahan	165
49. Yazı Gurbet Elde Kışı Sılda	166
50. Yaylalar	167
51. Bey Olmaz	167
52. Dua	168
53. Evvel Zaman İçinde	169
54. Bol Verir	170
55. Doğrulmaz	171
56. Mevlüt İhsânî'ye	171
57. Bizim Türkümüz	172
58. Zülf-i Yâre Dokunur	173
59. Kara Tren	174
60. Hey Aman Dağlar	175
61. Bir Ödülün Anatomisi	176
62. Sürü Değilim	178
63. Kars'ın Kalesi	178
64. Aşkın Nârında (Zincirbend)	180

65. Ayrılık	180
66. Harman Yeri Türkiye	181
67. Son Mevsim	182
68. Çobanoğlu'na	183
69. Elveda	184
70. Kûlah Düştü Kel Göründü	185
71. Hızlı Balıkçı	186
72. Kime Ne?	186
73. O Köyde	187
74. Efendim (1)	188
75. Sultanım	188
76. Dikenli de Olsa Gülü Severim	189
77. Tutmadı Gitti	190
78. Ağla Gözlerim	191
79. Dostlar	192
80. Bu Gece	192
81. Başkanım	193
82. Kurban Olsun Kurbanın	194
83. Bir Zamanlar	195
84. Yolu Yaylanın	196
85. Mevlâm	197
86. Gurbet Dediler	198
87. Bizim Yaylalar	199
88. Soldu Dediler	200
89. Gülü Kars'ımın	201
90. Merhaba	202
91. Allah Gül Demezse	203
92. Kriz Cinaslıları	204
93. Vardır Dediler	205
94. Ne Hanlar Gördüm	206
95. Küstüm Feleğe.....	207
96. O Muhannet Gelmez mi?	208

97. Dil Yarası	209
98. Âşığın Gönü	210
99. Alaca Saatler / Lebdeğmez	211
100. Özledim	211
101. Biçersin Dağlar	213
102. Yakını Dağlar	214
103. Bana Ne	215
104. Boşuna Dağlar	216
105. Neyleyim	217
106. Bahar Gelende	218
107. Evrende Bir Gece	219
108. Sevdiğim	220
109. Zor Tekellüm	221
110. Gözlerin	221
111. Er Meydanına	222
112. Seher Vakti	224
113. Bala Getirir	225
114. Canım Efendim	226
115. Yalan Dünya	227
116. İncitir	228
117. Efendim (2)	229
118. Dağların (Lebdeğmez)	230
119. Yaylalar	231
120. Batılı Dostlarımız	232
121. Dikenler Gelsin	233
122. Üstâdım	234
123. Ölüm Yağıyor	235
124. Sizde Ne Derler	236
125. Sonra Yürüdüm	237
126. Kurtuluş Destanı	238
127. Beyim	239
128. Kardeş Olalım	240

129. Amasya Garı	241
130. Vefasız	241
131. Sineme Yazdım	242
132. Eyvah Ey	243
133. Âşık Kimdir	244
134. Hey Vatanım Hey	245
135. Çare Sende	246
136. Babalar Günü	247
137. Gönül Odur	248
138. Kızlar Neden Evde Kalır	248
139. Kara Yer	249
140. Artvin Kadını	250
141. Dokunmayın Artvin'ime	251
142. Bu Nasıl Sevda	252
143. Kaz Sofrası	254
144. Mektebin Bacaları	255
145. Dünya Dedikleri	256
146. Ben	257
147. Hanak Destanı	258
148. Asrın Depremi	259
14 Heceliler	262
149. Sultanların Sözleri	262
150. Çobanoğlu'nun Ardından	263
151. Besmele	264
152. Bir Gençlik İstiyorum	265
15 Heceliler	266
153. Elmalı Tabak	266
154. Nesine	267
155. O Yana	267
156. Koy Sinemin Üstüne	268
157. Gülü Mevlâ'nın (Satranç)	268
158. Âşıkların (Satranç)	269

Tecnisler	270
159. Bağlama	270
160. Yâr Beni	270
161. Dediler	271
162. Yarda Gül	271
163. Diken Kokusu	272
164. Yara Neşet'i	272
165. O Dağlar	273
166. Yâr Demem	274
167. O Zaman	275
168. Yüreğime Yaş Düşer	275
Nazireler	277
169. Gel de Sen Çöz Öyle Çözmek Kolaysa	277
170. Makbule	280
171. Sigara	282
172. Niye	284
Nazire Dörtlük ve Beyitler	286
Farklı Nazım Birim ve Biçimleri	288
173. Aşk Denilen Bilmece	288
174. Dağlara Söyledim	289
175. Son İmtihan	290
176. Emanet	290
177. Sen Hatemü'l Enbiyasın	291
178. Kazan Var	292
179. Şu Yollar	292
180. Aya Zından	293
181. Bu Yollar	293
182. İncecikten Bir Kar Yağar	294
183. Bekle Diyordun	295
Beyitlerle Yazılanlar	296
184. Hayat Hikâyem	296
185. Sultanım	296

186. Öğretmenim	297
187. Ruhun Aynası	298
188. Yaralı Sinem	299
189. Yüksekler Safra İster	299
190. Çölde Vuslat	300
191. Tilkinin Dostluğu	301
192. Giryan	302
193. Düşünce	303
194. Gönül	304
195. Vatanın Duvağı	305
196. Gözyaşı	305
197. Kervanıma Gam Katar	306
198. Mestaneler	307
199. Daldı Can	308
Beyitler	309
Aşk ve Sevgi	309
Sözdeki Güzellik	309
Dünya Görüşüm	309
Mutluluğun Dört Hali	309
Görmek ve Duymak	309
Kapılar	309
Olgunluk	309
İrilik	310
Aranır Olmak	310
Sandık ve Demokrasi	310
Yalan Aşklar	310
Gerçek Zenginlik	310
İlmin Gayesi	310
Dörtlükler	311
Türk Milleti	311
Ayaktakiler	311
Tezat	311

Kör Cahil	311
Sorumsuz	312
Gelin Kaynana	312
Irak Savaşı	312
Ben Ha Ben	312
Makyaj	313
Ünlü Olmak	313
Kültür Savaşı	313
Tsunami	313
Taştan Füzeler	314
Alkış	314
Zavallı	314
Sözde Vatandaş	314
Savaşlar	315
Kalkan	315
İpekte Kusur	315
Anneler	315
Dost Var ki	316
Sarıkamış	316
Kal'a Bende	316
A. Karakoç'a	316
Kaftan	317
Güzellik	317
Dil Yarası	317
Söz Pazarı	318
Yükün Değeri	318
Arz-ı Hal	318
Gam Yakışı	318
Göz/e Derler	318
Bir Dörtlük Dua	319
Bahtiyar Vahapzade'nin Ardından	319
Terk-i Diyar	319

Hayatın Hülâsası	319
Zamane Gençliği	320
Acımak	320
Neyleyim	320
ATIŞMALAR - DEYİŞMELER	321
A. Muammalı Atışmalar	321
1. Kimdir Pehlivan (Onur Bilge - Âşık Cinasî)	321
2. Ayağı Yok - Dili Var (Âşık Gürkanî - Âşık Cinasî)	321
3. Muamma Dörtlükler (Eyüp Yüce - Âşık Cinasî)	323
B. İkili Atışmalar	324
1. Avcı (Âşık Reyhanî - Âşık Cinasî)	324
2. Ferhat (Ali Rıza Atasoy - Âşık Cinasî)	325
3. Gülün Üstüne (Tuncay Akdeniz - Âşık Cinasî)	326
4. Bu Gece (Âşık Gürkanî - Âşık Cinasî)	327
5. Deyişme (Âşık Gürkanî - Âşık Cinasî)	328
6. Giderim (Âşık Cinasî - Âşık Gürkanî)	329
7. Yar Usta (Âşık Cinasî- Âşık Gürkanî)	330
8. Ekrem Hocam'a [İmsak Kılıç- Âşık Cinasî (Ekrem Yal buz)]	331
9. Gönül Dilinden (Hamit Korken - Âşık Cinasî)	332
10. Bu Sabah (Âşık Gürkanî - Âşık Cinasî)	333
11. Seçemiyorsa (Âşık Gürkanî - Âşık Cinasî)	335
12. İşleyin (Âşık Gürkanî - Âşık Cinasî)	336
13. Anam (İmsak Kılıç - Âşık Cinasî)	337
14. Gurbetin Kahır (Ozan Mikdatî - Âşık Cinasî)	338
15. Yeter be Ustam (Hikmet Çiftçi - Âşık Cinasî)	340
16. Merhaba (Eyüp Cüce - Âşık Cinasî)	341
C. Üçlü Atışmalar	342
1. Bin Çıkar (Âşık Gürkanî - Onur Bilge - Âşık Cinasî)	342
2. Döndüren Olmaz (Âşık Gürkanî - Erenî - Âşık Cinasî)	343
3. Kalan Bir (Âşık Gürkanî - Erenî - Âşık Cinasî)	344
4. Gez Güle Güle (Ahmet Omurca - İsmail Daşdemir - Âşık Cinasî)	346
	349

D. Dörtlü Atışmalar	
1. Gaye Bu Gece (Âşık Gürkanî - Âşık Cinasî – Erenî - İ. Etem Ekinci)	349
2. Çanakkale (Seyfeddin Karahocagil - Yener Sezgi - Nerman Karakoç - Âşık Cinasî)	352
3. Yaram Benim (İsmail Daşdemir - Yener Sezgi - Ahmet Omurca - Âşık Cinasî)	354
E. Çoklu Atışmalar	355
1. Âşık Cinasî (Nerman Karakoç- Zübeyde Gökbulut- Yener Sezgi- Seyfeddin Karahocagil - Murat Gün - Atilla Ertuğrul - Bülent Cürül - İ. Vedat Çarpar)	355
Atışmanın Ardından (Aldı Âşık Cinasî)	359
2. Gül'e Bak (Zübeyde Gökbulut - Âşık Cinasî - Hasan Öz - Nazende Özgecan - Acem Kızı - Atilla Ertuğrul - Yener Sezgi - Bülent Cürül)	361
3. Neşet Ertaş 1 (Zübeyde Gökbulut - Bülent Cürül - İ. Vedat Çarpar - Seyfeddin Karahocagil - Yener Sezgi - Âşık Cinasî)	363
4. Neşet Ertaş 2 (Zübeyde Gökbulut - Bülent Cürül - Yener Sezgi - Seyfeddin Karahocagil - Âşık Cinasî)	366
SONUÇ	369
SÖZLÜK	371
KAYNAKÇA	379
EKLER	383
Ek 1	383
Cinaslı Kesik Maniler	383
Ek 2	390
Hikâyeler	390
1. Kurt Ahmet (Mitolojik Hikâye)	390
2. Yanık Gül	395
Ek 3	398
Özlu Sözler	398
Ek 4	399
Fotoğraflar	399
ÖZGEÇMİŞ	403

ÖZET**DOKTORA TEZİ****ÂŞIK CİNASÎ'NİN HAYATI, SANATI VE ŞİİRLERİ****Hamza KOLUKISA****Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ali KAFKASYALI****2014, 403 sayfa****Jüri: Prof. Dr. Ali KAFKASYALI****Doç. Dr. Ahmet Ali ASLAN****Doç. Dr. Nesrin FEYZİOĞLU****Doç. Dr. Gülhan ATNUR****Yrd. Doç. Dr. Yusuf Ziya SÜMBÜLLÜ**

Türk milletinin tarihi ile yaşıt olan Türk âşıklık geleneği, Türk dili, edebiyatı, kültürü ve sanatının en temel unsurlarından biridir. Türk milletinin var olduğu her mekân ve devirde sürekliliğini devam ettiren bu geleneğin günümüzde de önemli temsilcileri vardır. Bunlardan biri de Âşık Cinasî (Ekrem Yalbuç)'dir. Bu çalışmada Âşık Cinasî'nin hayatı, sanatı ve şiirleri ele alınmıştır. Çalışma girişten sonra beş bölümden meydana gelmektedir.

Giriş kısmında Ozan-Baksı geleneğinin devamı niteliğindeki âşık tarzı şiir geleneğinin tarihi ve temsilcileri hakkında bilgi verildi.

Birinci bölümde âşığın hayatı ve yakın çevresi ele alınarak doğum yeri ve tarihi; adı, soyadı, mahlası; eşi ve çocukları; çocukluğu, tahsili, meslek hayatı incelendi.

Âşık Cinasî'nin şiirini ve sanatını oluşturan halk edebiyatı kaynaklarının ele alındığı ikinci bölümde, Türk ahlâk kaideleri, din, vatan ve millet sevgisi gibi değerler üzerinde duruldu.

Üçüncü bölümde şiirlerinin muhtevasını oluşturan tabiat, sevgi unsurları, sosyal ve siyasî meseleler, millî, manevî ve ahlâkî değerler gibi konular işlendi.

Dördüncü bölümde şiirlerinin kuruluş, şekil ve sanatkârlık özellikleri tespit edilmeye, Türkçeyi kullanma gücü gösterilmeye çalışıldı.

Beşinci bölümde âşığın yayımlanan ve yayımlanmayan şiirlerine, hece sayılarına göre tasnif edilerek yer verildi.

Kaynakça kısmında ise çalışmada faydalanılan eserler alfabetik sırayla gösterildi.

Anahtar Kelimeler: Âşıklık geleneği, âşık şiiri, Âşık Cinasî.

ABSTRACT
PH. D. DISSERTATION
THE LIFE, ART AND POEMS OF CİNASÎ, THE BARD

Hamza KOLUKISA

Supervisor: Prof. Ali KAFKASYALI

2014, 403 pages

Jury: Prof. Dr. Ali KAFKASYALI

Assoc. Prof. Dr. Ahmet Ali ASLAN

Assoc. Prof. Dr. Nesrin FEYZİOĞLU

Assoc. Prof. Dr. Gülhan ATNUR

Assist. Prof. Dr. Yusuf Ziya SÜMBÜLLÜ

Coeval with the history of the Turkish nation, the Turkish minstrelsy tradition is one of the most basic elements of Turkish language, literature, culture and art. It exists and perpetuates its continuity within the Turkish nation at all times and in all places, and it also has significant representatives today. One of them is Cinasî, the Bard (Ekrem Yalbuz). In this study, the life, art and poems of Cinasî, the Bard are examined. Apart from the introduction the study consists of five chapters.

In the introduction part; some information about the history and representatives of the minstrel-style poetry tradition, which was namely the continuation of Ozan-Bakhsi tradition, has been given.

In the first part; by dealing with the life of Cinasî, the Bard and close friends and his environment his date and place of birth; his name, surname and pseudonym; his wife and children; his childhood, education and professional life were examined.

The Turkish moral rules, religions and values such as patriotism have been evaluated in the second part, in which the folk literature sources that forms the poetry and art of Cinasî, the Bard were discussed.

In the third part; nature, the elements at love, social and political issues, national, spiritual and moral values which constitute the content of his poem were treated as main subjects.

In the fourth chapter; the organization, shape and craftsmanship features of his poems are tried to be identified and his power of using native Turkish language have been organized and evaluated.

In the fifth chapter; the published and unpublished poems of Cinasî, the Bard were given by classifying according to the syllabic meter.

In the bibliography, the works which were made use of were displayed in an alphabetical order.

Key words: Minstrel Tradition, bardic poems, Cinasî, the Bard.

KISALTMALAR

C. : Cilt

H.z. : Hazreti

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

MFAD : Millî Folklor Araştırma Dairesi

s. : Sayfa

S. : Sayı

TDK : Türk Dil Kurumu

TKAE : Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü

vb. : Ve benzeri

Yay. : Yayınları

Not: Metinde geçen parantezlerdeki birinci sayı şiirlerin numarasını, ikinci sayı ise şiirin bulunduğu sahife numarasını göstermektedir.

ÖN SÖZ

Türkler değişik coğrafyalarda yaşamış, yaşadıkları yere ve çağa damgasını vurabilmiş bir millettir. Farklı yerlerde hayat süren bu insanlar arasındaki en önemli bağ kültürüdür. Bir milletin kültürü, onun bütün fertlerinin sahip olduğu, tarihin seyri içinde meydana getirdiği değer yargıları, hayat tarzları, bu hayatın aksedişinin göstergesi olan sanat eserleri, edebiyat ürünleridir. Halk kültürü; milletin birbiriyle olan sevgi ve nefret ilişkilerini, hayat felsefesini, ahlâk görüşünü, olaylar karşısındaki davranış tarzını ve pratik zekâsını aksettiren en güzel aynadır. Halk kültürünün en önemli taşıyıcısı ise âşıklardır. Onlar, halka en yakın kişiler olmaları münasebetiyle onların sıkıntılarını, sevinçleri çok iyi bilirler. Halkın engin duygu ve düşüncelerini, hayat tarzlarını şiirlerine konu etmişler, sazlarıyla dillendirmişler, türkü edip söylemişlerdir. Bu davranışlarıyla halkın gören gözü, konuşan dili, düşünen beyni olma gibi mühim bir vazifeyi yüklenen âşıklar yüzyıllardır millî kültürün âdetâ hamiliğini yaparak bunları nesilden nesile aktarmışlar, günümüze kadar taşımışlardır.

Ozan-baksı geleneğinin devamı niteliğindeki âşıklık geleneği Kurbanîleri, Sarı Âşıkları, Karacaoğlanları, Köroğulları, Emrahları, Âşık Şenlikleri, Âşık Veyselleri, Âşık Çobanoğulları, Âşık Reyhanîleri yetiştirmiştir. Âşıkların gerek yetiştirme biçimleri ve âşıklığa başlamaları gerekse de sanatlarını icra etmelerinde değişiklikler olmakla birlikte bu kadim gelenek günümüzde de devam etmektedir. Bu geleneği devam ettiren günümüz âşıklarından biri de Âşık Cinasî (Ekrem Yalbuz)'dir. Çalışma da onun hayatı ve sanatı üzerine tesis edildi.

“Âşık Cinasî Hayatı, Sanatı, Şiirleri” başlığını taşıyan çalışma girişten sonra beş bölümden meydana gelmektedir. Giriş kısmında kısaca âşıklık geleneğinin dünü ve bugünü üzerinde duruldu. Birinci bölümde âşığın hayatı ve yakın çevresi hakkında bilgi verildi. Bu bölümdeki bilgilerin tamamına yakını âşıkla yapılan görüşmelerden aktarıldı. İkinci bölümde Âşık Cinasî'nin şiirini ve sanatını oluşturan değerler üzerinde duruldu. Üçüncü bölümde şiirlerinin muhtevası ve ele aldığı konular işlendi. Dördüncü bölümde şiirlerinin kuruluş, şekil ve sanatkârlık özellikleri tespit edilmeye çalışıldı. Beşinci bölümde ise âşığın hece sayılarına göre tasnif edilen şiirlerine yer verildi.

Özellikle mahalli ağızla yazılan şiirlerin daha iyi anlaşılması için çalışmanın sonuna küçük bir sözlük eklendi.

Çalışmanın bölümlerinin ve alt başlıklarının belirlenmesinde Ali Kafkasyalı'nın "Âşık Murat Çobanoğlu Hayatı-Sanatı-Eserleri" adlı kitabından istifade edildi.

Çalışmanın gayesi Âşık Cinasî'nin şiirlerinden hareketle sanatkârlık gücünü ortaya koyarak âşıklık geleneği içindeki yerini tespit etmek, onu bu geleneği devam ettirenlere tanıtmak ve Türk edebiyatındaki yerini almasını sağlamaktır.

Her alanda olduğu gibi çalışmamız sürecinde de her türlü desteğini gördüğüm muhterem hocam Prof. Dr. Ali KAFKASYALI'ya, yine her türlü bilgi ve belgeyi bizimle paylaşan Sayın Ekrem YALBUZ (Âşık Cinasî)'a teşekkür etmeyi zevkli bir görev addediyorum.

Hamza KOLUKISA

22 Mayıs 2014, ERZURUM

GİRİŞ

I. ÂŞIKLIK GELENEĞİNİN TARİHİ GELİŞİMİ VE TEMSİLCİLERİ

“Türk âşıklık geleneğinin varlığı, tarihî kaynaklara bakıldığında, Türk tarihi ile paralellik arz etmektedir. Türklerin, tarihin en eski çağlarından beri Çin Seddi’nden Tuna boylarına, Sibiryâ tundralarından Hint Okyanusu ile büyük Sahra çölüne kadar uzanan geniş kültürleriyle varlıklarını sürdürüp etkili oldukları bilinmektedir. Türk âşıklık geleneği de Doğu Türkistan’dan, Avrupa içlerine kadar, Kazakistan yaylalarından Basra Körfezi’ne, Afrika içlerine kadar Türk’ün vatan yaptığı her coğrafyada ozan/bahşi/âşıklarını yetiştirmiş, kopuzunu/sazını çalmış, meclisler oluşturmuştur.” (Kafkasyalı, 2009b: 34)

Ozanlık veya destan geleneği olarak adlandırılan İslâmiyet öncesi Türk edebiyatında ozanların icra ettiği şairlik, hekimlik, hatiplik büyücülük gibi birçok görevi vardır. Halk bunlara karşı son derece hürmetkârdır. Türk toplumlarında bu sanatçılar farklı isimlerle çağrılır. Bunlara Altaylılar “Kam”, Kırgızlar “Baksı (Bahşı)”, Yakutlar “Oyun”, Tonguzlar “Şaman”, Oğuzlar ise “Ozan” demişlerdir. Bunlar şölenlerde, avlarda, yağlarda önemli bir yere sahiptirler. (Köksal, 1985: 180).

“Türkler muhtelif dinleri kabul ettikleri zaman baksı-ozanların mevki ve ehemmiyetleri, içtimaî mevkileri, dinî vazifeleri tabiatıyla değişiyordu.” (Köprülü, 1989: 58) Bu değişim İslâmiyet ile birlikte devam etmiş, Ozanlık veya destan geleneği olarak adlandırılan İslamiyet öncesi halk edebiyatı geleneği yerini, Müslümanlığın etkisiyle yeni bir biçim ve öz kazanan “âşık tarzı Türk halk şiiri”ne bırakmıştır (Artun, 1997: 41). “Ozanlık geleneği, Âşık Tarzı şiir geleneğine doğrudan veya Tekke ve Ordu şairleri vasıtasıyla dolaylı olarak inkılap etmiştir.” (Çobanoğlu, 2000: 127).

Kültür kaynaklarının Orta Asya’dan Anadolu’ya çağlar boyu süren bir zaman süreci içinde halk şiiri geleneğini şekillendirici bir etkisi olmuştur. (Artun, 1997: 41). Çünkü Türkler, tarih sahnesine çıktıkları günden beri sık sık yurt değiştirerek geniş bir alana yayılmışlar, çok sayıda devlet ve imparatorluklar kurmuşlar, birçok kültür ve dinin etkisiyle farklı uygarlıklar meydana getirmişlerdir (Günay, 1992: 1). Bunun doğal bir sonucu olarak Orta Asya’dan günümüze değişen ve gelişen geleneğe bağlı edebiyatları meydana gelmiştir.

Âşık edebiyatının oluşumuyla ilgili olarak Erman Artun şunları söyler: “Âşık edebiyatı ozan-baksı edebiyatı geleneğinin İslâmiyet’ten sonra tasavvufî düşünce ve Osmanlı yaşama biçimi ve kabulleriyle birleşmesinden doğmuştur. Önceleri dinî-tasavvufî halk edebiyatı olarak gelişen millî Türk edebiyatı XV. Yüzyılın sonlarından sonra sosyal ve siyasî nedenlerden dolayı yeni bir oluşum içine girerek Âşık Edebiyatı olarak şekillenmeye başlamıştır. Bunda üç süreç etken olmuştur. Bunlar: Kutsallıktan arınma, kültürel farklılaşma ve halkın yeni coğrafyada yerleşik düzenle bireyselleşmesidir.” (2000: 593)

Köprülü, “Türk memleketlerinin her tarafına, şehirlerden ıssız köylere kadar her yere ve halkın muhtelif tabakaları arasına sokulan, ihtişamlı zengin konaklarında olduğu gibi, fakir kahvehanelerde de rağbet gören âşıklar ve onların edebiyatı, eski Türk Bedîî hayatının - belki en dikkate değer olmasına rağmen - en meçhul ve tedkiki hemen hemen güç bir şubesi sayılabilir.” (1989: 195) diyerek sözlü geleneğe dayalı bir şekilde teşekkül eden âşık edebiyatını araştırmanın zorluğuna dikkati çeker.

Âşık tarzı edebiyat geleneği, 12. yüzyılda Horasan’da başlayarak Türk dünyasına yayılan tekke ve tasavvuf edebiyatı geleneğinden ayrılmış, 16. yüzyılda meydana gelmeye başlamış 17. yüzyılda ise oluşumunu tamamlayan bir gelenek haline gelmiştir. (Çobanoğlu, 2000: 128-129).

Bu hususta Hikmet Dizdaroğlu, “Ozanlık geleneği, on beşinci yüzyılın ortalarına dek sürmüştür. İslâm kültürünün etkisiyle ozanlar ve ozanlık geleneği, yerini âşıklara (saz şairlerine) bırakmıştır.” der (1968: 193). Doğan Kaya da şu sözleriyle onu teyit eder: “Dinî-tasavvufî mahiyetteki edebiyat Anadolu’da XV. yüzyıldan itibaren yerini âşık edebiyatına bırakmıştır. Bu edebiyatla birlikte, ‘ozan’ın yerini ‘âşık’; ‘kopuz’un yerini de ‘karadüzen, bağlama, çöğür, tambura, cura’ almıştır.” (1998: 25). Boratav ise âşık edebiyatının klasik edebiyata paralel bir kültür akımı olarak ortaya çıktığını, 15. yüzyılın sonlarından bugüne kadar sürüp geldiğini belirtmektedir (1968: 351).

16. yüzyıldan itibaren “ellerinde sazlarla diyar diyar dolaşan, nerede bir güzel görürlerse ona âşık olan; onlar için sıcak, samimî ve heyecanlı şiirler söyleyen saz şairleri bu asırda isim yapmaya, şöhret kazanmaya, ad bırakmaya başlamışlardır.” (Banarlı, 1971: C. 1, 623)

Âşık edebiyatının hazırlık dönemi gibi görülen 16. yüzyıl âşık şiirinin tekâmülü hakkında Köprülü şu sonuçlara varıyor: “İlk zamanlarda asıl halk edebiyatı unsurları, gerek esasta, gerek şekilde çok kuvvetlidir; dil tamamıyla halk dilidir; ifade şekli, tabirler mecazlar, halk türkülerinde gördüğümüz birtakım hususiyetleri ihtiva eder; hece vezninin sekizlisi eski halk edebiyatı an’anelerine tamamıyla uygun olarak, çok kullanılır.” (2004: 58) Bu yüzyılda yetişen belli başlı âşıklar ise şunlardır: Köroğlu, Kul Mehmed, Öksüz Dede, Hayâlî, Ozan, Bahşi, Oğuz Ali, Gedâ Muslu, Çırpanlı, Armudlu, Kul Çulha (Köprülü, 2004: 59).

17. yüzyıl âşık edebiyatının en verimli dönemidir. “Gevherî, Âşık Ömer ve Karacoğlan gibi en velût ve etkin temsilcilerini yetiştiren âşık tarzı kültür geleneği, klasikleşen formlarına ve tekke-tasavvuftan ayrımı belirginleşen icra ve tematik muhteva çizgisine kavuşur. Bu yüzyılın belli başlı temsilcileri arasında Şerifi, Levnî, Kâmil, Kuloğlu, İbrahim, Türabî, Edhemî, Afife Sultan, Kul Deveci, Kul Süleyman, Temaşvarlı Gazi Hasan, Âşık Mustafa, Kayıkçı Kul Mustafa, Kâtibî, Zaîfî, Âşık Eroğlu, Pîroğlu, Hâkî, Gedâyî, Şah Bende, Şermî, Demircioğlu, Üsküdârî, Bursalı Âşık Halil, Keşfî, Koroğlu, Benli Ali gibi isimler sıralanabilir.” (Çobanoğlu, 2007: 16).

18. yüzyılda şartların uygunluğuna rağmen 17. yüzyıldaki âşıklarla karşılaştırılabilecek âşık yetişmediğini belirten Köprülü, 17. yüzyıl âşıklarının şöhretinin ve etkisinin 19. yüzyılda da devam etmesine rağmen 18. yüzyıldaki âşıkların sonraki asırda yetişen âşıkların eserlerinde adlarının bile geçmediğini söyler (2004: 344-345). Özkul Çobanoğlu da, âşık tarzı şiir geleneği temsilci sayısı ve eserlerinin seviyesi bakımından 18. yüzyılın önceki yüzyıla nazaran sönük olduğunu ifade eder. (2007: 16). Bu yüzyılın belli başlı âşıkları ise şunlardır: Ravzî, Ali, Hocoğlu, Hükmî, Kâtibî, Derviş Musa, Kabasakal Mehmed, Ahmed, Levnî, Kıymetî, Şermî, Mahtumî, Neşafî, Mecnunî, Vartan, Civan, Nuri, Abdî, Sadık, Kâmil, Âşık Said, Derûnî, Nigârî, Küşadî, Âşık Süleyman, Bağdadî, Âşık Halil, Kütahyalı Sırrı, Şem’î, Nakdî, Seferlioğlu, Mağriblioğlu, Kara Hamza. (Köprülü, 2004: 346).

19. yüzyılda sosyal ve siyasî yönden önemli sonuçlar doğuran hadiseler meydana gelmiştir. Yeniçeri Ocağı kaldırılmış, Tanzimat Fermanı (1839) ve Islahat Fermanı (1856) imzalanmış, Osmanlı İmparatorluğu’nun gün geçtikçe zayıflaması neticesinde birçok ayaklanma çıkmıştır. Bunlar âşıkların şiirlerinde dile getirilmiştir.

Bu yüzyılda yetişen âşıklar arasında okuryazar olanların sayısı fazladır. Bunun yanında okuryazar olmayan, geleneğe bağlı, ancak dar bir çevrede tanınan âşıklar da vardır. Dadaloğlu gibi bir iki temsilci dışında, âşıkların aruzlu şiirler yazdığı, divan şairleri gibi sanatlı söyleyişlere yer verdikleri görülür. Devlet katında hizmet edenler olmuş, yerinde duramayıp köy kent gezenler de olmuştur. Emrah Kolu, Ruhsatî Kolu, Şenlik Kolu gibi âşık tarzı şiir geleneği tarihinde çok mühim bir yeri olan âşık kolları da bu yüzyılda meydana gelmiştir (Sakaoğlu, 1989: 215). Yüzyılın en velût şairi Âşık Şenlik de bu yüzyılda yetişmiş, etkisi bütün ihtişamıyla bugün de Türk dünyasında devam etmektedir.

19. yüzyılda diğer yüzyıllarla kıyaslanamayacak sayıda âşık tarzı şiir temsilcisi vardır ve bunların eserleri günümüze kadar ulaşmıştır. Bu yüzyılın belli başlı mensupları ise şöyle sıralanabilir: Âşık Şenlik, Emrah, Ruhsatî, Bayburtlu Zihnî, Dertli, Develili Seyranî, Sümmanî, Zülâlî, Dadaloğlu, Tokatlı Nuri, Minhâcî, Ispartalı Seyranî, Âşık Ali, Gedayî, Devamî, Sürûrî, Figanî, Zehrî, Micmerî, Bezlî, Sabri, Celâlî, Muhibbî, Ceyhunî, Remzî, Nâzi, Kemâlî, Meydanî, Tanburî Mustafa, Hengâmî, Pesendî, Mehmed Ali, Güلزârî, Niyazî, Bedrî, Bahrî, Ferdî, Lûtfî, Tıflî, Cemâlî, İkrarî, Rıza, Meslekî, Pinhanî, Hezarî, Serdarî, Beyoğlu, Gündeşlioğlu, Deli Boran gibi (Çobanoğlu, 2007: 17).

20. yüzyılın başları Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemidir. Bu dönemdeki siyasî gelişmeler, savaşlar devlet otoritesini sarsmış, her alanda sıkıntılara sebep olmuştur. Elbette âşıklık geleneği de bundan olumsuz bir şekilde etkilenmiştir (Düzgün, 2004: 182). Hatta Köprülü, âşık tarzı şiir geleneğinin devamına imkân kalmadığını belirtmiştir (1989: 166). Özkul Çobanoğlu ise “âşık tarzının bir önceki asırda elde ettiği gücü ve hakimiyeti göreceli olarak yitirdiğini” ifade ederek Köprülü'nün değerlendirmesine atıfla asrın ilk yarısında sona erdiğine dair görüşlerin olduğuna dikkati çeker ve bütün bunlara rağmen yüzlerce son derece velût âşığın yetiştiğini, geleneğin kendini yenileyerek devam ettiğini belirtir (2007: 17-18).

Umay Günay da âşıklık geleneğinin canlı bir şekilde devam ettiğini dile getirir: “20. asrın başında bazı araştırmacılarca tamamen ortadan kalktığına inanılan bu edebiyat, bugün pek çok temsilci ile canlı olarak yaşamaktadır. Usta malı deyişleri muhafaza yanında yenileri de yaratmaya devam eden âşık tarzı şiir geleneği çağın şartlarına ve

ihtiyaçlarına göre yeni bir terkibe doğru gitmektedir. Âşık edebiyatının birtakım değişikliklere uğramasını yeni bir hamlenin işareti olarak kabul ediyoruz.” (1992: 156)

Kağızmanlı Recep Hıfzî (1893-1918), Gufranî (1864-1926), şık Mehmet Yakıcı (1879- 1950), 20. yüzyılın ilk yarısında şıklık geleneğini devam ettiren şıklardır. Posoflu Zülâlî (1873-1959), şık Veysel (1894-1973), Ardanulu Efkrî (1900-1980), Ali İzzet zkan (1902-1981), Bayburtlu Hicranî (1908-1969), şık Talip Coşkun (1904-1976), Posoflu Müdamî (1918-1968), şık Habip Karaaslan (1921-1973), Davut Sularî (1926-1985), şık İlhamî Demir (1932-1987), şık Ferrahî (1934-1969) gibi âşıklar ise yüzyılın her iki döneminde de ürün vermişlerdir. (Düzgün, 2004: 183-184).

20. yüzyılın ikinci yarısına şık Veysel ile birlikte şık Murat obanoğlu (1940-2005), şık Yaşar Reyhanî (1934-2006), şık şeref Taşlıova (1938-) damgalarını vururlar. Bu şıklar lise ders kitaplarında da yer almışlardır (Soysal, 1995: 85).

Bu yüzyılın diğer önemli temsilcilerinden bazıları ise şunlardır: Âşık Mevlt İhsanî, şık Mustafa Ruhanî, şık Nuri ırağı, şık Rüstem Alyansoğlu, şık Ali Rahmanî, şık İsmail Cengiz Azerî, şık Hasretî, şık İslam Erdener, şık Fuat Çerkezoğlu, Ozan Nihat, şık Nusret Torunî, şık Hüseyin Smmanioğlu, şık Erol Erganî, şık İhsan Yavuzer, şık Firganî, şık Ahmet Poyrazoğlu, şık ağlayan, şık Gamgüder, şık Divanî, şık Hasan Selmanî, şık İsmetî, şık Sefil Selimî, Sivaslı şık Glhanî, Erzurumlu şık Glhanî, şık Ali atak, şık Feymanî, şık Gl Ahmet Yiğit, şık Kul Mustafa, şık Hacı Karakılçık, şık Abdulvahap Kocaman, şık Eyyubî, şık Halil Karabulut, şık Zlfikr Divanî. Ayrıca kadın şıklardan Nevciyan zmerih, şık Sarıca kız, şık Döne Sultan, şık şah Turna, şık Nurşah’ın adları zikredilebilir (Düzgün, 2004: 185-186).

Âşıklık geleneği elbette ki sadece Türkiye ile sınırlı değildir. Trkn yaşadığı her yerde bu gelenek de yaşamaya devam etmektedir. İster bağımsız devlet veya muhtar-özerk cumhuriyet bünyesinde, ister azınlık, isterse de sürgün olarak yaşasınlar bu geleneği sürdürmüşlerdir. Bu hususta Ali Kafkasyalı şunları söyler: “Türk milletinin en köklü kültür değerisi olan şıklık geleneği, Türklerle birlikte dünyanın dört bir yanına yayılmıştır. O, Türkleri aziz ve özellikli kılmış Türkler de onu. Bu durum günümüzde de aynı şekilde devam etmektedir. Nerede Türk varsa orada şık, nerede şık varsa orada Türk var. Tabiî ki Türklerin binlerce yıldır dünyanın hemen her köşesinde vatan

tutup devlet kurmaları, çok geniş coğrafyalara yayılmaları, zaman zaman devlet veya topluluk hâlinde birbirlerinden uzak düşmeleri, iletişimin azalması veya çeşitli siyasî yönetimlerin altında kalmaları gibi sebeplerden Türk tayfaları ile birlikte Türk âşıklık geleneği de, az çok farklılıklar göstermeye başlamıştır. Türk âşıklık geleneğinin asıl çalgısı ve Dede Korkut yadigârı kopuzun çögür, dutar, setar, gıcak gibi çeşitleri meydana gelmiş, sözler, makamlar, hikâyeler, anlatımlar, eşlik çalgılar gelişmiş, farklılaşmış, değişmiştir.” (2013: 19)

Âşıklık geleneği sayesinde kültürlerini, dillerini muhafaza etmişlerdir, denilebilir. Ali Kafkasyalı bu konuda ise şunları dile getiriyor: “Türk milletinin kültürel kimliğini var eden ve onu özgün kılan unsurların başında Türk âşıklık geleneği yer alır. Mevcut veriler bu hususu bütün çıplaklığı ile ortaya koyabilecek niteliktedir. Daha yazı, yaygın olarak kullanılmaya başlamadan önce Türkler arasında çok canlı bir şekilde gelişen ve dilimizin oluşmasını da sağlayan sözlü edebiyat ürünlerinin en önemli formallaşmış unsuru olan âşıklık geleneği büyük görevler yapmıştır.” (2009a:17)

Günümüzde “âşıklık geleneği” Türkiye başta olmak üzere, İran, Azerbaycan, Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan, Kırgızistan, Gürcistan (Borçalı), Irak (Kerkük-Musul), Kırım, Yakutistan, Doğu Türkistan (Uygurlar), Batı Trakya gibi bölgelerde yaşayan Türkler arasında bütün canlılığı ile devam etmektedir.

Erzurum’da 2007’den beri tek sayılı yıllarda Ali Kafkasyalı tarafından “Türk Dünyası Âşıklar Şöleni” düzenlenmektedir. Şölenin dördüncüsü 2013’te Kazakistan’da, Hoca Ahmet Yesevî’nin yurdu Türkistan’da gerçekleştirilmiştir. Bu şölenlere yukarıda adları zikredilen Türk bölgelerinden onlarca âşık/bahşi/akın katılmış, Türk dünyasının değişik âşık muhitlerinin özellikleri göz önüne serilmiş, benzerliklere farklılıklara şahit olunmuştur. Daha da önemlisi bir araya gelen âşıklar tanışıp görüşmüş, fikir alışverişinde bulunmuşlardır. Âşıkların ve otoritelerin bu geleneğin geleceğine dair inançları daha da artmıştır.

II. ÂŞIKLIK GELENEĞİ VE CİNASÎ

Şimdi de âşıklık geleneğinin belli başlı özelliklerine ve çalışmanın asıl konusu Âşık Cinasî’nin (Ekrem Yalbuç) bu gelenek içerisindeki yerine kısaca bir göz atalım.

“Türk âşıklık geleneğinin en önemli özelliklerinden biri, onu devamlı kılan usta çırak meselesidir. Üstat âşıklar hem kendi üstatlarının eserlerini sunarlar hem de

geleneğin özellikleri ile birlikte kendi sanat ve eserlerini öğrencilerine öğretirler. Böylece Türk âşıklık geleneği zinciri halka halka devam eder.” (Kafkasyalı, 2013: 21) Âşık Cinasî ise usta çırak geleneğiyle yetişmiş bir âşık değildir. Başka bir ifade ile onun ustası olmamıştır. Ancak o, geleneğin çok canlı bir şekilde yaşatıldığı Kars-Ardahan âşık muhitinde yetişmiş, küçük yaşlardan itibaren bu geleneğin güçlü temsilcilerini dinleme fırsatı yakalamış, ilhamını onlardan almıştır. Âşıklık geleneğinin canlı bir şekilde yaşadığı bir atmosferde yetişmiştir.

“Yazılı kültür ortamının âşıkların yetişmesi ve geleneğin oluşumu açısından etkisi söz konusudur. Günümüzdeki âşık oluş; gazete, dergi ve kitaplarda yayımlanan eserleri, genç âşıkların gelenek içinde ustaya bağlı olmadan âşıklığa başlayıp geleneğin öngördüğü bilgi birikimini yazılı ve basılı eserlerden öğrenmeleri şeklinde tezahür eder.” (Özarlan, 2001: 287-288). Âşık Cinasî de hem çağdaşı hem de kendinden önceki âşıkların eserlerini okumuş, bunlardan istifade etmiştir. Ayrıca Türk edebiyatını bir bütün olarak değerlendirmiş, Türk diliyle oluşturulmuş güzel eserlerden yararlanmıştır. Bunlar şiirlerine bakıldığında açıkça kendini göstermektedir.

Âşık edebiyatı geleneği içinde sade kişilikten sanatçı kişiliğe geçişte önemli role ve fonksiyona sahip olan rüya-bade motifi vardır (Günay, 1992: 97). Rüyada içilen bu badenin olağanüstü özellikleri olduğuna, insana şiir ile aşk yetenekleri kazandırdığına inanılır (Boratav, 1968: 340). Rüya motifi ile âşıklığa geçtiğini söyleyen âşıklar olduğu gibi bu çağın şartlarında bu motifin gerçekleşmeyeceğini belirten âşıklar da bulunmaktadır (Günay, 1992: 994-95). Âşık Cinasî, Âşık Murat Çobanoğlu'nun ölümü üzerine söylediği şiirinin bir dördlüğünde:

“İftiharı yurdumun, bâdeli Hak âşığı,

Meclislerin hocası, hayâ ar Çobanoğlu.

Halkın içinden çıkmış, gerçekten halk âşığı,

Ak günde kara günde, toyda var Çobanoğlu.”

(150/263)

diye ifade ettiği gibi bade içmeye inanmaktadır. Fakat yaptığımız görüşmede kendisinin badeli bir âşık olmadığını belirtmiştir.

“Âşığın eserini icrası saz eşliğinde değildir ve saz çalmasını bilmek gerekli ve

önemli değildir. Yazılı kültür ortamına geçiş ile birlikte sözlü kültür ortamı âşıkları için ‘olmazsa olmaz’ hükmünde olan bağlama veya başka bir müzik aleti eşliğinde icranın da işlevini yitirerek yazılı kültür ortamı âşıklarında aranılan bir hususiyet olmaktan çıktığı görülür.” (Çobanoğlu, 2000: 210-211) Âşık Cinasî de saz çalabilen bir âşık değildir. O, şiirlerini genellikle düşünerek serbest bir zamanda yazar, irticalen pek söylemez. Bununla birlikte ortaya koyduğu ürünlerin biçim ve içerik bakımından âşıklık geleneğinin şekil ve muhteva hususiyetlerini taşıdığı görülür. Fakat atışmaları irticalen yapar.

“Türk halk şairleri, geleneksel olarak şiirlerinin tapşırma hanesinde imza niteliğinde bir mahlas kullanırlar.” (Kafkasyalı, Ankara: 8). Âşık Cinasî de geleneğe uyarak cinaslı şiir yazmadaki başarısından mülhem “Cinasî” kelimesini kendine mahlas olarak seçmiştir.

Erman Artun, “Günümüzde âşık tarzı şiir, kitle iletişim araçlarıyla yayılmaya başlamıştır. Teknoloji, gezginci âşığın yerini almıştır.” der (2001: 46). Âşık Cinasî bu görüşe uygun düşen bir âşıktır. O, sanatını köy kent dolaşarak icra etmez. Yazdığı bazı şiirlerini dergilerde yayımlayarak, internet ortamında paylaşarak meraklılarının beğenisine sunar. Zaman zaman şiir dinletilerine katılmakla birlikte, dinleyicilerden ziyade okurların karşısına çıkar. Bazen de radyo ve televizyon programları sayesinde dinleyiciyle buluşur.

Âşık tarzı şiirin en belirgin özelliklerinden biri de âşıklık geleneği ile bireysel yaratıcılığın bir arada uygulanması, çerçevesi gelenekle belirlenen bireysel yaratıcılıkla beslenmesidir (Artun, 1997: 41). Âşık Cinasî’yi de güçlü kılan bireysel yaratıcılığıdır. Dile son derece hakim olan Cinasî coşkunu duygularını sükûnet içerisinde tezahür ettirir. Özellikle cinaslı söyleyişleri şaşılacak derecede başarılıdır.

Âşık tarzı şiirde nazım birimi dördlük, ölçü ise parmak hesabı da denilen hece ölçüsüdür. Âşık Cinasî de nazım birimi olarak genellikle dördlüğü kullanmıştır. Bununla birlikte bazı şiirlerini beyitlerle oluşturmuştur. Ayrıca o, bütün şiirlerini âşık şiirinin temel hususiyetlerinden olan hece vezniyle yazmıştır.

Âşık tarzı şiirin bir başka olmazsa olmaz özelliği kafiyedir. Kafiye ise iki türlüdür. Biri mısra sonlarında oluşturulan dördlük kafiyesidir. Diğerisi ise halk şiirine özgü birinci dördlüğün ikinci ve dördüncü mısraları ile diğer dördlüklerin dördüncü

mısraları arasındaki ses benzerliğine dayanır. Buna kafiyeden ziyade ayırt edici bir özellik olarak “ayak” adı da verilir (Güzel-Torun, 2004: 165). Âşık Cinasî de kafiyeye büyük önem verir. Farklı nazım şekillerini denediği bazı şiirlerinde ana kafiye bulunmamakla beraber bütün şiirleri kafiyelidir. Çalışmanın dördüncü bölümüne bakıldığında görüleceği üzere gerek hane kafiyelerinde gerekse ana kafiye (ayak) kullanımında oldukça başarılıdır.

Saim Sakaoğlu sunduğu bir bildiriye, “Meydana çıkıp sazı ile veya sazsız bir şeyler söyleyebilen, irticali olsun olmasın, geleneğe uygun konu ve şekilleri kullanabilen kişileri ‘âşık’ adı altında toplayabiliriz.” der (1986: 251). Cinasî de geleneksel âşıklardan bazı özellikleriyle ayrılrsa da âşık tarzı şiirin hemen her türünde örnekler vermesi, hece vezniyle şiirler yazması, kafiye kullanmadaki başarısı gibi hususiyetlerden dolayı “âşık” adı altında değerlendirilmiştir.

Sakaoğlu aynı yazının sonunda ise şairlere, “birbirinden farklı olan vasıflarına göre ikinci bir ad vermeyi” teklif eder (1986: 251). Buna göre Cinasî’ye ikinci bir isim vermek gerekirse ona “halk şairi” de denilebilir.

Sonuç olarak, Türklerin ilk edebiyatı olan ozan-baksı edebiyat geleneğinin İslâmiyet ve Osmanlı kültürü altında ulaştığı klasik bir terkibi olan âşık tarzı şiir geleneğinin günümüzde biraz kabuk değiştirdiği görülmektedir. Her şeye rağmen milli edebiyat geleneğine dayalı âşık edebiyatı bugün de yaşamaya ve yaratmaya devam etmektedir (Günay, 1992: 155).

BİRİNCİ BÖLÜM

ÂŞIK CİNASÎ VE ÇEVRESİ

1.1. DOĞUM YERİ VE TARİHİ

1.1.1. Doğum Yeri

Âşık Cinasî, Ardahan-Hanak ilçesinin Selamverdi Mahallesinde dünyaya gelmiştir. O günlerde nahiye olan Hanak, bir köy durumundadır. Halkın bütün geçimi geleneksel tarıma dayalıdır. Her aile beş on baş sığır, yirmi otuz kadar koyun ve yeterince kümes hayvanı ile geçimini sağlamaktadır. Bahar gelince ekinler ekilir, çayır çimen içinde, koyun kuzu sesleri arasında yazın Kamere yaylasına çıkılır, arkasından hasat, harman ve kışlıkların tedariki ile hayat sürer gider.

Âşık Cinasî de akranları gibi yaylalara çıkar, koyun kuzu güder, âşığın kendi tabiriyle herkte¹ hodaklık², harmanda morbetlik³ eder. Doğanın bütün güzelliğini ve gizemini çocuk yaşta yaşar ve keşfeder. Bu yüzden olmalı ki doğup büyüdüğü yerlere adeta âşık olur. Bütün bu güzellikleri şiirlerine konu eder. Uzun kış gecelerinde gerek büyüklerinden gerekse gelip giden âşıklardan ağıtların yanında kahramanlık hikâyeleri, yiğitlik türküleri dinler.

Ülke açısından stratejik önemi olan, doğup büyüdüğü Ardahan'ın tarihî kimliğini “Ardahan” adlı şiirinde şöyle ifade eder:

*“Türklük ırmağının kaynağı sensin,
Tarihten çağlayıp gelen Ardahan.
Vatanın kilidi, kalkanı sensin,
Hudutta yerini alan Ardahan.*

¹ herk: Sürüldükten sonra bir yıl dinlendirilen, nadasa bırakılan tarla.

² hodak: Nadas yaparken kotana koşulan birkaç çift öküzü sürmek için boyundurukların üzerine binen ve öküzleri süren çocuk.

³ morbetlik: Odun taşımak, su taşımak, hayvanların yiyeceklerini takip etmek, tırmık çekmek, dirgenle ot toplamak gibi ufak tefek işlere yardım etmek.

*Kırk yıl boyu içten içe yanarken,
Dil kurudu özgürlüğü anarken,
Başımızda türlü bayrak dönerken,
Bir bayrak uğruna ölen Ardahan.*

*Seherde zulmeti boğduğun yeter,
Yadları yurdundan kovduğun yeter,
Her sabah ülkeme doğduğun yeter,
Cihana ışığı salan Ardahan.*

*Ecdadın yoludur mübarek yolun,
Şehitler harmanı sağ ile solun,
Sulu çeliktendir bükülmez kolun,
İman nuru ile dolan Ardahan.*

*Yurdumun çiçeği kaymağı sende,
Sevginin barışın sancağı sende,
Ecdadın al kanı, bayrağı sende,
Sensiz her güzellik yalan Ardahan.”
(47/164)*

Âşık Cinasî’de Hanak sevgisi ise daha başkadır. Dünyaya gözünü açtığı bu ilçenin dağını taşını, havasını, suyunu, yaylasını ovasını, kışını baharını, tozunu toprağını ve her türlü çilesini şiirlerinde işler, destanlaştırır. İlkokuldan sonra yatılı okula gitmesi onun için ilk gurbet yıllarıdır. Çocuk ruhu; köyünün, evinin, komşularının, arkadaşlarının hasreti ile adeta dağlanmıştır. Ülke, onun için belki de Hanak’tan ibarettir. “Hanak Destanı” adlı şiirinin birkaç hanesi şöyledir:

*“Elmasthan bir kalem alsam elime,
Daldırısam ballara seni anlatsam.
Dayansa yüreğim, yetse kelime,
Âleme, ellere seni anlatsam.*

*İki ay yazın var tozunan geçer,
Kışların yıl olur buzunan geçer,
Gelen her bir âşık nazınan geçer,
Dokunsam tellere seni anlatsam.*

*Ürün olmayınca pazar kurulmaz,
Sekiz ay boyunca halin sorulmaz,
Gurbete gidenin döneni olmaz,
Vefasız yollara seni anlatsam.”*
(147/258)

1.1.2. Doğum Tarihi

Âşık Cinasî, 18.03.1947’de hayata gözlerini açmıştır. “Hayat Hikâyem” adlı şiirinde doğum tarihini, doğduğu yeri şöyle belirtir:

*“Kırk yedi tevellüt diye, Ardahan yazdılar şehri,
Öğretmenlik ilk hediye, erken kaptı ilim bahri.”*
(184/296)

1.2. ADI, SOYADI VE MAHLASI

1.2.1. Adı

Kendisine Ekrem ismi, babası tarafından verilmiştir. Arapça bir sıfat olan ekrem, “Daha (en, pek) kerîm; çok şeref sahibi, pek cömert, çok eli açık.” (Devellioğlu, 1993: 212), “Daha kerim. Çok cömert ve âlicenap. Keremi fazla olan kimse.” (Aydil, 1992: 128) anlamlarına gelmektedir.

Babası merhum İlyas Yalbuç, dualarda geçen “*Ekreme’l ekremine veya erhamerrahimin*” sözündeki bu sıfatın ve Peygamber efendimizin isimlerinden olan “*Resul-i Ekrem ve Nebiyyi Muhterem*” sözündeki “Ekrem” kelimesinin hayranıdır. Âşığın çocuk yaşlarında vefat eden ağabeyinin ismi de Ekrem’dir. Bu bakımdan âşık, ailenin ikinci Ekrem’idir ve babasının yanında daha bir kıymetli ve daha bir nazlıdır. Altı çocuklu ailenin beşinci çocuğudur. En küçük kardeş Tahsin, ilkokul yıllarında vefat etmiştir. Bu sefer ailenin son çocuğu Ekrem olmuştur. Ağır iklim ve ağır geçim şartlarında babası onu adeta kucağında büyütülmüştür.

1.2.2. Soyadı

Soyadı kanunu çıktığında babası İlyas, yazım memuruna başta “Ulgar” olmak üzere bazı dağ isimlerini teklif eder. Memur, önerilen bu soyadlarına; “falan aldı, filan aldı” deyince baba İlyas; “Madem ki Türkiye'deki dağlar paylaşıldı, biz de Türkiye dışında kalan Türk dağlarından Yalburz (Elburuz) dağının adını alalım, der. Bu öneri üzerine nüfus memuru nüfus kütüğüne mahalli ifade ile “Yalbuz” diye yazar. Sülalesinin soyadı, dedeleri Topal Ahmet'ten mülhem çoğunlukla “Topal”dır. Sülale içinde, akrabalar arasında askerlik, mahkeme, nüfus ve posta işlemlerinde karışıklık olmasın diye “Yalbuz” soy ismi bilhassa tercih edilmiştir. Topallar sülalesinde “Yalbuz” soyadını alan sadece iki kardeş Kadim ve İlyas'tır. Bu soyadı ile günümüzde on altı aile vardır.

1.2.3. Mahlası

Âşıklar, yazdıkları şiirlerde, bir nevi imza niteliği taşıyan mahlas kullanırlar. Mahlas, çeşitli şekillerde alınabilir. Bazen rüyada, bazen ustaları tarafından verilir. Kimileri adlarını, soyadlarını veya kendilerince uygun gördükleri herhangi bir ismi mahlas olarak kullanabilir (Kafkasyalı, 1998: 8-9).

Âşık Ekrem, cinasla çok ilgilenmiş ve cinaslı şiir yazmayı ilke edinmiştir. Onun için cinaslı şiir yazmak büyük bir zevktir. Hatta “Türkçenin Nakışı Cinas” adlı bir de kitap yayımlamıştır. Hem cinas sevgisinden hem de bu dalda hayli başarılı olmasından mahlas olarak “Cinasî” yi almıştır.

Âşık “Sözdeki Güzellik” adlı bir beytinde mahlasının “Cinasî” olduğunu şöyle ifade eder:

*“Sözlerdeki güzellik, güzellerde irsîdir,
Meziyetim âşıklık, unvanım **Cinasî**'dir.”*

Âşık, genellikle “Cinasî” mahlasını kullanmakla birlikte vezin gereği adını, soyadını veya sadece soyadını mahlas olarak kullandığı da görülür. Soyadını mahlas yaptığı “Canım Yaylalar” adlı şiirin ilgili hanesi şöyledir:

*“Kız gelin çağırın seyrani kurun,
Türküler söyleyin, davula vurun,
Yalbuz da geliyor halaya durun,
Gitmez mi hoşuna canım yaylalar.”*
(45/162)

Cinasî mahlasını almadan önce yazdığı “Kurtuluş Destanı” adlı şiirinde ise adını ve soyadını mahlas olarak kullanmıştır:

*“Ekrem Yalbuz saydı dertler bitmiyor,
Sahipsiz evlerde duman tütmüyor,
Git diyorsun iyilikle gitmiyor,
Domuzları süre süre kurtardık.”*
(126/238)

Satranç türünün hayli başarılı örneklerinden biri olan “Âşıkların” adlı şiirinde de “Yalbuzoğlu”nun mahlas olarak kullanıldığı görülmektedir:

*“Yalbuzoğlu evliyanın çile yüklü kervanıdır,
Evliyanın keremiyle kapısında mihmanıdır,
Çile yüklü kapısında o dergâhın kurbanıdır,
Kervanıdır mihmanıdır kurbanıdır âşıkların.”*
(158/269)

1.3. BABA TARAFI

1.3.1. Babası

Âşık Cinasî'nin babası İlyas Yalbuz'dur. Aslen Posof ilçesinin Savaşır (Cancak) köyünden olan İlyas Yalbuz, sonradan Hanak'a göç etmiştir. Arazinin kıtlığı pek çok aile gibi onları da göçe mecbur etmiştir. Baba İlyas Yalbuz, altı çocuklu bir ailede erkek çocukların en küçüğüdür. Hafızası kuvvetli, eli sanatlı, iyi bir sıcak demirci ve dülgerdir. Köy köy gezip iş aramaktansa merkezi bir yerde oturmayı yeğlemiştir. Dağlar arkasındaki bu küçük köyün, çocuklarına bir istikbal vermeyeceğini de düşünerek önce 1939'da Hanak'ın İkizdere (Nunus) köyüne, bir yıl sonra da Hanak merkeze göç etmiştir. Ahşap, doğrama ve süsleme ustasıdır. Altı tane caminin bütün ahşap işini, pek

çok tarım aleti ve onlarca “Laz Ambarı” diye tabir edilen yaka kesme ahşap ambar yapar. Bazı komşular onun yaptığı tarım aletlerini hâlâ saklamaktadırlar. Elinin sanatlı oluşu, gönlünün gani oluşu onun Hanak’ta kısa sürede çevresini genişletir, sevilir sayılır hale getirir. Uzun yıllar Selamverdi Mahallesinde (Aşağı Hanak) muhtarlık yapar. Hanak, Kars’la Posof arasında, yol üstünde bir ilçedir. Zamanın ulaşım zorlukları içerisinde yolculuklar yaya, atla veya kağrı arabası ile yapılmaktadır. Kars’tan veya Ardahan’dan Posof’a giden insanlar bir geceyi mutlaka Hanak’ta geçirmek zorundadırlar. Bu bakımdan bilhassa kış günlerinde evlerinden misafir eksik olmaz. Baba İlyas Yalbuz, 1975’te hacca gider ve 1977’de (74 yaşında) hakkın rahmetine kavuşur.

1.3.2. Dedesi

Âşık Cinasî’nin baba tarafından dedesi Şahbaz, Ahıska Türklerindedir. Posof/Cancak köyünde “Topallar” sülalesine ismini veren Topal Ahmet’in oğludur. Topal Ahmet’in babası Molla Emin, onun da babası Molla Muhammet’tir. Molla Muhammet, Posof’a 1850’li yıllarda Ahıska’dan gelmiştir. Dede tarafının hepsi medrese tahsili almış ilim sahibi insanlardır.

Dede Şahbaz, zengin bir ailenin çocuğudur. O kadar ki dört kardeşin en küçüğü olan Şahbaz, sadece kendi koyunlarının çobanlığını yapmaktadır. Doktorsuz, ilaçsız bir ortamda on iki ay dışarıda ve dağlarda geçen bir hayat onun sağlığını bozmuş ve genç yaşta vefat etmiştir. Dul bir annenin ve altı kardeşin geçimi de baba İlyas’a düşmüştür. Kırk yıl süren Rus idaresinin zulmü yetmiyormuş gibi bir de Gürcü işgali ve talanı yaşayan bu insanlar yıllarca açlıkla mücadele ederek yaşamışlardır.

1919 yılının Nisan ayında başlayan Gürcü işgali Posof’u yerle yeksan eder. Gürcüler, katliâm, talan, yağma, yangınla her yerde zulüm ve vahşete başlarlar. Posof’ta yirmi beş köyü, zahiresine, ev eşyasına, kedisine, tavuğuna varıncaya kadar yağmalarlar. Her tarafı yakıp yıkarlar. Bu arada Ahıska’da yedi, Posof’ta da dört câmiyi ateşe verirler (Zeyrek, 2001: 32). Gürcüler, buralarda çoğunluğu elde etmek için birçok Müslümanı katlederler. Binlerce mâsum kadın, çocuk ve malule tecavüz ederler. (Karabekir,1960: 309). Gürcüler, bu mezalimi, bilhassa Posof’un kendilerine yurt olmayacağını anladıkları zaman ve geri çekilme esnasında yaparlar. Âşık Cinasî, canlı tanıklardan dinlediği bu mezalimi şöyle anlatıyor:

“Gürcü birliklerinin geri çekildikleri haberi gelmiş. Köylerdeki fakir ve silahsız halk, ayak altında telef olmamak için çoluk çocuğu alarak ormanların kuytu yerlerine sığınmışlar. Ateş yakmadan, ses çıkarmadan, aç susuz günlerce beklemişler. Gürcüler gitti, haberi gelince üçer beşer köye inmişler. İnmişler inmesine de ne görsünler. Bütün yatak yorgan, keçe kilim süngüden geçirilmiş, parçalanmış. Çuvallarla tahıl ve unlar yollara savrulmuş. Büyükbaş ve küçükbaş bütün hayvanlar silahla vurularak telef edilmiş. Eh bu sefer de açlıkla savaş başlamış.”

Gürcistan sınırının uç noktasında olan Posof halkı, kırk yıllık Rus esareti yıllarında bütün ticaretini Batum ve Ahıska’dan yapmıştır. Sekiz ay karla kaplı olan Ulgar dağı Ardahan ve Kars’la olan irtibatı büyük ölçüde kesmektedir. Sonunda anayurda kavuşacaklarını bilen Posof halkı asimile olmamak için kırk yıl boyunca adeta münzevî bir hayat yaşamıştır. Nihayet beklentileri gerçekleşmiş ama sınırların insafsızca belirlenmesi yüzünden pek çok yakın akrabaları Rus tarafında kalmıştır. Savaşların yıkımı, ayrılıkların acısı Posof’u bir ağıt toplumu haline getirmiştir.

Çocukluğu büyük ölçüde bu ağıtları dinleyerek geçen Âşık Cinasî, belki bu yüzden içindeki burukluğu bir türlü yenemez. Sitemli şiirlerinin aslı buralara dayanıyor olabilir.

1.4. ANNE TARAFI

1.4.1. Annesi

Âşık Cinasî’nin annesi Şahnaz Hanım da babası İlyas ile aynı köyendir. Anne Şahnaz, Hasangiller’den (Hasogiller) Asker Ağa’nın kızıdır. Şahnaz Hanım, dört kardeşin üçüncüsüdür. Ağabeyleri Beşet ve Necip, kız kardeşi Miyase’dır. Kaçakaçlık’tan⁴ sonra ailenin düğün dernek yapacak gücü yoktur. Şahnaz Hanım, genç yaşta kaçırılır ve bu şekilde evlenir. Hanak’a göçtükten sonra ailenin durumu kısa sürede düzelir. Hamarat bir ev hanımı olan anne Şahnaz becerekliliği ve cömertliğiyle tanınır. 1988 yılında Hanak’ta vefat eder.

1.4.2. Annesinin Babası

Şahnaz Hanım’ın babası Asker Ağa, onun babası Emrullah, onun da babası Hasan’dır. Büyük dedenin adından dolayı bu sülâle Hasogiller diye anılır. Hasogiller,

⁴ Rus, Ermeni ve Gürcü işgali yılları halk tarafından “kaçakaçlık” olarak adlandırılmıştır.

93 Harbinden önce Revan'dan gelir. Hasolar, köyün en zenginidir. Kaderin sillesi ile Rus, Gürcü ve Ermeni işgali yıllarında onlar da bütün Cancak halkı gibi bir gecede fakir düşerler.

1.5. YAKIN ÇEVRESİ

1.5.1. Eşi

Âşık Cinasî, ilk evliliğini Hanak merkezde İl Genel Meclis Üyeliği ve Belediye Başkanlığı da yapan Dava Takipçisi Muhibbi Işık'ın kızı Naciye Hanım'la yapmıştır. Bütün çocukları Naciye Hanım'dandır. Evliliklerinin otuz ikinci yılında Sakarya'ya göçerler. 1999 depreminde Naciye Hanım hayatını kaybeder. Bu depremde Âşık Cinasî'nin kendisi de ağır bir şekilde yaralanır, iki ay tedavi görür. Cinasî'nin o güne kadar yazdığı, derlediği, tasnif ettiği hikâye, şiir, derleme, deneme gibi bütün çalışmaları ve fotoğrafları ne yazık ki bu depremde elden çıkar.

Âşık Cinasî, ikinci evliliğini Sakarya merkezden Çiğdem Hanım'la yapar.

1.5.2. Çocukları

Âşık Cinasî, altı kız, bir erkek olmak üzere yedi çocuk babasıdır. Çocukların adları sırası ile: Ülküye, Rukiye, Aliye, Hürriyet, Vesile, Arzu ve Abdulkadir'dir. Hepsi üniversite mezunu ve iş güç sahibidir. Altı kız Hanak'ta dünyaya gelir. Son çocuğu Abdulkadir İzmir doğumludur. “Çocukların çokluğunu fark edemedim. Merhum anneleri, bir erkek çocuk arzusu ile bu kadar doğumu göze almış olabilir. Allah, acılarını göstermesin, çocuklarımin her biri birer kardeş gibi yanımda ve arkamdadırlar. Onlarla hem daha güçlü hem de daha mutluyum.” diyen Âşık Cinasî'nin en büyüğü üniversite mezunu olmak üzere on bir de torunu vardır.

1.5.3. Kardeşleri

Âşık Cinasî, üçü kız üçü erkek altı kardeşin beşincisidir. Nazife ve Çeşminaz adlı ablaları vefat eden âşığın Hoşnaz adlı ablası hayatta ve Hanak'ta ikamet etmektedir. Ağabeyi Niyazi hayatta ve İstanbul'da çocuklarının yanındadır. En küçük kardeş Tahsin, ilkokul dörtte iken Hanak'ta vefat eder. O günün şartlarında eğitim imkânları olmadığı için ablalar ve ağabey ilkokuldan sonra okuyamazlar. Ancak onların çocuklarının ekseriyeti, torunlarının tamamına yakını üniversite mezunudur.

1.6. ÂŞIK CİNASÎ'NİN HAYATI

1.6.1. Çocukluğu

Âşık Cinasî'nin çocukluğu Hanak'ta geçer. Yayla zamanı ailesiyle yaylaya çıkar. Koyun, kuzu, kaval sesleri arasında çayır çimen üstünde tabiatla iç içe yaşar. Yılın yarısından çoğuna kış mevsiminin hakim olduğu, her tarafın beyaz bir örtüyle kaplandığı zorlu hayat şartları arasında, ninniler, türküler, ağıtlar dinleye dinleye büyür. Bütün bunların onu şiir yazmaya yatkın hâle getirdiği söylenebilir.

Çocuklar için Hanak'ta yaz çok şey ifade eder. Onlar kışın tutsak geçen günlerinin acısını çıkarırcasına yaz boyunca arı gibi çiçek çiçek dolaşırlar. Çayırlarda kuzu kovalamaktan, kelebek yakalamaktan yorgun düşerler. Güzel havalarda bütün gün Hanak çayında yüzer, balık tutarlar. Köyün önündeki düzlük çayırlar biçilince bu sefer de bütün gün top koştururlar. Okullar açılınca ayrı bir hayat başlar. Kurallı, nizamlı grup oyunları ve yarışlar yaparlar. Etraf köylerden gelen bir çocuk buldular mı öğretmencilik oynar, o misafir çocuğu soru yağmuruna tutarlar. Tatlı bir telaş, tatlı bir yorgunluk. Paylaşımca, uzlaşmacı, mücadelecı bu hayat, yörenin bütün çocuklarını hayata hazırlar. Âşık Cinasî de hayata böyle hazırlanmıştır.

Hanak'ta diğerk bir gelenek de yaşlı erkeklerin uzun kış gecelerinde odalarda toplanıp “Cenknâme” okumaları ve sohbet etmeleridir. Âşık Cinasî'yi babası yanından ayırmaz. Onun kemal-i edeple ve malûmatlı olarak yetişmesini çok arzu etmektedir. Bu oda sohbetlerinin Âşık Cinasî üzerinde önemli etkileri vardır. Buradaki insanların Osmanlıdan gelen birikimlerinin, hayat tecrübelerinin birebir tanığıdır.

Cinasî mahallî ağızla kaleme aldığı “Özledim” adlı şiirinin bir dördlüğünde çocukluğuna duyduğu özlemi dile getirir:

*“Futbol oyniyende kale taştandı,
Oyuna girenler farklı yaştıandı,
Sanki saha ipek, top kumaştandı,
'Sayılmaz' denilen goli özledim.”*
(100/211)

1.6.2 Tahsil Hayatı

Âşık Cinasî, ilkokulu Hanak'ta okur. Altı yıl yatılı olarak okuduğu Kâzım Karabekir İlköğretmen Okulu'ndan 1965 yılı yaz döneminde mezun olur. Kâzım Karabekir İlköğretmen Okulu, Kars / Susuz ilçesinde eski ismi Cilavuz Köy Enstitüsü olan bir okuldur. Alt yapı ve üst yapısı ile mükemmel, köklü gelenekleri olan, nazari bilgilerin yanında ameli becerilerin de kazandırıldığı tarihî bir okuldur. Bütün spor dallarında takımı olan, folklor ekibi, saz ekibi, korosu olan çok geniş alana kurulu bir okuldur. Âşık Cinasî, bütün yeteneklerini burada keşfetmiş ve geliştirmiştir. İki yıl okulun Kültür Edebiyat Yayın Kolu Başkanlığını yapmış, gazete çıkarmış, gazeteye makaleler yazmıştır. Genç bir yazar, genç bir şair olarak basılı bir neşriyatta kendi ismini görmek Cinasî'yi heyecanlandırdığı kadar, teşvik de eder. Kendisine ve arkadaşlarına emek veren, ufuk belirleyen ve yol açan bütün öğretmenlerini saygıyla anmaktadır.

Âşık Cinasî, 1988 yılında Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Eğitim Önlisans Bölümü'nü tamamlamıştır.

1.6.3. Meslek Hayatı

Âşık Cinasî, Öğretmen Okulu'ndan mezun olduktan sonra 32 yıl yurdun çeşitli yerlerinde öğretmen ve idareci olarak görev yapmıştır. İlk tayin olduğu yer Çorum merkez Yeşildere köyüdür. Tek dershaneli, tek öğretmenli olan bu köyde uzunca bir süre sabah 1., 2., 3., öğleden sonra 4. ve 5. sınıfları okutmuştur. Çorum'a indiği bir güz günü Halk Eğitimi Merkezinden zimmetle teslim aldığı petrolü projeksiyon makinesini Osmancık yol ayrımından sonra gece boyunca yedi kilometre sırtında taşıdığını ve çocuklarla bu sihirli perde görüntüsünü nasıl tanıştırdığını hâlâ özlemle yad etmektedir. Sonra askerlik zamanı gelir. Sivas Temeltepe ve Kabakyazı'da dört ay acemi eğitimi, ardından Afyon Çobanlar kasabasında iki yıl er öğretmenlik yapar. Daha sonra memleket hasreti onu doğduğu yere götürür, sekiz yıl Hanak'ta öğretmenlik yapar. Sonra İzmir'e tayin olur. İzmir'de seksen sonrası açılan okuma yazma kurslarında gösterdiği üstün başarılarından dolayı "Bakanlık Takdirnamesi" ile ödüllendirilir. Yine İzmir'de öğretmen iken Milli Eğitim Bakanlığının açtığı sınavları kazanır, 1990-1996 yılları arasında Almanya'nın Hamburg şehrinde Türkçe ve Türk Kültürü öğretmeni olarak çalışır. Almanya dönüşü Sakarya iline tayin olur ve Karasu- Kurudere köyü

öğretmeni iken 1996 yılında emekliye ayrılır. Halen Sakarya’da ikamet etmektedir. Cinasî, ilk tayin yerinin “Yeşildere”, son tayin yerinin ise “Kurudere” olmasını hayatın akışına uygun düşen ibretlik bir tevafuk olarak değerlendirir.

Cinasî “Hayat Hikâyem” başlıklı musammat gazel tarzında yazdığı şiirinde hayat hikâyesini şöyle anlatır:

*Kırk yedi tevellüt diye, Ardahan yazdılar şehri,
Öğretmenlik ilk hediye, erken kaptı ilim bahri.*

*Çok dolaştım diyar diyar bulamadım bir bahtiyar,
Teraziden gitti ayar, ağır bastı geçim kahrı.*

*Felek her gün yolu kesti hiç dolmadı kırık testi,
Akşam sabah poyraz esti derman diye sundu zehri.*

*Dönüşüne uyamadım, geldim diye cayamadım,
Kimler gitti sayamadım, hızlı aktı ömür nehri.*

*Sözü “cinas” ediyorum, faniye yalan diyorum,
İşte geldim gidiyorum, şen olasin Halep şehri.”*

(184/296)

1.6.4. Şiire Başlaması ve İlk Başarısı

Âşık Cinasî, ne zaman şiir yazmaya başladığını, ilk başarısını ve kendini şiir yazmaya iten sebepleri bir dergiye verdiği mülâkatta şöyle anlatıyor: “Şiire, pek çok şair gibi lise yıllarımda başladım. İlk ciddi şiirimi öğretmenliğimin dördüncü yılında Kars Halkevi’nin ve Halk Eğitimi’nin ortaklaşa açtığı bir yarışmaya katılmak üzere yazdım ve merhum Mahir Baranseli’nin de jüride olduğu bu yarışmada birincilik aldım. Ondan sonra sürekli şiir yazdım. Ancak itiraf etmeliyim ki ben de şiir yazma hevesini uyandıran çok küçük yaşlarda dinlediğim saz âşıklarıdır. Henüz yedi sekiz yaşlarındaydım. Posoflu Merhum Âşık Müdâmî, bizim kendi odamızda saz çalıp türküler söylüyordu. Odaya alınan tek çocuk bendim. Bir ara bana dönerek “Yaralı Mahmut”tan iki kıta türkü söyledi. Çok etkilendim. Sabahlara kadar bütün söylenenleri gıpta ile dinledim. Ölçülü, uyaklı, hikmetli, hatırdaki kalabilecek ve sahibini hatırlatacak

güzel söz söyleme merakı beni şiir yazmaya iten sebeplerin başında gelir.” (Yalbuç, 2012: 14)

1.6.5. Aldığı Ödüller

Âşık Cinasî'nin ulusal ve uluslararası nitelikte ödülü yoktur. O, “Yarışım nefsimledir.” diyor ve yarışmalardan kaçınıyor. Yarışmak yerine, bir şeyler üretmeyi, gelecek nesillere bir şeyler bırakmayı yeterli görmektedir.

1.6.6. Bestelenen Şiirleri

Bazı şiirleri bestelenmiştir. “Gurbet” (7/...) ve “Sarıkamış Destanı” (10/...) şiirleri TRT Koro Şefi Tekin Büyükkaya tarafından, “Hele Bahar Gelsin de Gör” (9/...) şiiri Fikret Cengiz tarafından bestelenmiştir. Özellikle “Sarıkamış Destanı” büyük bir yankı uyandırmış, bestenin videosu internet ortamında büyük beğeni toplamış, defalarca paylaşılmıştır. Âşığın bahse konu olan şiiri şudur:

*“Soğanlıda güller biter
Reyhan olur Sarıkamış.
Kucağında şehit yatar
Destan olur Sarıkamış.*

*Tazelendi yaram yine
Bilmem hangi sızım dine
Göğ biçilmiş doksan bine
Harman olur Sarıkamış.*

*Kefen beyaz kabir beyaz
Şah damara girmiş ayaz.
Arşa çıkar her bir niyaz
Cihan olur Sarıkamış.*

*Kıyam etmiş tüm yatırlar
“Doksanüçü” kim hatırlar
Çekilen de kör satırlar
Meydan olur Sarıkamış.*

*Analar durdu ağıda
 Yürekleri kim soğuda
 Urbasız yatan yiğide
 Yorgan olur Sarıkamış.*

*Sevgi eker sevda biçer
 Her aşkını gülden seçer.
 Vatan için candan geçer
 Kurban olur Sarıkamış.”*

(10/128)

1.6.7. Gezileri:

Âşık Cinasî, özel ve resmi kurumların düzenlediği şiir etkinlikleri dışında başkaca bir etkinliğe katılmamıştır. Bu amaçla yurt içi ve yurt dışı geziler yapmamıştır. Bilhassa cinas sanatının öğretimi, örneklendirilmesi konularında, edebî sohbet ve toplantılara çokça davet edilmiş ve buralarda konuşmacı olarak yer almıştır. İnternet ortamında düzenlenen pek çok şiir yarışmasında jüri olarak görev almıştır.

1.8. BASIN VE YAYIN ORGANLARINDA CİNASÎ

Türkiye Edebiyatçılar ve Kültür Adamları Ansiklopedisi, Anadolu Âşıkları (Ankara), Ankara Şiir Rüzgârı (Ankara), Vadiden Esintiler (Amasya) gibi şiir antolojilerinde yer almıştır. Pek çok gazete ve dergide kendisinden bahsedilmiş, onunla söyleşiler yapılmıştır.

Bilim ve Aklın Aydınlığında EĞİTİM (MEB Yay. Ankara), Semerkant (İstanbul), Vezin (Ankara), Kumru (Gaziantep), Değirmen (Sakarya), Poyraz (Sivas), Mahzunice (Ankara), Çağdaş Ekin (Sakarya), Ortanca (Ankara), Yürüyüş Yolu (Kocaeli), Antalya Sanat (Antalya), Somuncu Baba (Malatya) gibi dergilerde yazı ve şiirleri, “Okul Sesi Ünite Dergisi”nde çocuk şiirleri yayımlanmıştır.

“www.gulceedebiyat.net, <http://www.halksiir.com/>, www.antoloji.com, <http://www.anayurtgazetesi.com/>, www.sarikamililar.com, www.edebiyatdefteri.com, www.siirdemeti.net, www.akhepedia.com, www.somuncubaba.net, www.seslisiir.net” gibi internet sitelerinde de birçok şiiri yayımlanmış, kendisinden söz edilmiş ve şiirleri hakkında çok olumlu yorumlar yapılmıştır.

Âşık Cinasî ayrıca;

TV 41’de Âşık Erol Ergani’nin hazırlayıp sunduğu “Sevda Pınarı” programının,
Polis Radyosunda Mehmet Nuri Parmaksız’ın hazırlayıp sunduğu “İmbikten Damlalar” programının,

Radyo Hilal’de Osman Erdoğan’ın hazırlayıp sunduğu “Aşk İklimi” programının konusu olmuştur.

2010 yılında Beypazarı’nda düzenlenen “Türk Hece Şiiri Platformu”nda TRT televizyonları kendisi ile mülakat yapmıştır.

2011 yılında TRT İstanbul Radyolarının “Duygular Dönüştü Söze” programında hayatı ve sanatı anlatılmış, şiirleri okunmuştur.

Âşık Cinasî, İLESAM (Türkiye İlim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği) üyesidir.

1.11. CİNASÎ’NİN YAYIMLANAN ESERLERİ

Cinasî’nin yayımlanmış iki kitabı vardır. Derleme ve araştırma ürünü olan bu çalışmalar şunlardır:

*Hanak-Folklor Araştırması*⁵: Hanak folkloru üzerine yapılan araştırmalar kitaplaştırılmıştır.

*Türkçenin Nakışı Cinas*⁶: Cinasî, bu kitabın nasıl ve ne amaçla meydana getirildiğini şöyle anlatıyor: “Cinas sanatına, okul yıllarımdan beri özel bir ilgim var. Söz içinde söz bulmak insana hoş geliyor. Cinas, güçlü bir uyak ve zor bir edebî sanattır. Onu, usta âşıklar ve güçlü şairler kullanıyor. Kırk yıldan beri sözlü ve yazılı edebiyat içinde bulduğum bütün cinaslı sözleri ve şiirleri biriktirdim. Son beş yılda da bütün yazılı kaynakları tarayarak bu söz güzelliğini genç kuşaklara aktarmak ve onlarla paylaşmak adına (Türkçenin Nakışı Cinas) adıyla bir kitap bastırdım. Edebiyat çevrelerince kabul gördü ve kısa sürede üçüncü baskısı da bitti.” (Yalbuç, 2011: 15)

Cinasî’nin şiirleri pek çok yayın organında yayımlanmış ancak şimdiye kadar müstakil bir kitap halinde basılmamıştır.

⁵ Bilgi için bkz. (Ekrem Yalbuç, Hanak-Folklor Araştırması, Cumhuriyet Mat., İzmir, 1988.)

⁶ Bilgi için bkz. (Ekrem Yalbuç, Türkçenin Nakışı Cinas, 3. Baskı, Gonca Yayınevi, İstanbul, 2008.)

1.12. CİNASÎ İÇİN YAZILANLAR

Âşık Cinasî, cinasla ilgili yılların birikimini “Türkçe’nin Nakışı Cinas” adlı kitapta toplamıştır. Âşığın kitabı meraklıları tarafından büyük ilgi görmüş, kısa sürede üçüncü baskısı yapılmıştır.

Çeşitli çevrelerden kitapla ilgili değerlendirme yapılmıştır. Bunlardan bir kısmı aşağıya alınmıştır:⁷

“Ekrem Yalbuluz’dan, edebiyatımız içinde, Türkçemiz içinde ve çerçevesinde “cinas”lı kafiyelerden söz ederken dikkatli olmalıyız.

Kars, Elazığ-Harput, Şanlıurfa yörelerinden verdiği cinaslı söylemler örnekleri, Azerbaycan Halk edebiyatında cinas-bayati örnekleri, Kerkük halk edebiyatında cinas-hoyrat örnekleri, Ekrem Yalbuluz hocanın araştırmasının zenginleştirilmesini sağlamış.

Tebriklerimi, sevgi ve saygılarımı sunuyorum efendim.”

Prof. Dr. İsa KAYACAN

“Muhterem Ekrem Yalbuluz hocamın “Türkçenin Nakışı Cinas” adlı eserinin ikinci baskısı elime geçti. Büyük bir emek verilerek ve göz nuru dökülerek araştırmalara dayalı olarak hazırlandığı anlaşılan eseri okumaktan büyük bir keyif aldım ve içindeki bilgilendirici açıklamalardan yararlandığımı ifade etmeliyim.”

Ali Rıza ATASOY

Eğitimci- Şair

“Muhterem kardeşim,

Kitabını büyük bir dikkat ve zevkle okudum. Eline yüreğine sağlık güzel ve büyük emek mahsulü bir çalışma. İyi bir derleme olmuş. Teşekkürler.”

İsmet Bora BİNATLI

⁷ Âşık Cinasî için söylenenlerin tamamına yakını âşığın özel arşivinden alınmıştır.

“Tebrikler değerli dost. Cinasî mahlasıyla teknil müsemma bir eserdi. Şiirin, şirazesini merak edenler için bir kılavuz mahiyetindeydi doğrusu. Gönlünüze ilham bereketi diliyorum. Selâm ve kalbi muhabbetlerimle...”

Ahmet Süreyya DURNA
Şair-Yazar

“Muhterem Ekrem Hocam,

Çok değerli bir esere imza atmışsınız. Bu eser için yıllarınızı harcadığınız muhakkak. Eserinizden çokça faydalandım. Hakikaten önemli ve değerli bir çalışma.

Bütün samimiyetle kutluyorum.”

Mehmet Nuri PARMAKSIZ
İlesam Başkanı

“Sanatlı şiirlerin usta kalemi Sayın Ekrem YalbuZ, “cinas” konusunda ki ustalığını kullanmış herkesin kaynak kitap olarak okuyabileceği bir eser meydana getirmiş. Ömrüm oldukça ondan faydalanacağım.

Pırıl pırıl bir incisin,
Bu meslekte birincisin,
Sen dostum ol varsın gönlüm
Bir şad olsun bir incisin.

Hemşehrim ve hocam Ekrem YalbuZ’a tekrar teşekkür ederim. Daha nice eserler vermesini dilerim.”

Enver GÜRKAN (Âşık Gürkanî)

“Türkçenin Nakışî Cinas kütüphanemin en zengin hazinesi. Billur bir kaynak bu kitap. Anadolu’dan Kerkük’ten, Azerbaycan’dan, Rumeli’den en nadide eserler seçilmiş. Cinasın ustalarından yollanmış hiç solmayacak bir çiçek demeti gibi. Cinas severlere ışıklı bir yol haritası. Çok emek verilmiş. Teşekkürler değerli hocam, saygılar ağabeyim. Daha nice güzel eserlerinizde buluşmak dileğimle...”

Ümran TOKMAK

“Köklü bir kültür geleneğimiz olan âşıklık geleneğini ısrarla ve şuurlu bir şekilde sürdüren Âşık Cinasî (Ekrem YALBUZ) Hocam'ı bütün samimiyetimle kutluyorum.”

Osman ŞENER (Evvâhî)

“Sevgili Dost Ekrem YalbuZ,

Cinas sanatındaki muhteşemliğiniz, her türlü takdirin üzerindedir. Beğenerek ve saygı duyarak şiirlerinizin takipçisi oldum. Engin deneyiminiz ve ummanî edebî bilginizden bilgi pınarları taşıdınız kardeşlerimizin sayfalarına. Saygılar yüreğinize.”

Dr. İrfan YILMAZ.

“Cinas Âşık Cinasî ve Yediveren Üstüne

Yaşayan şiir, kendisiyle beraber şairini de yaşatır. Yüzyılları aşır giden şiir, beraberinde şairinin adını da taşır. Günümüz genç şairlerinin çoğunun cesaret edip de varamadığı, varırp da “neymiş, nasılmış, nasıl olmuş” diye kendilerince sorgulayarak cevap arayacakları edebî sanatlarımız arasında CİNAS, bizim Türk insanı olarak yapımıza, kişiliğimize, kültürel dokumuza, pratik zekâmıza en uygun olanıdır diyebiliriz. Kalem aynı harfleri yazar alt alta, ama harfleri öylesine yerden ayırır ki, sözü öylesine tonlama ve vurgulama ile söyler ki “kelime” yediveren gülü olup açar da, şaşırır kalırsınız.

Hocamız, “GİR/YAN” şiirinde, adıyla uyumlu sanatını mükemmel bir şekilde, şiirin geometrisini çizerek işlemiştir. Bu nakışlama, bu güzellik sizce YEDİVEREN gülü değil mi? Kalemimize renk, şekil, desen ve güzellikler dolduran Ekrem Hocamıza ne kadar teşekkür etsek azdır.”

Mustafa CEYLAN

Araştırmacı Yazar- Şair

“Işığa Açılan Kapı; Kitap...

Cinasla ilgili bilgilerim öğrencilik yıllarımda öğrendiklerimle sınırlı iken, ilk kez elimdeki kitapla zengin örnekler, ayrıntılı açıklayıcı tanımlar ve akıcı anlatımıyla başlı başına edebî bir sanatın, bütün inceliklerini öğreniyordum.

Bu kitapla bir kez daha güzel dilimiz, Türkçemize ve onu var eden, zenginleştirerek emek ve özenle geleceğe taşıyan değerlerimize derin sevgi, saygı ve hayranlık duydum.

Cinasın ustası Ekrem YALBUZ, dizeleriyle beyin kıvrımlarımıza nüfus eder, düşündürür, sorgulatır, sarsarak düşünce iklimimizdeki çorak alanları yeşertir yeniden. O'nun Cinaslı dizelerindeki derinliği anlayabilen, hayatı ve insanı da anlayabilmiş sayılır. Bu bağlamda Ekrem YALBUZ, düşünce dünyama apayrı ve farklı pencereler açarak saygın bir sevgi halesi oluşturdu.

Büyük emek, sorumlu ve titiz bir çalışmanın ürünü olan bu kitap sayesinde Ekrem YALBUZ gibi bir değeri tanımanın onurunu yaşadım. Kendilerine bir kez daha teşekkür ediyor, dostluk selâmlarımı gönderiyorum buradan.

Işığa açılan kapı; kitap...”

Refika DOĞAN

Şair

“Oldum, demekle, ‘olup da diyememek’ arasındaki narin hat.

Bilirim ki, Âşık Cinasî bir günde ‘olmayıp’ altını doldura doldura bugünlere gelen güzelliklerdendir ve halen de kendi gayesini sürekli ‘ötelere’ kurcalamak üzerine inşa etmiştir. Sağolsun.”

Dr. Barış Doğan

“Yazmak, onu tanımak zor. Sözcükleri seçmek gerekli ustanın karşısında... Tam bir usta, tam bir beyefendi. Şiirleri kurallara uygun... Boşuna değildir ona “usta” demem.

Saygılarımla.”

Perinur Olgun

Öğretmen- Şair

İKİNCİ BÖLÜM

CİNASÎ'NİN ŞİİRİNİ VE SANATINI OLUŞTURAN DEĞERLER

2.1. TÜRK HALK EDEBİYATI KAYNAKLARI

Cinasî'nin şiirinin ve sanatının oluşmasında Türk Halk edebiyatının sözlü, yazılı ve canlı kaynaklarının tesiri büyüktür. Cinasî'nin Anadolu'da âşıklık geleneğinin en canlı bir şekilde yaşatıldığı bir bölgede büyümesi şiirinin, sanatının en önemli kaynağı olmuştur.

Genellikle âşıkların pek okuma fırsatı bulamadığı görülür. Âşıklık bilgilerini, kurallarını yazılı kaynaklardan ziyade sözlü gelenek dahilinde öğrenirler. Cinasî ise bu âşıklardan farklı olarak hem sözlü geleneğin içerisinde yoğrulmuş hem de bol bol okuyup araştırmalar yapmıştır. Bunda da düzenli bir eğitim almasının ve öğretmen olmasının rolü elbette büyüktür.

Yunus Emre, Hacı Bayram-ı Veli, Pir Sultan Abdal, Köroğlu, Emrah, Kerem, Âşık Şenlik, Âşık Sümmanî, Âşık Mevlüt İhsanî, Âşık Müdamî, Âşık Reyhanî, Âşık Murat Çobanoğlu gibi büyük ustalardan; Leyla ile Mecnun, Kerem ile Aslı, Ferhat ile Şirin, Yusuf ile Züleyha, Emrah ile Selvi gibi halk hikâyelerinden şiirlerinde söz etmesi onun halk edebiyatının kaynaklarından faydalandığının göstergesidir.

“Bizim Türkümüz” adlı bir şiirinde Âşık Şenlik ve Sümmanî’yi birlikte zikreder:

“Konya’da âşıklar meydanı kurar,

***Şenlik’le Sümmani** araya girer,*

Kimi gönül yapar, kimi kol kırar,

Lebdeğmez diyende dile dönüşür.

(57/172)

Mevlüt İhsanî, Sümmanî, Emrah ve Reyhanî’yi ise “Mevlüt İhsanî’ye” adlı şiirinde şöyle dile getirir:

*“İhsan ’da karıştı “Göç Kervanı”na,
Uğrasın Sümman ’ın hicran hanına,
Emrah ’ı, Reyhan ’ı alsın yanına,
Desin ki bahçede gül yarım kaldı.”
(56/1171)*

Âşık Cinasî Hallacı Mansur, Nesimî, Fuzulî gibi klâsik edebiyatın zirve isimlerinden de şiirlerinde bahseder. Bu da gösteriyor ki o, bütün Türk edebiyatından azami derecede yararlanmış, bunlarla şiirini zenginleştirmiştir.

*“Âşığın Gönü” adlı şiirinde Nesimî ve Pir Sultan Abdal’ı şöyle konu ediyor:
“Nesimî’ler yeni baştan taransa,
Dalkavuklar efendiye yaransa,
Pir Sultan’a nerde bir dost aransa,
Fırlayıp ortaya çıkmalı âşık.”
(98/210)*

Âşık Cinasî, çok küçük yaşlardan itibaren âşıklık geleneği içerisinde nasıl yoğrulduğunu, Fuzulî’den günümüz şairlerine kadar aruz ve hecenin bütün şairlerinin kendindeki etkisini, verdiği bir mülakatta şöyle ifade eder:

“Âşık Müdamî’yi yedi yaşında iken dizinin dibinde dinledim. Daha sonra Karslı, Erzurumlu âşıkların tamamına yakınına karşı karşıya dinledim. Onların atışmaları, irticalen söz söylemeleri beni oldukça etkiledi. Karacaoğlan’dan merhum Çobanoğlu’na her âşığın, Fuzulî’den Karakoç’a kadar her aruz ve hece şairinin üslûbunda etkisi olduğunu söyleyebilirim.” (Yalbuç, 2012: 14)

2.2. CİNASÎ’NİN KİŞİLİĞİ

Ziya Gökalp Türklerde ahlak ve ahlak anlayışı üzerine yazdığı bir makalesinde şöyle der: “Büyük milletlerden her biri, medeniyetin hususi bir sahasında, en yüksek noktaya çıkmıştır. Eski Yunanlılar estetikte, Romalılar hukukta, Yahudilerle Araplar dinde, Fransızlar edebiyatta, Anglosaksonlar iktisatta, Almanlar musiki ile felsefede, Türkler de ahlakta birinciliği kazanmışlardır.” (Z. Gökalp, 2002: 504)

Türklerin en büyük meziyeti ahlakıdır. Onlar dünyanın dürüst, haysiyetli, mert, yiğit milletlerinden biridir.

Doğruluk hususunda eşsiz, namus konusunda da son derece hassas bir gönül yapısına sahip olan Türkler millî ve manevi değerlere çok büyük önem verirler. Tarihin her devrinde, her ne şartta olurlarsa olsunlar, bunlardan taviz vermemişlerdir. Yüzyıllar boyunca tarih sahnesinde her zaman başköşede yer almalarını da bu özelliklerine borçludurlar.

Cinasî'nin "Ardahan" adlı bir şiirinde:

*"Türklük ırmağının kaynağı sensin,
Tarihten çağlayıp gelen Ardahan,
Vatanın kilidi kalkanı sensin,
Hudutta yerini alan Ardahan."
(47/164)*

diye tarif ettiği, Türklere has her türlü ahlâk kaidelerinin ve güzelliğin, örfün, âdetin, gelenek ve göreneğin yaşandığı yaşatıldığı, Türk dünyasıyla köprü vazifesi gören serhat şehirlerinden Ardahan'da doğup büyüyen Âşık Cinasî, Türk ahlâk prensiplerini kendine düstur edinmiş bir âşıktır.

"Ben" isimli şiirinin bir dördlüğünde:

*"İhlâsla yoğrulur hamurla maya,
Mümine en güzel örtüdür hayâ,
Düşmanım kesilse granit kaya,
Göklerin kırbaç çakışıyam ben."
(146/257)*

diyor. Âşığın nasıl bir ahlâka sahip olduğunu anlamak için bu dördlüğe bakmak bile yeterlidir. Müslüman, Türk bir ailenin çocuğudur. Onun hamuru ihlas mayasıyla yoğrulmuş, ona en güzel örtünün haya olduğu, düşman karşısında asla yılmaması gerektiği öğretilmiştir. Cinasî, haksızlıklardan, yalan dolandan, namertlikten, her türlü kötülükten uzak durmuştur. O, bir öğretmendir; ahlâkı, dürüstlüğü her şeyden önde tutar, bu yönüyle kendisini takip edenlere bilhassa da yetiştirdiği öğrencilerine örnek olur.

Cinasî çok alçakgönüllü, mütevazı bir karaktere sahiptir. Ön plana çıkmak, gündeme gelmek gibi kaygıları yoktur. Bu yüzden radyo ve televizyonlardan gelen program tekliflerine bile çoğu zaman olumsuz cevap verir. Kendisiyle ilgili söylenen

sözler ve yapılan övgüler karşısında çok mahcupdur. Bütün bunların nefsi okşadığını, insanı farklı davranmaya ittiğini söyler. O, insanın önündeki en büyük engelin “benlik” olduğunu düşünür. Benliği çepeçevre kuşatan bentleri yıkmak istediğini “Yunus Gibi” adlı şiirinde şöyle ifade eder:

*“Kimi durgun, kimi deli,
Aksam Yunus Yunus diye.
Bütün benlik bentlerini,
Yıksam Yunus Yunus diye.”*
(12/130)

Vatana, millete ihanet edenlerin, dini yozlaştıranların, birlik ve beraberliğe kastedenlerin, yetim yoksul hakkı yiyenlerin karşısında olan Cinasî; vakarlı, vefalı, tutarlı kişiliğiyle etrafına güvenilir bir insan olduğunu hissettirir. Haddini bilmeyi dinin farzı, sadakati mü'minin tarzı olarak görür. Bunu “Gül” redifli şiirinde şöyle dile getirir:

*“Haddi bilmek dinin farzı,
Sadakattir mü'min tarzı,
Aşk doldurur bütün arzı,
'En Sevgili' dereli gül.”*
(33/150)

Verdiği sözden dönmeyen, sözünün eri olan Cinasî için vefa da çok önemlidir. “Vefasız” adını verdiği şiirinin tamamında vefasızlık edenlere kızar, hatta yer yer beddua eder. Şiirin bir hanesi şöyledir:

*“Biz selâm verdikçe kaşını yıktın,
Yüzüne güldükçe havaya baktın,
Taze fidan iken boynumu büktün,
Senin de bükülsün belin vefasız.”*
(130/241)

Haksızlığa karşı tahammülü olmayan Cinasî “İncitir” redifli şiirinde mazlumları incitenlerin bütün cihamı inciteceğini belirtir:

*“Okşuyor kayayı, dağlarda dere,
Yıldırım düşmüyor hep aynı yere,*

*İnciten mazlumu haksız bir yere,
Korkarım ki tüm cihanı incitir.”*
(116/228)

Kibirli, kendini beğenmiş insanlar toplumda kabul görmezler. Cinasî'nin ahlak anlayışında da kibire, gurura yer yoktur. “Üstadım” redifli şiirinde kibirli insanların sahip olduğu bütün değerleri yitireceğini işaret eder:

*“Kibirle yürüyor gördümse kimi,
Yerle yeksan oldu her birikimi,
İlk seferde hiç batır mı bir gemi,
Çelik toslamakla buza üstâdım.*
(122/234)

Âşık Cinasî için edep her şeyden önce gelir. O, her türlü sıkıntının sebebi olarak edepsizliği görür. Bu durumu “Sonra Yürüdüm” adlı şiirinde şöyle ifade eder:

*“Elbet yol almanın vardır edebi,
Terk-i edep her müşkülün sebebi,
Boynumu uzattım kurbanlık gibi,
Bir serdim bir büktüm sonra yürüdüm.”*
(125/237)

2.3. DİNÎ GÖRÜŞÜ

Muhafazakâr bir aile ve çevrede büyüyen Cinasî, samimi bir Müslümandır. Küçük yaşlarından itibaren iyi bir dini terbiye almış, dinin bütün güzelliklerini, inceliklerini dimağına yerleştirmiş, her şartta inancını yaşamaya gayret etmiştir. Birçok şiirinde onun nasıl bir dini anlayışa sahip olduğu açıkça görülür.

O, din konusunda çok hassastır. Ondan taviz verilemeyeceğini “Delikanlı” adlı şiirinde şöyle belirtir:

*“Defosu bulunmaz gende,
Tavizkâr olamaz dinde,
İyi günde kötü günde,
Vatanına yâr olmalı.*
(11/129)

Cinasî, Cenab-ı Allah'tan Hz. Muhammet'e, Hz. Adem'den Hz. Havva'ya, Hz. Nuh'tan Hz. Musa'ya, Hz. İbrahim'den Hz. İsmail'e, Hz. Yakup'tan Hz. Yusuf'a kadar birçok ismi ve bunların etrafında oluşan menkıbeleri; İmam-ı Gazali, Abdulkadir Geylani, Taptuk Emre gibi din büyüklerini şiirlerinde işler. Ayrıca ayetten hadise, namazdan oruca, hacdan zekâta, ahiret inancından kaza ve kadere, helâlden harama kadar İslâm diniyle ilgili birçok unsur onun şiirlerinde geniş yer tutar.

Allah'ın sonsuz kudretini, her şeyin yaratıcısı olduğunu “Allah Gül Demezse” başlıklı şiirinde büyük bir ustalıkla anlatır. Şiirin ilk hanesi şöyledir:

*“Lezzeti kim verir bibere tuza,
Kokuyu kim katar güle yarpuza,
Şekeri kim yükler kavun karpuz,
Allah dol demezse dolabilir mi?”*
(91/203)

Cinasî aynı şiirin bir dörtlüğünde de Hz. Yusuf'u, Kuran-ı Kerim'de bahsi geçen Eshab-ı Kehf'i ve onların köpeği Kıtımir'i de şiirine konu eder:

*“Kaç Yusuf sakladı çölde kör kuyu,
Kim dedi Kıtımir'e üç yüz yıl uyu,
O da Yediler'le böldü uykuyu,
Allah böl demezse bölebilir mi?”*
(91/203)

Cinasî “Bol Verir” adlı şiirinin ilk hanesinde “Mülk” suresinin birinci ayetinin son kısmı olan “vehüve alâ külli şey'in kadîr.”⁸ (Mülk: 67/1) bölümüne yer verir:

*“Yüce kudretine kurban olduğum,
Bir sineğin kursağından bal verir.
Rahmandır, **Kadirdir o külli şeye,**
“Uçamayan kuşa alçak dal verir.”*
(54/170)

Âşık, “Mektebin Bacaları” adlı şiirinde “Kalem” suresinin birinci ayetinde Allah'ın kaleme yemin etmesini⁹, O'nun ilme verdiği önemi belirtmek için örnek gösterir:

⁸ Ayetin meali: O (Allah) her şeye kadirdir (Yazır, 1993: 561).

“Allah yemin etti niye kaleme,
İlmi mürşid kıldı; koca âleme ,
‘Men arefe’¹⁰ sığmıyor ki kelâma,
Umarım ki zatınızca bilinir.”
(144/255)

“Dikenli de Olsa Gülü Severim” adlı şiirinde “Mü’min mü’minin aynasıdır.” (Ebu Davut, Edeb, 49) hadisine işaret ediyor:

“Koza olacaksa bana ördüğü,
Herkesin kendidir bende gördüğü,
Beni ırgalamaz neyi sorduğu,
Yeter ki sinsi bir plan olmasın.”
(76/189)

“Kurban Olsun Kurbanın” adlı şiirinde de “Ameller niyetlere göredir.”(Buhârî, Bedü’l-Vahy, 1) hadisini hatırlatıyor:

“**Niyete göredir yapılan hayır,**
Zalime adil ol, güçsüzü kayır,
Fakirin payını dosdoğru ayır,
İftar vakti çorban olsun kurbanın.”
(82/194)

“Merhaba” adlı şiirinin tapşırma hanesinde “İlim mü’minin yitik malıdır, nerde bulursa alır.” (Tirmizi, İlim, 19) hadisi şerifine vurgu yapıyor:

“Cinasî der; söze ma’na katmalı
İlmi bulan terkisine atmalı.
Yedi derviş bir hasırda yatmalı
Paylaşım, güzel huya merhaba.”
(90/202)

Âşık Cinasî, son nefes dahil imanla gidebilmek, şeytanın tuzağına düşmemek için Allah’a yalvarır. Kur’an-ı Kerim hürmetine engin rahmetiyle kendini kuşatmasını “Dua” adlı şiirinde şöyle ifade eder:

⁹ Ayetin meali: Kalem ve ehl-i kalemin satıra dizdikleri ve dizecekleri hakkı için (Yazır, 1993: 563).

¹⁰ Arapçası “Men arefe nefsehu, fegad arefe rabbehu” olan hadis-i şerifini hatırlatılmaktadır. Hadisin manası ise şöyledir: “Nefsini tanıyan Rabbini de tanır.” (Sülün, 2009: 13).

*“Son nefes verirken tatlı canımı,
Şeytana kaptırma sen imanımı,
Rahmetin kuşatsın dört bir yanımı,
Kelâm-ı Kadim’in Furkan aşkına.”*
(52/168)

İmanın altı esasından biri olan ahiret gününe iman da Cinasî'nin şiirinde yer bulur. “Ağla Gözlerim” başlıklı şiirinde âşık, dünyanın mutlaka sonunun geleceğini, buranın bir imtihan yeri olduğunu dile getirir:

*“Nihayet yokluktur evrenin sonu,
Son sınav içindir işlenen konu,
Mahşer-i Kübra’da seyret sen onu,
Bir bayram kabul et her ağlamayı.”*
(78/191)

Âşık Cinasî imanın şartlarından kader ve kazaya imanını da “Vardır Dediler” adlı şiirinde ele alıyor. Şiirin ilgili hanesi şöyledir:

*“Anladım ki kader, ferman dinlemez
Yazılmış olanı, tedbir önlemez.
Dedim; aşk derdini Lokman anlamaz
Her derdin tabibi vardır dediler.”*
(93/205)

Cinasî, Müslümanlığı bütün yönleriyle yaşamaya çalışan, dinin emir ve nehiylerini gücünün yettiğince yerine getirmeye gayret eden bir âşıktır. O, tasavvufu iyi bilen biri olarak zaman zaman zikir meclislerine de katılmış, Allah’ı zikirle gönlünü tutuşturmuştur. “O Köyde” redifli şiirinin bir hanesinde âşığın bu hâlini görmek mümkündür:

*“Yirmi beş istiğfar büküldü boynum,
Öyle hissettim ki tutuştı koynum,
Yaktı içerimi Yâ Hayyu- Kayyum,
Gizli tuttum yayamadım o köyde.”*
(73/187)

“Er Meydanına” adlı şiirinde de tasavvufa dikkat çekerek mürşitsiz bir yere varmanın mümkün olmadığını belirtir:

“Ağaca can verir bir kalem aş
Taç Mahal isteyen yontmalı taş.
Mürşidsiz istersen bin kitap taş
Erilmez nimetin var meydanına.”
(111/222)

2.4. MİLLÎ KONULARDAKİ HASSASİYETİ

2.4.1. Vatan Sevgisi

“Bir kimsenin doğup büyüdüğü ya da yurttaşı olduğu ve duygusal yönden kendisini bağlı hissettiği ülke, yurt.” (Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, 1986: C. 23) olarak tanımlanan vatan Namık Kemal’in dediği gibi, bir galibin kılıcı veya bir kâtibin kalemiyle çizilen belirli hatlardan ibaret değil; millet, hürriyet, menfaat, uhuvvet, tasarruf, hakimiyet, ecdada hürmet, aileye muhabbet, gençliğin yâd edilmesi gibi birçok ulvî duyguların bir araya gelmesinden meydana gelmiş mukaddes fikirdir (Büyük Türk Klâsikleri, 1985: C. 9, s. 53). Milletlerin hayatında vatanın önemi çok büyüktür. Her milletin her bir ferdi, gözünü açıp ilk gördüğü, havasını teneffüs ettiği ve bir parçası olduğu vatanını çok sever.

Türkler hayatının şekillendiği, millî azim ve fikirlerinin beslendiği, galibiyetlerini yaşadığı, sanat ve kültür eserlerini sahnelediği, yeni nesillerinin üzerinde boy attığı, nimetlerinden gıdalandığı, atalarının koynunda yattığı vatanını çok sever. Onu sevmeyi imanın bir gereği olarak görür. Ona bir âşığın sevgilisine, bir evlâdın annesine bağlılığı gibi bağlıdır. Bu sebepten olsa gerek ona “Ana Vatan” demişlerdir. Vatanın bağrından çıkmış âşiklarda ise vatanı sevgisi daha bir başkadır.

Âşık Cinasî’de de vatan sevgisi çok yüksektir. Birçok şiirinde vatanı, bu vatanı meydana getiren unsurları mısra mısra işlemiştir. “Amasya Gari” başlıklı şiirinde vatan sevgisini gönlünün varı olarak gören Cinasî onun için canını vermeye hazırdır:

*“Aslî bir görevdir güler giderim,
Bedeli can olsa yine öderim,
Mevlâ nasip etse avdet ederim,
Vatan sevgisidir gönlümün varı.”*
(129/241)

“Kurtuluş Destanı” adlı şiirinde milletin istiklâl mücadelesi verdiği günlere gider, vatanının dört bir yanını çeviren düşmanların bin bir güçlüğe rağmen nasıl kovulduğunu şöyle ifade eder:

*“Koştuk cephelere aslan yürekle,
Mavzerlere karşı koyduk bilekle,
Kazma ile dirgen ile kürekle,
Bellerini kıra kıra kurtardık.”*
(126/238)

Cinasî “Yakışmaz mı?” başlıklı şiirinde de vatan için canın feda edilebileceğini belirtir:

*“Dağlarda yol, yolda hanlar,
Yâr peşinde gezer canlar,
Vatan için aksa kanlar,
Yakışır mı yakışmaz mı?”*
(30/147)

“Dikenler Gelsin” adlı şiirinde ise Cinasî, vatani bizlere emanet eden ataları hatırlatarak vatanın yan gelip yatma yeri olmadığını, onun kıymetinin bilinmesi gerektiğini, gül bahçesine dönüştürülmesini şöyle dile getirir:

*“Hatırlayın burçta bayrak tutanı,
Ahfad kınar yan gelip de yatmanı,
Ya gül olun, ya gül edin vatani,
Avuçları toprak kokanlar gelsin.”*
(121/233)

Cinasî “Bu Nasıl Sevda” adını taşıyan şiirinde yine bir ikazda bulunur. Vatanı yol geçen hanı gibi görenleri eleştirir, nasipsiz olarak nitelendirdiği bu insanlardan ecdadın hesap soracağını ifade eder:

*“Utan be nasipsiz tarihten utan,
Yakandan tutacak ecdadın atan,
Yolgeçenin hanı, değil ki vatan,
Belli ki bu hesap sor’a meyilli.”*
(142/252)

Âşık Cinasî “Harman Yeri Türkiye” başlıklı şiirinde çeşitli unsurlarını konu ettiği vatanı bir harman yerine benzetir. Şiirin ilk dördlüğü şöyledir:

*“Gezdim seyran ettim Anadolu’yu,
Kırkları gizlemiş bir’in içinde.
Tekbirle dolaştım Gelibolu’yu,
Melekler uyumuş nur’un içinde.”*
(66/181)

Şiirlerinden de anlaşıldığı üzere Cinasî’de vatan sevgisi çok yüksek bir seviyededir.

2.5.2. Millet Sevgisi:

Türkçe Sözlük’te (2005) “Çoğunlukla aynı topraklar üzerinde yaşayan, aralarında dil, tarih, duygu, ülkü, gelenek ve görenek birliği olan insan topluluğu, ulus.” şeklinde tanımlanan millet âşıklar tarafından en çok işlenen konular arasında yer alır. Onlardaki millet sevgisi bambaşkadır. Onlar, ait oldukları milletin sahip olduğu engin maddî ve manevî değerlerinin şuurundadırlar. Milletin dilini, dinini, tarihini, örfünü, âdetini, gelenek ve göreneklerini, kısacası milleti millet yapan kültürünü bir bütün olarak seven âşıklar, bunlardan ziyadesiyle faydalanmışlar, sanatlarının ilhamını milletlerine karşı besledikleri bu samimî sevgi ve güvenden almışlardır.

Âşık Cinasî de ait olduğu Türk milletine karşı büyük bir sevgi beslemektedir. Milletini başına taç etmiş, onu sevmeyi bir iman ve idrâk işi olarak görmüştür. “Merhaba” adlı şiirinde büyük bir muhabbetle milletini selâmlamakta ve şanlı geçmişini yâd etmektedir:

*“Altaylardan gelen soya merhaba,
Hem küheylan kısrak taya merhaba.
Gel de göz atalım şanlı geçmişe,
Altın zırha, çelik yay’a merhaba.”*
(90/202)

Cinasî “Türk Milleti” adlı cinaslı şiirinde Türk milletinin misafirperverliğini, ipek kadar yumuşak olsa da gerektiğinde bir yay gibi gerildiğini belirterek onu bütün cihana eş tutar:

*“Her gelene sofrayı dün yaydı Türk milleti,
Bugün ipektir amma dün yay’dı Türk milleti,
Medeniyet aradım, mukaddem tarihlerde,
Sanki bütün cihandı, dünyaydı Türk milleti.”*

Cinasî, Türk milletinin kadim yerlerinden Altay dağlarını, Oğuz soyundan geldiğini, Türkün simgesi bozkurdu ve Ergenekon Destanı’nı “Ben” redifli şiirinde şöyle ifade eder:

*“Altay dağlarınının karı buzuyum,
Oğuz’un oğluyum Türkmen kızuyum,
Boz yeveli gökçe kurdun gözüyüm,
Türklüğün çemberden çıkışıyam ben.”*
(146/257)

“Biçersin Dağlar” adlı şiirinde ise Cinasî, Türk boylarından Türkmenleri ve Yörükleri konu eder, onların yaşayışına dikkat çeker:

*“Türkmen kızı devesini sürükler,
İki yandan topuk döver örükler,
Güz gelende çeker gider Yörükler,
Ya sen nerelere göçersin dağlar.”*
(101/213)

Âşık Cinasî “Kurtuluş Destanı” adlı şiirinde istiklâl mücadelesini işler. Vatanın dört bir yanını parselleyip işgal eden düşmanların yenilgiye uğratılarak Türklüğün şanının yükseltilmesini şöyle dile getirir:

“Çevrildi düşmanla yurdun dört yanı,

Duyduk ki bölmüşler anavatanı,

Dedik yükselecek Türklüğün şanı,

Kanımızı sere sere kurtardık.”

(126/238)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

CİNASÎ'NİN ŞİİRLERİNDE İŞLEDİĞİ KONULAR

3.1. TABİAT UNSURLARI

Yaylaya çıkım zamanı dünyaya gelen, gözünü açtığında yeşilliği gören, annesinden duyduğu ninnilerden sonra ilk duyduğu ses koyun, kuzu, kuş, su, rüzgâr sesi olan Cinasî çocukluğundan beri tabiatla iç içe yaşamıştır. Ondaki tabiat sevgisi çok yüksektir. Âdeta ona âşıktır. Sanatının ilhamını tabiattan almıştır, denilebilir.

Cinasî'nin hemen her şiirinde tabiatın bir unsuruna rastlamak mümkündür. O, tabiatın dağını tepesini, yaylasını obasını, gölünü denizini, ırmağını deresini şiirlerine konu etmiştir. Ayrıca gül, gonca, menekşe, nergis, çiğdem, sümbül, lâle, reyhan, leylak gibi çiçek adlarını; elma, kiraz, nar, ayva, turunç gibi meyve adlarını; fidan, selvi, yemlik, çimen, ekin, arpa gibi birçok ağaç ve bitki adını; turna, bülbül, tûtî, serçe, kartal, baykuş, karga gibi kuş adlarını; ceylan, maral, suna, koyun, kuzu, at, fil, deve, çakal, kurt, aslan, kedi, köpek, öküz, dana, arı, sinek, karınca, akrep, yılan, fare, domuz, tilki, tavuk, horoz, ördek, kaz gibi hayvan adlarını şiirlerinde kullanmıştır.

Yiğitliğin, mertliğin bir sembolü olarak görülen dağlara Oğuz Kağan Destanı'ndan Dede Korkut Hikâyelerine, sözlü edebiyat ürünlerinden günümüz edebiyatına kadar hemen her âşığın, şairin şiirlerinde rastlanır. Âşık Cinasî'nin de en çok işlediği konuların başında dağlar gelir. “Hey Aman Dağlar” adlı şiirinde dağların âşıklara sırdaş, resamlara tuval, hastalara derman olduğunu, yiğitlere umut verdiğini belirtir. Gönlü efkârlı bir yiğide benzettiği dağların heybetini şiirin ilk hanesinde şöyle ifade eder:

*“Kaç dumanlı kıştan çıktın bahara,
Gönlün efkâr, başın hep duman dağlar.
Sanki omuz vermiş durmuşsun bara,
Sendeki bu heybet ne yaman dağlar.”*
(60/175)

Cinasî “Boşuna Dağlar” adlı şiirinde dağlarla sohbet eder, içini onlara döker, dağların bağrından çıkan suların susuz topraklara can verdiğini dile getirir:

*“Her dağın ardında bir diyar varmış,
Duydum ki orada bahtiyar varmış,
Bozkıra can veren bir pınar varmış,
Kaç pınar gizledin döşüne dağlar.”*
(104/216)

Çiçeğiyle ceylanları süsleyen, küheylanları besleyen dağlara, Kerem’in Aslı’sını sorması “Biçersin Dağlar” adlı şiirde şöyle ele alınır:

*“Küheylanlar iksirinle beslenir,
Yavru ceylan çiçeğinle süslenir,
Kerem; Aslı diye sana seslenir,
Sen kime sırrını açarsın dağlar.”*
(101/213)

Âşık Cinasî tabiatın en güzel köşelerinden yaylalara da şiirlerinde oldukça fazla yer verir. Bahar mevsimleri geldiğinde ailesiyle birlikte yaylaya çıkan âşık, otuyla çiçeğiyle, deresiyle tepesiyle, koyunuyla kuzusuyla haşır neşir olduğu, ayak basmadık yer bırakmadığı, soğuk sularını içtiği yayları enine boyuna işler. “Yayla Sende” başlıklı şiirinde yaylanın güzelliklerinin saymakla bitmeyeceğini belirtir:

*“Koyun kuzu yayılır mı?
Sevdim deyip cayılır mı?
Güzellikler sayılır mı?
Yayla sende yayla sende.”*
(16/33)

“Sen Layla’ya Ben Yaylaya” adlı şiirinde dağlarında davul zurnanın çalındığı, göllerinde turnaların yüzdüğü yaylayı “Laila” gibi çağdaş eğlence merkezlerine değişmeyeceğini biraz da eleştiri oklarını göndererek şöyle dile getirir:

*“Dağlarımda davul zurna,
Göllerimde telli turna,
Senin olsun altın kurna,
Sen Layla’ya ben yaylaya.”*
(19/136)

Çocukluğu, gençliği kış mevsiminin çok uzun sürdüğü Ardahan'da geçen Cinasî'yi baharın gelişi sevindirir. “Bahar Gelsin de Gör” adlı şiirinde baharın gelmesini dört gözle bekler:

*“Üzerinden turna geçer,
Sularından ceylan içer,
Dört yanında nergis açar,
Göle bahar gelsin de gör.
(9/127)*

Bahar mevsimi geldiğinde tabiatın gelin gibi süslenmesi âşığı coşturur, köyüne olan özlemine depreştirir. “Bahar Gelende” adlı şiirinde bunu şu şekilde dile getirir:

*“Yeşilden kaftanı, yeşil duvağı,
Yüz sürer koklarım taşı, toprağı,
Öperim ağaçtan düşen yaprağı,
Özlerim köyümü bahar gelende.”
(106/218)*

Aynı şiirin bir hanesinde de doğanın yeşil örtüsü çimeni, onun üstünde oynaşan kuzuları, gün boyu çiçek çiçek gezen arıları şöyle ifade eder:

*“Çimenler üstünde oynar kuzular
Arılar gün boyu gezer vızılar.
Yaylalar çıkanda yürek sızılar
Özlerim köyümü bahar gelende.”
(106/218)*

Âşık Veysel'in “Benim sadık yârim kara topraktır.” diyerek anlattığı toprak insan hayatında çok önemlidir. Çünkü insanın mayası toprak, sonu da topraktır. Hayatını da ancak toprak sayesinde sürdürebilir. Kâinatın dört unsurundan biri olan toprağı Âşık Cinasî de şiirlerinde konu eder. “Vatanın Duvağı” adlı şiirinde her derde derman olan bin bir çeşit çiçeği üzerinde barındıran toprağın önemini belirtir, toprağı vatanın beşiği, döşeği; ormanı da kundağı, yorganı olarak tasvir eder:

*“Enva-i türlü çiçek, hepsi birer dermandır,
Toprak; vatana beşik, kundağı da ormandır.*

...

*Fanıdır her bir insan, bu dünyada mihmandır,
Toprak insana döşek, yorganı da ormandır.”*
(195/305)

Kâinatın dört unsurundan biri de sudur. Hem Türk hem de İslâm geleneğinde su kutsaldır. Allah’ın yarattığı her canlıya can veren su hayatın kaynağıdır. Hemen her âşık gibi Cinasî de şiirlerinde suyu çokça işlemiştir. “Kurban Olurum” adlı şiirinde suyun bol olması âşığı memnun eder, yatağına sığmayıp sele dönüşmesi bile onu sevindirir:

*“Dedi: Şu dağların suyu coşarsa,
Dedim: Yatağına sığmaz taşarsa.
Dedi: Vurup köprüden de aşarsa,
Dedim: Sellerine kurban olurum.”*
(44/161)

“Gözyaşı” adlı şiirinde de suyu olmayan bir toprağın çölden ibaret olduğunu söyleyen âşık, gözyaşı olmayan bir bedende de ruhun ölü olduğunu dile getirir:

*“Pınarsız bir beldede, toprak yangın çölüdür,
Gözlerin yaşı yoksa beden var, ruh ölüdür.”*
(196/305)

Âşık Cinasî, seher vaktinin önemine dikkat çektiği “Seher Vakti” adlı şiirinde tabiata ait birçok unsuru; kurdu, kuşu, reyhanı, menekşeyi bir arada verir:

*“Seher vakti kurtlar kuşlar uyanır,
Reyhan kokar, menekşeler boyanır,
Ufku seyretmeğe göz mü dayanır,
Gün boyu yollara bakanlar bilir.”*
(112/224)

3.2. SEVGİ UNSURLARI

Sevgi, insanları birbirine bağlayan, dostluk köprüsünün temelini oluşturan en önemli unsurdur. İnsanlar tarihin her safhasında sevgi sayesinde mutlu olmuşlar, huzur bulmuşlardır. Sevgi ileri boyutlara ulaştınca da ona aşk adını vermişlerdir. Yani denilebilir ki, aşk sevginin doruğa ulaşmasıdır. İnsanlar sadece birbirlerini sevmezler. Tabiatıta güzel olan ne varsa, insan gönlü ona meyletmıştır. Tabî ki, bu sevgilerin en büyüğü, bütün mahlûkatı yaratan Allah'a yöneltilmiştir. Mecnun'un Leylâ'ya olan aşkı gibi, birçok beşeri aşk, sonunda ilahî aşka dönüşmüştür. Yunus Emre'nin "Yaratılmışı hoş gör, Yaratandan ötürü." sözü de bunu teyit etmektedir.

İşte bu sevgi unsurlarının hemen hepsini Cinasî'nin şiirlerinde görmek mümkündür. Ona ilham veren sevgidir, aşktır. Dünyada her ne varsa hepsinin sevgi üzerine olduğunu "Dil Yarası" adlı şiirinde şöyle ifade eder:

*"Aşk ile dolaşır yunus deryada,
Sevdasız zerre yok koca dünyada,
Bülbül şakır, gül utanır feryada,
Her sükût ikrardır sevmeye seni."
(97/209)*

Âşık, "Sineme Yazdım" başlıklı şiirinde yâr yolunda bütün gücünü harcadığını, onun adını yüreğine yazdığını dile getirir:

*"Yolunda tükendi dizimin ferî
Hep mi böyle olur âşık kaderi
Yanımda bir nişan kalsın eseri
Adını yaralı sineme yazdım."
(131/242)*

Aşk demek biraz da acı çekmektir. Sevgilinin etrafında pervane olmaktır. "Âşığın Gönlü" adlı şiirinde Cinasî sevgiliden gelen sıkıntılar karşısında sitem etmez, aşk ateşinin insanı olgunlaştırdığını söyler:

“Kaderin yazdığı gelince başa,
 Âşık sitem etmez atılan taşta,
 Pervane¹¹ ki nasıl düşer ataşa,
 Yandıkça boynunu bükmeli âşık.”
 (98/210)

“Sevdiğim” adlı şiirinde sevgilide bulunması gereken özellikleri sıralayarak asaletin önemine dikkat çeker:

“Ab-ı hayat sunar tezyin dimağın,
 Bülbüle şevk verir, dilin dudağın,
 İffetin remzidir, tülün duvağın,
 Güzeller anılır soyla sevdiğim.”
 (108/220)

Âşık “Halayda Bir Güzel Gördüm” adlı şiirinde ise sevgiliyi şöyle tasvir eder:

“Dişler inci kar beyazı,
 Dudakları dağ kirazı,
 Acep hangi beyin kızı,
 Halayda bir güzel gördüm.”
 (35/152)

“Gözlerin” redifli bir şiirini de sevgilinin gözleri için yazmıştır. Şiirin bir dördlüğü şöyledir:

“Yıldızı semadan, suyu bahardan,
 Güneşi kamerden, leyl’i nehardan,
 Sevdayı yürekten, gönlü efkârdan,
 Çekip söker tül duvaklı gözlerin.”
 (110/221)

Her insan doğduğu, büyüdüğü, memleketim dediği yeri sever. Cinasî’de ise bu sevgi çok üst seviyededir. “Kurban Olurum” adlı şiirinde ondaki bu sevgi açık bir şekilde görülür:

¹¹ pervane: Geceleyin ışık çevresinde dönen küçük kelebek.

*“Dedi: Gitme, Hanak soğuk donarsın,
Dedim: Bu aşk sende olsa yanarsın,
Dedi: Sunam gelsen nerye konarsın,
Dedim: Göllerine kurban olurum.”*
(44/161)

3.3. ÜLKENİN SİYASÎ, SOSYAL VE EKONOMİK MESELELERİNİ İŞLEYİŞİ

Âşıklar, yaşadıkları dönemin sosyal, siyasî, idarî, adlî, ekonomik meselelerini şiirlerinde işlemişlerdir. Tarihin hangi dönemine bakılırsa bakılsın devrin acılarını, ıstıraplarını onların dile getirdikleri görülür. Çünkü âşıklar halkın vicdanı, gözü, kulağıdır.

Âşık Cinasî de bu konuları şiirlerinde enine boyuna ele almıştır. “Üstadım” adlı şiirinde değişen dünyayla birlikte her şeyin de değiştiğini belirterek ehil olmayan kimselerin yönetime getirilmesini eleştirir:

*“Hormonla bozuldu canlının hali,
Değişti insanın bütün ahvali,
Tilkiyi ormana edersen vali,
Aslanı sokağa salmaz bilirim.”*
(122/234)

Menfaati uğruna bukalemun gibi duruma göre değişen, kılıktan kılığa giren, çağdaş, demokrat geçinen insanları “Evrende Bir Gece” başlıklı şiirinde şöyle dile getirir:

*“Söyleminde medeniydi çağcıydı
İstismarda köylü, belki bağcıydı.
Demokrattı hatta biraz sağcıydı
Korkarım ki sola döndü bu gece.”*
(107/219)

“Sandık ve Demokrasi” adlı cinaslı şiirinde demokrasinin en önemli ögesi seçime işaret eden âşık, halkın iradesini yansıtan, istenilen sonuçların sandıktan çıkmadığını belirtir:

*“Dört yılda bir önümüze konuldu tahta sandık
Sevindik, bayram ettik, demokrasi var sandık.”*

Dört bir yandan saldıran düşmanların yaptıklarından gafil olan Müslümanların vurdumduymazlığına, milleti millet yapan en önemli unsurlardan olan dinin tahrif edilmesine, dinin asıl amacından saptırılmaya çalışılmasına, insanların dış görünüşe göre değerlendirilmesine üzülen Âşık Cinasî bu durumu şöyle dile getirir:

*“Dindarımız gafil dinden,
Ok yiyoruz dört bir yönden,
Kılıç paslı çıkmaz kından,
Dünya yine kanda kaldı.*

*Sihirbazlar oldu dinci,
Aptal kumda arar inci,
İnsan değil, sanki zenci,
Ölçü tartı tende kaldı.”*
(43/160)

Sosyal hayata ait birçok şeyi şiirlerinde ele alan Cinasî “Kızlar Neden Evde Kalır” adlı şiirinde kızların niçin evlenmek istemediklerini trajikomik bir şekilde işler. Şiirin ilk dördlüğü şöyledir:

*“Baktı ki sokağın yarısı deli,
Dur diyerek evde kaldı Nurdane.
Evde kalmak ise bunun bedeli,
Kâr diyerek evde kaldı Nurdane.”*
(138/248)

“Gelin Kaynana” adlı tek dördlükten oluşan şiirinde de toplumun kültürüne uymayan, aile hayatına darbe vuran televizyon programlarını eleştirir:

*“Evden kaçan gitti çıktı ekrana,
Bühtan etti çamur attı her yana,
Uyuşturdu, sersem etti milleti,
İki ayda, bir gelin bir kaynana.”*

Karadeniz ağzıyla yazdığı “Artvin Kadını” adlı şiirinde de Anadolu kadınının hayatını, çilesini, yaşadığı zorlukları anlatır:

*“Yatağı yorganı kuru hasırdur,
Bedeni yorgundur eli nasırdur,
Doğurur, doyurur kaç bin asırdur,
Kaderi ah u zar Artvin kadını.”*
(140/250)

Sanayileşme adına doğal güzelliklerin yok edilişi de Cinasî'nin şiirlerinde yer bulur. Tabiat harikası güzelliklerle dolu Artvin'e atfen yazdığı “Dokunmayın Artvin'ime” adlı şiirinde gerçek bir çevreci kimliğine bürünerek bu meseleyi ele alır:

*“Cerattepe cehenneme dönmesin
Kafkasor'da meşalemiz sönmesin
Artvin'i mezara conı gömmesin
Dokunmayın Artvin'ime ne olur.”*
(141/251)

Cinasî “Hanak Destanı” adlı uzunca şiirinde özelde Hanak ama genelde doğu bölgesinin sıkıntılarını anlatır. Kışı uzun ve çetin geçen bölgenin tarımda, hayvancılıkta yaşadıkları problemleri bir bir sıralar, ekonomik darboğazdan kurtulmanın yolu olarak bölgeye yatırım yapılması gerektiğini belirtir:

*“Bir tek fabrikayla bir baraj olsa,
Senin de bir sene ambarın dolsa,
İsterse kâinat sararıp solsa,
Dönersin güllere seni anlatsam.”*
(147/258)

Türkiye, 1999’da Marmara Bölgesi’nde meydana gelen, İzmit, Sakarya, Yalova, Düzce, Gölcük, Avcılar, Gebze, Serdivan gibi birçok il ve ilçeyi derinden etkileyen, âdeta yerle bir eden, büyük felaketlere yol açan depremle sarsılmıştı. Âşık Cinasî de bu depremi yaşayanlar arasındadır. Depremde eşini kaybetmiş, kendisi de ağır bir şekilde yaralanarak uzunca bir süre tedavi görmüştür. Bu büyük yıkımı gönlünün ta derinliklerinde hissedenden Cinasî, âşıklığın verdiği sorumlulukla psikolojik, ekonomik, sosyal, ailevî birçok probleme sebep olan depremin millette yol açtığı dramı destanlaştırmıştır. “Asrın Depremi” başlıklı şiirin birkaç dördlüğü şöyledir:

*“Sene doksan dokuz koptu kıyamet,
Yazıldı tarihe yıllar ağladı,
Yirmi vilayeti vurdu bir afet,
Ne beldeler, köyler, iller ağladı.*

*Gece üçte kurtlar kuşlar uyandı,
Feryâd u figanlar arşa dayandı,
Cadde sokak kızıl kana boyandı,
Açıldı semâya eller ağladı.*

*Ezildi bedenler, kollar, bacaklar,
Kırk beş saniyede söndü ocaklar,
Yaz günü soğudu dondu kucaklar,
Beşikte, kundakta tüller ağladı.”*

(148/259)

2000 yılının şubat ayında Türkiye’de büyük bir siyasî kriz yaşanmış, bu krizin siyasî ve özellikle de ekonomik sonuçları çok ağır olmuş, milletin omuzlarındaki yük birkaç kat daha artmıştı. Cinasî yaşanan bu krizi “Kriz Cinaslıları” adını verdiği şiirde cinaslı bir söyleyişle dile getirir. Fakirin daha fakirleştiği, fırsatçı zengininin daha zengin olduğu, yokluğun yakıp kavurduğu halkın bu durumunu şöyle ifade eder:

*“Memlekette bolluk olsa ne yazar,
Manavlardan alışveriş dilimle.
Çadırdan kuyruklar evlere uzar,
İçim yanar söylemesem dilimle.*

*Sadece fakiri bir teğet vurdu,
Vitrinde seyretti göz gördüğünü,
Aşağıda yokluk yaktı kavurdu,
Yukarıda seyret, bir gör düğünü.”*
(92/204)

3.4. MİLLÎ, MANEVÎ VE AHLAKÎ DEĞERLERİ KULLANIŞI

Her milletin kendine özgü millî, manevî ve ahlakî değerleri vardır. Bu değerler milletin kültürünü oluşturur, millî birlik ve beraberliğini sağlar. Bir milletin yaşaması bu değerlerin yaşatılmasına bağlıdır. Bu sebeple bunların gelecek nesillere aktarılması gerekir. Bu değerlere sahip çıkmayıp başka milletleri körü körüne taklit edenlerin tarih sahnesinden yok olup gitmeleri kaçınılmazdır. Bir milleti yıkmak isteyenler her şeyden önce bu değerleri yok etmeye çalışırlar.

Türk milletinin yüzyıllardır hiçbir milletin boyunduruğu altına girmemesinin, daima hür yaşamasının sebebi millî, manevî ve ahlakî değerlere sahip çıkmasıdır. On altı devlet kuran, asırlarca dünyaya hükmeden bir milletin başka türlü ayakta kalması mümkün değildir. Millet bu değerler konusunda ne zaman zafiyet göstermişse bir sendeleme geçirmiş, bunlara tekrar sarıldığında kendine gelmiştir.

Bu değerlerin nesilden nesile aktarılmasında hiç şüphesiz en önemli rollerden biri de âşıklara aittir. Âşık Cinasî de Türk milletini ayakta tutan vatan, millet, dil, din, bayrak, marş, gelenek, görenek, aile gibi millî, manevî değerleri ve bunlara bağlı olarak gelişen milletin kendine mahsus ahlak kaidelerini şiirlerinde büyük bir hassasiyetle ele almıştır.

Bayrak bir milletin bağımsızlık sembolüdür. Onun uğruna canlardan geçilir. Cinasî “Merhaba” redifli şiirinde rengini vatan için canını veren şehitlerin kanından, üzerindeki ay ve yıldızı ise bunların şehit kanına yansımından alan bayrağı selamlar:

*“Vatana can verir yiğidin canı,
Göklere renk verir şehidin kanı,
Bayrak olur aydınlatır dört yanı,
Atlasa, yıldıza, ay’a merhaba.”*
(90/202)

“Ben” redifli şiirinde de bayrağın sancağın asla indirilemeyeceğini çünkü asil Türk milletinin buna izin vermeyeceğini şöyle ifade eder:

*“Aras, Kür yürüdü aldım nazara,
Sandım iki ceylan indi Hazar’a,
Bayrağım sancağım düşmez pazara,
Has ipek kumaşın dikişiyem ben.”*
(146/257)

Bir millet için tarih şuuru çok önemlidir. Tarihten gerekli dersler çıkarılmalı, geleceğe ona göre yön verilmelidir. Bunun için de tarihin doğru öğrenilip öğretilmesi gerekir. Bu bilinçle hareket eden Âşık Cinasî tarihî olayları da şiirlerine konu etmiştir. Birinci Dünya Savaşı sırasında Doğu Cephesi’nde askerlerin donarak can verdiği Sarıkamış hadisesini “Hey Vatanım Hey” başlıklı şiirinde işleyen âşık yaşanan bu drama adeta ağıt yakar. Şiirin ilk dördlüğü şöyledir:

*“Kolayı yok muydu dağı aşmanın,
Bu muydu çaresi tez ulaşmanın,
Silahı kış mıydı hain düşmanın,
Buzu Sarıkamış hey vatanım hey!”*
(134/245)

Cinasî “Batıl/ı Dostlarımız” adlı şiirinde de Sultan Alparslan komutasındaki askerlerin sayıca kendinden dört kat fazla olan düşmanı iman gücüyle yenerek kazandığı “Malazgirt Zaferini” şu şekilde dile getirir:

*“İnançtır askerinin dizindeki fer,
Malazgirt’te cuma kıldık bir sefer,
İki yüz on bine, elli bin nefer,
Dört koldan saldırıp yarıdık onları.”*
(120/232)

Milletlerin bayraklarından başka sembolleri de vardır. Horoz Fransızların, boğa İspanyolların, kartal Almanların, inek Hinduların, aslan İngilizlerin, ayı Rusların, tilki İsraililerin vb. sembolüdür.¹² Bu sembollerle milletlerin karakterleri örtüşür. Esareti asla kabul etmeyen karakteri ile “bozkurt” da Türklerin sembolüdür. Cinasî “Gözlerin”

¹² <http://www.cerezforum.com/konu/ulkelerin-hayvan-sembolleri.55426/>

adlı şiirinde Türklüğün sembolü bozkurta yer verir:

*“Bir bakışın Altayları devirir,
Arz yarılr, sular yanar, dağ erir,
Boz yeveli bozkurt başın çevirir,
Gözüne ilişse ‘gök’lü gözlerin.”*
(110/221)

Manevî değer denilince akla din gelir. Din, milleti bir arada tutan en önemli unsurlardandır. Cinasî “Allah, Hz. Muhammet (s.a.v.), Kur’an-ı Kerim, sünneti, imanın şartları, namaz, oruç, hac” gibi İslâm diniyle ilgili birçok hususu şiirlerinde işlemiştir.

Âşık Cinasî “Bol Verir” adlı şiirinde her şeyin yaratıcısı Allah’ın gücünü, kudretini şöyle dile getirir:

*“Kaynayan pınarlar, coşan ırmaklar,
Kolları semaya bakan zambaklar,
Çamurdan beslenir reyhan, leylaklar,
Gâni Mevlâ’m, har içinde gül verir.”*
(54/170)

“Canım Efendim” adlı şiirinde, bir hadis-i kutside Alahü Teâlâ’nın “Eğer sen olmasaydın cihanı yaratmazdım.” (Erzurumlu İbrahim Hakkı, 1992: 13) sözünü hatırlatarak Hz. Muhammet (s.a.v.)’in peygamberliğinin İncil ve Tevrat’ta da bildirildiğini, diğer peygamberlerin de O’ndan istimdat beklediğini, O’nun son peygamber olduğunu şöyle ifade eder:

*“Hatrınla var oldu cümle mevcudat,
Haber verdi seni; İncil ve Tevrat,
Cümle nebi senden bekler istimdat,
Ol mertebe mutebersin Efendim.*
(114/226)

Kur’an-ı Kerim’de surelerin başında bulunan, Neml suresinin 30. ayeti olan, birçok hadis-i şerifte söylenmesi tavsiye edilen “Besmele” sadece ibadette değil hayatın her anında, her hayırlı işin başında söylenir. Cinasî de “Besmele” adını verdiği şiirde bunu şöyle açıklar:

*“Besmele, günah yakan bir ateştir bir közdür,
Besmele, kulluk için bir nüvedir bir özdür,
Besmele, en netice bir kelâmdır bir sözdür,
Dört kitap, yüz suhufun ervahıdır besmele.”*
(151/264)

Kur’an ana babaya bakmayı emreder, Türk ahlâk sistemi ecdada saygıyı kişinin en büyük şiarlarından biri olarak kabul eder. Cinasî varlık sebebimiz olan, bizleri büyütüp adam eden anne ve babayı da şiirlerinde işlemiştir.

Türkün örf ve âdetinde yeri olmayan, Batıdan ithal edilmiş özel günlerden rahatsızlık duyan Cinasî “Babalar Günü” adlı şiirinde anne ve babaların bir güne sığdırılamayacak aziz varlıklar olduğunu belirtir:

*“Ezelden evlâda yâr’dı babalar,
Doğurdu analar, sardı babalar,
Özel gün yokken de vardı babalar,
Söyleyin nedir ki babalar günü?”*
(136/247)

“Sultanım” redifli şiirinde ise her ne şartta olursa olsun, her türlü tehlikeye karşı annelerin yavrularını darda bırakmayacağını dile getirir:

*“Dünyayı dünyanın suyu gark eder,
Tehlikeyi önce kaptan fark eder,
Çoban kuzusunu belki terk eder,
Analara bırakmaz darda sultanım.”*
(75/188)

İslâm dinin üzerinde durduğu en önemli hususlardan biri de helâl ve haramdır. Âşık Cinasî, hem dinî hem de örfî açıdan mühim olan bu mevzuları da şiirlerinde ele almıştır. “Yakışmaz mı?” adlı şiirinde insana en çok yakışacak hasletin devlete hizmet, helâlinden kazanç olduğunu söyler:

*“Göge bulut, yere rahmet,
El verirsen yaşar devlet,
Helâl kazanç helâl nimet,
Yakışır mı yakışmaz mı?”
(30/147)*

“Mevlâ’sını” adlı şiirin de ise Cinasî harama bakmamayı, haram yememeyi öğütler. Ataların “Dede koruk yer, torunun dişi kamaşır.” atasözünü hatırlatarak bunun cezasını çekeceğini, çoluğundan çocuğundan çıkacağını belirtir:

*“Kapat gözün yâd’a bakma,
Yaptığını başa kakma,
Haramsa yediğin lokma,
Oğul çeker cezasını.”
(14/131)*

Cinasî birçok şiirinde Türk milletinin gelenek ve göreneklerine vurgu yapar. “Bey Olmaz” adlı şiirinde Türk geleneğinde önemli yeri olan misafir kabul etmenin ve onu ağırlamanın görgü gerektirdiğine dikkat çeker, bey olmanın yolunun cömertlikten geçtiğini söyler:

*“Atadan görmeyen sofraya kuramaz,
Güler yüz gösterip yola vuramaz,
Kapalı kurnadan bir bardak dolmaz,
Bey malına kıymadıkça bey olmaz.”
(51/167)*

Halkın acısını, sevincini dile getirdiği, en önemli kültür miraslarından olan “türkü” de Âşık Cinasî’nin şiirlerinde yerini alır. O, yüzyıllardır dilden dile aktarılan, destan olup söylenen, ağıt olup yakılan türküleri “Bizim Türkümüz” adlı uzunca şiirinde işlemiştir. Şiirin bir hanesi şöyledir:

*“Ritminde saklıdır bin yıllık gizi
Destanda, ağıtta görülür izi.
Anadan evlâda kalır çeyizi
Torunda tapulu mala dönüşür.
(57/172)*

Bir milletin geleceği hiç şüphesiz gençliğin omuzlarında yükselecektir. Bu sebeple genç neslin millî ve manevî değerleri çok iyi özümsemiş bir şekilde yetiştirilmesi gerekmektedir. Âşık Cinasî bunun da şuurundadır. “Bir Gençlik İstiyorum” başlıklı şiirinde ideal gençliğin özelliklerini sıralar. Öyle bir gençlik ki, gerektiğinde vatani milleti için canını verecek, Hakkı Hak batılı batıl bilecek, alının terini akıtarak imar edip üretecek, haksızlık karşısında susmayıp zalimin haddini bildirecek, yetimin hakkını yedirmeyecek, ilimle kendini donatacak... Şiirin bir dörtlüğü şöyledir:

*“Haksıza had bildiren zalimleri kıstıran,
Yetim hakkı yiyeni lime lime kusturan,
Destursuz ötenleri kalem ile susturan,
Daha da sözü olan bir gençlik istiyorum.”*
(152/265)

İdeal bir gençliğin peşinde koşan âşık, gençlik zamanının ziyan edilmesine üzülür. “Küstüm Feleğe” redifli şiirinin bir hanesinde bunu şöyle ifade eder:

*“Çöllere düşürdü yorgun kervanı,
Ters esti sam yeli, vermez âmânı,
Hep mi ziyan olur gençlik zamanı,
Bilmedim, sadece küstüm feleğe.”*
(95/207)

İlme çok önem veren Cinasî, insanı fikrî ve zihnî yönden geliştiren, olgunlaştıran okumanın yaşının, zamanının olmadığını “Mektebin Bacaları” adlı şiirinde şöyle dile getirir:

*“Okumanın olmaz mevsimi yılı,
Doğan her insanın günü sayılı,
Okullar kovandır bilgi de balı,
Tembellik edenin kaydı silinir.”*
(144/255)

Âşık Cinasî “Dünya Dedikleri” adlı şiirinde gözünü hırs bürümüş, doymak bilmeyen, açgözlü insanları eleştirir.

*“Âşık Cinas, söze ma’na döşerken,
Tilki açtır dağ bayırda koşarken,
Kurtlar kuşlar yalın ayak yaşarken,
İnsanoğlu deve yese doymazmış.”*
(145/256)

“Harman Yeri Türkiye” adlı şiirinde ise Türkiye’nin doğal güzelliklerini, millî ve manevî zenginliklerini bir bir sıralayan Cinasî, şiirin bir dörtlüğünde tarihe yön veren atalarını, Yunus’un huyuna benzettiği vatanın dağlarını şöyle dile getirir:

*“Sıcaktır çorbası, soğuktur suyu,
Tarihe yön vermiş öncüdür soyu,
Dağlara yansımış Yunus’un huyu,
Çınarlar büyümüş kır’ın içinde.”*
(66/181)

3.5. MEMLEKET MESELELERİNE ÇARE ARAYIŞI

Türkiye’nin siyasetten ekonomiye, etnik kimlikten dini inançlara, eğitimden sağlığa kadar birçok problemi vardır. Ayrıca doğal güzellikleri, yeraltı ve yerüstü zenginliklerinin yanında konumu itibarıyla de stratejik öneme sahip olan bu ülke, hem içeriden hem de dışarıdan türlü türlü saldırılara maruz kalmaktadır. Bu cennet vatana göz diken, gelişmesini, ilerlemesini istemeyenler Türkiye üzerinde çeşitli oyunlar tertip etmektedirler. Durum böyle olunca da ülkenin derdi, sıkıntısı giderek artmaktadır. Bunlara çözüm üretecek olan da bu milletin asil aydınları, sanatkârlarıdır.

Halkın içinde olan, her türlü sıkıntıyı onlarla birlikte yaşayan âşıklar da bu meseleleri sazlarıyla sözleriyle dile getirmişlerdir. Memleketin huzuru ve refahı için bu problemlere hâl çareleri aramışlardır. Âşık Cinasî de memleket meselelerini hem dile getirmiş hem de bunlara çözüm yolu göstermeye çalışmıştır.

Ülkedeki birçok meselenin birlik ve beraberlik sayesinde aşılacağı aşikârdır. Bunun farkında olan Cinasî de birçok şiirinde doğrudan ya da dolaylı buna vurgu yapar. “Kardeş Olalım” adlı şiirinde Türkiye’de birçok etnik kimliğin bir arada yaşadığına, araya fitne tohumları sokulmaya çalışıldığına dikkat çekerek birlik ve beraberlik çağrısında bulunur:

*“Lezzeti başkadır her bir lehçenin,
Farklı meyvesiyiz aynı bahçenin,
Kilit vur koluna her kelepçenin,
Bana gel seninle kardeş olalım.*

*Bir olsun düşünce, beyin ve bilek,
Bir atsın nabızlar, bir olsun yürek,
Bir olsun beklenti, bir olsun dilek,
Bana gel seninle kardeş olalım.”*

(128/240)

“Gülü Kars’ımın” adlı şiirinde de ülkede yaşayan birçok etnik kimliğe işaret ederek bunların varlığını devam ettirmesinin yolu olarak da vatani göstermektedir:

*“Kurt kuş düşer sabah rızık derdine,
Akşam olur hepsi döner yurduna,
Tek tapudur Acem, Yerli, Kürdüne,
Türkistan’a çıkar yolu Kars’ımın.”*

(89/201)

Ülkenin huzurunu bozan, birlik ve beraberliğine kasteden en büyük meselelerden biri terör örgütleri ve çetelerdir. “Bir Zamanlar” adlı şiirinde Cinasî memleketin bu hâlini dile getirerek bu duruma seyirci kalınmasını eleştirir:

*“Caddeler sokaklar mayın tarlası,
Ben bu şehrin neresini gezeyim?
Okunmaz bombanın cinsi markası,
El varmaz ki ötesini kazayım.*

...

*Çeteler ülkeye vermez ki dirlik,
Farz et ki çobanlar kurt ile birlik,
Hem seyreden olduk hem de seyirlik,
İsterseniz boy resmini çizeyim.”*

(83/195)

Ülkedeki birçok karışıklığa yol açan, toplumdaki ahlâkî çöküntüye sebep olan birçok şey medya marifetiyle gerçekleştirilmektedir. Âşık Cinasî de “Medya” adlı şiirinde bu duruma dikkat çekerek millî ve manevî değerlere saldıran medyayı sert bir dille eleştirir:

*“Haram buldu mu daldırır,
Kutsal gördü mü saldırır,
Tarihi rafa kaldırır,
Gerçeği düşe çevirir.”*
(26/145)

Cinasî, özellikle Tanzimat’tan beri hayranı olunan “Batı”ya eleştiri oklarını yöneltir. Batının demokrasi anlayışının menfaat üzerine kurulu olduğunu belirtir. Kimlerin dost edinildiğini ve bunların gerçek yüzlerini göstermeye çalışarak toplumu ikaz eder. Dost edinilen bu Batının, “Batılı” mı yoksa “Batıl” mı olduğunu “Batılı/Dostlarımız” adlı şiirinde açık bir şekilde işler. Şiirin bir dördlüğü şöyledir:

*“Ne güzel sistemmiş şu demokrasi,
Menfaat yok ise dışlar herkesi,
Bir ulus yok oldu çıkmadı sesi,
Şam’da Halepçe’de gördük onları.”*
(120/232)

Uyuşturucu ticareti, kaçakçılık gibi yasadışı yollarla haksız kazanç elde eden mafyalar ülkenin başını ağrıtan meselelerden biridir. Cinasî, mafyanın ülkenin can damarı niteliğindeki eğitim yuvaları okullara kadar uyuşturucu sokmasını “Zülfü Yâre Dokunur” adlı şiirinde dile getirir:

*“Mafyalar okulu pazar sandılar,
Mankenler kendini yazar sandılar,
Kuzgunlar vatani mezar sandılar,
Söylerim de zülf-i yâre dokunur.”*
(58/173)

Cehaletin hüküm sürdüğü bir memlekette her türlü sıkıntı olur. “Mevlâ’sını” adlı şiirinde âşık, cahillerden uzak durulmasını, fitne fesada bulaşılmamasını ve yetime dokunulmamasını öğütler:

*“Sakın cahille dolaşma,
Fitne fesada bulaşma,
Yetime değip dalaşma,
Tabip bilmez devasını.”
(14/131)*

“Doğrulmaz” redifli şiirinde de okumanın, ilmin önemine dikkat çekerek kötülerle oturup kalkanların durumunun da kötü olacağını belirtir:

*“Dinle okuyanı, seyret yazanı,
İlmi olmayanın dili doğrulmaz.
‘Bir soğan kokutur koca kazanı,’
Kötüyle gezenin hali doğrulmaz.”
(55/171)*

3.6. DÜNYA GÖRÜŞÜ

Bir insanın hayat tarzını oluşturan, davranışlarını belirleyen değerler onun dünya görüşünü meydana getirir. Millî ve manevî değerlerle yoğrulmuş olan Âşık Cinasî'nin dünya görüşünün oluşmasında da hemhâl olduğu bu değerlerin büyük rolü vardır. O, dünyaya geniş bir açıdan bakan, ülke meselelerinin yanında dünya meseleleriyle de yakından ilgilenen, bilime teknolojiye önem veren, hoşgörü sahibi, alçakgönüllü bir insandır. Bütün bunların yanında bilimin, teknolojinin etkisiyle popüler kültürün halk kültürünü yozlaştırmasına müsamaha gösterilmemesi gerektiğini her fırsatta vurgular.

Millî ve manevî değerleri, örfî ve dinî esasları dünya görüşü olarak benimseyen Cinasî “Merhaba” adlı şiirinde bu unsurları birlikte söyleyerek dünya görüşünü açıkça belli eder:

*“Biz sarrafız mücevheri eleriz,
Körük çeker yalçın dağı deleriz,
Düşman görse matem içre güleriz,
Dini İslâm yağız boy'a merhaba.”
(90/202)*

Çoluğundan çocuğuna kadar arı gibi çalışkan Türk halkının bir ferdi olan Cinasî çalışmayı en büyük meziyetlerden biri olarak kabul eder. O, gerçek başarının zorlukları yenmek olduğunu belirtir:

*“Çoluğu çocuğu hepsi bir arı,
Zorluğu yenmektir gerçek başarı,
Bin türlü çiçekten yapar kaşarı,
Bin derde devadır balı Kars'ımın.”*
(89/201)

Her türlü görüş ve düşünceye saygıyla yaklaşan, fitne ve fesada karşı çıkan âşığın kendi fikirlerine güveni de sonsuzdur. Bunu “Dikenli de Olsa Gülü Severim” adlı şiirinin bir hanesinde şöyle ifade eder:

*“Ben varım her türlü münazaraya,
Darlanınca fitne sokmam araya,
Saygım vardır beyaz kadar karaya,
Yeter ki griye çalan olmasın.”*
(76/189)

“Yalan Dünya” adlı şiirinde Âşık Cinasî dünyanın faniliğinden bahseder. Onun için de dünyaya sıkı sıkıya bağlanmanın bir anlamı yoktur, çünkü sonu ölümdür:

*“Ya muhtaç edersin üç kuruş pula,
Ya mahkûm edersin eski bir çula,
Sırtında bir kefen salarsın yola,
Seni seven murad almaz bilirim.”*
(115/227)

Cinasî karakter itibarıyla pek karamsar değildir. Fakat “Soldu Dediler” adlı şiirinde biraz karamsar bir tablo çizer. Eski bir hana benzettiği dünyada esir gibidir, dünyanın kahrından kurtulmanın yolu ölümdür:

*“Ağladım dünyaya geldiğim anda,
Rehine tutuldum şu köhne handa,
Mutluyu görmedim koca cihanda,
Dertsizi sordum da öldü dediler.”*
(88/200)

Türk dünyasının meseleleri de Âşık Cinasî'nin dünyasında yer işgal eder. Uygur Türklerine yapılan zulmü, onların uğradığı haksızlıkları anlattığı “Uygur’um” başlıklı şiirinde, onların kısa zamanda bağımsızlıklarına kavuşmalarını arzular:

*“Sen savun hürriyeti,
Budur Türk'ün izzeti,
Kayyum cihan devleti,
Rüyan Uygur’um rüyan.”*

(6/124)

Âşık Cinasî dünya meselelerine karşı da ilgilidir. “Canım Efendim” adlı şiirinde Afganistan, Irak, Filistin gibi Müslüman ülkeler üzerinde oynanan oyunlara dikkat çeker:

*“Afgan’da heronlar göğü tarıyor,
Bağdat’ın feryadı arşı yarıyor,
Gazze’de Yaserler siper arıyor,
Gönder güvercini örsün Efendim.”*

(114/226)

Aynı şiirin bir hanesinde de İslâm âlemindeki bölünmüşlüğe vurgu yapar, fitnenin ortadan kalkması için Allah’a dua eder:

*“Bölünmek ümmeti düşürdü gama,
Tükendi bir ayda Halep’le Hama,
Uğurla Cafer’i yeniden Şam’a,
Fitnenin belini kırsın Efendim.”*

(114/226)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

CİNASÎ'NİN ŞİİRLERİNİN KURULUŞ, ŞEKİL VE SANATKÂRLIK ÖZELLİKLERİ

4.1. KAFİYE KURULUŞU

Âşık Cinasî'nin şiirlerinin kafiye durumunu göstermek için 183 şiiri incelemeye tabi tutuldu. Hangi sesler ve kelimelerle kafiye yaptığı, bunları ne sıklıkta tekrarladığı tespit edilmeye; ayrıca hangi kafiye çeşitlerini kullandığı gösterilmeye çalışıldı. Böylece onun, Türk halk şiirinin en önemli özelliklerinden olan kafiyeyi kullanma becerisi ortaya konuldu.

Bu 183 şiirden “**abⁿ abⁿ, cccbⁿ, çççbⁿ ...**”, “**aaabⁿ, cccbⁿ ...**”, “**abⁿ cbⁿ, çççbⁿ ...**” şeklinde kafiyelenen ve “**cinaslı kafiye**” kullandığı şiirlerinin dışında birinci hanenin ikinci ve dördüncü mısraları ile diğer hanelerin son mısralarında oluşturulan ana kafiyeler ayrı ayrı incelendi. Neticede şu sonuçlara ulaşıldı:

1. **L ünsüzü ile 33 şiirde,**
2. **R ünsüzü ile 32 şiirde,**
3. **K ünlüsü ile 13 şiirde,**
4. **N ünsüzü ile 13 şiirde,**
5. **Ş ünsüzü ile 10 şiirde,**
6. **Z ünsüzü ile 9 şiirde,**
7. **T ünsüzü ile 7 şiirde,**
8. **Y ünsüzü ile 6 şiirde,**
9. **A ünlüsü ile 6 şiirde,**
10. **E ünlüsü ile 2 şiirde,**
11. **İ ünlüsü ile 2 şiirde,**
12. **Ç ünsüzü ile 2 şiirde,**
13. **H, V, M ünsüzleriyle 1'er şiirde kafiye yapılmıştır.**
14. **B, C, D, F, G, Ğ, I, J, O, Ö, P, S, U, Ü harfleriyle ise kafiye yapılmamıştır.**

Âşıklık geleneğinde ayaklı şiir söylemek en başta gelen özelliklerdendir. Cinasî'nin şiirlerinde kullandığı kafiye sesleri teker teker incelenerek sıkça veya ortak kullandığı kafiyeler aşağıya çıkarıldı. Kafiye kelimeleri genellikle isim soyludur. Bazıları ise fiil soylu kelimelerdir.

L, Ünsüzü ile Kafiyelenen Şiirler:

L ünsüzü ile kafiyelenen 33 şiirden isim soylu kelimelerle kurulan şiirlerdeki kafiye kelimelerinin sayısı ve şiirlere göre dağılımı şöyledir:

yol	17 şiirde (9, 17, 28, 31, 44, 54, 55, 56, 57, 84, 88, 89, 100, 113, 147, 157, 172)
gül	16 şiirde (9, 28, 31, 44, 54, 56, 57, 80, 81, 84, 87, 91, 113, 147, 157, 172)
dil	12 şiirde (17, 44, 54, 55, 57, 81, 89, 100, 113, 130, 147, 148)
hâl	10 şiirde (17, 31, 55, 56, 80, 81, 84, 113, 147, 148)
bal	8 şiirde (28, 54, 80, 89, 100, 113, 147, 157)
kül	7 şiirde (28, 44, 100, 147, 148, 157, 172)
göl	6 şiirde (9, 44, 84, 100, 107, 113)
al	5 şiirde (44, 57, 80, 81, 89)
dal	5 şiirde (9, 54, 89, 148, 157)
el	5 şiirde (17, 55, 57, 130, 148)
mal	5 şiirde (31, 57, 87, 100, 130)
çöl	4 şiirde (56, 80, 148, 172)
çul	4 şiirde (17, 87, 113, 130)
tel	4 şiirde (44, 57, 87, 147)
yıl	4 şiirde (81, 89, 107, 148)
bel	3 şiirde (17, 55, 130)
él	3 şiirde (81, 147, 172)
kol	3 şiirde (28, 100, 130)
kul	3 şiirde (81, 148, 157)
yel	3 şiirde (9, 57, 84)
bol	2 şiirde (28, 54)
fil	2 şiirde (88, 107)
Nil	2 şiirde (147, 172)
pul	2 şiirde (31, 113)
rol	2 şiirde (56, 88)
sel	2 şiirde (44, 172)
sol	2 şiirde (89, 107)
tül	2 şiirde (44, 148)

ahval	1 şiirde (13)
arzu hâl	1 şiirde (13)
fal	1 şiirde (147)
ful	1 şiirde (28)
gol	1 şiirde (100)
hayal	1 şiirde (13)
il	1 şiirde (148)
lâl	1 şiirde (107)
misal	1 şiirde (13)
nal	1 şiirde (57)
sal	1 şiirde (147)
zil	1 şiirde (100)

Él (yabancı, halk), el (organ) kelimeleri ayrı ayrı değerlendirmeye tabi tutuldu.

Bazı şiirlerde ortak olarak kullanılan kafiye kelimeleri şöyledir:

“yol, gül” kelimeleri 9, 28, 31, 44, 54, 56, 57, 84, 113, 147, 157, 172 numaralı şiirlerde,

“gül, yol, dil” kelimeleri 44, 54, 57, 113, 147 numaralı şiirlerde,

“hâl, yol, gül” kelimeleri 31, 56, 84, 113, 147 numaralı şiirlerde,

“yol, gül, bal” kelimeleri 28, 54, 113, 147, 157 numaralı şiirlerde,

“göl, yol, gül” kelimeleri 9, 44, 84, 113 numaralı şiirlerde,

“gül, dil, hâl” kelimeleri 81, 113, 147 numaralı şiirlerde,

“bal, yol, gül, kül” kelimeleri 28, 54, 113 numaralı şiirlerde,

“yol, dil, el” kelimeleri 17, 55, 57 numaralı şiirlerde,

“dil, el, bel” kelimeleri 17, 55, 130 numaralı şiirlerde,

“bal, yol, dil, gül, hâl” kelimeleri 113, 147 numaralı şiirlerde,

“yol, gül, dil, kül, göl” kelimeleri 44, 113 numaralı şiirlerde,

“dil, yol, el, bel” kelimeleri 17, 55 numaralı şiirlerde ortak kafiye kelimesi olarak kullanılmıştır.

L ünsüzü ile kafiyelenen 33 şiirden fiil soylu kelimelerle kurulan şiirlerdeki kafiye kelimelerinin sayısı ve şiirlere göre dağılımı ise şu şekildedir:

gel-	6 şiirde (47, 80, 87, 95, 133, 144)
kal-	6 şiirde (21, 88, 91, 115, 133, 133, 144)
bil-	5 şiirde (21, 27, 95, 133, 144)
bul-	5 şiirde (21, 28, 91, 115, 144)
göl-	5 şiirde (21, 27, 95, 133, 144)
al-	4 şiirde (21, 27, 47, 115)
dol-	3 şiirde (47, 91, 95)
sal-	3 şiirde (47, 99, 115)
sil-	3 şiirde (27, 95, 144)
böl-	2 şiirde (28, 91)
dal-	2 şiirde (21, 27)
öl-	2 şiirde (47, 88)
sol-	2 şiirde (88, 133)
yıl-	2 şiirde (95, 115)
çal-	1 şiirde (115)
del-	1 şiirde (91)
kıl-	1 şiirde (99)
ol-	1 şiirde (27)

Bazı şiirlerde görülen ortak kafiyeler de şöyledir:

“bil-, gül-” kelimeleri beşer şiirde kullanılmış beşi de ortaktır. Bu şiirler 21, 27, 95, 133 ve 144 numaralı şiirlerdir.

“gül-, kal-, bil-” kelimeleri 21, 133 ve 144 numaralı şiirlerde,

“kal-, bil-, bul-” kelimeleri 21, 115 ve 144 numaralı şiirlerde,

“bul-, gül- bil-, kal-” kelimeleri 21 ve 144 numaralı şiirlerde,

“gel-, kal-, bil-, gül-” kelimeleri 133 ve 144 numaralı şiirlerde,

“dol-, kal-, bul-” kelimeleri 91 ve 115 numaralı şiirlerde ortak kafiye kelimeleri olarak kullanılmıştır.

R Ünsüzü ile Kafiyelenen Şiirler:

R ünsüzü ile kafiyelenen 32 şiirden isim soylu kelimelerle kurulan şiirlerdeki kafiye kelimelerinin sayısı ve şiirlere göre dağılımı şöyledir:

yâr	7 şiirde (11, 20, 22, 48, 111, 160, 166)
var	5 şiirde (93, 111, 129, 150, 166)
nur	5 şiirde (11, 20, 38, 66, 150)
sır	5 şiirde (20, 38, 111, 138, 166)
bahar	4 şiirde (24, 48, 70, 93)
yer	4 şiirde (66, 78, 109, 111)
zâr	4 şiirde (20, 48, 140, 150)
dar	3 şiirde (11, 38, 169)
dâr	3 şiirde (93, 111, 142)
kâr	3 şiirde (38, 111, 138)
kar	3 şiirde (93, 150, 160)
ar	2 şiirde (93, 150)
fer	2 şiirde (109, 114)
kir	2 şiirde (61, 138)
kor	2 şiirde (20, 66)
kör	2 şiirde (61, 166)
nâr	2 şiirde (93, 142)
nehar	2 şiirde (24, 48)
ter	2 şiirde (66, 109)
zor	2 şiirde (11, 138)
ahir	1 şiirde (117)
ayar	1 şiirde (24)
bergüzâr	1 şiirde (48)
bestekâr	1 şiirde (119)
bir	1 şiirde (66)
cefakâr	1 şiirde (119)
cesur	1 şiirde (74)
diyar	1 şiirde (48)

er	1 şiirde (111)
esrar	1 şiirde (70)
gor	1 şiirde (142)
Gülizar	1 şiirde (140)
günahkâr	1 şiirde (119)
gür	1 şiirde (11)
her	1 şiirde (78)
ikrar	1 şiirde (70)
intizar	1 şiirde (140)
işmar	1 şiirde (70)
kantar	1 şiirde (70)
kenar	1 şiirde (70)
kır	1 şiirde (66)
kusur	1 şiirde (74)
mağrur	1 şiirde (74)
mahir	1 şiirde (117)
mesrur	1 şiirde (74)
mezar	1 şiirde (140)
muteber	1 şiirde (114)
napızar	1 şiirde (140)
nehir	1 şiirde (117)
pınar	1 şiirde (70)
pîr	1 şiirde (166)
sanatkâr	1 şiirde (119)
sedefkâr	1 şiirde (129)
seher	1 şiirde (24)
ser	1 şiirde (109)
serdar	1 şiirde (129)
sur	1 şiirde (11)
şer	1 şiirde (142)
tefsir	1 şiirde (117)
tur	1 şiirde (20)

ur	1 şiirde (138)
zahir	1 şiirde (117)
zehir	1 şiirde (117)
zer	1 şiirde (109)

Bu şiirlerde görülen ortak kafiyeler ise şu şekildedir:

“var, kar, ar” kelimeleri 93 ve 150 numaralı şiirlerde,

“var, yâr, sır” kelimeleri 111 ve 166 numaralı şiirlerde,

“sır, kâr” kelimeleri 38, 111 ve 138 numaralı şiirlerde ortak kafiye kelimeleri olarak kullanılmıştır.

R ünsüzü ile kafiyelenen 32 şiirden fiil soylu kelimelerle kurulan şiirlerdeki kafiye kelimelerinin sayısı ve şiirlere göre dağılımı şöyledir:

kur-	7 şiirde (63, 65, 78, 111, 139, 166, 181)
gör-	7 şiirde (18, 22, 33, 78, 120, 142, 150)
ver-	7 şiirde (18, 22, 33, 61, 63, 78, 166)
dur-	6 şiirde (18, 65, 114, 138, 150, 181)
kır-	6 şiirde (65, 114, 120, 126, 139, 160)
sar-	5 şiirde (18, 38, 78, 120, 139)
sor-	5 şiirde (18, 78, 120, 126, 142)
sür-	5 şiirde (33, 61, 65, 126, 166)
vur-	5 şiirde (11, 22, 61, 63, 181)
gir-	4 şiirde (18, 22, 33, 61)
ser-	4 şiirde (33, 63, 120, 126)
ger-	3 şiirde (18, 63, 126)
ör-	3 şiirde (61, 63, 114)
dür-	1 şiirde (18)
yar-	1 şiirde (120)
er-	1 şiirde (126)
kar-	1 şiirde (139)

Bazı şiirlerde görülen ortak kafiyeler ise şu şekildedir.

“gör-, ver-, sar-, sor-” kelimeleri 18 ve 78 numaralı şiirlerde,

“gör-, ver-, gir-” kelimeleri 18, 22 ve 33 numaralı şiirlerde,

“sar-, sor-, gör-” kelimeleri 18, 78 ve 120 numaralı şiirlerde,
 “ör-, ver-, vur-” kelimeleri 61 ve 63 numaralı şiirlerde,
 “ver-, sür- gir-” kelimeleri 33 ve 61 numaralı şiirlerde,
 “gör- ver-” kelimeleri 18, 22, 33 ve 78 numaralı şiirlerde,
 “ver-, gir-” kelimeleri 18, 22, 33 ve 61 numaralı şiirlerde ortak kafiye kelimeleri olarak kullanılmıştır.

K Ünsüzü ile Kafiyelenen Şiirler

Diğer şiirlerin aksine K ünsüzü ile kafiyelenen 13 şiirden çoğu fiil soylu kelimelerle kurulmuştur. Şiirlerdeki kafiye kelimelerinin sayısı ve şiirlere göre dağılımı şöyledir:

ak-	7 şiirde (12, 25, 34, 46, 98, 112, 121)
bak-	7 şiirde (34, 46, 98, 102, 112, 125, 146)
çek-	6 şiirde (34, 46, 98, 112, 121, 125)
çık-	6 şiirde (12, 34, 98, 125, 146, 170)
yak-	5 şiirde (25, 34, 46, 98, 170)
bük-	4 şiirde (98, 112, 121, 125)
dök-	4 şiirde (46, 112, 146, 170)
çak-	3 şiirde (125, 146, 170)
kok-	3 şiirde (12, 25, 121)
çök-	2 şiirde (46, 170)
dik-	2 şiirde (34, 146)
sök-	2 şiirde (125, 170)
yık-	2 şiirde (12, 25)
kalk-	1 şiirde (125)
kak-	1 şiirde (170)
sek-	1 şiirde (12)
tak-	1 şiirde (12)

Bazı şiirlerde görülen ortak kafiyeler ise şu şekildedir:

“ak-, bak-, çek-, yak-” kelimeleri 34, 46 ve 98 numaralı şiirlerde,
 “ak-, çek-, bak-” kelimeleri 34, 46, 98 ve 112 numaralı şiirlerde,
 “bük-, ak-, çek-” kelimeleri 98, 112 ve 121 numaralı şiirlerde,

“yak-, dök-, çök-” kelimeleri 46 ve 170 numaralı şiirlerde,
 “çık-, çak-, sök-” kelimeleri 125 ve 170 numaralı şiirlerde,
 “ak-, bak-, çek-, çık-” kelimeleri 34 ve 98 numaralı şiirlerde,
 “bak-, çek-” kelimeleri 34, 46, 98, 112 ve 125 numaralı şiirlerde ortak kafiye kelimeleri olarak kullanılmıştır.

K ünsüzü ile kafiyelenen 13 şiirden isim soylu kelimelerle kurulan şiirlerdeki kafiye kelimelerinin sayısı ve şiirlere göre dağılımı şöyledir:

yok	2 şiirde (102, 170)
ak	1 şiirde (102)
bulak	1 şiirde (110)
duvak	1 şiirde (110)
gök	1 şiirde (110)
hak	1 şiirde (170)
harık	1 şiirde (124)
iştıyak	1 şiirde (110)
koruk	1 şiirde (124)
kurik	1 şiirde (124)
moruk	1 şiirde (124)
ok	1 şiirde (110)
sarık	1 şiirde (124)
yük	1 şiirde (110)

N Ünlüsü ile Kafiyelenen Şiirler

N ünsüzü ile kafiyelenen 13 şiirden isim soylu kelimelerle kurulan şiirlerdeki kafiye kelimelerinin sayısı ve şiirlere göre dağılımı şöyledir:

derman	4 şiirde (2, 52, 60, 158)
kurban	3 şiirde (10, 82, 158)
yan	3 şiirde (6, 43, 116)
beyan	2 şiirde (2, 6)
can	2 şiirde (94, 116)
cihan	2 şiirde (10, 116)
destan	2 şiirde (10, 94)

dün	2 şiirde (43, 171)
ferman	2 şiirde (2, 94)
iman	2 şiirde (2, 60)
kan	2 şiirde (43, 94)
meydan	2 şiirde (10, 52)
yılan	2 şiirde (76, 94)
zan	2 şiirde (43, 171)
din	1 şiirde (171)
duman	1 şiirde (60)
filan	1 şiirde (76)
Furkan	1 şiirde (52)
gariban	1 şiirde (116)
gülistan	1 şiirde (116)
güman	1 şiirde (60)
han	1 şiirde (94)
harman	1 şiirde (10)
hicran	1 şiirde (52)
kaptan	1 şiirde (158)
kervan	1 şiirde (2)
Kur'an	1 şiirde (52)
liman	1 şiirde (60)
Merdan	1 şiirde (52)
plan	1 şiirde (76)
Rahman	1 şiirde (52)
reyhan	1 şiirde (10)
sen	1 şiirde (171)
son	1 şiirde (171)
şükran	1 şiirde (82)
ten	1 şiirde (43)
urban	1 şiirde (82)
ün	1 şiirde (171)
Van	1 şiirde (171)

yalan	1 şiirde (76)
yaman	1 şiirde (60)
Yaradan	1 şiirde (116)
yorgan	1 şiirde (10)
zaman	1 şiirde (60)
zîşan	1 şiirde (52)

Sadece “dün, zan” kelimeleri 43 ve 171 numaralı şiirlerde ortak kafiye olarak kullanılmıştır.

N ünsüzü ile kafiyelenen 13 şiirden fiil soylu kelimelerle kurulan şiirlerdeki kafiye kelimelerinin sayısı ve şiirlere göre dağılımı şöyledir:

yan-	2 şiirde (6, 72)
dön-	1 şiirde (72)
kan-	1 şiirde (72)
san-	1 şiirde (72)

Ş Ünsüzü ile Kafiyelenen Şiirler

Ş ünsüzü ile kafiyelenen 10 şiirden isim soylu kelimelerle kurulan şiirlerdeki kafiye kelimelerinin sayısı ve şiirlere göre dağılımı şöyledir:

baş	5 şiirde (26, 45, 49, 86, 104)
taş	6 şiirde (7, 26, 45, 49, 86, 103)
ateş	4 şiirde (7, 45, 85, 168)
kış	4 şiirde (7, 45, 49, 86)
düş	3 şiirde (26, 49, 104)
eş	3 şiirde (85, 86, 168)
yaş	3 şiirde (45, 49, 132)
aş	2 şiirde (86, 103)
boş	2 şiirde (7, 104)
döş	2 şiirde (103, 104)
hoş	2 şiirde (45, 103)
iş	2 şiirde (85, 168)
kardeş	2 şiirde (85, 168)
kaş	2 şiirde (45, 103)

kuş	2 şiirde (7, 26)
péş	2 şiirde (45, 104)
beş	1 şiirde (45)
Bozyokuş	1 şiirde (103)
dübeş	1 şiirde (26)
güneş	1 şiirde (85)
karakış	1 şiirde (103)
meneviş	1 şiirde (168)
peşkeş	1 şiirde (85)
sitayiş	1 şiirde (168)
teftiş	1 şiirde (85)
tuş	1 şiirde (7)

Bazı şiirlerde görülen ortak kafiyeler ise şu şekildedir:

“baş, taş, kış, yaş” kelimeleri 45 ve 49 numaralı şiirlerde,

“eş, iş, kardeş, ateş” kelimeleri 85 ve 168 numaralı şiirlerde,

“taş, ateş, kış” kelimeleri 7 ve 45 numaralı şiirlerde,

“baş, taş, düş” kelimeleri 26 ve 49 numaralı şiirlerde,

“kaş, hoş, taş” kelimeleri 45 ve 103 numaralı şiirlerde,

“baş, taş” kelimeleri 26, 45, 49 ve 86 numaralı şiirlerde,

“taş, kış” kelimeleri 7, 45, 49 ve 86 numaralı şiirlerde,

“baş, düş” kelimeleri 26, 49 ve 104 numaralı şiirlerde,

“péş, baş” kelimeleri 45 ve 104 numaralı şiirlerde,

“kuş, taş” kelimeleri 7 ve 26 numaralı şiirlerde,

“aş, taş” kelimeleri 86 ve 103 numaralı şiirlerde ortak kafiye kelimeleri olarak kullanılmıştır.

Ş ünsüzü ile kafiyelenen 10 şiirden fiil soylu kelimelerle sadece bir şiir vardır. Bu şiir şu kelimelerle kafiyelenmiştir:

aş-	1 şiirde (132)
piş-	1 şiirde (132)
düş-	1 şiirde (132)
deş-	1 şiirde (132)
şaş-	1 şiirde (132)

Z Ünsüzü ile Kafiyelenen Şiirler

Z ünsüzü ile kafiyelenen 9 şiirden isim soylu kelimelerle kurulan şiirlerdeki kafiye kelimelerinin sayısı ve şiirlere göre dağılımı şöyledir:

göz	4 şiirde (50, 69, 118, 134)
söz	4 şiirde (69, 118, 134, 152)
tuz	4 şiirde (69, 105, 122, 152)
biz	2 şiirde (69 134)
buz	2 şiirde (122, 134)
kaz	2 şiirde (118, 122)
yaz	2 şiirde (69, 118)
giz	1 şiirde (118)
güz	1 şiirde (122)
iz	1 şiirde (50)
köz	1 şiirde (134)
naz	1 şiirde (118)
öz	1 şiirde (122)
saz	1 şiirde (69)
yüz	1 şiirde (50)

Bu şiirlerde görülen ortak kafiyeler ise şöyle gösterilebilir:

“göz, söz, biz” kelimeleri 69 ve 134 numaralı şiirlerde,

“söz, yaz, göz” kelimeleri 69 ve 118 numaralı şiirlerde,

“göz, söz” kelimeleri 69, 118 ve 134 numaralı şiirlerde,

“tuz, söz” kelimeleri 69 ve 152 numaralı şiirlerde ortak kafiye kelimeleri olarak kullanılmıştır.

Z ünsüzü ile kafiyelenen 9 şiirden fiil soylu kelimelerle kurulan şiirlerdeki kafiye kelimelerinin sayısı ve şiirlere göre dağılımı şöyledir:

çiz-	2 şiirde (83, 169)
gez-	2 şiirde (83, 169)
kaz-	2 şiirde (83, 105)
yaz-	2 şiirde (83, 105)
boz-	1 şiirde (105)

bez-	1 şiirde (105)
az-	1 şiirde (105)
sız-	1 şiirde (105)
diz-	1 şiirde (169)
yüz-	1 şiirde (169)
kız-	1 şiirde (169)

Bu şiirlerde görülen ortak kafiyeler ise şu şekildedir:

“çiz-, gez-” kelimeleri 83 ve 169 numaralı şiirlerde,

“kaz-, yaz-” kelimeleri 83 ve 105 numaralı şiirlerde ortak kafiye kelimeleri olarak kullanılmıştır.

T Ünsüzü ile Kafiyelenen Şiirler

T ünsüzü ile kafiyelenen 7 şiirden fiil soylu kelimelerle kurulan şiirlerdeki kafiye kelimelerinin sayısı ve şiirlere göre dağılımı şöyledir:

bit-	5 şiirde (15, 23, 41, 68, 77)
tut-	4 şiirde (15, 41, 71, 77)
yat-	4 şiirde (15, 23, 68, 77)
at-	3 şiirde (23, 41, 71)
öt-	3 şiirde (15, 23, 41)
sat-	3 şiirde (15, 71, 77)
kat-	2 şiirde (15, 23)
yet-	2 şiirde (23, 77)
yit-	2 şiirde (41, 68)
bat-	1 şiirde (15)
tat-	1 şiirde (77)

Bu şiirlerde görülen ortak kafiyeler ise şöyledir:

“bit-, tut-, yat-” kelimeleri 15, 23 ve 77 numaralı şiirlerde,

“yet-, yat- bit” kelimeleri 23 ve 77 numaralı şiirlerde,

“bit-, tut-, yat-, sat-” kelimeleri 15 ve 77 numaralı şiirlerde,

“kat-, yat-, öt-, bit-” kelimeleri 15 ve 23 numaralı şiirlerde,

“yit-, bit-” kelimeleri 41 ve 68 numaralı şiirlerde,

“at-, tut-” kelimeleri 41 ve 77 numaralı şiirlerde ortak kafiye kelimeleri olarak kullanılmıştır.

T ünsüzü ile kafiyelenen 7 şiirden isim soylu kelimelerle sadece bir şiir vardır. Bu şiir şu kelimelerle kafiyelenmiştir:

şegirt	1 şiirde (39)
seğirt	1 şiirde (39)
yoğurt	1 şiirde (39)
çığırt	1 şiirde (39)
böğürt	1 şiirde (39)

Y Ünsüzü ile Kafiyelenen Şiirler

Y ünsüzü ile kafiyelenen 6 şiirden fiil soylu kelimelerle kurulan şiirlerdeki kafiye kelimelerinin sayısı ve şiirlere göre dağılımı şöyledir:

duy-	3 şiirde (42, 73, 145)
doy-	2 şiirde (73, 145)
koy-	2 şiirde (145, 156)
say-	2 şiirde (73, 145)
soy-	2 şiirde (145, 156)
giy-	1 şiirde (42)
kay-	1 şiirde (156)
uy-	1 şiirde (73)
yay-	1 şiirde (73)

Bu şiirlerde görülen ortak kafiyeler ise şu şekildedir:

“duy-, doy-, say-” kelimeleri 73 ve 145 numaralı şiirlerde,

“koy-, soy-” kelimeleri 145 ve 146 numaralı şiirlerde ortak kafiye kelimeleri olarak kullanılmıştır.

Y ünsüzü ile kafiyelenen 6 şiirden isim soylu kelimelerle kurulan şiirlerdeki kafiye kelimelerinin sayısı ve şiirlere göre dağılımı şöyledir:

yay	3 şiirde (90, 108)
ay	2 şiirde (90, 108)
soy	2 şiirde (90, 108)

toy	2 şiirde (42, 90)
bey	1 şiirde (42)
boy	1 şiirde (90)
çay	1 şiirde (108)
ey	1 şiirde (42)
huy	1 şiirde (90)
oy	1 şiirde (108)
pay	1 şiirde (156)
say	1 şiirde (42)
tay	1 şiirde (90)

Bu şiirlerde görülen ortak kafiyeler ise şunlardır:

“yay, ay, soy” kelimeleri 90 ve 108 numaralı şiirlerde ortak kafiye kelimeleri olarak kullanılmıştır.

A Ünlüsü ile Kafiyelenen Şiirler

A ünlüsü ile kafiyelenen 6 şiirin tamamı isim soylu kelimelerden oluşmuştur. Şiirlerdeki kafiye kelimelerinin sayısı ve şiirlere göre dağılımı şöyledir:

bela	2 şiirde (8, 14)
dara	2 şiirde (59, 127)
yara	2 şiirde (59, 127)
mola	1 şiirde (8)
âlâ	1 şiirde (8)
cila	1 şiirde (8)
nâlâ	1 şiirde (8)
imla	1 şiirde (8)
ceza	1 şiirde (14)
deva	1 şiirde (14)
sedâ	1 şiirde (14)
Mevlâ	1 şiirde (14)
nârâ	1 şiirde (59)
sefa	1 şiirde (64)
şifa	1 şiirde (64)

vefa	1 şiirde (64)
cefa	1 şiirde (64)
şıra	1 şiirde (127)
sâra	1 şiirde (127)
para	1 şiirde (127)
hara	1 şiirde (127)
Kibriya	1 şiirde (177)
aşına	1 şiirde (177)
Enbiya	1 şiirde (177)

Bu şiirlerde görülen ortak kafiyeler ise şunlardır:

“dara, yara” kelimeleri 59 ve 127 numaralı şiirlerde ortak kafiye kelimeleri olarak kullanılmıştır.

Ç Ünsüzü ile Kafiyelenen Şiirler

Ç ünsüzü ile kafiyelenen 2 şiir de fiil soylu kelimelerle kurulmuştur. Kafiye olarak kullanılan kelimeler ve şiirler şöyledir:

aç-	2 şiirde (32, 101)
geç-	2 şiirde (32, 101)
göç-	2 şiirde (32, 101)
biç-	1 şiirde (101)
iç-	1 şiirde (32)
kaç-	1 şiirde (32)
saç-	1 şiirde (101)
seç-	1 şiirde (101)
uç-	1 şiirde (32)

Bu şiirlerde görülen ortak kafiyeler ise şunlardır:

“aç-, geç-, göç-” kelimeleri 32 ve 101 numaralı şiirlerde ortak kafiye kelimeleri olarak kullanılmıştır.

E Ünlüsü ile Kafiyelenen Şiirler

E ünlüsü ile kafiyelenen 2 şiir de isim soylu kelimelerle kurulmuştur. Kafiye olarak kullanılan kelimeler ve şiirler şöyledir:

bahane	1 şiirde (182)
divane	1 şiirde (182)
hane	1 şiirde (182)
küre	1 şiirde (36)
süre	1 şiirde (36)
şelale	1 şiirde (182)
töre	1 şiirde (36)
virane	1 şiirde (182)

İ Ünlüsü ile Kafiyelenen Şiirler

E ünlüsü ile kafiyelenen 2 şiir de isim soylu kelimelerle kurulmuştur. Kafiyeler olarak kullanılan kelimeler ve şiirler şöyledir:

beri	1 şiirde (143)
biri	1 şiirde (62)
geri	1 şiirde (62)
seri	1 şiirde (143)

H Ünsüzü ile Kafiyelenen Şiirler

H ünsüzü ile kafiyelenen bir şiir vardır, o da isim soylu kelimelerle kurulmuştur. Kafiyeler olarak kullanılan kelimeler ve şiir şöyledir:

cerrah	1 şiirde (151)
dergâh	1 şiirde (151)
ervah	1 şiirde (151)
miftah	1 şiirde (151)
sabah	1 şiirde (151)
silah	1 şiirde (151)

M Ünsüzü ile Kafiyelenen Şiirler

M ünsüzü ile kafiyelenen bir şiir vardır, o da isim soylu kelimelerle kurulmuştur. Kafiyeler olarak kullanılan kelimeler ve şiir şöyledir:

ölüm	1 şiirde (123)
dilim	1 şiirde (123)
milim	1 şiirde (123)

kilim 1 şiirde (123)

bilim 1 şiirde (123)

V Ünsüzü ile Kafiyelenen Şiirler

V ünsüzü ile kafiyelenen bir şiir vardır, o da fiil soylu kelimelerle kurulmuştur.

Kafiye olarak kullanılan kelimeler ve şiir şöyledir:

döv- 1 şiirde (97)

öv- 1 şiirde (97)

sev- 1 şiirde (97)

sav- 1 şiirde (97)

kov- 1 şiirde (97)

4.2. KAFİYE KELİMELERİNİN HECE SAYILARI

Cinasî'nin kullandığı kafiye kelimelerinin hece sayıları şöyledir:

Kafiye kelimeleri tek heceli olan şiirler: 15 şiirde (11, 20, 28, 42, 54, 56, 61, 78, 111, 138, 150, 156, 160, 166, 172.)

Kafiye kelimeleri iki hece olan şiirler: 67 şiirde (9, 10, 12, 15, 17, 18, 21, 22, 23, 25, 27, 31, 32, 34, 38, 39, 43, 46, 47, 49, 50, 52, 55, 57, 60, 62, 65, 66, 69, 71, 72, 75, 76, 80, 81, 82, 84, 87, 88, 89, 90, 100, 105, 107, 108, 109, 113, 115, 117, 118, 120, 122, 123, 124, 125, 126, 130, 132, 134, 139, 142, 148, 152, 157, 169, 170, 171).

Kafiye kelimeleri üç hece olan şiirler: 30 şiirde (13, 24, 33, 36, 41, 59, 63, 64, 68, 70, 74, 77, 83, 86, 95, 97, 98, 99, 101, 102, 104, 112, 119, 121, 127, 133, 143, 144, 145, 147).

Kafiye kelimeleri dört hece olan şiirler: 9 şiirde (2, 8, 14, 44, 73, 91, 146, 151, 158).

Kafiye kelimeleri bir ve iki heceli olan şiirler: 1 şiirde (6).

Kafiye kelimeleri iki ve üç heceli olan şiirler: 3 şiirde (26, 85, 94).

Kafiye kelimeleri iki ve dört heceli olan şiirler: 3 şiirde (93, 103, 114).

Kafiye kelimeleri üç ve dört heceli olan şiirler: 1 şiirde (45).

Kafiye kelimeleri bir, iki ve üç heceli olan şiirler: 3 şiirde (48, 140, 168).

Kafiye kelimeleri bir, iki ve dört heceli olan şiirler: 1 şiirde (7).

Kafiye kelimeleri iki, üç ve dört heceli olan şiirler: 3 şiirde (110, 116, 129).

4.3. KAFİYE ÇEŞİTLERİ

Âşık Cinasî, şiirlerinin tamamında kafiye yapmaya özen göstermiştir. Şiirlerinde bütün kafiye örneklerini kullanmıştır.

4.3.1. Cinaslı Kafiye

Yazılışları ve okunuşları aynı anlamları farklı olan eş sesli kelimelerin kullanımına dayanan cinaslı kafiyelere sıkça ve kusursuz bir şekilde yer verdiği görülür. Bütün dördlükleri cinaslı olan “Yüreğime Yaş Düşer” adlı şiirinin bir dördlüğü şöyledir:

*“Gizli dert çekenin saçları **kırmış**,
Özgürlük sevenin mekânı **kırmış**,
Her güzel gönülü bir çirkin **kırmış**,
Gönüller yapana sitayiş düşer.”*
(168/275)

Cinasları kullanmada son derece mahir olan Cinasî'nin bazı şiirlerinin hem hane kafiyeleri hem de ana kafiyeleri cinaslıdır. “O Yana” adlı cinaslı divanı bunun güzel örneklerinden biridir:

*“Yaradanı sever isen yüzün dönme **o yana**,
Tenhalarda gözyaşından katre katma **oya'na**,
Ehl-i insaf kınar beni, feryadımı anlamaz,
Reva mıdır nas içinde ben güleyim **o yana**.”*

*Çifte narlar, kiraz lebler, hilâl kaş **sürme sende**,
Azdırdı yaramı merhem, el vurup **sürme sen de**,
Eller seni mesut sanar bir devran **sürmesen de**,
Ben sabahı beklerim ki belki yârim **oyana**.”*

*Telli turna bir ok yedi, kalkmaz kırık **kanadı**,
Hangi hekim, hangi derman dokunduysa **kanadı**,
Bir girdaba tutulmuşum namı felek, “**kan**” adı,
Zor günümde sen yetiştin, gene yetiş **oy ana!**”*
(155/267)

4.3.2. Tunç Kafiye

Cinasî'nin şiirlerinde çok sayıda tunç kafiye bulunmaktadır. “Er Meydanına” adlı şiirinin ise bütün dörtlüklerini tunç kafiye ile yazmıştır. Çok başarılı bir tunç kafiye örneği olan şiirde her bir kafiye diğerinin içinde yer almıştır. İlgili şiirin birkaç dörtlüğü şöyledir:

*“Avcılar kemendi atarlar **ansız**
Azrail can alır, bıçaksız **kansız**.
İnsanca yaşamak değil **imkânsız**
Mademki çıkmışız kâr meydanına.*

*Âşığın hesabı bir kıldan **ince**
Maşuk çözer onu aşka **erince**.
Hayvanlar gücünce kul **kaderince**
Tevekkül gösterir yâr meydanına.*

*Her bir ana bakar ev hastasına
İlaç koyar lokmasından **tasına**.
Yâr midir yara mı düşünce **sına**
İstersen mizanı kur meydanına.
(111/222)*

4.3.3. Zengin Kafiye

Cinasî, en az üç ses benzerliğine oluşan zengin kafiye şiirlerinde çok kullanmıştır:

*“Kefen beyaz, kabir beyaz,
Şah damara girmiş ayaz.
Arşa çıkar her bir niyaz,
Cihan olur Sarıkamış.”
(10/128)*

*“Şehitler bağrında, sen toprak gibi
Tarih kitabında son yaprak gibi
Vatanın üstünde al bayrak gibi
Dağlara gerilmiş Kars'ın Kalesi.”
(63/178)*

4.3.4. Tam Kafiye

Âşık Cinasî'nin, iki ses benzerliğine dayanan tam kafiye de şiirlerinde çok kullandığı görülür:

*“Sünepe göz kırpıp germe kaşını,
Elin oğlu diyet ister başını.
Nasıl ki düşürdün yapı taşını,
Şimdi küçül o deliğe gir gitsin.
(61/176)*

*“Her nesne zahirle oluyor teftiş,
Sultan çula göre veriyor bahşiş,
Başında ak kefen taşır sa derviş,
Bizde sarık derler sizde ne derler.”
(124/236)*

4.3.5. Yarım Kafiye

Tek ses benzerliğine dayanan halk şiiri geleneğinde en yaygın kafiye olan yarım kafiye örneklerine Cinasî'nin şiirlerinde sıkça rastlanmaktadır:

*“Gâh yürüyüp gâhî uçsam,
Bir mübarek èle göçsem,
Aşkın badesinden içsem,
Koksam Yunus Yunus diye.”
(12/130)*

*“Bülbülü götürdün seherde güle
Turnayı indirdin bir ıssız göle.
Yusuf'u sahrada düşürdün yola
Züleyha'yı ettin peşkeşi Mevlâm.”
(85/197)*

4.4. KAFİYEYLE İLGİLİ DİĞER HUSUSLAR

Âşık Cinasî zaman zaman bazı şiirlerinde birden fazla kelimeyle ana kafiye yapmıştır. Buna “dar uyak”¹³ da denmektedir. Dört tane kelimenin ayrı ayrı ana kafiye olduğu “Zor Tekellüm” adlı şiirin ilgili mısraları şöyledir:

“...
Sar’da, sur’da, sır’da, ser’de mâna var.
 ...
Nâr’da, nûr’da, yâr’da, ter’de mâna var.
 ...
Pür’de, pîr’de, şîr’de, zer’de mâna var.
 ...
Mîr’de, mor’da, tîr’de, yer’de mâna var.
 ...
Var’da, tur’da, mur’da, fer’de mâna var.”
 (109/221)

Cinasî bazen de kafiye sesi farklı iki kelimeyi de ana kafiye olarak kullanabilme başarısı göstermiştir:

“...
Bir durdum bir baktım sonra yürüdüm.
 ...
Bir girdim bir çıktım sonra yürüdüm.
 ...
Bir sordum bir kalktım sonra yürüdüm.
 ...
Bir gerdim bir çektim sonra yürüdüm.
 ...
Bir ördüm bir söktüm sonra yürüdüm.
 ...
Bir kırdım bir çaktım sonra yürüdüm.
 ...
Bir serdim bir büktüm sonra yürüdüm.”
 (125/237)

Cinasî’nin çok az da olsa bazı hane kafiyelerinde kusurlara rastlanıyor. “Hey Vatanım Hey” adlı şiirinin dördüncü hanesi buna örnek gösterilebilir:

¹³ Dar uyak: Pek az uyak olabilecek sözcükler. Bu sözcüklerle uyak yapmak hem zordur, hem de sayıları azdır (Hikmet Dizdaroğlu, 1968: 204).

“Liderin avamdan olmazsa farkı,
Tersine dönermiş feleğin çarkı.
Yüz yıldır yaralar bu içli türkü
Bizi Sarıkamış hey vatanım hey!”
(134/245)

“Yaylalar” adlı şiirin ana kafiyelerinin bazılarında görülen noksanlıkların rediflerle örtüldüğü görülüyor:

“...
Ondan mı güzeldir yüzün yaylalar.
...
Var mıdır açmağa izin yaylalar.
...
Meleşir koyunun **kuzun** yaylalar.
...
Verirsin insana **hüzün** yaylalar.
...
Şimdi aydın olsun gözün yaylalar.”
(50/167)

“Son Mevsim” adlı musammat koşma tarzında yazılan bir şiirde de ana kafiye kullanılmadığı dikkati çekiyor:

“...
Merhamet öksüze, affet Allah'ım
...
Her sözün tekrarı, affet Allah'ım.
...
Zâtından beraat, affet Allah'ım.
...
Galiptir hüsn-i zan, affet Allah'ım.
...
Hep sana yalvarmış, affet Allah'ım.”
(67/182)

Âşık şiirinde sıkça görülen kulak kafiyelerine Cinasî'nin şiirlerinde hiç rastlanmamaktadır.

Daha çok ana kafiyelerde görülen ortak kelimelerle yapılan kafiyelere bazı şiirlerin hane kafiyelerinde de rastlanmaktadır. “Sineme Yazdım” adlı şiirin üçüncü hanesi ile “Bu Nasıl Sevda” adlı şiirin üçüncü hanesinin kafiye kelimeleri aynı kelimelerden oluşmuştur.

“Dolandım dağları sordum **geceye**,
 Aşk çevirdi beni kör **bilmeceye**,
 Kâğıda yöneldim gelmez **heceye**,
 Adını yaralı sineme yazdım.”
 (131/242)

“Dil dolaştı âşık bilmez **heceyi**,
 Ey Allah’ım sen çöz bu **bilmeceyi**,
 Ya ağart, ya yok et gamlı **geceyi**,
 Nısfından sonrası “nâr” a meyilli.”
 (142/252)

Bir diğer benzerlik de “Gül” adlı şiirin dördüncü hanesiyle, “Sen Hatemü’l Enbiyasın” adlı şiirin üçüncü hanesinde görülüyor:

“Kabul görür has **dilekler**,
 Secde eder tüm **felekler**.
 Tekbiri söyler **melekler**,
 Arş’a gül’ü sereli gül.”
 (33/150)

“Ayağına yüzler sürer, nice yüz bin **felekler**
 Senin arkanda saf tutar, mukarrebun **melekler**.
 “Dile” denince Mi’raçta “ümmet” olur **dilekler**
 Ümmetine âşinasın Ya Muhammed Mustafa.”
 (177/291)

4.5. LEBDEĞMEZ

Cinasî, âşık şiiri geleneğinde âşıkların sanatlarının hünerini göstermesi bakımından önemli bir yer tutan ve ustalık gerektiren **lebdeğmez (dudak değmez)** alanında da şiirleri vardır. Dudak harflerinin (*b, f, m, p, v*) birbirine değmemesi esasına dayanan, daha çok atışmalarda kullanılan ama müstakil şiir olarak da yazılabilen (Kafkasyalı, 1998: 83) bu türe Cinasî’nin “Dağların” adlı şu şiiri güzel bir örnektir:

*“Gece ay ışığı gündüz serince
Yâri hatırlatır yaz’ı dağların.
Turna aşka gelir gölü görünce
Yâri hatırlatır giz’i dağların.*

*Güllerini kaç sevdaya yetirir.
Çöllerden ceylanı suya getirir
Gölde yüzer, kıyısına oturur
Yâri hatırlatır kazı dağların.*

*Gün iner gözüne ağırlık çöker
Hasretlik ateşi kaddini büker
El ayak çekilir kanlı yaş döker
Yâri hatırlatır gözü dağların.*

*Duaya yükselir göklerde eli
Tuzağı andırır tomurcuk gülü
Âşığın yanında tutulur dili
Yâri hatırlatır sözü dağların.*

*Güneşi gidince yıldızlar yanar
Görenler kendini sarayda sanar.
Cinasî göz etse sırtını döner
Yâri hatırlatır nazı dağların.”*

(118/230)

4.6. MECAZLAR

Edebî metinleri diğer türlerden farklı kılan kullanılan dildir. Bu türlerde kelimeler bilinen gerçek anlamlarının yanında yeri geldiğinde mecazî anlamlarıyla da kullanılmaktadır. Söylenilen doğrudan vermeyen kapalı, mecazlı anlatımlardan her okuyan kendine göre bir yorum çıkarabilmekte, farklı tatlar alabilmektedir.

Cinasî’nin şiirlerinde de mecazlı anlatıma rastlanmaktadır. “Evvel Zaman İçinde” adlı şiirinin birinci dörtlüğünde zamanın bozukluğunu, yöneticilerin ehil kimseler olmadığını mecazî bir söyleyişle dile getirir:

*“Zamanın birinde merkep çobanmış,
Köpek dama çıkmış “şey” oldum sanmış.
Katır bir alkışa, atmış kırk takla,
Meğer ne mahirmiş, ne de yamanmış.
(53/169)*

“Neyleyim” adlı şiirinin bir hanesinde de bahtsızlığını, kaderin kendine bir türlü gülmeişini şöyle ifade eder:

*“Bilmedim fırtına ne yandan esti,
Kaderin kemendi kolumu kesti,
Yol yarı olmadan karanlık bastı,
Kapanmış yaralar azdı neyleyim.”
(105/217)*

4.7. CİNASLAR

Kafiye bahsinde kafiye çeşitleri işlenirken cinaslı kafiye örnekleri verilmişti. Cinasî şiirlerinde sadece kafiye yapmak amacıyla cinsalara yer vermez, cinası edebî bir sanat olarak başarılı bir şekilde kullanır. “Cinaslı anlatımlar, dili inceltmek ona zarif ayrıntılar kazandırır. Dilin çeşitliliğini, zenginliğini ve güzelliğini fark etmemizi sağlar. Dil ile halk arasında dostluklar kurulmasına yardımcı olur.” (Yalbuç, 2008: 37) diyen Cinasî'nin sanatkârlık gücünü gösteren en önde gelen unsurlardan biri, belki de birincisi, cinaslı söyleyişlerdeki üstün maharetidir.

Âşık Cinasî, cinasın birçok türüne örnek teşkil edecek “düz tecnis (161/271), ayaklı tecnis (164/272), yedekli tecnis (165/273), total tecnis (166/274), mükerrer cinas (187/298), cinaslı divan (154/267), cinaslı koşma (159/270), cinaslı mani” gibi çok sayıda cinaslı şiir yazmıştır. Ayrıca Cinasî, Türk şiirinde yenilik hareketi olarak adlandırılan “Gölce” edebî akımı içinde “Çerçeve Cinas”ı, “Dönence”yi keşfetmiş ve Türk şiirine kazandırmıştır.

Beyitlerin ilk ve son kelimelerinin cinaslı olması şeklinde özetlenebilecek “çerçeve cinas”a aşağıdaki beyit örnek gösterilebilir:

“*Sen inle* koca tarih, yeniden **gülistan bul,**
Seninle bahtıyarız, bahtınla **gül İstanbul.**”

(193/303)

Türkçenin Nakışı Cinas adlı kitabında âşık, “Cinasta öyle bir özellik var ki hem göze, hem kulağa hitap ediyor. Birinden birini ihmal ederseniz zaten cinas olmuyor.” (Yalbuç, 2008: 38) der. “Bağlama” adını taşıyan cinaslı koşması onun hem göze hem de kulağa hitap eden onlarca cinaslı şiirinden biridir. Dörtlükleri ve ana kafiyeleri cinaslı olan şiirin bir dörtlüğü şöyledir:

“*Er elinde ok geçmez kalkanlara,*
Kıyam et ariflere, kalk anlara,
Ses soluk ver divana kalkanlara,
Nârâ atsın, feryâd etsin bağlama.”

(159/270)

Yedekli tecnisler dörtlüklerin ilk iki mısrası ile son iki mısrası arasına mani yerleştirilerek elde edilir. Azerbaycan sahasında “çiğalı tecnis” denilen bu türde makbul olan maninin de cinaslı olmasıdır (Batur, 1998: 173). Cinasî’nin “O Dağlar” adlı şiiri bunun güzel bir örneğidir. Şiirin ilk bendi şöyledir:

“*Başı duman boralıdır o dağlar,*
Bahtı baştan karalıdır o dağlar,
Ah azizim o dağlar,
Yaralıdır o dağlar,
Aç sinemi el görsün,
Sıralıdır o dağlar.

Derdimi kendime eyledim tabip,
Derman yetmez her yarımı o dağlar.”

(165/273)

Ayrıca cinasın etkisiyle meydana gelen “akis (185/296), kalb (188/299)” gibi sanatları; “zincirleme (zincirbend) (64/180), musammat koşma (67/182)” gibi türleri de başarıyla şiirlerinde uygulamıştır.

Zincirbend, mısranın son kelimesinin arkadan gelen mısranın ilk kelimesi olarak kullanılması esasına dayanır (Onay, 1996: 118). Cinasî ise bunu “Aşkın Narında” adlı

şiiirinde her bir mısranın sonunda ve başında tekrarlayarak mükemmel bir zincirbend örneği sunar:

*“Yine yandı beden aşkın nârında,
Nârında sürüldü vuslat sefası.
Sefası görüldü ah-u zarında,
Zarında yeşerdi bahtın şifası.*

*Şifası gönlümün, yüzündeki nur,
Nur beslemez ise deryalar kurur,
Kurur gözyaşları nabızlar durur,
Durur dost sadrında ahdin vefası.*

*Vefası güzelin aşka izahtır,
İzahtır sadakat, kelâm mizahtır,
Mizahtır bu dünya bir kuru ahtır,
Ahtır baştanbaşa onun cefası.”*

(64/180)

Akis, bir cümle veya mısradaki kelimelerin yerlerinin yeniden anlam verecek şekilde değiştirilerek tekrarlanması sanatıdır (Külekcı, 1995: 278). Cinası'nın “Sultanım” adını taşıyan şiiiri güzel bir akis örneğidir:

*“Hicran olur ayrılık, ayrılık olur hicran,
Giryân bana sensizlik, sensizlik bana giryân.*

*Hasta muhtaç tabibe, tabibe muhtaç hasta,
Derman bana gözlerin, gözlerin bana derman.”*

(185/296)

Cinasa bağılı sanatlardan olan kalb, bir kelimedeki harflerin yerleri değiştirilerek yapılır (Soysal, 2005: 41). Bu sanata örnek teşkil eden “Yüksekler Safra İster” başlıklı şiiirden birkaç mısra şöyledir:

“**Karat**; mücevher için, kele gerekmez **tarak**.

...

Kayık menzil alamaz, yelkenden görse **kıyak**.

...

Kaç ok yedi ki göğsün, seni saydılar **koçak**.”

(189/299)

Daha önce aruz vezniyle yazılan halk edebiyatında çok da yaygın olmayan, hem sağdan sola hem de yukarıdan aşağıya doğru okunabilen, günümüzde hece ölçüsüyle de yazılabilen satranç (Yalbuz, 2008: 167) türünde de güzel örnekler vermiştir. “Âşıkların” başlıklı şiiri bunun başarılı bir örneğidir:

“*Şu cihanın arifleri gönüllerin sultanıdır,
Arifleri bu gülşenin tabibidir bağbanıdır,
Gönüllerin tabibidir ehl-i gamın dermanıdır,
Sultanıdır bağbanıdır dermanıdır âşıkların.*

*Gönüllerin sultanları dertlilerin Lokman'ıdır,
Sultanları bu geminin sığınağı limanıdır,
Dertlilerin sığınağı sefineler kaptanıdır,
Lokman'ıdır limanıdır kaptanıdır âşıkların.*

*Yalbuzoğlu evliyanın çile yüklü kervanıdır,
Evliyanın keremiyle kapısında mihmanıdır,
Çile yüklü kapısında o dergâhın kurbanıdır,
Kervanıdır mihmanıdır kurbanıdır âşıkların.”*

(158/269)

Atışmalarda da cinası rahatlıkla kullanabilen Cinasî bir mısranın içinde de cinas yapabilmektedir. Dörtlükleri cinaslı olan “Diken Kokusu” başlıklı şiirin dördüncü mısraları ise kendi içinde cinaslıdır:

“...

Yürü tohum ekmeğe, muhtaç olma ekmeğe.

...

Balık duyar deryada, o da gider der yâda,

...

Sen de katıl sürüye, belki aşka sürüye.”

(163/272)

Örneklerde de görüldüğü gibi “Cinas, Türkçenin nakışdır. Cinas, sözün damaktaki tadıdır. Dile yeni kelimeler kazandırmaya bile zenginlik ve güzellik kazandırdığı için cinas; Türkçenin yediveren gülüdür.” (Yalbuz, 2008: 38) diyen Âşık Cinasî için cinaslı şiir yazmak zevk hâline gelmiştir. Bu zevkle ustalığı birleştiren âşık, kitap dolusu cinasa “Cinasî” imzasını atmıştır.

4.8. BENZETMELER

Şairler tarafından sıkça kullanılan benzetmeler anlatımı kuvvetlendirmek için başvurulan en yaygın yollardan biridir. Cinasî'nin de hemen her şiirinde, hatta dörtlüğünde, bir benzetmeye rastlamak mümkündür. Çok çeşitli, ilgi çekici benzetme öğelerini nakış nakış şiirlerinde işlemiştir.

Âşık Cinasî, Türk şiirinde klasikleşen benzetmeleri başarıyla kullandığı “Halayda Bir Güzel Gördüm” nakaratlı şiirinde yüzünü aya, kaşlarını yaya, dişlerini inciye, dudaklarını kiraza benzettiği güzeli şöyle tarif eder:

*“Gül cemali aya benzer,
Kaşları var yaya benzer,
Göldeki sunaya benzer,
Halayda bir güzel gördüm.*

*Dişler inci kar beyazı,
Dudakları dağ kirazı,
Acep hangi beyin kızı,
Halayda bir güzel gördüm.”*

(35/152)

Cinasî “Canım Yaylar” adlı bir şiirinde de yaylaların baharın gelişiyle büründüğü hâli süslenmiş bir geline benzetir:

*“Kolların kolçaklı, kınalı elin,
Giyinmiş kuşanmış olmuştun gelin,
Zümrüitten taç olmuş Turnalı Göl'ün,
Takmışsın başına canım yaylalar.”*

(45/162)

4.9. MÜBALAĞA

Övmek ya da yermek amacıyla bir şeyin abartılarak anlatılması hususuna dayanan mübalağalara Cinasî'nin şiirlerinde de yer yer rastlanmaktadır.

“Yalan Söyler” adlı şiirinde “Allah” diyerek öten bülbülün sesini bütün âlemin duyduğunu belirtir:

*“Bülbül öter sabah erken,
Âlem duyar Allah derken,
Her damlada derya varken,
Daldım diyen yalan söyler.”*
(27/144)

Kars'ın kalesinin anlatıldığı “Kars'ın Kalesi” adlı şiirinde de mübalağaya yer verdiği görülür:

*“Sen gülersin yurda, bahar yaz gelir,
Heybetinden vuran kalbe hız gelir,
Zümrüt desem yakut desem az gelir,
İmanla örülmüş Kars 'ın Kalesi.”*
(63/178)

4.10. ALİTERASYON

Cinasî, aynı sessiz harflerin tekrarıyla elde edilen aliterasyonlara da sıkça başvurmuştur.

“Zor Tekellüm” adlı şiirin üçüncü dörtlüğünde “**r**” sesi 15 defa, “**m**” sesi 8 defa, “**d**” sesi 8 defa tekrarlanarak güzel bir iç ahenk meydana getirilmiştir:

*“Mâna çoktur bir kısmıdır sayılan
Cüz' ilimdir yere göğe yayılan
Der kapıdır, ğar mağara, mar yılan
Mîr'de, mor'da, tîr'de, yer'de mâna var.”*
(109/221)

Birlik ve beraberliğin ele alındığı “Kardeş Olalım” adlı bir şiirde de “**n**” sesinin 12, “**p**” sesinin 12, “**b**” sesinin 9, “**r**” sesinin 8 defa tekrarlanmasıyla oluşturulan ses birlikteliği adeta şiirde işlenen temayı teyit eder gibidir:

*“Bir olsun düşünce, beyin ve bilek
Bir atsin nabızlar, bir olsun yürek.
Bir olsun beklenti, bir olsun dilek
Bana gel seninle kardeş olalım.”*
(128/240)

4.11. ASONANS

Aynı ünlü harflerin tekrarıyla oluşan ses benzerliğine dayanan asonanslara da Cinasî'nin şiirlerinde sıkça rastlanır. Bunun güzel örneklerinden biri “Bol Verir” adlı şiirin ikinci dördlüğünde görülür. 44 heceyi ihtiva eden dördlüğü 24 hecesinde “a” sesi kullanılmıştır:

*“Kaynayan pınarlar, coşan ırmaklar
Kolları semaya bakan zambaklar.
Çamurdan beslenir reyhan, leylaklar,
Gâni Mevlâ'm, har içinde gül verir.”*
(54/170)

4.12. ATASÖZLERİ

Atalarımızın uzun gözlem ve tecrübeler sonunda vardıkları hükümleri hikmetli düşünce, öğüt ve örnekleme yolu ile veren, birçoğu mecazî anlam taşıyan, yüzyılların oluşturduğu biçimle kalıplaşmış bulunan, daha çok sözlü gelenek içinde nesilden nesile geçerek yaşayan, anonim nitelikteki özlü sözler (Erşahin, 2011: 43) olarak açıklanan, bir kültürün aynası niteliğindeki atasözleri, günlük konuşmalardan edebî metinlere kadar hayatımızda önemli bir yere sahiptir. Cinasî de bu zengin kültür mirasından faydalanmış, birçok şiirinde atasözlerine yer vermiştir. Kullandığı atasözleri ve bunların geçtiği şiirlerden bazıları şöyledir:

“Arayan Mevlâ'sını da bulur, belasını da.”
“...
*Bir de haddini bilirse,
Arar bulur Mevlâ'sını.*

(14/131)

“Oğlan atadan öğrenir sofra açmayı, kız anadan öğrenir biçki biçmeyi.”

*“Atadan görmeyen sofra kuramaz,
Güler yüz gösterip yola vuramaz.
...”*
(51/167)

“Bir baş soğan bir kazanı kokutur.”

*“...
Bir soğan kokutur koca kazanı,
Kötüyle gezenin hali doğrulmaz.”*
(55/171)

“Yumuşak huylu atın çiftesi pek olur.”

*“...
Pek olurmuş sersem atın çiftesi,
Sök nalını bir de kamçı vur gitsin.”*
(61/176)

“Bin bilsen de bir bilene danış.”

*“Anladık dünyanın yarısı iniş
Bildiğin şeyleri sen yine danış.
...”*
(97/209)

“Zenginın malı züğürdün çenesini yorar.”

*“...
Akıllı servete cehtle ulaşır
Züğürdü yorarmış parası beyim.”*
(127/239)

“Dost kara günde belli olur.”

*“...
Dost dediğin darda çıkar ileri,
Etrafında varı yoğun saymazmış.
(145/256)*

4.13. DEYİMLER

Anlatıma akıcılık, çekicilik katan, sözün etkisini artıran deyimler Türkçenin en eski belgelerinden bu yana anlatımı daha da canlı hâle getirmek isteyen yazarlar, şairler tarafından kullanılagelmiştir (Yurtbaşı, 2013: s. VI). Âşıklarca da bolca kullanılan deyimlerden Âşık Cinasî de şiirlerinde istifade etmiştir. Şiirlerinde geçen deyimlerden birkaç örnek:

“...
Gözü kayar, ağzı kurur,

...
Kusur etmez hiç vefada

Ortak olur her cefada.”
(29/146)

“Şöyle **alttan baktı** tebessüm etti,

...
Bir göz attı sonra salındı gitti,”
(70/185)

“Meydanda herkesle **aşık atarım,**

...
Darlanınca fitne sokmam araya,

...
Başımız üstüne bulunur yeri,”
(76/189)

Cinasî “Âşığın Gönlü” başlıklı şiirinin şu dördlüğünde ise bütün mısralarda deyim kullanmıştır:

“Kaderin yazdığı **gelince başa,**

Âşık sitem etmez atılan taşa,

Pervane ki nasıl düşer ataşa,

Yandıkça boynunu bükmeli âşık.”

(98/210)

4.14. DUA VE BEDDUALAR

4.14.1. Dualar

Dua kulun, kalpten geçenleri bile bilen Allah’tan isteği, yalvarıp yakarmasıdır. Bir hadis-i şerifte “Dua, mü’minin silahı, dinin direği, göklerin ve yerin nurudur. Dua ibadetin özü, ibadetin anahtarıdır.” (Taberânî, el-Camiu’us-Sağir, c.11, s.17)

buyurulmaktadır. Mü'minin en büyük silahı olan dua aynı zamanda ibadettir. Kur'an-ı Kerim'de de "Yalvarın (dua edin) ki bana, size karşılık vereyim." (Yazır, 1993: 473) buyurulmaktadır. O yüzden insanlar her dara düştüğünde, bir müşkülü olduğunda, kısacası her fırsatta Allah'a yalvarırlar. Cinasî de Allah'a iman eden her kul gibi şiirlerinde sık sık dua eder. "Yakarış" adlı şiirinde Allah'a şöyle yakarıyor:

*"Ya Rab, döndür özüme,
Hatırlat beyanımı.
Emin eyle sözüme,
Esirge imanımı.*

*Seher vakti gözümden,
Yaşlar insin yüzümden,
Feri alma dizimden,
Bulayım kervanımı."*
(2/120)

Bütünüyle dua özelliği taşıyan "Dua" başlıklı şiirinde ise Cinasî, tam bir teslimiyetle Peygamberimiz Hz. Muhammet Mustafa, Hz. İbrahim ile Allah'ın Rahman ve Rahim sıfatları hürmetine Rabb'ine el açıyor. Şiirin ilk iki dördlüğü şöyledir:

*"Emmare elinde tarumar oldum,
Bağışla ateş-i hicran aşkına.
Hatırlı kulunla kapına geldim,
Kabul et Habib-i zî-şân aşkına.*

*Günahı yak Rabbim, kulunu yakma,
Ben Halil değilim ateşe sokma,
İnkârcı değilim, isyana bakma,
Güzel ismin Rahim-Rahman aşkına."*
(52/168)

4.14.2. Beddualar

Cinasî şiirlerinde daha çok dua eder, bedduaya ise fazla yer vermez. Fakat “Kargış” adlı şiiri ise baştan sona beddua özelliği taşır. Şiirin ilk iki dördlüğü şöyledir:

*“Küllerin göğe savrulsun,
Dumanın gören olmasın.
Su diye dilin kavrulsun,
Bir yudum veren olmasın.*

*Rüzgârlar çatını açsın,
Odanda baykuşlar uçsun,
Hapislerde ömrün geçsin,
Bir kere soran olmasın.”*

(18/135)

4.15. ÖVGÜLER, YERGİLER

4.15.1. Övgüler

Cinasî bir yazısında övgü konusundaki düşüncelerini şöyle belirtir: “Övgülerin en güzeli; kişiyi gıyabında, hak ettiği kadar övmektir. Bu tür övgü, o kişiyi daha çok mutlu eder. Onu motive eder. Ona; görüldüğünü, ciddiye alındığını, okunduğunu, izlendiğini, değerlendirildiğini hatırlatır. Takdir edildiği gibi tezyif edilebileceğini de ihtar eder. Yararlı ve yapıcı olduğu konularda, sanat değeri yüksek eserler üretmesinde ona artı moral güç kazandırır.” (Yalbuç, 2011: 22)

Âşık Cinasî'nin genellikle millî ve manevî değerleri anlattığı şiirlerinde övgü görülür. O, olur olmaz şeylere methiyeler dizmez. Zaten o, “Şu İnternet Ozanları” adlı şiirinde yerli yersiz övgüleri eleştirir, bu tip övgülerin insanların olduğundan farklı davranmasına sebep olduğunu dile getirir:

*“Bir yorumla yazar olur,
Övmeyin ki nazar olur,
Bazen kalkar Sezar olur,
Şu internet ozanları.”*

(28/145)

“Dil Yarası” adlı şiirinde de insanı yüzüne karşı övmenin sakıncalı olduğunu ifade eder. Şiirin ilk hanesi şöyledir:

*“Muhibbin çağırsa tedbiri gözet
Korkarım dil ile dövmeye seni.
Düşmanın ne derse cevrine sabret
Meğer ki vica hen övmeye seni.”*
(97/209)

Cinasî, “Sarıkamış” (10/128), “Ardahan” (47/164), “Canım Ardahan” (48/165), “Kars’ın Kalesi” (63/178), “Harman Yeri Türkiye” (66/181), “Gülü Kars’ımın” (89/201), “Yakını Dağlar” (102/214), “Yaylalar” (119/231), “Kurtuluş Destanı” (126/238), “Hey Vatanım Hey” (134/245), “Hanak Destanı” (147/258) gibi şiirlerinde daha çok dağları, yaylaları, vatanı, doğduğu büyüdüğü yerleri, millî ve manevî değerleri övgü konusu eder. Memleketinin adını verdiği “Ardahan” adlı şiirinde buranın doğa güzelliklerinin yanında manevî atmosferini de bir dörtlükte şöyle dile getirir:

*“Yurdumun çiçeği kaymağı sende,
Sevginin barışın sancağı sende,
Ecdadın al kanı, bayrağı sende,
Sensiz her güzellik yalan Ardahan.”*
(47/162)

“Mevlâm” adlı bir şiirinde de Allah’ın kudretinden söz ederek ona olan sevgisini ifade eder:

*“Gündüze doladın siyah geceyi,
Zıddıyla tanıttın her işi Mevlâm.
Sineğin gözüne koydun merceği,
Yine sen yarattın güneşi Mevlâm.”*
(85/197)

Âşık, “Yunus Gibi” (12/130) adlı şiirinde Yunus Emre’yi, “Aktı Gitti Neşet Ertaş” (34/151) ve “Yara Neşet’i” (164/272) adlı şiirlerinde ünlü halk müziği sanatçısı Neşet Ertaş’ı, “Mevlüt İhsanî’ye” (56/171) adlı şiirinde ünlü ozan Mevlüt İhsanî’yi, “Çobanoğlu’na” (68/183) ve “Çobanoğlu’nun Ardından” (150/263) adlı şiirlerinde Âşık Murat Çobanoğlu’nu, “Bu Gece” (80/192) ve “Başkanım” (81/193) adlı şiirlerinde

Muhsin Yazıcıoğlu’nu; ayrıca daha birçok şiirinin dörtlüklerinde âşıkları, sanatçıları anlatmış, onlara olan sevgisini belirtmiştir. “Çobanoğlu’nun Ardından” adlı şiirinin ilk hanesi şöyledir:

*“İftiharı yurdumun, bâdeli Hak âşığı,
Meclislerin hocası, hayâ ar Çobanoğlu.
Halkın içinden çıkmış, gerçekten halk âşığı,
Ak günde kara günde, toyda var Çobanoğlu.”*
(150/263)

4.15.2. Yergiler

Âşık Cinasî “Hiciv” başlıklı bir yazısında “Şair, hicvettiği konuların ortadan kaldırılmasını, düzeltilmesini arzular. Elinin ve gücünün yetmediği, gerek yönetimdeki gerek bürokrasideki veya gerekse halk arasında yaygın olarak görülen bozulmaları (hırsızlık, rüşvet, gammazlık, döneklik, namertlik, adam kayırma vs) sanatı ile duyurmak ve düzeltmek ister.” (Yalbuç, 2011: 4) diyerek yergi konusundaki düşüncelerini belirtir. Cinasî bu düşüncelerine paralel olarak şiirlerinde zaman zaman yergi unsurlarını kullanmıştır.

O, yergiyi alay etmek, sövmek olarak görmemektedir. Bunu “Taşlama” adlı şiirinin ikinci dörtlüğünde şöyle ifade eder:

*“Her olay, olay değildir,
Şairlik kolay değildir,
Hicvetmek (k)alay değildir,
Medet umma âlâsından.”*
(8/126)

Âşık, “Yetiş Ya Resulallah” adlı şiirinin bir hanesinde sihir yapan sahte din adamlarını, ten rengine göre insanları değerlendirenleri hicveder:

*“Sihirbazlar oldu dinci,
Aptal kumda arar inci,
İnsan değil sanki zenci,
Ölçü tartı tende kaldı.”*
(43/160)

“Bir Ödülün Anatomisi” adlı şiirde ise “Asil azmaz, bal kokmaz; kokarsa yağ kokar, çünkü aslı ayrandır.” atasözünü doğrular nitelikteki şu dörtlükte asaletin önemine dikkat çekerek soysuzluğu eleştirir:

*“Soysuzu vali et, babayı asar
Ayı su içtiği kuyuya kusar.
Sıçandan türeyen dağarcık keser
Kaval ile metruk dama sür gitsin.
(61/176)*

4.16. YEMİNLER

Cinasî'nin birkaç şiirinde söylediklerini kuvvetlendirmeye yönelik yemin unsuruna rastlanmaktadır.

“Âşık Cinasî “Dokunmayın Artvin’ime” adlı şiirinde doğal güzelliklerin yok edilmesinin hesabını gelecek nesillerin soracağı yeminle ifade eder:

*“Bu bir zehir, cel cel edip seracah,
Yok midur bu zulma akli eracah,
Vallahi çocuklar hesap soracah,
Dokunmayın Artvin’ime ne olur.”
(141/251)*

“İncitir” redifli başka bir şiirinde de yemin unsuruna rastlanır:

*“Kemâl bulmaz ustasını övmeyen,
Başın döver dizlerini dövmeyen,
Gül koklayıp dikenini sevmeyen,
Yemin olsun gülistanı incitir.”
(116/228)*

4.17. DİL VE ÜSLUP ÖZELLİKLERİ

“Her kişi dili miktarıdır.” diyen Cinasî dile büyük önem verir. Çok şiir değil, güzel şiir yazılması gerektiğine inanan âşık dil konusunda çok hassastır. “Şairin, dilini bütün incelikleri ile bilmesi gerekir. Dilin korunması hatta geliştirilmesi de dilcilerin değil, şairlerin sorumluluğudur.” (Yalbuç, 2011: 6) anlayışında olan Cinasî bu sorumlulukla hareket etmiş, bir kuyumcu titizliğiyle dili işlemiştir. Onun şiirlerinde yanlış kullandığı bir kelimeye, imlâ hatasına rastlanmaz. İşlediği konunun gereği olarak özellikle kullandığı mahalli ağzların haricinde bütün şiirlerini standart Türkiye Türkçesiyle yazar. Kültür diline çok hakim olan Cinasî Türkçenin tüm imkânlarından faydalanır.

Ana kafiyeleri cinaslı olan “Elmalı Tabak” adlı şiirinin şu hanesi bile onun Türkçeye yaklaşımını göstermesi bakımından yeterlidir:

*“Türkçede her kelime, gül bitiren bir toprak,
Çok tarlayı doldurur, çekirdekli bir kabak,
Bir sözde türlü mana, bu kadar olur ancak,
Eli ıslak vezirin, sundu el mâ’lı tabak.”
(153/266)*

Milletin arı duru dilini, güzel Türkçeyi, bütün güzelliği ve canlılığı ile kullanan Cinasî sözünün manasıyla, imlâsıyla söz ehli bir âşıktır:

*“Mana sözün ayağında,
İmlâ sözün uyağında,
Söz ehlinin konağında,
Şu bahtı kara da olsun.”
(36/153)*

“Bala Getirir” adlı şiirinde ise Cinasî şiiri hem dinleyip okuyanın, hem de yazıp söyleyenin kullanılan dili iyi ve doğru bilmesi gerektiğine işaret eder:

*“Kalmazsa cihanda söz âşinası
Fayda vermez şairlerin çabası.
Âşığım diyenler bilmez cinası
Dolandırır sözü pula getirir.”
(113/225)*

Cinasî dilin sunduğu her türlü fırsattan yararlanmıştır. Yeri gelir dua, yeri gelir beddua eder; bazen över, bazen yerer. “Kaz Sofrası” başlıklı şiirinde ise ince zekâ gerektiren güzel bir latife örneği sergiler:

*“Bakın elimdedir pelit odunu,
Şimdi anlarsınız kazın tadını,
Haydi paylaştınız kanat budunu,
Ya nerde ötesi berisi kazın.”*

(143/254)

Hece ölçüsüyle yazılan şiirlerde vezin gereği bazen hece sıkışıklığı görülür. Âşık Cinasî’nin şiirlerinde de hece sıkışıklığına (eksik hece kullanımına) rastlanmaktadır:

*“Kendi ömrüm zay’ eyledim,
Hep budadı dolun dünya.”*

(31/148)

*“Yüzü ekşilerin balı ac’olur,
Yüzü gülen baş üstünde tac olur.”*

(51/167)

*“Gözün’ dikti yücelere karınca,
Zayıftandır hep cesurlar efendim.”*

(74/188)

Türkçede iki heceli bir kelimenin ikinci hecesinde yer alan dar ünlü, kelimeye ünlü ile başlayan bir ek getirildiğinde düşer. Fakat âşığın birkaç şiirde ölçüye uydurmak için ünlü (hece) düşmesi yapmadığı görülür:

*“Gönülün yaşıdır gözlerden akan,
Evvel bilir, ahir bilmez efendim.”*

(117/229)

“Güman” kelimesi Türkiye Türkçesi’nde “şüphe, vesvese, zan, sanma, zannetme” (Örneklerle Türkçe Sözlük, 2004: 1069) anlamlarına gelirken Azerbaycan Türkçesi’nde ise “ihtimal, sanma, zannetme; şüphe etme, şüphelenme” anlamlarının yanında “ümit, istek, arzu” (Altaylı, 1994: 590) anlamlarına gelmektedir. Cinasî bu kelimeyi “O

Muhannet Gelmez mi?" adlı şiirinde Azerbaycan Türkçesi'ndeki anlamıyla kullanmıştır:

*"Tabipler gelmiyor kalmadı **güman**,
Hicran ateşine yok mudur derman,
Açın perdeleri; imsak ne zaman,
Hele söylen o muhannet gelmez mi?"*
(96/208)

Şiirlerinde genellikle ortak kültür dilini tercih eden Âşık Cinasî bazen şiirlerine anlam zenginliği kazandırmak, bazen de ölçü ve kafiyeye zorunluluğu gibi sebeplerle mahallî kelime ve deyimleri kullanmıştır.

Âşık Cinasî, mahallî ağızla yazdığı "Özledim" redifli şiirinde "haros, zoğ, punğar, enduğum, kırık, yanbeki, ola, cılğa, kotan, herg, hakoz, heneke, cimpo, ..." gibi birçok kelimeye yer verir. Şiirin bir dörtlüğü şöyledir:

*"Özledim kazlari çağrağı¹⁴ çimi,
Dölgahta mantari meşede çami,
Ahorda herzali¹⁵ harmanda gem'i,
Koyunu kuzuyu mali özledim."*
(100/211)

Mahallî ağızla yazdığı "Şegirt Diyem" adlı bir diğer şiirinin ana kafiyelerinin tamamı mahallî ağza ait kelimelerdir:

*"...
Yegin ol ki şegirt diyem.
...
Adam isan segirt diyem.
...
Yağı yoh ki yoğurt diyem.
...
Avurdunda şoğurt diyem.
...
Yap düdügi çığırt diyem.
...
Maranlari bogurt diyem."*
(39/156)

¹⁴ çağrak: Çakıllı yer.

¹⁵ herzal: Tekerleksiz el arabası.

Cinasî Ardahanlı olmasına rağmen Doğu Karadeniz ağzıyla da şiirler yazabilmiştir. Bu şiirler Artvin kadınının şahsında Anadolu kadınının çilesini anlattığı “Artvin Kadını” (140/238) ve siyanürle altın çıkarılmasına tepki olarak yazdığı “Dokunmayın Artvin’ime” (141/239) adlarını taşımaktadır. Böyle farklı ağızlarla da şiir yazabilmesi onun Türkçeye ne kadar hakim olduğunun bir göstergesidir. “Artvin Kadını” redifli şiirin bir dördlüğü şöyledir:

*“Çel çocuğı guzun duşurur yola,
Arkadan bağıurur ‘Unutman ola’,
Çocuklar yalvarur ‘gal İnagol’a’,
Beganmaz ki mezar Artvin kadını.”*
(140/250)

Âşık Cinasî Türklerin İslâmı kabulünden beri Türkçeye girmiş Arapça ve Farsça kökenli kelime ve terkipleri şiirlerinde büyük bir ustalıkla kullanır. Yüzyıllardır halkın hayatına, gönlüne, deyim ve atasözlerine girmiş bu kelimeleri yabancı olarak görmez. “Anadilde olan ya da halkımız tarafından kabul gören, yeni bir söyleyiş biçimi kazanan her kelime bizim evimizin yapı taşlarıdır.” (Yalbuç, 2008: 34) der. Çünkü onlar artık Türk dilinin potasında erimiş ve Türkçeleşmiştir.

Şiirlerinde kullandığı Arapça-Farsça kelime ve terkiplerden bazıları şunlardır:

“ah u zâr, bergüzâr, ney-bahar, nehar (48/165); emmare, tarumar, ateş-i hicran, Habib-i zî-şân, Rahim, Rahman, malayani, derman, Mucizü’l Beyan, Kur’an, Uhud, kâmil, Mevlâ, merdân, rahmet, Kelâm-ı Kadim, Furkan (52/168), merhamet, efkâr, inkâr, hakikat, itikat, istimdat, hayat, mağlup, galip, iz’an, hüsn-i zan, firkat, nefis, isyankâr, günahkâr, tövbe (67/182); mürşid, men arefe, dergâh, hafız, mevt, kabir, menzil, ketebe/yektübü/kitab (144/255).”

Arapça ve Farsça kökenli kelime ve tamlamaların kullanıldığı “Gülüm” redifli şiirinin bir hanesi şöyledir:

*“Âşık gönlü olmaz âbât
Rabbim yine versin sebat.
Neşv-ü nema eder nebat
Her yeni baharda gülüm.”*
(24/141)

Yer yer Batı kökenli kelimeleri de kullandığı görülür: “viski, risk, spot, alkol, manşet (19/136); ful (28/145); internet, face, film (29/146)”

Kars-Ardahan ağzına Rusçadan geçen, kova anlamına gelen “vedre” (28/145) kelimesini de bir şiirinde kullanmıştır.

Âşık Cinasî, incelemeye tabi tutulan şiirlerinde bazı kelimeleri sıkça kullanmıştır. “yol” kelimesini 165, “dağ” kelimesini 160, “gül” kelimesini 134, “göz” kelimesini 130, “yayla” kelimesini 87, “yâr” kelimesini 66, “dünya” kelimesini 55, “taş” kelimesini 52, “gönül” kelimesini 51, “aşk” kelimesi 50 defa kullanmıştır.

Dört tane dördlükten oluşan “Gönül Odur” adlı şiirinde “gönül” kelimesini tam on iki defa tekrarlar. Bu tekrarları öyle güzel kullanır ki, şiirin anlam ve ahengini pekiştirir. Şiirin bir hanesi şöyledir:

*“Gönül odur zayıflara değmeye,
Gönül odur zalime baş eğmeye,
Gönül odur kör nefsinin övmeye,
Hamd olsun ki o gönül de bizde var.”*
(137/248)

Âşık, “Gül” redifli şiirinin bir hanesinde de “gül” kelimesini büyük bir maharetle tekrarlayarak şiiri ahenk ve anlam bakımından zenginleştirir:

*“Bülbül virde gülle başlar,
Gül dedikçe döker yaşlar,
Gülle döner dağlar taşlar,
Güllere el süreli Gül.”*
(33/150)

Karşılıklı konuşma şeklinde yazılan, sekiz dördlükten oluşan “Kurban Olurum” adlı şiirinde her dördlüğün birinci ve üçüncü mısraları “dedi”, ikinci ve dördüncü mısraları ise “dedim” kelimeleriyle başlar. Her bir kelimeyi on altı defa kullanmış olur. Şiirin, içinde mahallî ifadeler de bulunan bir dördlüğü şöyledir:

“Dedi: Yeşil soğan ekmek ey olur,

Dedim: Elbet sofraya kuran bey olur,

Dedi: “Ola kadan aləm ne olur,”

Dedim: Dillerine kurban olurum.”

(44/161)

Cinasî Türkçede anlamın pekiştirilmesinde önemli bir yeri olan ikilemeleri de zaman zaman kullanmıştır: “dobra dobra, çatır çatır (40/157); lak lak (127/239), Allah Allah, sıra sıra (148/259)”

Dili nükteli, etkili kullanmanın yollarından biri de anlam değişiminin güçlü olduğu argolardır. “Ben iddia ediyorum, dilini en iyi şekilde bilmeyen ve kullanamayan şair olamaz. Hatta argoyu bilmeyen güzel şiir yazamaz.” (Yalbuç, 2011: 6) diyen Cinasî şiirlerinde argo kelime ve ifadeler yer verir.

“Beyim” redifli şiirinde “zevzek, aptal, taş duvarda sırtını kaşımak, züğürt, avanak, beygir” gibi argo kelimeleri kullanır:

“Edep erkân bilen ancak ar eder,

Avanak dünyayı başa dar eder,

Ne köstek zapteder ne söz kâr eder,

Genişse beygirin harası beyim.”

(127/239)

Argo kelime ve deyimlerin kullanıldığı birkaç örnek de şöyledir: “çulun sırtına yapışsın, leşini kuzgunlar bulsun, lanet haltası boğazına geçsin, canına kurdeşen düşsün, it teknesi (130/241); nankör, puşt (142/252); “Bekle Allah bekle: Vay anası vay!” (71/186).”

4.18. ŞİİRLERİN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

Âşık Cinasî'nin incelemeye tabi tutulan 183 şiirinin hane sayısı, hece sayısı, kafiye düzeni, mısra yapısı, kullandığı farklı nazım şekilleri, şiirlerine ad verme durumu gibi hususiyetler şu başlıklar altında işlendi:

4.18.1. Hane Sayısı

İncelemeye tabi tutulan 183 şiirin hane sayıları şöyledir:

İki haneden kurulu şiir sayısı: 1 tane (159).

Üç haneden kurulu şiir sayısı: 15 tane (1, 64, 71, 99, 129, 152, 154, 155, 156, 157, 158, 161, 162, 163, 167).

Dört haneden kurulu şiirler: 23 tane (2, 3, 6, 13, 50, 53, 55, 62, 72, 74, 75, 79, 83, 97, 109, 119, 136, 137, 149, 153, 160, 164, 169).

Beş haneden kurulu şiirler: 62 tane (4, 8, 9, 12, 14, 22, 24, 25, 26, 29, 32, 34, 37, 41, 45, 47, 48, 49, 54, 56, 65, 66, 67, 68, 73, 76, 77, 82, 84, 86, 87, 90, 92, 93, 94, 95, 96, 98, 102, 104, 106, 107, 114, 116, 117, 118, 120, 121, 122, 123, 124, 127, 134, 135, 138, 139, 140, 143, 145, 146, 151, 168).

Altı haneden kurulu şiirler: 46 tane (7, 10, 11, 15, 16, 17, 20, 21, 23, 27, 31, 33, 35, 36, 38, 39, 40, 42, 43, 51, 58, 59, 60, 69, 70, 78, 80, 81, 85, 88, 91, 103, 105, 110, 112, 115, 125, 126, 128, 130, 131, 132, 133, 144, 150, 171).

Yedi haneden kurulu şiirler: 14 tane (5, 18, 19, 30, 52, 61, 89, 101, 108, 111, 113, 142, 166, 172).

Sekiz haneden kurulu şiirler: 6 tane (44, 45, 57, 63, 100, 141).

Dokuz haneden kurulu şiirler: 1 tane (28).

On bir haneden kurulu şiirler: 3 tane (147, 148, 170).

4.18.2. Hece Sayısı

Cinasî'nin incelemeye tabi tutulan 183 şiirinde hece durumu şöyledir:

7 heceli mısralarla kurulu şiirlerinin sayısı 6'dır. Bu şiirler kafiye düzenlerine göre şöyle dağılmaktadır:

aaba-ccdc (mani tipi) kafiye kuruluşu: 4 şiirde (1, 3, 4, 5).

abab-cccb kafiye kuruluşu: 1 şiirde (2).

aaab-cccb kafiye kuruluşu: 1 şiirde (6).

8 heceli mısralarla kurulu şiirlerinin sayısı 37'dir. Bu şiirler kafiye düzenlerine

göre şöyle dağılmaktadır:

abab-cccb kafiye kuruluşu: 10 şiirde (7, 8, 9, 10, 12, 15, 18, 32, 33, 34).

aaab-cccb kafiye kuruluşu: 20 şiirde (11, 13, 14, 17, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 31, 36, 38, 39, 41, 42, 43).

aaabⁿ-cccbⁿ kafiye kuruluşu: 3 şiirde (29, 37, 40).

abⁿabⁿ-cccbⁿ kafiye kuruluşu: 4 şiirde (16, 19, 30, 35).

10 heceli mısralarla kurulu şiirlerinin sayısı bir tanedir. “Satranç” tarzında yazılan 157 numaralı bu şiirin her dörtlüğünün 1. ve 3., 2. ve 4. mısraları kendi arasında kafiyelidir. Kafiye düzeni şöyledir: abab-abab-abab.

11 heceli mısralarla kurulu şiirlerinin sayısı 117’dir. Bu şiirler kafiye düzenlerine göre şöyle dağılmaktadır:

abab-cccb kafiye kuruluşu: 57 şiirde (45, 46, 47, 48, 50, 52, 55, 57, 60, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 70, 72, 73, 76, 77, 78, 81, 82, 83, 85, 93, 94, 95, 97, 98, 100, 102, 103, 105, 109, 110, 111, 113, 116, 117, 118, 120, 123, 125, 126, 127, 138, 147, 148, 164, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172).

aaab-cccb kafiye kuruluşu: 45 şiirde (44, 49, 56, 59, 61, 68, 69, 71, 74, 75, 80, 84, 86, 87, 88, 89, 91, 99, 101, 104, 107, 108, 112, 114, 115, 119, 121, 122, 124, 129, 130, 132, 133, 134, 139, 140, 142, 143, 144, 145, 146, 159, 160, 161, 162).

abcb-çççb kafiye kuruluşu: 1 şiirde (54).

aaba-ccca kafiye kuruluşu: 1 şiirde (90).

aaba-ccdc (mani tipi) kafiye kuruluşu: 1 şiirde (53).

abab-cdcd (çapraz) kafiye kuruluşu: 2 şiirde (79, 92).

abⁿabⁿ-cccbⁿ kafiye kuruluşu: 2 şiirde (131, 135).

aabbⁿ-ccbbⁿ kafiye kuruluşu: 2 şiirde (51).

aaabⁿ-cccbⁿ kafiye kuruluşu: 7 şiirde (58, 96, 106, 128, 136, 137, 141).

14 heceli mısralarla kurulu şiirlerinin sayısı 5'tir. Bu şiirler kafiye kuruluşlarına göre şöyle dağılmaktadır:

aaab-cccb kafiye kuruluşu: 2 şiirde (152, 163).

abab-cccb kafiye kuruluşu: 2 şiirde (150, 151).

aabbⁿ-ccbbⁿ kafiye kuruluşu: 1 şiirde (149).

15 heceli mısralarla kurulu şiirlerinin sayısı 4'tür. Bu şiirler kafiye kuruluşlarına göre şöyle dağılmaktadır:

aaab-cccb kafiye kuruluşu: 1 şiirde (153).

aaba-ccca kafiye kuruluşu: 3 şiirde (154, 155, 156).

16 heceli mısralarla kurulu bir tane şiir vardır. 158 numaralı bu şiirin kafiye kuruluşu ise **aaab-cccb** şeklindedir.

4.18.3. Mısra Yapısı

Cinasî, bütün şiirlerini âşıklık geleneğine uygun olarak hece ölçüsüyle yazmış ve genellikle halk edebiyatı nazım şekillerini kullanmıştır. Bununla birlikte değişik nazım biçimlerini de başarıyla kullanmıştır.

7 heceli mani tipindeki şiirleri $4+3=7$ veya duraksızdır.

“Çırılçıplak / ayaklar

Kıpkırmızı / topuklar

Öpüldü mü / bir kere

Yaşlı gözler / yanaklar.”

(3/121)

8 heceli şiirlerinin bazıları $4 + 4 = 8$, bazıları $5 + 3 = 8$ veya duraksızdır:

“Kuzu yaysam / yamacında

Halay çeksem / bir ucunda.

Seyran etsem / avucunda

Yayla sende / yayla sende.”

(16/133)

“Kartal zirveye / yakışır
 Döner ovaya / bakışır.
 Pençe pençeye / tokuşur
 Gökte kavga zor / olmalı.”
 (11/129)

11 heceli şiirleri çoğunlukla $6 + 5 = 11$, bazıları $4 + 4 + 3 = 11$ şeklindedir:

“Âşığın yolunu / güzeller keser
 Güzeli görüp de / hangi dil susar.
 Bir gözden bir göze / fırtına eser
 Kara bulut gibi / yüklü gözlerin.”
 (110/221)

“Yayla senin / arzun beni / yakacak,
 Ne bileyim / sana kimler / çıkacak,
 Gündönümü / geldi şafak / sökecek,
 Gönlüme gem / vurup çeksem / yaylaya.”
 (46/163)

14 heceli şiirlerinin hepsi $7 + 7 = 14$ şeklindedir:

“Bir kişi çağrılınca / en önde koşup gelen,
 Batıla batıl diyeniz / Hakkı daim Hak bilen,
 İmar eden, üreten, / sonra terini silen,
 Çorbada tuzu olan / bir gençlik istiyorum.”
 (152/265)

15 heceli şiirleri ise genellikle $8 + 7 = 15$ şeklindedir:

“Yâr peşinde yol gidene / yük olurmuş bir yelek,
 Hal ehline söylenirmiş / her bir arzu, her dilek,
 Ben ölünce bir kefeni / çok görürse kör felek,
 Topla ipek saçlarını / yay sinemin üstüne.”
 (156/268)

4.19. ŞİİRLERE AD VERME DURUMU

Âşık Cinasî şiirlerinin hepsine ad koymuştur. Ad koyarken farklı usuller takip etmiştir. Bunlar şöyle gösterilebilir:

Redif olan tek kelimenin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 29 tane (6, 15, 23, 24, 33, 47, 50, 55, 65, 69, 74, 75, 81, 85, 90, 100, 105, 108, 110, 116, 118, 119, 122, 127, 130, 146, 151, 158, 170).

Redif olan iki kelimenin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 11 tane (44, 45, 63, 72, 73, 103, 125, 132, 139, 140, 167).

Redif olan üç kelimenin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 1 tane (27).

Redif olan dört kelimenin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 1 tane (9).

Redif olan iki kelimededen sonuncusunun ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 4 tane (10, 41, 68, 117).

Redif olan üç kelimededen son ikisinin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 3 tane (21, 80, 95).

Redif olan dört kelimededen son üçünün ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 3 tane (124, 134, 152).

Redif olan altı kelimenin arasına farklı bir kelime getirilerek ad yapılan şiir sayısı: 1 tane (169).

Redif olan kelime ve farklı olan bir kelimenin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 8 tane (12, 31, 46, 59, 86, 89, 114, 133).

Redif olan kelime ve farklı olan iki kelimenin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 2 tane (60, 168).

Birinci hanenin birinci mısrasının ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 1 tane (76).

Birinci hanenin birinci mısrasının ilk iki kelimesinin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 1 tane (71).

Birinci hanenin birinci mısrasının ilk kelimesinin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 1 tane (7).

Birinci hanenin birinci mısrasının son iki kelimesinin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 1 tane (64).

Birinci hanenin birinci mısrasının ikinci ve dördüncü kelimelerinin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 1 tane (17).

Birinci hanenin ikinci mısrasının ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 2 tane (26, 34).

Birinci hanenin ikinci mısrasının kafiye kelimesi ile redif olan tek kelimenin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 6 tane (62, 77, 102, 111, 123, 166).

Birinci hanenin ikinci mısrasının kafiye kelimesi ile redif olan iki kelimenin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 1 tane (82).

Birinci hanenin ikinci mısrasının kafiye kelimesi ile redif olan iki kelimenin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 1 tane (156).

Birinci hanenin ikinci mısrasının üçüncü kelimesi ve kafiye kelimesi ile redif olan kelimenin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 1 tane (94).

Birinci hanenin üçüncü mısrasının ilk iki kelimesinin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 1 tane (137).

Birinci hanenin son mısrasının ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 2 tane (42, 49).

Birinci hanenin son mısrasının kafiye kelimesi ile redif olan kelimenin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 7 tane (22, 25, 32, 39, 84, 113, 160).

İkinci hanenin ikinci mısrasının son iki kelimesinin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 157.

İkinci hanenin son mısrasının ilk üç kelimesinin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 1 tane (91).

Üçüncü hanenin birinci mısrasının ilk iki kelimesinin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 2 tane (67, 112).

Üçüncü hanenin son mısrasının kafiye olan kelimesi ile redif olan kelimenin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 2 tane (54, 101).

Dördüncü hanenin son mısrasının kafiye kelimesi ile redif kelimenin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 1 tane (121).

Beşinci hanenin son mısrasının ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 1 tane (20).

Altıncı hanenin son mısrasının ilk üç kelimesinin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 1 tane (28).

Son hanenin son mısrasının kafiye olan kelimesinin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 2 tane (13, 14).

Son hanenin son mısrasının kafiye olan kelimesiyle redif olan kelimenin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 1 tane (104).

Son hanenin son mısrasının kafiye kelimesi ile redif olan tek kelimenin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 2 tane (88, 93).

Son hanenin son mısrasının ikinci kelimesinin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 1 tane (79).

Nakarat olan mısranın son kelimesinin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 1 tane (30).

Nakarat olan mısranın son iki kelimesinin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 6 tane (16, 51, 106, 128, 131, 136).

Nakarat olan mısranın son üç kelimesinin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 2 tane (58, 96).

Nakarat olan mısranın ilk iki kelimesinin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 3 tane (135, 141, 149).

Nakarat olan mısranın tamamının ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 5 tane (19, 29, 35, 37, 40).

Şiirin şekil özelliğini belirten sözlerin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 2 tane (92, 109).

Cinaslı kafiye olarak kullanılan bir kelimenin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 2 tane (154, 159).

Cinaslı kafiye olarak kullanılan iki kelimenin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 4 tane (153, 155, 162, 164).

Cinaslı kafiye olarak kullanılan iki kelimedenden birinin ad olarak kullanıldığı şiir sayısı: 1 tane (161).

Konuya uygun olarak ad konulan şiir sayısı: 41 tane (1, 2, 3, 4, 5, 8, 11, 18, 36, 38, 43, 48, 52, 53, 56, 57, 61, 66, 70, 78, 83, 87, 97, 98, 99, 107, 115, 120, 126, 129, 138, 142, 143, 144, 145, 147, 148, 150, 163, 171, 172).

4.20. GÜLCE EDEBİYAT AKIMI VE CİNASÎ

Âşık Cinasî, “yeni çağın yeni edebiyat akımı” parolasıyla ortaya çıkan “Gülce Edebiyat Akımı”nın içinde de yer almıştır. 11.01.2006’da yayımlanan bir şiirle¹⁶ başlayan bu akımın kurucuları¹⁷ 02.02.2011 tarihinde “Gülce Edebiyat Akımı Bildirge ve Kurucular Beyanı” başlıklı noter onaylı bir beyanname yayımlarlar. Beyanname bu akımın amacı; “Edebiyatta, özellikle de şiirde yeni nefes alanları ortaya koyarak; kökleri mazide, dalları bugünde, meyveleri yarınlarda olacak bir yeni hareket ve yeni hamleyi ortaya koymak, Türk şiirini dünya şiiri platformunda hak ettiği yere çıkarmak, vezinler arası çekişme ve kavgayı bitirmek, maziden hız ve ilham alarak, edebiyat tarihimizin başarılarına karşı çıkmaksızın, onlardan faydalanarak, yeniden yeni olacak bir edebî topluluğu oluşturmak”¹⁸ olarak açıklanır. “Buluşma, çaprazlama, dönence, gülce, gülistan, serbest zincir, sone'm, tokmak, yiğitçe, yediveren, bahçe, triyolemsi, üçgül, tuğra, özge, yunusça, tekil, akrostik, üçgen”¹⁹ adı verilen 19 değişik tür ise nazım şekli olarak belirlenir. Cinasî kurucuları arasında yer aldığı bu akımın öncülerinden olmuş, bu akıma yeni nazım türleri kazandırmış ve bu türlere örnek teşkil edecek şiirler yazmıştır.

“Buluşma” heceyle serbest ölçünün bir arada kullanılması esasına dayanan, hece vezniyle yazılmış dörtlüğün kafiye yapısını, hece sayısını tamamen şairin isteğine bırakan hatta dörtlük yerine beşlik, altılık gibi birimlerin de kullanılabilirdiği bir türdür. Bu türde heceyle yazılmış bir dörtlükten sonra serbest mısralar gelir veya önce serbest mısralar sonra heceyle yazılmış dörtlükler gelebilir (Öcal ve Doğan, 2011: 6). Cinasî “Dağlara Söyledim” adlı şiirini bu türde yazmıştır:

¹⁶ Mustafa CEYLAN tarafından yazılan “Can (Gülce)” adlı şiir.

¹⁷ Mustafa Ceylan, Harun Yiğit, Refika Doğan, Osman Öcal, Yusuf Bozan.

¹⁸ <http://www.gulceedebiyat.net/konu-gulce-edebiyat-akimi-kurucular-noter-beyani-17025.html>

¹⁹ <http://www.gulceedebiyat.net/konu-gulce-edebiyat-akimi-kurucular-noter-beyani-17025.html>

*“Dağlara söyledim şarkılarımı,
Aksinden dinledim ah-u zârımı,
Dayadım başımı serin bağına,
Dağlarla paylaştım her efkârımı.*

*Dağlara söyledim
Karlar ağıladı,
Dağları dinledim
Beni dağıladı.
Kader, dağla beni böyle bağıladı.
Bilirim kışını boranını,
Yiğidi cefasından tanırım
Dağları vefasından.”*
(174/289)

“Dönence” cinaslı kafiyelerin çaprazlama ve dönerli olarak yerleştirilmesinden meydana gelen bir hece şiir türüdür (Öcal ve Doğan, 103). Cinasın ustası Cinasî, işin içinde cinas olunca bu türde de şiir yazar:

*“Gül üşür bir başına, nefes bekler **DİKENDEN**
Bülbül düşer feryada, gamsız olan **gülüşür**.
İzzetime dokunur bir mazluma **ne dense**
Nedense hep bîzarım, zulm anıtı **DİKENDEN**.”*
(176/290)

“Gülce” aynı zamanda edebiyat akımına adını veren türdür. Japon edebiyatında “haiku” adı verilen şiir türünün Türk edebiyatına yeni bir ruhla ele alınışıdır. Hece vezniyle yazılır. Kafiye yapılıp yapılmaması şairin dileğine bırakılmıştır. Önemli olan mısralardaki hece sayısıdır. Birinci mısra 5 hece ve ikinci mısra 7 hece olmak kaydıyla, dörtlük tarzında, beşlik, altılık veya başka sayılarda gülce yazılabilir. Böylece isteğe bağlı olarak devam edebilir (Öcal ve Doğan, 118). Cinasî’nin “Aşk Denilen Bilmece” adlı şiiri bu türdedir:

“Karanlık gece,
 Yolcu gidermiş nice?
 Sonsuz romanmış
 Aşk denilen bir hece.
 Varda yok olmak;
 Baştan sona bilmece!
 (173/288)

“Triyolemsi” Batı edebiyatı şiir türlerinden olan “Triyole”nin değişik bir versiyonudur. Adına üçleme de denmektedir. Bir beyit iki dördlükten oluşmakta, beyitin birinci mısrası birinci dördlüğün sonunda, beyitin ikinci mısrası ikinci dördlüğün sonunda aynen tekrarlanır. Genellikle 16’lı hece kalıbıyla yazılmakla birlikte şair isterse mısra yapısına sadık kalmak kaydıyla değişik kalıpları da kullanabilmektedir (Öcal ve Doğan, 140). Bu tür Cinasî ve Mustafa Ceylan tarafından önerilmiştir. Cinasî, fikir babası olduğu bu türün güzel bir örneğini “Son İmtihan” adlı şiirle verir:

**“Âşıkların kaderi yollarda terk-i candır,
 Zira ki divaneye vuslat son imtihandır.**

Hilâli görmek için yıldız titrer gecede,
 Türaba düşen dane mutludur işkencede,
 Tandırda huzur bulur hamur da neticede,
Âşıkların kaderi yollarda terk-i candır.

Şeker suda su olur gayesidir muhtacın,
 Cennetleri görmemek izahıdır mi’racın,
 Pervane şemde yanar gereğidir mizacın,
Zira ki divaneye vuslat son imtihandır.”
 (175/290)

“Yediveren” beyitlerle yazılan, cinaslarla nakışlanan bir şiir türüdür. Hece vezni ile yazılan “yediveren”i şair dilerse aruz vezni ile de yazabilir, cinasların tam cinas veya tam olmayan cinastan teşekkül edip etmemesi şairin tercihinin bırakılmıştır. (Öcal ve Doğan, 147). Bu nazım türü Cinasî tarafından önerilmiştir. “Giryân” adlı şiir, âşığın çerçeve cinas olarak da adlandırdığı bu türün güzel bir örneğidir:

“İsrail’e kulsunuz, bu zulme sessizseniz,

İsrâ ile Aksa’ya, yürünür ses sizseniz.

(192/302)

Şiirlerini âşıklık geleneği içinde meydana getiren Âşık Cinasî, akımın diğer türlerinde ise şiir yazmamıştır. O, kendini en iyi şekilde ifade ettiği âşıklık geleneği içinde devam etmiş ve etmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM**ŞİİRLER****7 HECELİLER****1. MEDİNE HASRETİ**

Medine ah Medine,
Gül kokan ah Medine.
Gökten ateş yağarken,
Gel dedin Ahmed'ine.

Ah Medine gül sen de,
Hiç gülmedin gül sen de,
Her yanın misk-ü amber,
Canlar canı "Gül" sende.

Âşık uğrunda yana,
Ravza'ya yol dayana,
Ser küçük, sevda büyük,
Engelse yol da yana.

2. YAKARIŞ

Ya Rab, döndür özüme,
Hatırlat beyanımı.
Emin eyle sözüme,
Esirge imanımı.

Seher vakti gözümden,
Yaşlar insin yüzümden,
Feri alma dizimden,
Bulayım kervanımı.

İhvan ile buluştur,
Halkalara karıştır,
Tabiplerle tanıştır,
Sorayım dermanımı.

Rabbim seni anayım,
Kevser'ine kanayım,
Virdin²⁰ ile yanayım,
Alayım fermanımı.

3. YETİM YAVRU

Çırılçıplak ayaklar,
Kıpkırmızı topuklar,
Öpüldü mü bir kere,
Yaşlı gözler yanaklar.

Emzirdi mi öz anan,
Okşadı mı bey baban,
Isıtan var mı seni,
Daha güneş doğmadan.

Gündüz var, gece nerde,
Evi mi var göklerde,
Okşayın saçlarını,
Sevinsin yetimler de.

Hesap burada başlar,
Değmesin ona taşlar,
Yıkasın kalbimizi,
Gözünden akan yaşlar.

²⁰ vird: Dinî bir sözü sürekli tekrarlama.

4. EKİN MANİLERİ

Ho deyin hele babam,
Dağı aşsın arabam,
Yarabbi sen esirge,
Boşa gitmesin çabam.

Altmışı buldu yaşım,
Neler gördü bu başım,
Yarın tırpan girecek,
Havrez²¹ etme kardaşım.

Davet edin herkesi,
Bakın kim kimin nesi,
Öküzü uyku bastı,
Hani horavel²² sesi.

Ahpun²³ çektim düzledim,
Suyu verdim izledim,
Yeşil sümbül boy verdi,
Gece gündüz gözledim.

Her suyun akışı var,
Dağların nakışı var,
Aldanmayın sığağa,
Bunun bir de kışı var.

²¹ havrez: Düzgün sürülmemiş, aralıklı sürülmüş tarla.

²² horavel: 'Hodah' ların 'kotan' sürerken koro hâlinde söyledikleri türkülere verilen ad.

²³ ahpun: Hayvan gübresi.

5. RAMAZAN MANİLERİ

Melekler yerde bugün,
Duacı derde bugün,
Uyanın ehl-i İslâm,
Uykular perde bugün.

Şadırvandan nur akar,
Yıka gönlün nura kar,
Pür-nur olmuş bedenler,
Nefesler amber kokar.

Tebessüm olsun yüzde,
Sevgi olsun her sözde,
Okşayın yetim başı,
Görün Cenneti gözde.

Gözümü uyku tutmaz,
Dert âşığı uyutmaz,
Yetişsin vakt-i seher,
Gece beni avutmaz.

Güvercinler pervazda²⁴,
Her canlı bir avazda,
Cibril'siz ve Burak'sız²⁵,
Mirac vardır namazda.

Gündüz geceye bakar,
Gönül yüceye bakar,
Oruçtan habersizler,
Bilmem niceye bakar.

²⁴ pervaz: Kapı, pencere vb. yerlerin kenarlarına geçirilen ensiz parça.

²⁵ Burak: Hz. Muhammet'in Miraç'ta bindiği binek.

Ölmeden ölsem n'ola,
Tövbede olmaz mola,
Hızır tutsun elimden,
Çevirsin doğru yola.

6. UYGUR'UM

(Bayram Yelen'e)

Üç harftir sülâlesi,
Od'dandır halifesi,
Putperestin kıblesi,
Ne yan Uygur'um ne yan?

Sen savun hürriyeti,
Budur Türk'ün izzeti,
Kayyum cihan devleti,
Rüyan Uygur'um rüyan.

Zalim kıydı canına,
Gök ağladı kanına,
El yetişmez yanına,
De yan Uygur'um de yan.

Yetsin bu zulüm yetsin,
Tutuldu dilim, ne'tsin,
Duygumu kalem etsin,
Beyan Uygur'um beyan

8 HECELİLER

7. GURBET²⁶

Gurbet tuttu ellerimden,
 Çaldı taştan taşa beni.
 Ayırdı dost yârenimden,
 Yandırdı ataşa beni.

Önce kanadımdan kaptı,
 Türlü türlü oyun yaptı,
 Ben kalktıkça yere çarptı,
 Hep getirdi tuşa beni.

Rüzgâr aldı güllerimi,
 Dolu kırdı kollarımı,
 Kar bağladı yollarımı,
 Uğrattı hep kışa beni.

Sularını içemedim,
 Irmağını geçemedim,
 Uçurdum da uçamadım,
 Özendirdi kuşa beni.

Kervanımı kuramadım,
 Bir dost bulup soramadım,
 Menzilime varamadım,
 Dolandırdı boşa beni.

Bulamadım son yerimi,
 Felek tüketti ferimi.
 Sonunda aldı yârimi,
 Yaktı baştanbaşa beni.

²⁶ TRT Çocuk Korosu Şefi Tekin Büyükkaya tarafından türkü formunda bestelenmiştir.

8. TAŞLA/MA²⁷

Doğru oku, doğru anla,
Aklı kolla belâsından.
Yol alınmaz su-i zanla,
Hayır gelmez molasından.

Her olay, olay değildir,
Şairlik kolay değildir.
Hicvetmek (k)alay değildir,
Medet umma âlâsından.

Çaresize deĝip çatma,
Her düşene tokat atma,
Hiciv yaz da küfür katma,
Sakın sözün cilasından.

Kimsesizin kimsesi ol,
Gariplerin herkesi ol,
Mahremlerin kafesi ol,
Dağ bel verir nâlâsından.

Kendi aczini hatırla,
Şahin avlanmaz katırla,
Bir kalem iki satırla,
Çıkma edep imlâsından.

²⁷ Şiirin adı iki anlama gelecek şekilde kullanılmıştır.

9. BAHAR GELSİN DE GÖR²⁸

Dağda taşta kalmaz keder,
Hele bahar gelsin de gör.
Bülbül nasıl bayram eder,
Güle bahar gelsin de gör.

Bahçelerde öter kuşlar,
Sada verir dağlar taşlar,
Yaylalara sökün başlar,
Yola bahar gelsin de gör.

Bahar gelir karlar erir,
Ağaçlara sular yürür,
Küpe küpe kiraz verir,
Dala bahar gelsin de gör.

Üzerinden turna geçer,
Sularından ceylan içer,
Dört yanında nergis açar,
Göle bahar gelsin de gör.

Güneşlenir yer dokusu,
Geçer dağların uykusu,
Nasıl gelir yâr kokusu,
Yele bahar gelsin de gör.

²⁸ Bu şiir, Fikret Cengiz tarafından bestelenmiştir. Ayrıca Semerkand Dergisi (Nisan-2013)'nde ve Somuncu Baba Dergisi (sayı. 152)'nde yayımlanmıştır.

10. SARIKAMIŞ²⁹

Soğanlıda güller biter,
Reyhan olur Sarıkamış.
Kucağında şehit yatar,
Destan olur Sarıkamış.

Tazelendi yaram yine,
Bilmem hangi sızım dine,
Göğ biçilmiş doksan bine,
Harman olur Sarıkamış.

Kefen beyaz kabir beyaz,
Şah damara girmiş ayaz,
Arşa çıkar her bir niyaz,
Cihan olur Sarıkamış.

Kıyam etmiş tüm yatırlar,
“Doksanüçü” kim hatırlar,
Çekilen de kör satırlar,
Meydan olur Sarıkamış.

Analar durdu ağıda,
Yürekleri kim soğuda,
Urbasız yatan yiğide,
Yorgan olur Sarıkamış.

Sevgi eker sevda biçer,
Her aşkını gülden seçer,
Vatan için candan geçer,
Kurban olur Sarıkamış.

²⁹ Bu şiir, TRT Koro Şefi Tekin Büyükkaya tarafından bestelenmiştir.

11. DELİKANLI

Nurlar akar yüzlerinden,
Ateş çıkar gözlerinden,
Cihan titrer sözlerinden,
Yiğit lafı “vur” olmalı.

Takip eder şanlı yolu,
Yürekleri iman dolu,
Melek olur sağı solu,
Cenkte böyle sur olmalı.

Kartal zirveye yakışır,
Döner ovaya bakışır,
Pençe pençeye tokuşur,
Gökte kavga zor olmalı.

Meydanlara yalnız girer,
Kelle alır birer birer,
Serhaddini zırhla örer,
Kaçış yolu dar olmalı.

Defosu bulunmaz gende,
Tavizkâr olamaz dinde,
İyi günde kötü günde,
Vatanına yâr olmalı.

Öne çıkar sorulanda,
Yaya benzer kurulanda,
Allah deyip vurulanda,
Akan kanı gür olmalı.
Tüm bedeni nur olmalı.

12. YUNUS GİBİ

Kimi durgun, kimi deli,
Aksam Yunus Yunus diye.
Bütün benlik bentlerini,
Yıksam Yunus Yunus diye.

Gâh yürüyüp gâhî uçsam,
Bir mübarek èle göçsem,
Aşkın badesinden içsem,
Koksam Yunus Yunus diye.

Yolcu olsam kutlu çağa,
Tohumla girsem toprağa,
Göz dikip dala yaprağa,
Baksam Yunus Yunus diye.

Yaban alıç yok elimde,
Türlü günah yük belimde,
Yüz bin engel var yolumda,
Seksem Yunus Yunus diye.

Diz dayanıp yürek yetse,
Yol Hacı Bayram'a gitse,
Himmetini tasma etse,
Taksam Yunus Yunus diye.

13. ARZUHÂLİM

Günahların şişmanıyım,
Gafletimin pişmanıyım,
Düşmanlığın düşmanıyım,
Budur benim öz ahvalim.

Sonu geldi seyahatin,
Yorgunuyum ihanetin,
Tadı gitti muhabbetin,
Buna benzer her misalim.

Arzum kalmadı saraya,
Merhem aramam yaraya,
Tabibi sokmam araya,
Zarar görmesin hayalim.

Hasırını sererim han'a,
Yine gelsem şu cihana,
Minnet sayarım bu cana,
Bir dost olur arzuhâlîm.

14. MEVLÂ'SINI

Çıkar at kini içinden,
Vazgeç cahilin suçundan,
Sana ne elin kaçından,
Azan bulur belâsını.

Kapat gözün yâd'a bakma,
Yaptığını başa kakma,
Haramsa yediğin lokma,
Oğul çeker cezasını.

Sakın cahille dolaşma,
Fitne fesada bulaşma,
Yetime değip dalaşma,
Tabip bilmez devasını.

Ah yiyende vebal kalır,
Zalim gelir zorla alır,
Hak sillesi yaman olur,
Kimse duymaz sedasını.

Kimin rehberi olursa,
Nefsi geride kalırsa,
Bir de haddini bilirse,
Arar bulur Mevlâ'sını.

15. ELİFİNEN

Güneş elif diye doğar,
Bülbül öter elifinen.
Yağmur elif elif yağar,
Sümbül biter elifinen.

Âşık olan aşkla pişer,
Gafil olan gamsız yaşar,
Yâr arayan yola düşer,
Katar katar elifinen.

Elif vardır intizarda,
Elif yatar her mezarda,
Bezirgânlar bu pazarda,
Köle satar elifinen.

Gönül iner hep engine,
Sözü vurur mihengine,
Sevgi tohum, tarla sîne,
Başak tutar elifinen.

Vakit erer son eylüle,
Suna inmez artık göle,
Hazan düşer gonca güle,
Diken batar elifinen.

Yıldız söner gökte bir bir,
Hiç dinlemez zengin fakir,
Yedir yedir doymaz kabir,
Düşen yatar elifinen.

16. YAYLA SENDE

Pınarların akması var,
Yayla sende yayla sende.
Bin bir çiçek kokması var,
Yayla sende yayla sende.

Çayır çimen ala benzer,
Süt kaymağın bala benzer,
Her boz çalı güle benzer,
Yayla sende yayla sende.

Kuzu yaysam yamacında,
Halay çeksem bir ucunda,
Seyran etsem avucunda,
Yayla sende yayla sende.

Yağmur biter güneş başlar,
Kına tutar dağlar taşlar,
Devran eder kurtlar kuşlar,
Yayla sende yayla sende.

Serin serin yeller eser,
İkindide sisler basar,
Tulum başlar kaval susar,
Yayla sende yayla sende.

Koyun kuzu yayılır mı?
Sevdim deyip cayılır mı?
Güzellikler sayılır mı?
Yayla sende yayla sende.

17. KÖYÜN ŞABAN'I

Bizim köyün kör Şaban'ı,
Kendi köyünün yabanı,
Çayda delindi tabanı,
Kızardı yolu Şaban'ın.

Çayırını sel götürdü,
Tarlasını yol götürdü,
Şapkasını kel götürdü,
Kalmadı çulu Şaban'ın.

Tek ineği yardan uçtu,
Pekmezine fare düştü,
Kaymağını gedek³⁰ içti,
Tutuldu dili Şaban'ın.

Seller geldi eve girdi,
Kız yatağı suya serdi,
Kazanı poşaya verdi,
Kalkmadı eli Şaban'ın.

³⁰ gedek: Manda yavrusu.

Yola çıktı dolu yağdı,
 Koyunları çoban sağdı,
 Cücükleri³¹ karga boğdu,
 Bozuldu hali Şaban'ın.

Gelen anasını sordu,
 Giden kafasına vurdu,
 Tekerî rampada durdu,
 Kırıldı beli Şaban'ın.

18. KARGIŞ

Küllerin göğre savrulsun,
 Dumanın gören olmasın,
 Su diye dilin kavrulsun,
 Bir yudum veren olmasın.

Rüzgârlar çatını açsın,
 Odanda baykuşlar uçsun,
 Hapislerde ömrün geçsin,
 Bir kere soran olmasın.

Samanın yellere gitsin,
 Zemheride tezek bitsin,
 Bir kekeme sohbet etsin,
 Araya giren olmasın.

Evini terk etsin eşin,
 Tavuk gibi çöpte deşin³²,
 Peglerde³³ çürüsün leşin,
 Bir hasır geren olmasın.

³¹ cücük: Kümes hayvanlarının yavrusu, civciv.

³² deşin-: Eşinmek.

³³ peg: Yıkıntı, harabe.

Gözün fırlasın yerinden,
 Yaran zonklasın derinden,
 Yatak ıslansın irinden,
 Çarşafı düren olmasın

Damarda kurusun kanın,
 Azap çeksin tatlı canın,
 Yağır olsun dört bir yanın,
 Yanında duran olmasın.

Gözlerin tavanda kalsın,
 Komşuların haber salsın,
 Fak-fuk fonu kefen alsın,
 El vurup saran olmasın.

19. SEN LAYLA'YA BEN YAYLAYA

Güldür bana kara çalı,
 Sen Layla'ya³⁴ ben yaylaya.
 Ben anlamam yalı malı,
 Sen Layla'ya ben yaylaya.

Dağlarımnda davul zurna,
 Göllerimde telli turna,
 Senin olsun altın kurna,
 Sen Layla'ya ben yaylaya.

Senin kadehinde viski,
 Ben alamam öyle riski,
 Benim sevdam benden eski,
 Sen Layla'ya ben yaylaya.

³⁴ "Layla (Laila)" ile gece kulüpleri kastediliyor.

Senin aşkın bir gecelik,
 Tüm sohbetin tek hecelik,
 Her bir işin mahkemelik,
 Sen Layla'ya ben yaylaya.

Kan çanağı iki gözün,
 Manşet olur her bir sözün,
 Spot söner, solar yüzün,
 Sen Layla'ya ben yaylaya.

Dağlarımda bin bir çiçek,
 Benim yârim benden gökçek,
 Senin olsun zilli köçek,
 Sen Layla'ya ben yaylaya.

Sen o yana ben bu yana,
 Sığamayız bir cihana,
 Alkol sana, ayran bana,
 Sen Layla'ya ben yaylaya.

20. ÂŞIKLARDA SIR BİTER Mİ?

*Gelen gelir kalan kalır,
 Bu kervan böyle yol alır.*

Yazılanlar gelir başa,
 Ayak çarpar türlü taşta,
 Alev vurur içten dışta,
 Âşıklarda kor biter mi?

Bir bâdeyle aşka kanar,
 Bir zülüfle od'a yanar,
 Her güzeli Leylâ sanar,
 Âşıklarda yâr biter mi?

Büyü yapar yaşlı cadı,
 Hapse atar zalim kadı,
 Arşa çıkar her feryadı,
 Âşıklarda zâr biter mi?

Gülün nazı güle geçer,
 Âşık gülden gülü seçer,
 Sevda çeken konar göçer,
 Âşıklarda tur biter mi?

Turnalarla iner göle,
 Mecnun olur düşer çöle,
 Kulak verir her bülbüle,
 Âşıklarda sır biter mi?

Aşk boy verir kara yerde,
 Derman olur türlü derde,
 Aşk kandili yanar serde,
 Âşıklarda nûr biter mi?

21. GÖNLÜM BENİM

Bu ticaret bire yetmiş,
 Tüm sermaye emanetmiş,
 Her bir giden döküp gitmiş,
 Bilsin garip gönlüm benim.

Bakışların ufka sal ki,
 Erken söker şafak belki,
 Rüyalarla çıkıp gel ki,
 Gülsün garip gönlüm benim.

Böyledir aşkın ahvalı,
Tatmayan bilmez bu hali,
Şems kovalar bir Zühal'i,
Alsın garip gönlüm benim.

Her ilacı vermez tabip,
Âşık zaten derde talip,
Bu meydanda varsa galip,
Bulsun garip gönlüm benim.

Nasıl tarif etsem onu,
Gönül işi müşkül konu,
Zaten umman dört bir yanı,
Dalsın garip gönlüm benim.

Kervan gitti aldı telaş,
Kime seslen, kime ulaş,
Dertleriyle sarmaş dolaş,
Kalsın garip gönlüm benim.

22. GÖREN OLMAZ

Sabahın her seherinde,
Güller açar tan yerinde,
Benim yaram çok derinde,
Bilen olmaz, gören olmaz.

Ömrüm geçti hasret ile,
Bunca liman hep nafiye,
Gemim çıkmadı sahile,
Çağırırım giren olmaz.

Akşam olur yıldız kayar,
Esir düşen günü sayar,
Feryadımı âlem duyar,
Kapımıza vuran olmaz.

Yiğitlerle dolar hanlar,
Som altını sarraf anlar,
Pazarda satılır canlar,
Kör bir kuruş veren olmaz.

Elini sürsen reyhana,
Dikenler dokunur sana,
Bin kere gelsen cihana,
Menfaatsiz yâren olmaz.

23. DAĞLAR

Yamacında kuzu güttüm,
Çok pınarla sohbet ettim,
Ben feryadı saza kattım,
Yel vurdukça öten dağlar.

Şahittir ki cümle âlem,
Bu sevgidir aşka mülhem,
Yorgun düşer kâğıt kalem,
Sol yanımda atan dağlar.

Âh eklerim her gün âha,
Razı olmaz gönlüm daha,
El açınca ol dergâha,
Duama ses katan dağlar.

Tohum çatlar kara yerde,
Derman olur bin bir derde,
Gönül gamlı, tabip nerde?
Her Lokman'a yeten dağlar.

Seven bilir sırlarını,
Buzdan kurar surlarını,
Yorgan eder karlarını,
Yiğitlerle yatan dağlar.

Efkârımız başa baştır,
Yastığımız kara taştır,
Sevda çekmek zor savaştır,
Oyum oyum biten dağlar.

24. GÜLÜM

Taşı oydu şu dizlerim,
Felek açar ben gizlerim,
Yine kalkar yol gözlerim,
Her leyl-ü neharda gülüm.

Gündüz çeker karanlığı,
Kar kapatır yüce dağı,
Her güzelin geçer çağı,
Kalmaz bir ayarda gülüm.

Çiy düşer yorgun geceye,
Gamlar yüklenir niceye,
Her yürek yetmez yüceye,
Ay solar seherde gülüm.

Sen sözünü eyle tehir,
 Bala döner belki zehir,
 Menzil alır durgun nehir,
 Dağları oyar da gülüm.

Âşık gönlü olmaz âbât,
 Rabbim yine versin sebat,
 Neşv ü nema eder nebat,
 Her yeni baharda gülüm.

25. YAKAR GİDER

Böcek toprağı karınca,
 Tohum taşları yarıncı,
 Her yürek kendi harıncı,
 Yakar gelir, yakar gider.

İçinde bul şu zindanı,
 Kendin dinle her nidânı,
 Sevda çeker gül fidanı,
 Kokar gelir, kokar gider.

Hasret çeken ufku gözler,
 Yıllar geçer yanar özler,
 Kem bakışlar acı sözler,
 Yıkar gelir, yıkar gider.

Hayat, memat birer ayet,
 Solan gülde yok marifet,
 Dil ucunda her felâket,
 Sokar gelir, sokar gider.

Sabah olur dertler başlar,
 Dağı aşar kurtlar, kuşlar,
 Hasret çeken gözden yaşlar,
 Akar gelir, akar gider.

26. MEDYA

Bizde medya boydan boya,
Kara katran, kızıl boya,
Altan üstten soya soya,
Kadını kuşa çevirir.

Müze kurar şişesinden,
Taviz vermez neşesinden,
Kırar kenar köşesinden,
İnsanı taşa çevirir.

Dini sokmaz hiç araya,
Secde eder beş paraya,
Zarı dönse dubaraya,
Tutar dübeşe çevirir.

Haram buldu mu daldırır,
Kutsal gördü mü saldırır,
Tarihi rafa kaldırır,
Gerçeği düşe çevirir.

Rab edinir her bir büstü,
Kimse bilmez neye küstü,
Bir senaryo altı üstü,
Bittikçe başa çevirir.

27. YALAN SÖYLER

Bade sunar pîr rüyada,
Aldım diyen yalan söyler.
Sevda çekip şu dünyada,
Güldüm diyen yalan söyler.

Demiri döverler tavda,
Ceylanı yorarlar avda,
Âşık kimdir, nedir sevda,
Bildim diyen yalan söyler.

Bülbül öter sabah erken,
Âlem duyar Allah derken,
Her damlada derya varken,
Daldım diyen yalan söyler.

Arınırsa belki kirden,
İnsan geçer tatlı serden,
Kâfir nefsi ara yerden,
Sildim diyen yalan söyler.

Hafif olur zer darası,
Asil olur ten karası,
Cana kıymaz aşk yarası,
Öldüm diyen yalan söyler

Marifetli bahçe solmaz,
Delik kova asla dolmaz,
Olan bilmez, bilen olmaz,
Oldum diyen yalan söyler.

28. GÜL GÖNDER ANA

Berfi yaylanın döşünden,
Suyu pöhrengin³⁵ başından,
Biraz da kesme aşından,
Böl gönder ana böl gönder.

Kara hurma al çarşıdan,
Çigelek³⁶ topla karşıdan,
Birkaç fetir³⁷ de komşudan,
Bul gönder ana bul gönder.

Balık harklara³⁸ girende,
Millet herkleri³⁹ sürende,
Arılar oğul verende,
Bal gönder ana bal gönder.

Joloyu⁴⁰ meşeden topla,
Paketi naylonla kapla,
Hançarı⁴¹ tuluğa sapla,
Bol gönder ana bol gönder.

Geçirmeden ilkbaharı,
Çayırdan topla pancarı,
Ucundan kopart cincarı⁴²,
Yol gönder ana yol gönder.

³⁵ pöhreng: Yeraltında kapalı suyolu, künk.

³⁶ çigelek: Çilek.

³⁷ fetir: Saçta pişirilen mayasız yufka ekmeği, bazlama.

³⁸ hark: Hendek.

³⁹ herk: Sürüldükten sonra bir yıl dinlendirilen, nadasa bırakılan tarla.

⁴⁰ jolo: Ahududu, böğürtlene benzeyen yabanî bir meyve.

⁴¹ hançar: Hançer.

⁴² cincar: Isırgan otu.

Yaz gelip yayla ıkanda,
Sıcak, düşleri yakanda,
Kızlar kakuca takanda,
Gül gönder ana gül gönder.

Kaftancı'dan topla medük⁴³,
Cenkelek'ten al bir kıdik⁴⁴,
Bir kolop⁴⁵ da sıcak hedik,
Ful gönder ana ful gönder.

Gözümnden gitmez ateşi,
Biraz gevrek, biraz bişi⁴⁶,
Size kalsın kazın düşü,
Kol gönder ana kol gönder.

Süzme yoğurt vedre⁴⁷ ile,
Yemlik gönder şedre⁴⁸ ile,
Ben değışmem pudra ile,
Kül gönder ana kül gönder.

29. ŞU İNTERNET OZANLARI

Sabaha dek uyku tutmaz,
Filim milim göz avutmaz,
İmsak atar kalkıp yazmaz,
Şu internet ozanları.

Face- anto gezer durur,
Habire enter'e vurur,
Gözü kayar ağızı kurur,
Şu internet ozanları.

⁴³ medük (medik): Kışın kar altından çıkarılan ve sebze yerine yenilen ot.

⁴⁴ kıdik: Keçi yavrusu.

⁴⁵ kolop: Tahtadan yapılmış silindirik bir kap.

⁴⁶ bişi: Çörek, tatlı bir ekmek türü.

⁴⁷ vedre: Kova.

⁴⁸ şedre: İri gözlü kalbur.

Kusur etmez hiç vefada,
Ortak olur her cefada,
Bâki olur bir defada,
Şu internet ozanları.

Bir yorumla yazar olur,
Övmeyin ki nazar olur,
Bazen kalkar Sezar olur,
Şu internet ozanları.

Zaman zaman atışırılar,
Bülbül olur ötüşürler,
Söz bulamaz yatışırılar,
Şu internet ozanları.

30. YAKIŞMAZ MI?

Güzellere güzel murat,
Yakışır mı yakışmaz mı?
Yiğide “at” bir de “pusat”
Yakışır mı yakışmaz mı?

Âşık gezer yana yana,
Yolu düşer ıssız hana,
Meclise söz, söze mâna,
Yakışır mı yakışmaz mı?

Örüklenmiş saça sırma,
Her takıya yedi burma,
Ele kına, kaşa sürme,
Yakışır mı yakışmaz mı?

Göge bulut, yere rahmet,
El verirken yaşar devlet,
Helâl kazanç helâl nimet,
Yakışır mı yakışmaz mı?

Yüce dağın karı olsa,
Her bahçenin narı olsa,
Bir güzelin ar'ı olsa,
Yakışır mı yakışmaz mı?

Kıymet verir âşık söze,
Türkü yakar kaşa göze,
Zikir kalbe, edep yüze,
Yakışır mı yakışmaz mı?

Dağlarda yol, yolda hanlar,
Yâr peşinde gezer canlar,
Vatan için aksa kanlar,
Yakışır mı yakışmaz mı?

31. YALAN DÜNYA

Hicret ettim kara kışta,
Şaşkın oldum her yokuşta,
Zarar ettim her bir işte,
Geçmez imiş pulun dünya.

Tarla sürdüm ekin ekim,
Bahçe kurdum fidan diktim,
Ye desen de yoktur vaktim,
Senin olsun malın dünya.

Gece gündüz say eyledim,
 Dünya seni bay eyledim,
 Kendi ömrüm zay' eyledim,
 Hep budadı dolun dünya.

Aşkın meşkin yüz karası,
 Yükün kadar var darası,
 Bir beşikle sin⁴⁹ arası,
 Budur senin yolun dünya.

Gelen gitti, giden gelmez,
 Hikmetini kimse bilmez,
 Sana da bu devran kalmaz,
 Solar her bir gülün dünya.

Kâşaneler harap imiş,
 Su gördüğüm serap imiş,
 En son durak türap imiş,
 Bildim gerçek halin dünya.

32. AÇAR OLMAZ

Yokluk sarsa her yanını,
 Üzerinden uçar olmaz.
 Boşaltmışsan dükkânını,
 Kapısını açar olmaz.

Suna başlarsa göçmeye,
 Devler gelir su içmeye,
 Köprüler kursan geçmeye,
 Gören olmaz, geçer olmaz.

⁴⁹ sin: Mezar.

Karşı koyulmaz kadere,
Nöbet gelir her nefere,
Cansız atla son sefere,
İsteyerek göçer olmaz.

Eğri giden görür hasar,
Göz yorulur uyku basar,
Haram yiyen ağı kusar,
İlaç versen içer olmaz.

Kitap onun kelâm onun,
Kahır onun selâm onun,
Devran onun âlem onun,
Azrail'den kaçır olmaz.

33. GÜL

Âşık olan hasret çeker,
Yâr gönlüne gireli gül.
Taşı yarsan güller çıkar,
Toprağa can vereli gül.

Bülbül virde gülle başlar,
Gül dedikçe döker yaşlar,
Güle döner dağlar taşlar,
Güllere el sürelî "Gül"

Haddi bilmek dinin farzı,
Sadakattir mü'min tarzı,
Aşk doldurur bütün arzı,
"En Sevgili" dereli gül.

Kabul görür has dilekler,
 Secde eder tüm felekler,
 Tekbiri söyler melekler,
 Arş'a gül'ü sereli gül.

O'na kalkar bütün eller,
 O'nu anar bütün diller,
 Ayak öper kızgın çöller,
 Her niye ki oralı gül.

Yol kapatır karakışlar,
 Arif olan, nefsi taşlar,
 Âşık olan söze başlar,
 Gül yurdunda görelî gül.

34. AKTI GİTTİ NEŞET ERTAŞ

Bozkırlarda bir sel idi,
 Aktı gitti Neşet Ertaş.
 Tek muradı mor gül idi,
 Dikti gitti Neşet Ertaş.

Sada vermez Çiçek Dağı,
 Matem çeker yâr otağı,
 Sönmeyecek bir çerağı,
 Yaktı gitti Neşet Ertaş.

Gönül koydu ahu göze,
 Türkü yaktı Şirin Söze,
 Yâr zülûfün dökmüş yüze,
 Baktı gitti Neşet Ertaş.

Durulmadı deli derya,
İlaç vermez cana kimya,
Yürü Bre Yalan Dünya,
Çıktı gitti Neşet Ertaş.

Al almayı ver narı da,
Ayva turunç gör sarıda,
Ömür bitti yol yarıda,
Çekti gitti Neşet Ertaş.

35. HALAYDA BİR GÜZEL GÖRDÜM

(Feyzi Halıcı'ya)

Bizim yaylanın yolunda,
Halayda bir güzel gördüm.
İpek mendil bir elinde,
Halayda bir güzel gördüm.

Gül cemali aya benzer,
Kaşları var yaya benzer.
Göldeki sunaya benzer,
Halayda bir güzel gördüm.

Dişler inci kar beyazı,
Dudakları dağ kirazı,
Acep hangi beyin kızı,
Halayda bir güzel gördüm.

Ak sineler leçek⁵⁰ gibi,
Nar dalında çiçek gibi,
Özbek, Kırgız, Kıpçak gibi,
Halayda bir güzel gördüm.

⁵⁰ leçek: Başörtüsü, tülbent.

Ellerinde taş kınası,
 Fistanında gül tarlası,
 Sanki Mecnun'un Leyla'sı,
 Halayda bir güzel gördüm.

Döner döner boynun eğer,
 Dört örük bir topuk döğer,
 Yeter YALBUZ, nazar değer,
 Halayda bir güzel gördüm.

36. GÖNÜL DİLEĞİ (Ozan Sentezî'ye)

Yönetimler adaletli,
 Yönetenler liyakatli,
 Yönetilen ferasetli,
 Şu arz-ı kürede olsun.

Kurtla kuzu bir gezmeli,
 İnsanoğlu pay sezmeli,
 Kör düğümü dil çözmeli,
 En kısa sürede olsun.

Boyun büker koca dallar,
 İbret almaz gafil kullar,
 Edep ister bütün yollar,
 Velev ki törede olsun.

Tankın topun olsa bile,
 Gücün yetmez Ebabil'e,
 Yönelmişsen bir kâmile,
 Yürek de orada olsun.

Şair sözü söyler ince,
 Kararınca yeterince,
 Değerlere not verince,
 Zelillik parada olsun.

Mana sözün ayağında,
 İmlâ sözün uyağında,
 Söz ehlinin konağında,
 Şu bahtı kara da olsun.

37. BORABAY'DA DOSTLUK VARDI (Gülay Oğuztürk'e)

Gözlerim yeşile bandı,
 Dimağım sohbete kandı,
 Dostlarla değer kazandı,
 Borabay'da dostluk vardı.

Güzelliği güzelle say,
 Hatır yaptı kahveyle çay,
 Beş par'etmezdi Borabay,
 Borabay'da dostluk vardı.

Seven gelmiş akın akın,
 Dememişler uzak yakın,
 Aldanmayın göle sakın,
 Borabay'da dostluk vardı.

Arzla semanın arası,
 Öyle bir cennet burası,
 Dost seçmenin tam sırası,
 Borabay'da dostluk vardı.

Borabay bir dağın başı,
 Göle dönmüş akan yaşı,
 Taşova'nın yüzük kaşı
 Borabay'da dostluk vardı.

38. DOSTA ÖZLEM
(Ümran Tokmak'a)

Güzel sözler sözü açar,
Acı sözden oldum naçar,
Arif sözden mâ'na seçer,
Başlayalım derse bugün.

Hayat memat birer âyet,
Solun gülde yok marifet,
Son bulsun bu hâb-ı gaflet,
İlim irfan nursa bugün.

Böcek toprağı karınca,
Tohum taşları yarınca,
Her yürek kendi harınca,
Bir yetimi sarsa bugün.

Gayret hoştur illâ akıl,
Altın elde, yerde çakıl,
Evi barkı yapın okul,
Bir kelime kârsa bugün.

Kader haktır dertler acı,
Kavim kardeş hep duacı,
Yüce Rabbim ver ilacı,
Hangi kulun darsa bugün.

Âşık yurdu; kara çalı,
Gam çektirir dünya malı,
Her sahilde bekle sal'ı,
Ecel vakti sırsa bugün.

39. ŞEGİRT DİYEM

(Erdal Dursun'a)

Söz söyle sıra gelanda,
Ceht göster dara gelanda,
Kaytarma zora gelanda,
Yegin ol ki Őegirt⁵¹ diyem.

Cenkelek'in ayağından,
Fayatlı'nın kırağından,
Pus çökanda⁵² Cin dağından,
Adam isan segirt⁵³ diyem.

Âşık yaylanın hayranı,
Takip edar her seyranı,
Gena⁵⁴ sattuğ boz ayranı,
Yağı yoh ki yoğurt diyem.

Değişen yok heçbir çağda,
Boş dolaşur solda sağda,
İtler boğmuş sanki dağda,
Avurdunda Őoğurt⁵⁵ diyem.

Senin aklın geçan yazdan,
Bahsetmişsin al kirazdan,
Bir tek kanat çek da kazdan,
Yap düdüğü çığırt⁵⁶ diyem.

⁵¹ Şegirt: Şakirt, öğrenci.

⁵² çökanda: Çöktüğü zaman.

⁵³ segirt-: Aniden koşmak.

⁵⁴ gena: Yine.

⁵⁵ Şoğurt: Salya.

⁵⁶ çığırt-: Çağırtmak, bağırtmak.

Saat beşâ çeyrek kala,
 Bitmedi mi sozun hâlâ,
 Al peyniri düzul yola,
 Maranlari⁵⁷ bogurt⁵⁸ diyem.

40. HAYDİN DOSTLAR SOHBET EDEK
 (Tufan Tokgöz'e)

Ehl-i dildir bizim nesil,
 Gel gidelim bir kaç fasıl,
 Görsünler ki sohbet nasıl,
 Haydin dostlar sohbet edek.

Söz edelim yine yârdan,
 Duman çıksın her efkârdan,
 Kara kıştan nevbahardan,
 Haydin dostlar sohbet edek.

Söz açalım liyakatten,
 Dem vuralım siyasetten,
 Kemiyetten keyfiyetten,
 Haydin dostlar sohbet edek.

İncinmesin gönül hatır,
 Tur yapalım birkaç satır,
 Dobra dobra, çatır çatır,
 Haydin dostlar sohbet edek.

Uyarayım sizi baylar,
 Yolda kalır körpe taylor,
 Demli olsun bizim çaylar,
 Haydin dostlar sohbet edek.

⁵⁷ maran: Araba, kağnı tekerleği.

⁵⁸ bogurt: Böğürtmek.

Arif olan kelâm etsin,
 Çoban olan koyun gütsün,
 Yorulanlar kalkıp gitsin,
 Haydin dostlar sohbet edek.

41. ARIYORUM

(Erdal Dursun'a)

Değişti evrende doku,
 Tabipler yaşıyor şoku,
 Sıyrdım sadaktan oku,
 Atacak yer arıyorum.

Aya güne havlıyorlar,
 Yalanlarla tavlıyorlar,
 Bülbülleri avlıyorlar,
 Ötecek yer arıyorum.

Vebali arttı “hayır”ın,
 Dibi oyuldu bayırın,
 Suyu kalmadı çayırın,
 Bitecek yer arıyorum.

Mahmut anlamaz yaramı,
 Rüstem çekemez daramı,
 Dünya olmuş hep haramı,
 Yitecek yer arıyorum.

Dağda duman ovada kar,
 Yara derin neylesin yâr,
 Gül yanında diken de var,
 Tutacak yer arıyorum.

42. EY SEVGİLİ SANA GELDİM
(Eyüp Cüce'ye)

Yüreğinde sevda saklı,
Sen yaparsın ilim nakli,
Çıkınında sevgi yüklü,
Ey sevgili sana geldim.

Dost gönlünü bile bile,
Anlatması zordur dile,
İster bende, ister köle,
Say sevgili sana geldim.

Mezat olsa bütün canlar,
Mücevheri sarraf anlar,
Elin olsun küheylanlar,
Toy sevgili sana geldim.

Çöl azığı, dolu kırba,
Yiğide yâr, ata torba,
Siyah tene beyaz urba,
Giy sevgili sana geldim.

Sırta vurdum şu âlemi,
Kervan çekmez tek elemi,
Sen anlarsın her nalemi,
Duy sevgili sana geldim.

Vasfedeyim seni nice,
Hatırın dağlardan yüce,
Kendi büyük namı Cüce,
Bey sevgili sana geldim.

43. YETİŞ YA RESULALLAH
(Neriman Kul Atik'e)

Mağarada mar olmayı,
Medine'de nar olmayı,
Göç yolunda kar olmayı,
Çok istedim zanda kaldı.

Dindarımız gafil dinden,
Ok yiyoruz dört bir yönden,
Kılıç paslı çıkmaz kından,
Dünya yine kanda kaldı.

Sihirbazlar oldu dinci,
Aptal kumda arar inci,
İnsan değil sanki zenci,
Ölçü tartı tende kaldı.

Ölmüyor asrın deccali,
İndirmeden haç hilal'i,
Yeniden gönder Bilal'i,
Gözlerimiz dün de kaldı.

Vatanımız kutlu diyar,
Şu gel-git'ler tutsun ayar,
Her madenin cevheri var,
Bilinmez ne yanda kaldı.

Cinasî'yim yandım yine,
Ah çekerim günden güne,
Nasıl gidem başka yöne,
Aklım fikrim O'nda kaldı.

11 HECELİ ŞİİRLER

44. KURBAN OLURUM

Dedi: Gitme, Hanak soğuk donarsın,

Dedim: Bu aşk sende olsa yanarsın,

Dedi: Sunam gelsen nerye konarsın,

Dedim: Göllerine kurban olurum.

Dedi: Çayırları çemen бүrүdü,

Dedim: Yüreğimin yağı eridi,

Dedi: Köçler yaylalara yürüdü,

Dedim: Yollarına kurban olurum.

Dedi: Allar giyer kızı-gelini,

Dedim: Kemer olup sarsam belini,

Dedi: Duvağından görünür beni,

Dedim: Tüllerine kurban olurum.

Dedi: Yeşil soğan ekmek ey olur,

Dedim: Elbet sofraya kuran bey olur,

Dedi: “Ola kadan aləm ne olur”

Dedim: Dillerine kurban olurum.

Dedi: Şu dağların suyu çoşarsa,

Dedim: Yatağına sığmaz taşarsa,

Dedi: Vurup köprüden de aşarsa,

Dedim: Sellerine kurban olurum.

Dedi: Şükür ile karnımız toktur,

Dedim: Misafire ikramın çoktur,

Dedi: Ekmeğim var katığım yoktur,

Dedim: Küllerine kurban olurum.

Dedi: Ben bir çınar, sen kuru yaprak,
 Dedim: Kuru dala can verir toprak,
 Dedi: Sen bir asker, ben de bir bayrak,
 Dedim: Allarına kurban olurum.

Dedi: Yalbuz, feryat; âşık nazıdır,
 Dedim: Belki alnımdaki yazıdır,
 Dedi: Aşka merhem, gönül sazıdır,
 Dedim: Tellerine kurban olurum.

45. CANIM YAYLALAR (Kamere Yaylası)

Sevdan ile kalkıp yollara düşsem,
 Takılsam peşine canım yaylalar,
 Kaftancı'da mor çiçeğe kavuşsam,
 Dokunsam taşına canım yaylalar.

Kamere Yaylası ipekten halı,
 Giyinmiş yeşili, kuşanmış alı,
 Mevlâ'm sana vermiş çiçeği balı,
 Girdin on beşine canım yaylalar.

Yeşildir duvağın, mavidir tülün,
 Kardelen güzeli beyazdır gülün,
 Şifadır suların, dermandır külün,
 Gözlerim yaşına canım yaylalar.

Parlamış güneşin, yağmurun dinmiş,
 Terlerin kokusu reyhana dönmüş,
 Gökkuşağı sanki alnına inmiş,
 Özenmiş kaşına canım yaylalar.

Âb-ı Kevser senin bağrından çıkar,
 Sonra sevda olup gönlüme akar,
 Her Mecnun olanı bir Leylâ yakar,
 Yandım ateşine canım yaylalar.

Kolların kolçaklı, kınalı elin,
 Giyinmiş kuşanmış olmuşsun gelin,
 Zümrütten taç olmuş Turnalı Göl'ün,
 Takmışsın başına canım yaylalar.

İkinci yaklaşır, kuzular meler,
 Akşamdan gözlerin uykuya dalar,
 Bir tulum sesi de geceyi böler,
 Benzer mi kışına canım yaylalar.

Kız gelin çağırın seyranı kurun,
 Türküler söyleyin, davula vurun,
 Yalbuz da geliyor halaya durun,
 Gitmez mi hoşuna canım yaylalar.

46. ÇIKSAM YAYLAYA

Her bahar gelende can seni özler,
 Süzülsem buluttan aksam yaylaya.
 Güzelin seyrinden fer alır gözler,
 Çıksam yücelere baksam yaylaya.

Yayla senin arzun beni yakacak,
 Ne bileyim sana kimler çıkacak,
 Gündönümü geldi şafak sökecek,
 Gönlüme gem vurup çeksem yaylaya.

Duvağın açılmış reyhan kokuyor,
 Zülüften süzölmüş, terler akıyor,
 Dört koldan mor dağlar sana bakıyor,
 Her akşam sis olup çöksem yaylaya.

Azalmaz bu sevda neylesem netsem,
 Dünyada eşin yok ne yana gitsem,
 Bir kâğıt kalemlle düşünde yatsam,
 Cinaslı bir türkü yaksam yaylaya.

Kokunu katmışsın savrulan yeke,
 Yalbuz'u atmışsın sen gurbet ele,
 Garip kuş misali konsam bir dala,
 İnleyip derdimi döksem yaylaya.

47. ARDAHAN

Türklük ırmağının kaynağı sensin,
 Tarihten çağlayıp gelen Ardahan.
 Vatanın kilidi kalkanı sensin,
 Hudutta yerini alan Ardahan.

Kırk yıl boyu içten içe yanarken,
 Dil kurudu özgürlüğü anarken,
 Başımızda türlü bayrak dönerken,
 Bir bayrak uğruna ölen Ardahan.

Seherde zulmeti boğduğun yeter,
 Yadları yurdumdan kovduğun yeter,
 Her sabah ülkeme doğduğun yeter,
 Cihana ışığı salan Ardahan.

Ecdadın yoludur mübarek yolun,
 Şehitler harmanı sağ ile solun,
 Sulu çeliktendir bükülmez kolun,
 İman nuru ile dolan Ardahan.

Yurdumun çiçeği kaymağı sende,
 Sevginin barışın sancağı sende,
 Ecdadın al kanı, bayrağı sende,
 Sensiz her güzellik yalan Ardahan.

48. CANIM ARDAHAN

Çıkılmış yücelerde seyran edersin,
Hasretin gönülde ah-u zâr olur.
Cihanı kendine hayran edersin,
Sevenler yurduna bergüzar⁵⁹ olur.

Dumanlı başında kartallar döner,
Soğuk göllerine turnalar iner,
Çektiğin hasretlik ovaya siner,
Her yamaç sevdalı bir diyâr olur.

Kış gelir giyersin beyaz gelinlik,
Meclislerde olur nice yârenlik,
Gün döner de ancak gelir serinlik,
Ağustos ayında nevbahar olur.

Ellerin nasırlı, cemalin aktır,
Toprak kara, lâkin yine de paktır,
Her sabahın yurda doğan şafaktır,
Geceler ufkunda bir nehar olur.

Suların zemzemdir, balın şifadır,
Gel gör ki ayrılık yaman cefadır,
Sonunda gelirse ahde vefadır,
Üç arşın toprağın belki yâr olur.

⁵⁹ bergüzar: Hediye, hatıra.

49. YAZI GURBET ELDE KIŞI SILADA

Tersine dönerse feleğin çarkı,
Yollara dökülür binlerce türkü,
İnsanın turnadan nedir ki farkı,
Yazı gurbet elde, kışı sılada.

Ay güneş arıyor gökte visali
Ayrılık derdinin yoktur emsali.
Kaderin elinde yaprak misali
Kabir gurbet elde, taşı sılada.

Dizlerde fer ister menzile varmak,
Âşığa kaderdir dağları yarmak,
Keser yollarını köprüsüz ırmak,
Sonu gurbet elde, başı sılada.

Âşığın çileden kurtulmaz başı,
Kendi dertleridir kendi sırdaşı,
Hiç gitmez aklından kavim kardaşı,
Uyku gurbet elde, düş'ü sılada.

Gidenin ardından yakarlar ağıt,
Devrilen çınara ne yapsın öğüt,
Yiğidin elinde ıslanır kâğıt,
Gözü gurbet elde, yaşı sılada.

50. YAYLALAR

Sabahın güneşi ilk sana vurur,
Ondan mı güzeldir yüzün yaylalar.
Altı ay leçeğin başında durur,
Var mıdır açmağa izin yaylalar.

Turnalar dizilir halayı çeker,
Dağın kuluncuna sevdalar çöker,
Seven sevdiğine türlü dil döker,
Meleşir koyunun kuzun yaylalar.

Şenlikler kurulup seyran edince,
Kız gelin dizilir inceden ince,
Kırağı düşüp de köçler inince,
Verirsin insana hüznün yaylalar.

Herkesi çağırдың halaya kattın,
Yalbuz'u görünce kaşların çattın,
Sonunda küstürüp gurbete attın,
Şimdi aydın olsun gözün yaylalar.

51. BEY OLMAZ

“Yarım elma iyidir bir elmadan,”
Cömertlik odur ki verir almadan.
Âlem-i beşerde zerre kaybolmaz,
“Bey malına kıymadıkça bey olmaz.”

Yüzü ekşilerin balı ac'olur,
Yüzü gülen baş üstünde tac olur.
Cimri güneş olsa dünyaya çalmaz,
“Bey malına kıymadıkça bey olmaz.”

Eli boş olana “git uğur” derler,
 Eli dolulara “gel buyur” derler.
 Aş-ekmek dostluğu asla zay’olmaz,
 “Bey malına kıymadıkça bey olmaz.”

“Atadan görmeyen sofraya kuramaz,”
 Güler yüz gösterip yola vuramaz.
 Kapalı kurnadan bir bardak dolmaz,
 “Bey malına kıymadıkça bey olmaz.”

Çekirdeği gömen karpuzu alır,
 Önceden gönderen gidince bulur.
 Sulanan bahçenin gülleri solmaz,
 “Bey malına kıymadıkça bey olmaz.”

Hasmı sopa değil, ekmeğe susturur,
 Bir tek yama bin ayıbı bastırır.
 Tarlada ekmeğe harmanda bulmaz,
 “Bey malına kıymadıkça bey olmaz.”

52. DUA

Emmare elinde tarumar oldum,
 Bağışla ateş-i hicran aşkına.
 Hatırlı kulunla kapına geldim,
 Kabul et Habib-i zîşân aşkına.
 Günahı yak Rabbim, kulunu yakma,
 Ben Halil değilim ateşe sokma,
 İnkârcı değilim, isyana bakma,
 Güzel ismin Rahim Rahman aşkına.
 Malayani sözü bana söyletme,
 Zalim nefsimi de sakın dinletme,
 Bu dünyada derdi verip inletme,
 Eyyub’a verdiği derman aşkına.

Aç bırakıp kapı kapı gezdirme,
Fazla verip zalim nefsi azdırma,
Şâki defterine adım yazdırma,
Mucizü'l Beyan'ın Kur'an aşkına.

Seherde uyanıp yanan öz eyle,
Hak için söylenen kâmil söz eyle,
Cephede gözeten bir çift göz eyle,
Uhud'da kurulan meydan aşkına.

Sen takat ver Mevlâm, düşeni kaldır,
Çok değer kaybettim, hepsini buldur,
Gülen şehitlerle beni de güldür,
Sınırdaki bekleyen merdân aşkına.

Son nefes verirken tatlı canımı,
Şeytana kaptırma sen imanımı,
Rahmetin kuşatsın dört bir yanımı,
Kelâm-ı Kadim'in Furkan aşkına.

53. EVVEL ZAMAN İÇİNDE

Zamanın birinde merkep çobanmış,
Köpek dama çıkmış "şey" oldum sanmış,
Katır bir alkışa, atmış kırk takla,
Meğer ne mahirmiş, ne de yamanmış.

Kurnaz tilki renkten renge bulanmış,
Yedi iklim dört köşeyi dolanmış,
Kurt ile kuzuyla olmuş arkadaş,
Bütün sermayesi meğer yalanmış.

Koca öküz, Nuh Nebi'den kalanmış,
 Memleket batınca çare bulanmış,
 Kafasına baykuş yapsa fark etmez,
 Onun derdi bol arpalı samanmış.

Bu koca çiftlikte, hayli devranmış,
 Fareler haznedar, dinozor Han'mış,
 Beygirler tepinmiş, otlar ezilmiş,
 Zamanlar içinde bu bir zamanmış.

54. BOL VERİR

Yüce kudretine kurban olduğum,
 Bir sineğin kursağından bal verir.
 Rahmandır, Kadirdir o külli şeye,
 “Uçamayan kuşa alçak dal verir.”

Kaynayan pınarlar, coşan ırmaklar,
 Kolları semaya bakan zambaklar,
 Çamurdan beslenir reyhan, leylaklar,
 Gâni Mevlâ'm, har içinde gül verir.

“Sebepsiz olarak kuş bile uçmaz.”
 Gemiler yürümez, ceylanlar koşmaz,
 Taksimat ne ise bir milim şaşmaz,
 Kimine kıt, kimine de bol verir.

İman eder bundan ibret alanlar,
 Bayram eder bu serveti bulanlar,
 “Tesbih eder yerde gökte olanlar,”
 Taşlara, toprağa ağız dil verir.

Tohumun içinde yüklü ormana,
 Çiçeğin içinde saklı dermana,
 Âşık Cinas' yürü katıl kervana,
 Rehbersiz gidene sanma yol verir.

55. DOĞRULMAZ

Dinle okuyanı, seyret yazanı,
İlmi olmayanın dili doğrulmaz.

“Bir soğan kokutur koca kazanı,”
Kötüyle gezenin hali doğrulmaz.

Eşkıya dağlarda yolu kestirir,
Harami ovada köyü bastırır,
“Sorsalar mağduru kendin gösterir,”
Haktan ayrılanın yolu doğrulmaz.

“Aç gezer tilkinin çokça gezeni,
Keyfeder deryanın nazlı yüzeni,”
Budur kâinatın kadim düzeni,
Kurnaz geçinenin eli doğrulmaz.

Kolla er avradı sakın ayırma,
Bir iş yapar isen nefsin kayırma,
“Meyvesini yedin, dalını kırma,”
Hainlik edenin beli doğrulmaz.

56. MEVLÛT İHSÂNÎ'YE

Ölümü anlatmak ne ağır konu,
Hâlbuki firkattir, faninin sonu,
Şimdi de Leylâlar arasın onu,
İhsanî de gitti çöl yarım kaldı.

Kapsülle tanıştı çocukken gözü,
Kalbine sıçradı sevdanın közü,
Belki de söylemiş bitmişti sözü,
Gel gör ki sahnede rol yarım kaldı.

Fanıdır Şu dũnya gelenler kalmaz,
 Bir de aşık ise hiç murat almaz,
 Âmânın gözünden sualı olmaz,
 Lâkin seyr-ü sũlũk hâl yarım kaldı.

Tam ortak etmiŐti derdine sazı,
 Olmadı kimseye mihneti nazı,
 Yoruldu gurbette sustu avazı,
 Menzili sorarken yol yarım kaldı.

İhsan'da karıştı "Göç Kervanı"na,
 Uğrasın Sümman'ın hicran hanına,
 Emrah'ı, Reyhan'ı alsın yanına,
 Desin ki bahçede gül yarım kaldı.

57. BİZİM TÜRKÜMÜZ

Kervana katılır dağları aşar,
 Turnada telenge tele dönüşũr,
 Bıyık terlemeden gurbete düşer,
 Garibin ömründe yola dönüşũr.

İmecedede karşı beri oturur,
 AtıŐmada hasmına söz yetirir,
 Yaylacıyı yaylalara götürũr,
 Dağlarda bir serin yele dönüşũr.

Çamlıbel'de kılıç olur, kın olur,
 Toroslar'da na'ra olur, ün olur,
 Çelikten bir yaya benzer gün olur,
 Bolu'da kır ata nala dönüşũr.

Urfa'da gazeldir, sıra gecesi,
 “Kazancı” yanında gitti nicesi,
 Hoyratlarda cinas olur hecesi,
 Kerkük'te çemene güle dönüşür.

Konya'da âşıklar meydanı kurar,
 Şenlik'le Sümmani araya girer,
 Kimi gönül yapar, kimi kol kırar,
 Lebdeğmez diyende dile dönüşür.

Yurdu aydınlatır Harput çırası,
 Kiblegâh kesilir gözün karası,
 “Onbeşli”ye gelir nöbet sırası,
 Mehmet' te kınalı ele dönüşür.

Ritminde saklıdır bin yıllık gizi,
 Destanda, ağıtta görülür izi,
 Anadan evlâda kalır çeyizi,
 Torunda tapulu mala dönüşür.

Talimde ilk komut arş'ımız olur,
 Çanakkale söyler, çarşımız olur,
 Bazen de İstiklâl Marşımız olur,
 Bayrakta hilâle ala dönüşür.

58. ZÜLF-İ YÂRE DOKUNUR

Ahengi kalmadı hiçbir ahengin,
 Karanlıkta nedir anlamı rengin,
 Soyunanlar ünlü, soyanlar zengin,
 Söylerim de zülf-i yâre dokunur.

Üç yüz altmışlara çıktı “Bir Nisan,”
 Gerçekleri söyleyemez kör lisan,
 Döner koltuklarla, döndü çok insan,
 Söylerim de zülf-i yâre dokunur.

Mafyalar okulu pazar sandılar,
 Mankenler kendini yazar sandılar,
 Kuzgunlar vatanı mezar sandılar,
 Söylerim de zülf-i yâre dokunur.

Yediğine akli eren var mıdır?
 Yoksula bir lokma veren var mıdır?
 Fakirden hiç obez gören var mıdır?
 Söylerim de zülf-i yâre dokunur.

Çok “ünlü” sanatçı, harfleri bilmez,
 Küfürü alkışlar, nükteye gülmez,
 Yaralı ölmeden ambulans gelmez,
 Söylerim de zülf-i yâre dokunur.

Kuşlar grip oldu, danalar deli,
 Fallar kitap oldu, medyumlar veli,
 Kutsala uzandı soysuzun eli,
 Söylerim de zülf-i yâre dokunur.

59. KARA TREN

Gurbetin katarı demirden teker,
 Demirle sılanın dişini söker,
 Götürür bilinmez diyara döker,
 Bitirdin yükümü dara'mı tren.

Adın katar mıdır, yoksa kervan mı,
 Yükün keder midir, yoksa hicran mı,
 Son durak saray mı, yoksa bir han mı,
 Kestin yollarımı çaremi tren.

Geçtin tünellerden girdin bağlara,
 Bir ıslık gönderdin karşı dağlara,
 Güfte oldun, beste oldun çağlara,
 Yine deştin eski yaramı tren.

Dumanın çıksa da soğuktur yüzün,
 Gelişin bayramdır, gidişin hüznün,
 Hoyrattır yokuşun, bozlaktır düzün,
 Feryadın yoksa bir nârâ mı tren.

Bir asker anası keser yolunu,
 Evlat sanar seni, açar kolunu,
 Mevlâ mağdur etmez garip kulunu,
 Gün ola menzile vara mı tren.

Özenirsin her gün suda akışa,
 Kader seni vurur, yine yokuşa,
 Sen de bir çizgi ol, bunca nakışa,
 Yalbuz da nakkaşı sora mı tren.

60. HEY AMAN DAĞLAR

Kaç dumanlı kıştan çıktın bahara,
 Gönlün efkâr, başın hep duman dağlar.
 Sanki omuz vermiş durmuşsun bara,
 Sendeki bu heybet ne yaman dağlar.

Sevdalı bulutlar gelir peşine,
 Gökkuşağı hilâl takar döşüne,
 Bin çiçekten taç koyarsın başına,
 Ya düğün derneğın ne zaman dağlar.

Her bahar geldikçe çiçekler açar,
 Dolanır kartallar başından geçer,
 Hızır Lokman ile bir ilaç seçer,
 Verirsin onlara bin derman dağlar.

Gül sinen âşığa hep verdi safa,
 Seven sende buldu sırrına vefa,
 Meydanlar kuruldu nice bin defa,
 Siperde yiğide sen güman dağlar.

Mehtapta kaptana olursun fener,
 Tuvalde ressama verirsin hüner,
 Gün olur dünyanın devranı döner,
 Tufan gemisine son liman dağlar.

Şiirler yazmıştım senin gülüne,
 Besteler yapmıştım serin gölüne,
 Yal buz'u savurdun gurbet eline,
 Sende de yok imiş din iman dağlar.

61. BİR ÖDÜLÜN ANATOMİSİ

Soysuzu vali et, babayı asar,
 Ayı su içtiği kuyuya kusar,
 Sıçandan türeyen dağarcık keser,
 Kaval ile metruk dama sür gitsin.

Dikenine katlanırdım gül olsa,
 Bühtanına katlanırdım el olsa,
 Bu hasarı veremezdi fil olsa,
 Dört yanına demir kafes ör gitsin.

Üç harfliler hoşlanırlar dumandan,
Kahpe olan şapka giyer tumandan,
Uyuz köpek medet umar samandan,
Koltuğuna kara katran ver gitsin.

Sünepe göz kırpıp germe kaşını,
Elin oğlu diyet ister başını,
Nasıl ki düşürdün yapı taşını,
Şimdi küçül o deliğe gir gitsin.

Güneşten korkanlar gündüzün pular,
Çakallar sürüyü dumanda basar,
Okşarsın yılanı zehrini kusar,
Oy gözünü zebun olsun kör gitsin.

Mide bozar kokmuş etin köftesi,
Kafa bozar safsatanın bestesi,
Pek olurmuş sersem atın çiftesi,
Sök nalını bir de kamçı vur gitsin.

Erdem, fırtınada kayık olmaktır,
Erdem, vatan için ayık olmaktır,
Erdem, bir ödüle lâayık olmaktır,
Tövbe et ki alnındaki kir gitsin.

62. SÜRÜ DEĞİLİM

Sevdalıyım dağa, pınara, güle,
Lâkin güdülecek sürü değilim.
Bakışım hasmımı getirir yola,
“Eh işte adamın biri” değilim.

Dünümü bilirim, döner bakarım,
Tuna olur çağdan çağa akarım,
Her nerde çağrılısam öne çıkarım,
Kimseden bir milim geri değilim.

Haddimi bilirim yüksekten uçmam,
Üstüme gelenin önünden kaçmam,
Her ıslık çalana kapımı açmam,
Günahkâr panayır yeri değilim.

Âşığım yazarım güzele mûti,
Bir tutarım vuslat ile firkatı,
Mazluma ipeğim, zalime katı,
Her dişin lokması kârı değilim.

63. KARS'IN KALESİ

Tarihte şanlı bir tahtın üstüne,
Ne güzel kurulmuş Kars'ın Kalesi.
Kader sayfasında bahtın üstüne,
Bir mühür vurulmuş Kars'ın Kalesi.

Vatanın bekçisi şahin bakışlı,
Zirvesi dumanlı göğsü nakışlı,
Alpaslan'dan beri iniş çıkışlı,
Coşmuş da durulmuş Kars'ın Kalesi.

Şüheda gülümser arşa bakınca,
 Kevser'e karıştır al kan akınca,
 Cennetler görünür biraz çıkınca,
 Yoluna serilmiş Kars'ın Kalesi.

Sen gülersin yurda, bahar yaz gelir,
 Heybetinden vuran kalbe hız gelir,
 Zümrüt desem yakut desem az gelir,
 İmanla örülmüş Kars'ın Kalesi.

Kırk yıl üzerinden güneş geçmemiş,
 Yas akan çayından maral içmemiş,
 Kırk yıl eteğinde sümbül açmamış,
 Çok şükür dirilmiş Kars'ın Kalesi.

Kilidi olmuşsun bir hazinenin,
 Bekçisi olmuşsun bin definenin,
 Kaptanı olmuşsun son sefinenin⁶⁰,
 Biraz da yorulmuş Kars'ın Kalesi.

Şehitler bağrında, sen toprak gibi,
 Tarih kitabında son yaprak gibi,
 Vatanın üstünde al bayrak gibi,
 Dağlara gerilmiş Kars'ın Kalesi.

Yaylasında yaylacılar yaylıyor,
 Ovasında düğün dernek eyliyor,
 Bir parmaktır şahadeti söylüyor,
 Mevlâ'dan verilmiş Kars'ın kalesi

⁶⁰ sefine: Gemi.

64. AŞKIN NÂRINDA (Zincirbend)

Yine yandı beden aşkın nârında,
 Nârında sürüldü vuslat sefası.
 Sefası görüldü ah-u zarında,
 Zarında yeşerdi bahtın şifası.

Şifası gönlümün, yüzündeki nur,
 Nur beslemez ise deryalar kurur,
 Kurur gözyaşları nabızlar durur,
 Durur dost sadrında ahdin vefası.

Vefası güzelin aşka izahtır,
 İzahtır sadakat, kelâm mizahtır,
 Mizahtır bu dünya bir kuru ahtır,
 Ahtır baştanbaşa onun cefası.

65. AYRILIK

Uçtu birer birer yuvadan kuşlar,
 Her yöne bir tuzak kurdu ayrılık.
 Hızarcı gitmeden baltacı başlar,
 Dal budak demedi kırdı ayrılık.

Doğrulamak istedim büktü belimi,
 Ne yana uzansam tuttu elimi,
 Dayamak istedim dağa dalımı,
 Dağa da yükledi derdi ayrılık.

Bilmedim fırtına ne yandan esti,
 Yelkene tutundum kolumu kesti,
 Menzile varmadan karanlık bastı,
 Diyardan diyara sürdü ayrılık.

Gurbette sılanın daim yâdı var,
 Vatanı anmanın ayrı tadı var,
 Ayrılığın; tanımını yok, adı var,
 Bir kara çalının ardı ayrılık.

Cinasî ne bilsin Kaf dağı nere?
 Herkesi gönderir meçhul bir yere,
 Arkası sarp kaya, önünde dere,
 Aşılmadı geçilmedi durdu ayrılık.

66. HARMAN YERİ TÜRKİYE

Gezdim seyran ettim Anadolu'yu,
 Kırkları gizlemiş bir'in içinde.
 Tekbirle dolaştım Gelibolu'yu,
 Melekler uyumuş nur'un içinde.

Köyünde kentinde evliya her yan,
 Güzellerde sevda, âşık da giryan,
 Bir uçtan bir uca kurulmuş seyran,
 Misk ü amber yitmiş ter'in içinde.

Sıcaktır çorbası, soğuktur suyu,
 Tarihe yön vermiş öncüdür soyu,
 Dağlara yansımış Yunus'un huyu,
 Çınarlar büyümüş kır'ın içinde.

Havası, toprağı misk gibi kokar,
 Şehide dokunsan yine kan akar,
 Sınırdaki Mehmetler menzile bakar,
 Her biri yay olmuş kor'un içinde.

Seslendim, ses ettim dağın ardına,
 Çayda kuzusuna, dağda kurduna,
 Âşık Cinâs kurban gitsin yurduna,
 Mücevher çürümez yer'in içinde.

67. SON MEVSİM (Musammat Koşma)

Mevsim geldi güze, yol indi düze,
Gerçekle yüz yüze, affet Allah'ım.
Ben döktüm şu söze, kan indi göze,
Merhamet öksüze, affet Allah'ım.

Mevsimin son karı, aldı baharı,
Hayatın esrarı, verdi efkârı,
Ak saçım ihtarı, olmaz inkârı,
Her sözün tekrarı, affet Allah'ım.

Son mevsim hakikat, budur itikat,
Yürüyor kâinat, kimden istimdat,
Amel de barikat, böyle bir hayat,
Zâtından beraat, affet Allah'ım.

Erişmeden hazan, bahardı bazan,
Kurulunca mizan, çağırır kazan,
Mağluptur kör iz'an, bağışlar yazan,
Galiptir hüsn-i zan, affet Allah'ım.

Her mevsim akarmış, firkat yakarmış,
Nefis isyankârmış, döner bakarmış,
Yalbuz günahkârmış, tövbesi varmış,
Hep sana yalvarmış, affet Allah'ım.

68. ÇOBANOĞLU'NA

Baharı beklerken sarardı gülüm,
Dörtnala gelirmiş vakitsiz lm,
Gurbet ellerinde sustu bülbülüm,
Oturdum ağladım obanoğlu'na.

Yıkıldı Kars'ımın otağı han'ı,
Âşık Kahvesi'nin çekildi canı,
Boynu bükük kaldı Őilt'i nişanı,
Yitirdim ağladım obanoğlu'na.

Bozuldu ayarı ses vermez sazım,
Yalnızım gurbette çıkmaz avazım,
Okudum bir hatim budur niyazım,
Götürdüm ağladım obanoğlu'na.

Bir alev dolaşır yufka bedende,
zlemin, hasretin türlüsü bende,
Umudu topyekn Şu acı günde,
Bitirdim ağladım obanoğlu'na.

Kaybettim ağlarım ben zarı zarı,
Feryadım yükseldi aştı Hazar'ı,
Tek tesellim oldu anıt mezarı,
Yatırdım ağladım obanoğlu'na.

69. ELVEDA (Çift uyaklı)

Düşerdi yollara her sabah erken,
 Yoruldu yollarda dosta giderken,
 Gönüller yapardı kelâm ederken,
 Çobanoğlu gitti, söze elveda!

Baharlar besledi selin altında,
 Bülbülle söyleşti gülün altında,
 Çok sevda sakladı telin altında,
 Çobanoğlu netti, saza elveda!

Feleğin cevrenden dolandı durdu,
 Her güzel gördükçe sazına vurdu,
 Bu günkü gidişi yaktı kavurdu,
 Çobanoğlu etti, bize elveda!

Kuzular meleşti çobanım nerde,
 Kars kara bağladı vakt-i seherde,
 Ne cevher saklıdır şu kara yerde,
 Çobanoğlu yattı, göze elveda!

Dokunma ey tabip yaram sızılar,
 Âşığa mahsustur kara yazılar,
 Yiğit muhabbette lezzet arzular,
 Çobanoğlu attı, tuza elveda!

Âşık Cinasî'yim kurudu dilim,
 Dostun acısıyla büküldü belim,
 Ahde vefalıdır yorgun kalemim,
 Çobanoğlu tuttu, yaza; "Elveda".

70. KÜLAH DÜŞTÜ KEL GÖRÜNDÜ

Dün gece aklımı gençliğim sardı,
Kalkınca ilk yolum pınara düştü.
Pınarın başında bir güzel vardı,
Görünce hayalim esrara düştü.

Şöyle alttan baktı tebessüm etti,
Sandım ki pınarda gonca gül bitti,
Bir göz attı sonra salındı gitti,
Bu sefer de kalbim işmara düştü.

İlerde bir bahçe, reyhan kokuyor,
Ortada bir havuz zemzem akıyor,
Güzel dönmüş hâlâ bana bakıyor,
Gönül bu hazanda bahara düştü.

İstedim Allah'tan cahil gayreti,
Dolandım kenardan atladım çiti,
Yâ Rabbi hayır et, sen akıbeti,
Dedim: Şimdi sıra ikrara düştü.

Bekledim konuşsun 'merhaba' desin,
Hatta sorsun bana: -Nerelerdesin?
Dedi: Bu amcaya aş verin yesin,
O anda kollarım kenara düştü.

Gönül havalandı nefes yetmedi,
Yol yokuş olunca teker gitmedi,
Ne boya ne külah fayda etmedi,
Kel göründü kilo kantara düştü.

71. HIZLI BALIKÇI

Hızlı balıkçıydı aldı bir olta,
Fırladı sahile attı bir volta,
Ne bir koy bıraktı ne de bir delta,
“Rast gele” dedi de attı oltayı.

Sigarayı büktü çakmağı çaktı,
Şapkayı yan kırdı gözlüğü taktı,
Canı sıkıldıkça dağlara baktı,
“Ya sabır” dedi de tuttu oltayı.

Bekle Allah bekle: Vay anası vay!
Hatırına düştü kıtlama bir çay,
Bize yokmuş dedi deryadan da pay,
Aynı gün akşama sattı oltayı.

72. KİME NE?

Akıl yola geldi, yol yoldan çıktı,
Akılsız aklıma kandım kime ne?
Feryat figanımdan kıvılcım aktı,
Kendi ateşimde yandım kime ne?

Yüze gülen dostlar, güldü başıma,
Kime sır verdiysem geçti karşıma,
Nihayet bir aktar girdi çarşıma,
El vurup peşinde döndüm kime ne?

Uzaktan hoş geldi davulun sesi,
Harabat yurdunda aldım hevesi,
Nedamet içinde gördüm herkesi,
Kendimden utandım kendim kime ne?

Bir tabip neştersiz açtı gözümü,
 Bakındı halime buldu çözüümü,
 Ben de bir Leylâ'ya verdim özümü,
 Kendimi şairden sandım kime ne?

73. O KÖYDE

Muhabbet kemendi çekti götürdü,
 Söz sohbe doyamadım o köyde.
 Beyler geldi en geriye- oturdu,
 Bu ne haldir diyemedim o köyde.

Halka oldu sağdan soldan sayıldı,
 Orta yere taşlı bir tas koyuldu,
 Biri "Baba!" dedi düştü bayıldı,
 Ben kendime uyamadım o köyde.

Dedim bu ne haldir hele bir söyle,
 Bugüne özel mi, her gün mü böyle?
 Mahşer mi kopmuştu ne idi öyle,
 Kimler gelmiş sayamadım o köyde.

Haydin hatme dendi büküldü dizler,
 Her kime baktıysam nur gibi yüzler,
 Kalpler mi konuşur, yoksa ki gözler,
 "Hay"dan başka duyamadım o köyde.

Yirmi beş istiğfar büküldü boynum,
 Öyle hissettim ki tutuştu koynum,
 Yaktı içerimi Yâ Hayyu, Kayyum,
 Gizli tuttum yayamadım o köyde.

74. EFENDİM (1)

Sevdanın şiddeti gönül harınca,
 Şeb-i arus derler dosta varınca,
 Gözün' dikti yücelere karınca,
 Zayıftandır hep cesurlar efendim.

Kırıldı kanadım kalkıp uçamam,
 Bu ıssız çölleri yalnız geçemem,
 Utanırım; her sırrımı açamam,
 Serde saklı ne kusurlar efendim.

Âşıklarda niye böyle feryat var,
 Her aşkın sonunda neden firkat var,
 Bilmem hangi gezegende vuslat var,
 Şimdi nerde o mesrurlar efendim?

Çektiğim acıyı say ki tazminat,
 Son bir tebessümle dünü hatırlat,
 Topla şu kemendi yeniden fırlat,
 Dize gelsin tüm mağrurlar efendim.

75. SULTANIM

Dünyayı dünyanın suyu gark eder,
 Tehlikeyi önce kaptan fark eder,
 Çoban kuzusunu belki terk eder,
 Analar bırakmaz darda sultanım.

Nefse uydum heva ile dolaştım,
 Her adımda başka kire bulaştım,
 Köpekler havladı ben de dalaştım,
 Yem oldum dağlarda kurda sultanım.

Kolumda kelepçe gözümde perde,
Günah işliyorum durduğum yerde,
El açtım yalvardım vakt-i seherde,
Ona da gözyaşım perde sultanım.

Zindana benzedi hanlar otağlar,
Ölülere özlem duyuyor sağlar,
Söylesem birini bel verir dağlar,
İnsanmış katlanan derde sultanım.

76. DİKENLİ DE OLSA GÜLÜ SEVERİM

Dikenli de olsa gülü severim,
Yeter ki her akşam solan olmasın.
Kusurlu yiğidin canını yerim,
Yeter ki sözünde yalan olmasın.

Meydanda herkesle aşık atarım,
Âlimim diyene ilim satarım,
Bir hasırda kırk kişiyle yatarım,
Yeter ki içinde yılan olmasın.

Ben varım her türlü münazaraya,
Darlanınca fitne sokmam araya,
Saygım vardır beyaz kadar karaya,
Yeter ki griye çalan olmasın.

Koza olacaksa bana ördüğü,
Herkesin kendidir bende gördüğü,
Beni ırgalamaz neyi sorduğu,
Yeter ki sinsî bir plan olmasın.

O yiğit değildir bakarsa geri,
 İsterim karşımda er oğlu eri,
 Başımız üstüne bulunur yeri,
 Yeter ki kimliksiz filan olmasın.

77. TUTMADI GİTTİ

Elimde defterim yarısı yanık,
 Şu bahtın hesabı tutmadı gitti.
 İçimde zelzele zihnim bulanık,
 Hayalim bir huzur tatmadı gitti.

Ne takatim yetti, ne aklım erdi,
 Ne nefis mat oldu, ne yola girdi,
 Sırtımda taşıdım nice bin derdi,
 Dertler de, yollar da bitmedi gitti.

Vuslat için güneş ufuktan aştı,
 Yâr yolunda ırmak, dağı dolaştı,
 Tohum taşı yardı, suya ulaştı,
 Âşığa deryalar yetmedi gitti.

Gözlerim ufukta hep aynı yerde,
 Saldı her batan gün yeni bir derde,
 Yalvardım yıllardır bir ilaç ver de,
 Lokman da bir çiçek satmadı gitti.

Gün kısaldı mevsim güze dönüştü,
 Kar yağdı baykuşlar dama üşüştü,
 Gözyaşım seherde göğsüme düştü,
 Dertlerim bir gece yatmadı gitti.

78. AĞLA GÖZLERİM

Yiğidi yârinden ayırsa kader,
Ezelden ebede kur ağlamayı.
O ki, sıla derdi olur mukadder,
Merhem et gözüne sür ağlamayı.

Bir öksüz incinse siner kenara,
Kaynar gözyaşları döner pınara,
Garip kuş dal bulur çıkar bahara,
Sen bir de yetime sor ağlamayı.

Günahkâr ağlarsa yakar günahı,
Bir mazlum ağlarsa indirir şah'ı,
Gam ehli nice göz bekler sabahı,
Uyan da seherde gör ağlamayı.

Hacer ol da çölde bul zemzemini,
Aşk varsa bir topuk deler zemini,
İnşa et gönlüne beyt-ül emini,
Gıptayla seyretsin yer ağlamayı.

Nihayet yokluktur evrenin sonu,
Son sınav içindir işlenen konu,
Mahşer-i Kübra'da seyret sen onu,
Bir bayram kabul et her ağlamayı.

Akıl ermez böyle sırra doğrusu,
Yusuflar doğurur, Kenan kuyusu,
Mademki hayattır bir damlacık su,
Göz verdin Allah'ım ver ağlamayı.

79. DOSTLAR

Nerden bileceksin ölçüp biçmeden,
Tepeden tırnağa kaç arşınım ben?
Hüküm verme tabip, sızı geçmeden,
Şifa değil belki gök kurşunum ben.

Irmağın başında su vermek kolay,
Kuyuya kan damlar ihtiyaç iken.
Hilâlden cömerttir niye dolunay,
Lokma veren kimdir kendi aç iken?

Kralı yorulsa düşse dermandan,
Niye görmez onu, geçer karınca.
Takatin kesilse kopsan kervandan,
Kim yolunu gözler han'a varınca.

Karanlık çökünce serap da gider,
Raks eden gölgeler güneşle vardır.
Bollukta herkesi seyran cem eder,
Darlıkta dostların kendin kadardır.

80. BU GECE

(M.Yazıcıoğlu'nu ararken)

Dağlar gel gel etti vefakârları,
Dava; dağa saldı alemdarları,
Yiğide kefenmiş dağın karları,
Bir ibretlik hale döndü bu gece.

Kader mahkûm etti dağda yatmaya,
Mecalim kalmadı kalkıp gitmeye,
Uyku fayda vermez göz avutmaya,
Kervan geçmez çöle döndü bu gece.

Hatıralar yaktı bu gün de beni,
 Dinozor saldırdı yıktı gülşeni,
 Mazlumun avazı yaksın evren'i,
 Eski dertler gel'e döndü bu gece.

Kaderin kılıncı dağları oydu,
 Ecelin kalemi noktayı koydu,
 Kahpe felek ancak yiğitle doydu,
 Can lokması bala döndü bu gece.

Sabahı bekledi umutla hilâl,
 Ölüyorum anne hakkın et helâl,
 Belki böyle yazmış Rabbi zül-Celâl,
 Gül yolcusu "Gül"e döndü bu gece.

Göründü cennetin sekiz kapısı,
 Mazlum şehitleri bekler hepisi,
 Kanla imzalandı vatan tapusu,
 Gök kızardı ala döndü bu gece.

81. BAŞKANIM

Devlet lokmasına elin sürmedin,
 Öptü ellerini eller başkanım.
 Nice gül büyüttün lâkin dermedin,
 Döşendi yoluna güller başkanım.

Alların koynunda alı sakladın,
 Hilal'i doladın "Gül"ü sakladın,
 Zikr-i hafi dedin yolu sakladın,
 Şimdi ayân oldu haller başkanım.

Efendi halkına hizmet edenmiş,
 Onun da delili yorgun bedenmiş,
 Hak yolcusu doğru yolda gidenmiş,
 Böyle anacaktır diller başkanım.

Korkağa tehdittir yiğit davası,
 Zalimi tutmaz mı mazlum duası,
 Dilerim evren de çeksin bu yası,
 Şahit olsun buna yıllar başkanım.

Kış günü kuruldu Berid Otağı,
 Dağa omuz verdi Alperen dağı,
 Yiğide kavuştu dergâh toprağı,
 Yakıştı siyaha allar başkanım.

Arkada bıraktın tekbir ordusu,
 Böyle gidiş gıpta verir doğrusu,
 Yıkılsın kahpenin cümle tabusu,
 Kurtulsun zilletten kullar başkanım.

82. KURBAN OLSUN KURBANIN

Kolay mı bu yolda İsmail olmak,
 Teslim ol ki kurban olsun kurbanın.
 Zor iştir mahşerde bir libas bulmak,
 Postu ser ki urban olsun kurbanın.

Cennetler satılır beş on kuruşa,
 Kâr veren ticaret gitmez mi hoşta,
 Bıçağı “Tekbir”le vur kara taşta,
 Her ihsana şükran olsun kurbanın.

Niyete göredir yapılan hayır,
 Zalime adil ol, güçsüzü kayır,
 Fakirin payını dosdoğru ayır,
 İftar vakti çorban olsun kurbanın.

Mademki yolcusun, bineğin nerde?
 Dermanı katmışlar yine bir derde,
 Güneşin tepeden geçtiği yerde,
 Arasat'ta kırban olsun kurbanın.

Lebbeyk sedâları kaplasın arşı,
 Semâda duyulsun İslâm'ın marşı,
 Zalim nefse, mel'un şeytana karşı,
 Hesap günü ibran olsun kurbanın.

83. BİR ZAMANLAR

Caddeler sokaklar mayın tarlası,
 Ben bu şehrin neresini gezeyim?
 Okunmaz bombanın cinsi markası,
 El varmaz ki ötesini kazayım.

Arif olan çözer sözün kastını,
 Kaplumbağa basmış yarış pistini,
 Tilki dama asmış kendi postunu,
 Ben bu bilmeceyi nasıl çözeyim.

Çeteler ülkeye vermez ki dirlik,
 Farz et ki çobanlar kurt ile birlik,
 Hem seyreden olduk hem de seyirlik,
 İsterseniz boy resmini çizeyim.

Pusatın üstüne andını içmiş,
 Emanet kuzuyu kurbanlık seçmiş,
 Vahşette Neron'u Nemrud'u geçmiş,
 Bundan ötesini nasıl yazayım.

84. YOLU YAYLANIN

Bir kuru sevdadır âşığın varı,
 Sevenlerin bitmez hiç intizarı,
 Ağustosta yağar bahtımın karı,
 Korkarım kapanır yolu yaylanın.

Yaylalar gibidir bahtım kaderim,
 Yaylalarda başlar biter kederim,
 Ben sevdamı yaylalarda güderim,
 Sesime ses katar yeli yaylanın.

Yayla da gönlüm de çile yüklüdür,
 Her çilede bin bir ümit saklıdır,
 Dokuz ay yüzümüz ak duvaklıdır,
 Ondan beyaz açar gülü yaylanın.

Gamlıdır başımız dumandır kardır,
 Karların altında kardelen vardır,
 Sevdamız aynıdır: Ah ile zardır,
 Gözeden beslenir gölü yaylanın.

Davul, zurna, tulum masal hepsi,
 Gün akşam olmadan geçer hevesi,
 Bir gün çeker gider burdan Cinasî,
 Gurbet ele döner hali yaylanın.

85. MEVLÂM

Gündüze doladın siyah geceyi,
Zıddıyla tanıttın her işi Mevlâm.
Sineğin gözüne koydun merceği,
Yine sen yarattın güneşi Mevlâm.

Kâinatın hepsi kudretten yazın,
Sahrada kum bile eder niyazın,
Seher vakti iki rekât namazın,
Yok imiş dünyada bir eşi Mevlâm.

Çalıda civcive kurdun baraka,
Sen verdin kör kurda günlük nafaka,
Gökler de, yerler de yedi tabaka,
Meleğe yaptırdın teftişi Mevlâm.

Darı mahsul verdi toprak sarınca,
Kökler rahat etti taşı yarıncı,
Su taşıdı çölde topal karınca,
Söndürdün onunla ateşi Mevlâm.

Bülbülü götürdün seherde güle,
Turnayı indirdin bir ıssız göle,
Yusuf'u sahrada düşürdün yola,
Züleyha'yı ettin peşkeşi Mevlâm.

Hicazı süsledin bir kara taşla,
Hüccacı döndürdün tekbirle meşkle,
Sevgiyle yoğurdun eyledin aşkla,
Selman'ı Bilâl'in kardeşi Mevlâm.

86. GURBET DEDİLER

Arkası sarp kaya önde deresi,
Yıkılsın gurbetin tahtı töresi,
Sordum büyüklere gurbet neresi,
Dediler; tarlanın başıdır gurbet.

Ay geçer, yıl geçer, kapı açılmaz,
Meyvesi yenilmez, suyu içilmez,
Dedim ki bu dağlar niye geçilmez,
Dediler; hayatın kışdır gurbet.

Yollarda tükendi dizimin ferî,
Doğuştan karaymış âşık kaderi,
Boş evler boş köyler kaldı eseri,
Dediler; ölümün eşidir gurbet.

Kaderin cilvesi eyledi sürgün,
Yılların cefası düşürdü yorgun,
Dönerim sılaya dedikçe her gün,
Dediler; yoksulun aşdır gurbet.

Nasıl tarif etsem bilmem ki onu,
Şaire gurbetlik çok müşkül konu,
Sordum ki gurbetin neredir sonu,
Dediler; mezarın taşdır gurbet.

87. BİZİM YAYLALAR

Binanın üstüne örter tomruğu,
Kayın kabuğundan yapar oluğu,
Bir isli tencere var ile yoğu,
Böyledir daveti gel'i yaylanın.

Beş metre karedir köşe bucağı,
Ocağın başında kabı kacağı,
Karlari eritmez yazın sıcağı,
Bir hasır bir kilim çulu yaylanın.

Yağmurlar indi mi hiç ara vermez,
Yıldırım insana bir çare vermez,
Bir de pus çöktü mü göz gözü görmez,
Kurda kuşa gider malı yaylanın.

Yatağı topraktır, yastığı taştan,
Yoksulun kaderi karadır baştan,
Göz yanar da uyku girmez telâştan,
Teprenmez⁶¹ telengi⁶² teli yaylanın.

Ne ahırı vardır ne de mereği⁶³,
Kayadan yaparlar kontu direği,
Yine de dağlara denktir yüreği,
Selvice boy verir gülü yaylanın.

⁶¹ tepren-: Yerinden oynamak, kımıldamak.

⁶² telenk: Kuş, tavuk vb. hayvanların kanatları.

⁶³ merak: Samanlık, odunluk, hayvan yemi deposu veya ahır.

88. SOLDU DEDİLER

Ağladım dünyaya geldiğim anda,
 Rehine tutuldum şu köhne handa,
 Mutluyu görmedim koca cihanda,
 Dertsizi sordum da öldü dediler.

Kader de tabidir mahfuz kadere,
 Bir umman içindir binlerce dere,
 Elması kırarmış ahşap cendere,
 Fareye yenilen fildi dediler.

Ellerin dokunsa yıldıza aya,
 Yüreğin yeter mi bilmem oraya,
 Dedim; kişi nasıl çıkar saraya,
 Zindanlar sultana yoldu dediler.

Gölgeden korkanlar çıkmasın ava,
 Yiğitlik dediğin gelmez bedava,
 Koca kurt kuzuya açınca dava,
 Hâkimler sınıfta kaldı dediler.

Yelenin sahibi yanaşmaz ine,
 Mızrağa rastlasa saldırır yine,
 Vücutlar teslimdir kalbe beyine,
 Bedenin yaptığı roldü dediler.

Kaybettiğin yerde yitiği ara,
 Yıldırım düşerken atılmaz na'ra,
 Geceler mahkûmdur mutlak nehara,
 Her siyah güneşle soldu dediler.

89. GÜLÜ KARS'IMIN

Güzeller geçirir yaylada yazı,
 Altı ay kadardır yılı Kars'ımın.
 Çeliğe su verir kışın ayazı,
 Meneviştir sağı solu Kars'ımın.

Şenlik'le Zülâlî düşer yâdına,
 Destanlar yazılır tarih adına,
 Sözsüz de varılır sözün tadına,
 Bir mızrap bir sazdır dili Kars'ımın.

Pehlivan hisseyi pîrinden kapar,
 Erler meydanında kıyamet kopar,
 Her düşen yiğide bir anıt yapar,
 Dört yanı şehitle veli Kars'ımın.

Çalışıp kazanmak böyledir huyu,
 Teheccüt vaktinde böler uykuyu,
 Zemzeme bedeldir bir damla suyu,
 Dağlara dayanmış dalı Kars'ımın.

Çoluğu çocuğu hepsi bir arı,
 Zorluğu yenmektir gerçek başarı,
 Bin türlü çiçekten yapar kaşarı,
 Bin derde devadır balı Kars'ımın.

Kurt kuş düşer sabah rızık derdine,
 Akşam olur hepsi döner yurduna,
 Tek tapudur Acem, Yerli, Kürdüne,
 Türkistan'a çıkar yolu Kars'ımın.

Gâzidir Kal'ası; yıldızdır, aydır,
 Serhat boylarında kurulu yaydır,
 Mecazî sevgiler onda detaydır,
 Kutsaldır beyazı alı Kars'ımın.

90. MERHABA

Altaylardan gelen soya merhaba,
 Hem küheylan kısrak taya merhaba,
 Gel de göz atalım şanlı geçmişe,
 Altın zırha, çelik yay'a merhaba.

Koç yiğitler karşı beri duran da,
 Pehlivan diz vurup hasım soran da,
 Zurnalar çalan da, davul vuran da,
 Horon'a, halay'a toya merhaba.

Biz sarrafız mücevheri eleriz,
 Körük çeker yalçın dağı deleriz,
 Düşman görse matem içre güleriz,
 Dini İslâm yağız boy'a merhaba.

Vatana can verir yiğidin canı,
 Göklere renk verir şehidin kanı,
 Bayrak olur aydınlatır dört yanı,
 Atlasa, yıldıza, ay'a merhaba.

Cinasî der; söze ma'na katmalı,
 İlmi bulan terkisine atmalı,
 Yedi derviş bir hasırda yatmalı,
 Paylaşım, güzel huya merhaba.

91. ALLAH GÜL DEMEZSE

Lezzeti kim verir bibere tuza,
Kokuyu kim katar güle yarpuza,
Şekeri kim yükler kavun karpuza,
Allah dol demezse dolabilir mi?

Balık nasıl bulur suda yönünü,
Kaç fırça boyadı ceylan gönünü,
Kim verdi güzele çifte benini,
Allah gül demezse gülebilir mi?

Denizlere bunca tuzu kim katar,
Yağmuru tarlaya hangi el atar,
Hangi el kubbeyi direksiz tutar,
Allah kal demezse kalabilir mi?

Yaralı kuş sığınacak dal bulur,
Bir sinek ki vızıldar da bal bulur,
Semâvatta kör galaksi yol bulur,
Allah bul demezse bulabilir mi?

Kaç Yusuf sakladı çölde kör kuyu,
Kim dedi Kıtmir'e üç yüz yıl uyu,
O da Yediler'le böldü uykuyu,
Allah böl demezse bölebilir mi?

Kim çeker çevirir güneşi ayı,
Saysak hikmetini yeter mi sayı,
Yeşil bir ot nasıl deler kayayı,
Allah del demezse delebilir mi?

92. KRİZ CİNASLILARI

Memlekette bolluk olsa ne yazar,
Manavlardan alışveriş *dilimle*.
Çadırdan kuyruklar evlere uzar,
İçim yanar söylemesem *dilimle*.

Sadece fakiri bir teğet vurdu,
Vitrinde seyretti göz *gördüğünü*.
Aşağıda yokluk yaktı kavurdu,
Yukarıda seyret, bir *gör düğünü*.

Anne nerden bilsin işin fendini,
Gidemez doktora dağın *karından*.
Mide yontar yine kendi kendini,
Fakirin sancısı başlar *karından*.

Dağlardan aşarmış zengin gemisi,
İşini bilenler gerçekten *kaptan*.
Et için kurbanı bekler kimisi,
Çorba içer dokuz nüfus bir *kaptan*.

Akrep sokmuş ben telkini neylerim,
Kandırılmaz söz ile *ne dense beni*.
Ben âşığım derdi beyan eylerim,
Dertsizler kınarlar *nedense beni*.

93. VARDIR DEDİLER

Dedim engel olmaz sevene dağlar,
Her dağın zirvesi kardır dediler.
Dedim; bu yarayı hangi el bağlar,
Âşığa her merhem nârdır dediler.

Dedim; yok mu şu dünyada bahtiyar,
Dediler ki; gömleksiz bir ihtiyar,
Dedim; madem öyle, niye yağdı kar,
Kışın sonu nevbahardır dediler.

Dedim; bu yollarda niye gülünmez,
Dediler ki; ne yazılmış bilinmez,
Dedim; niye gidilir de gelinmez,
Azimetten dönmek ardır dediler.

Dedim; âşık kuru sevdayı neyler,
Üstelik her Leylâ yolundan eyler,
Kavuşan aşk ile “Enel Hak” söyler,
Onun da encamı “dâr”dır dediler.

Anladım ki kader, ferman dinlemez,
Yazılmış olanı, tedbir önlemez,
Dedim; aşk derdini Lokman anlamaz,
Her derdin tabibi vardır dediler.

94. NE HANLAR GÖRDÜM

Kuşandım sazımı düştüm yollara,
Eşiği oyulmuş ne hanlar gördüm.
Kaç mecnun kendini vurmuş çöllere,
Kızıl kum içinde destanlar gördüm.

Aşka esir miydi bilmem hepsi,
Kaç idam seyretti zindan kapısı,
Hep mi yarım kalır vuslat yapısı,
Külüngün ucunda al kanlar gördüm.

Dikenler üstünde yürümüş kimi,
Ah çekip dolaşmış dört bir iklimi,
Sonunda kül olmuş her birikimi,
Aslı'ya adanmış ne canlar gördüm.

Her biri baharda göçmüş yurdundan,
Dağlara ah katmış kendi derdinden,
Kaç yiğit can vermiş güzel ardından,
Kemende yazılmış fermanlar gördüm.

Her seven akıtmış, çeşm-i giryanı,
Hep kara bağlamış kalbin bir yanı,
Felek mahkûm etmiş suya ceylanı,
Onun da başında yılanlar gördüm.

95. KÜSTÜM FELEĞE

Döktüğüm gözyaşı mermeri oydu,
 Silmedim sadece küstüm feleğe.
 Karun'u görmedi öksüzü soydu,
 Gülmedim, sadece küstüm feleğe.

Kader bu demek ki çekilen reva,
 Bozkırlara döndü, her münbit ova,
 Çeşmenin başında delindi kova,
 Dolmadım, sadece küstüm feleğe.

Hanemi çevirdi sahipsiz han'a,
 Yıldızsız gecede saldı ummana,
 Kıvılcım vermedi umuttan yana,
 Yılmadım, sadece küstüm feleğe.

Bülbülü kargayla kafese kattı,
 Tûtî'yi pazarda boncuğa sattı,
 Geri gelsin diye gurbete attı,
 Gelmedim, sadece küstüm feleğe.

Çöllere düşürdü yorgun kervanı,
 Ters esti sam yeli, vermez âmânı,
 Hep mi ziyan olur gençlik zamanı,
 Bilmedim, sadece küstüm feleğe.

96. O MUHANNET GELMEZ Mİ?

Gönül yücelerde beden uykuda,
Düşen gözyaşımı göremem suda,
Yağmur göle indi, erdi maksuda,
Hele söylen o muhannet⁶⁴ gelmez mi?

Her dağın ardında başka bir diyar,
Sevenler kavuştu oldu bahtiyar,
Çöllere can verdi bir küçük pınar,
Hele söylen o muhannet gelmez mi?

Tabipler gelmiyor kalmadı güman,
Hicran ateşine yok mudur derman,
Açın perdeleri; imsak ne zaman,
Hele söylen o muhannet gelmez mi?

Ok yedim felekten bedenim hasta,
Çürüdü dört yanım bu kara yasta,
Son mum da can verdi isli fanusta,
Hele söylen o muhannet gelmez mi?

Döndükçe bozuldu dünyanın çapı,
Zindana dönüştü kurduğum yapı,
Altmış yıl bekledim çalınmaz kapı,
Hele söylen o muhannet gelmez mi?

⁶⁴ muhannet: Vefasız.

97. DİL YARASI

Muhibbin çağırsa tedbiri gözet,
Korkarım dil ile dövmeye seni.
Düşmanın ne derse cevrine sabret,
Meğer ki vicahen⁶⁵ övmeye seni.

Aşk ile dolaşır yunus deryada,
Sevdasız zerre yok koca dünyada,
Bülbül şakır, gül utanır feryada,
Her sükût ikrardır sevmeye seni.

Anladık dünyanın yarısı iniş,
Bildiğin şeyleri sen yine danış,
Oğlun da dinlese biraz az konuş,
Bahane uydurup savmaya seni.

Riya başka şeydir, tevazu başka,
Her safra dayanmaz yüksekte aşka,
Nice yüz bin haslet çıkarır köşke,
Bir tek söz kâfidir kovmaya seni.

⁶⁵ vicahen: Yüzüne karşı.

98. ÂŞIĞIN GÖNLÜ

Mecliste bir kişi sevdayı sorsa,
 Diz kırıp önüne bakmalı âşık.
 Çölde su arayan bir böcek varsa,
 Kaynayıp kırk yerden akmalı âşık.

Âşığın hatrına geldikçe Leyla,
 Çölleri yakmalı ah u vaveyla⁶⁶,
 Gördükçe seveni, derde müptela,
 Kendi de dert bulup çekmeli âşık.

Nesimî'ler yeni baştan taransa,
 Dalkavuklar efendiye yaransa,
 Pir Sultan'a nerde bir dost aransa,
 Fırlayıp ortaya çıkmalı âşık.

Kaderin yazdığı gelince başa,
 Âşık sitem etmez atılan taş,
 Pervane⁶⁷ ki nasıl düşer ataşa,
 Yandıkça boynunu bükmeli âşık.

Âşık gönlü böyle ılgın esmeli,
 Ne sitem etmeli ne de küsmeli,
 Kendi yarasına külü basmalı,
 Ahından Aslı'yı yakmalı âşık.

⁶⁶ vaveyla: Çıgılık.

⁶⁷ pervane: Geceleyin ışık çevresinde dönen küçük kelebek.

99. ALACA SAATLER / Lebdeğmez

Kutlu hayallerle doldur hülyanı,
Dağların ardında ara Leyla'nı,
Sıcak kucağında sakla ceylanı,
Sayyadı uğurlar, salarsın yine.

Yalancı dünyanın her yanı heder,
Doğarken duyulur inilti keder,
Güneş çölü yakar, âşığı kader,
Yanarken Aslı'yı dilersin yine.

Dağlar engel değil aşkın atına,
Yollar yürek katar diz takatına,
Tuğlarla çıksan da yârin katına,
Eşiğe secdeler kıgarsın yine.

100. ÖZLEDİM

Harosta tırpana değen taşları,
Dönüp çevirdiğim kol'u özledim.
Çayırdı zoğ⁶⁸ boyu giden kuşları,
Punğara⁶⁹ endüğüm yolu özledim.

Özledim kazları çağrağı⁷⁰ çimi,
Dölgahta mantarı meşede çami,
Ahorda herzali⁷¹ harmanda gem'i,
Koyunu kuzuyu mali özledim.

⁶⁸ zoğ: Biçildiği yerde duran ot, ekin.

⁶⁹ punğar: Pınar.

⁷⁰ çağrak: Çakıllı yer.

⁷¹ herzal: Tekerleksiz el arabası.

Gün dönende yaylalara giderdim,
 Bir fetirle⁷² günü akşam ederdim,
 Kırık⁷³ taya biner kuzu güderdim,
 Kıdığın⁷⁴ boynunda zili özledim.

Kaftancıya çıkar verirdim mola,
 Danalar kaçardı yanbegi⁷⁵ yola,
 Anam yalvarırdı hele kalk ola,
 “Can” diye başlayan dili özledim.

Futbol oyniyende kale taşandı,
 Oyuna girenler farklı yaşandı,
 Sanki saha ipek, top kumaşandı,
 “Sayılmaz” denilen goli özledim.

Toprağın kokusu harmanın tozu,
 Cılğayı⁷⁶, kotanı⁷⁷, hergi⁷⁸, hakoza⁷⁹,
 İkinci vaktında öten horozu,
 Çöplükte ahpunu küli özledim.

Karne tatilini iple çekerdim,
 Sarı henekeye⁸⁰ kurşun dökerdim,
 Bir dolamlık kadar kazıl⁸¹ sökerdim,
 Çaydaki cimpoyu⁸² göli özledim.

⁷² fetir: Bazlama.

⁷³ kırık: Eşek yavrusu, sıpa.

⁷⁴ kıdik: Keçi yavrusu.

⁷⁵ yanbegi: Yamacın enine (yol, gidiş için); ana yoldan sapan yan yol.

⁷⁶ cılğa: Küçük pulluk.

⁷⁷ kotan: Pulluk, büyük saban.

⁷⁸ herg: Toprağı sürme işi.

⁷⁹ hakoza: Sabanın tarlada bıraktığı iz.

⁸⁰ heneke: Eneke, aşık oyununda aşıkları vurmak için kullanılan büyük aşık.

⁸¹ kazıl: Kıldan bükülmüş, çuval dikmekte kullanılan ip, sicim.

⁸² cimpo: Küçük su birikintisi.

Yaban güllerine saksı yarar mı?
 Gurbette öleni kimse sorar mı?
 Vatandan ayrılan devran sürer mi?
 Hasret geçen otuz yılı özledim.
 Zehir zannettiğim balı özledim.

101. BİÇERSİN DAĞLAR

Er mektubu tenhalarda okunur,
 Söz bitende dil damağa dokunur,
 Yiğit sevdiğini gözden sakınır,
 Sen niye ortaya saçarsın dağlar.

Bayburt'ta Mehmed'in potini fesi,
 Mahşerde mi biter bu redif sesi,
 Yıllar geçti gelmez yâr teskeresi,
 Sever sever vaz mı geçersin dağlar.

Sarıkamış nere, yolu neredir,
 Zemheride savaş neye göredir,
 Öldürmeden ölmek nasıl töredir,
 Hep mi göğ ekini biçersin dağlar.

Küheylanlar iksirinle beslenir,
 Yavru ceylan çiçeğinle süslenir,
 Kerem; Aslı diye sana seslenir,
 Sen kime sırrını açarsın dağlar.

Kaç kere taradın turna saçını,
 Kaç kere izledin kervan göçünü,
 Kiminle söyleştin döktün içini,
 Sen hangi sevdaya duçarsın dağlar.

Türkmen kızı devesini sürükler,
İki yandan topuk döver örükler,
Güz gelende çeker gider Yörükler,
Ya sen nerelere göçersin dağlar.

Başındaki efkâr mıdır, kar mıdır?
Bağrındaki alev midir kor mudur?
Canı vermek ayrılıktan zor mudur?
Söyle hangisini seçersin dağlar.

102. YAKINI DAĞLAR

Çekinirim söze firak bahrından,
Unutmuş uzağı yakını dağlar.
Güzelin nazından felek kahrından,
İndirmiş topuğa ak'ını dağlar.

Kaftanı boydandır düğmesi sarı,
Yeşermiş koynunda bekleyen darı,
Karıncı çar naçar etmiş baharı,
Paylaşmış varını yokunu dağlar.

Kara bulutlarla girmiş çabaya,
Esinti göndermiş yorgun yabaya,
Yunus'la el vermiş Taptuk Babaya,
Alıçla doldurmuş "çıkın"ı dağlar.

Sabah erken ağ bulutlar çökende,
Kırağ' düşüp ot boynunu bükende,
Seyrancılar el eteğin çekende,
Yaşlanmış bakını bakını dağlar.

Güzeller gelen de coşup çağlamış,
 Kerem'den sır alıp kara bağlamış,
 Kurtla yemiş kuzularla ağlamış,
 Çözemedim bilmem dekini dağlar.

103. BANA NE

Ben ki gurbet elde hasret çekerim,
 Kaz etinden, sıcak aştan bana ne?
 Camı açsam kör duvara bakarım,
 Mavi gökten, yeşil döşten bana ne?

Aylar geçer ıslık sesi duyamam,
 Çiçek bulsam dokunmaya kıyamam,
 Topaç çeviremem kızak kayamam,
 Zemheriden karakiştan bana ne?

Yıllar geçer yaylasına gidemem,
 Yamacında koyun kuzu güdemem,
 N'idem zembemini ben ki tadamam,
 Kaftancı'dan, Bozyokuş'tan bana ne?

O ki giderim de bir hafta durmam,
 Masatı kapıp da tırpana vurmam,
 O ki ben üstünde bağdacı kurmam,
 Topdoruk'tan, Karataş'tan bana ne?

Vaktim geçti kime töhmet eyleyim,
 Tabip yok ki bir derdimi söyleyim,
 Güzel varmış güzel yokmuş neyleyim,
 Selvi boydan, kalem kaştan bana ne?

Cinası'yım dert depreşti çağladım,
 Türkü yaktım, sözü söze bağladım,
 Altmış sene تنها buldum ağladım,
 Devran sürmüş gönlü hoştan bana ne?

104. BOŞUNA DAĞLAR

Göz değdi gözüme beden uykuda,
Düşen gözyaşımı göremem suda,
Yağmur göle indi erdi maksuda,
Sen niye gitmezsın peşine dağlar.

Gözeler akıttı gözünden yaşı,
Kızlar kına için ovdular taşı,
Koynunda sakladın sekiz ay kışı,
Kaç güzel uğradı düş'üne dağlar.

Her dağın ardında bir diyar varmış,
Duydum ki orada bahtiyar varmış,
Bozkıra can veren bir pınar varmış,
Kaç pınar gizledin döşüne dağlar

Her ikindi sonu sonbahar başlar,
Her akşam yuvaya toplanır kuşlar,
Kimsiz kimsesizi her gelen taşlar,
Senin neler geldi başına dağlar.

Sırtıma yüklendi feleğin kahrı,
Yoruldu yol almaz ömrümün nehri,
Altın kadehlerde sundular zehri,
Anladım her sevda boşuna dağlar.

105. NEYLEYİM

Otuz yıl çalıştım kurmadım yapı,
Temelini dostlar kazdı neyleyim.
Yüzüme kapandı çaldığım kapı,
Fermanımı kader yazdı neyleyim.

Yaş geçti bozuldu büsbütün halim,
Sonbahara döndü bütün ahvalim,
Top yekûn mahşere kaldı hayalim,
Tatlı can tatlıdan bezdi neyleyim.

Bilmedim fırtına ne yandan esti,
Kaderin kemendi kolumu kesti,
Yol yarı olmadan karanlık bastı,
Kapanmış yaralar azdı neyleyim.

Şu yalan dünyadan öyle bîzarım,
Bilmem ki ne söyler neler yazarım,
Yağmur yağdı, talan oldu pazarım,
Servetim sermayem tuzdu neyleyim.

Bir ömür katıldım ah kervanına,
Gönlümü bağladım hicran hanına,
Kurtulsam bir daha gelmem yanına,
Çektiğim dilimden sızdı neyleyim.

106. BAHAR GELENDE

Çiçekler açınca her bir ağaçta,
Kuzular oynaşır karşı yamaçta,
Tabip de ordadır, bin bir ilaç da,
Özlerim köyümü bahar gelende.

Baharla boy verir kınalı taşlar,
Kayanın gözünden süzülür yaşlar,
Benim de o zaman efkârım başlar,
Özlerim köyümü bahar gelende.

Sanarsın her yere melekler iner,
Çimene çiçeğe misk amber siner,
Göçmen kuşlar bile yurduna döner,
Özlerim köyümü bahar gelende.

Çimenler üstünde oynar kuzular,
Arılar gün boyu gezer vızılar,
Yaylalar çıkanda yürek sızılar,
Özlerim köyümü bahar gelende.

Yeşilden kaftanı, yeşil duvağı,
Yüz sürer koklarım taşı, toprağı,
Öperim ağaçtan düşen yaprağı,
Özlerim köyümü bahar gelende.

107. EVRENDE BİR GECE

Körpe çocukları aldı götürdü,
Bir soru sormadan on yıl yatırdı,
Binlerce yuvayı yıktı batırdı,
Sanki tavşan file döndü bu gece.

Vicdan' olan evladına kıyar mı?
Mert olan mazluma silah dayar mı?
Küfür katsam bu vezine uyar mı?
Ağzım dilim lala döndü bu gece.

Bu felektir yıkar dağın bendini,
El oğludur bozar senin fendini,
Şimdi de koğuştta kolla kendini,
Muhtemeldir göle döndü bu gece.

Kişi bilse aman nedir ah nedir,
Gözün gördüğüne gerekmez tabir,
Mazlumlara bugün leyle-i kadir,
Zalimlere yıla döndü bu gece.

Söyleminde medeniydi çağcıydı,
İstismarda köylü, belki bağcıydı,
Demokrattı hatta biraz sağcıydı,
Korkarım ki sola döndü bu gece.

108. SEVDİĞİM

Başına dert açar sultanın tacı,
 Bir kelâm götürür dara Hallac'ı,
 Muammaya benzer aşkın mizacı,
 Telmihler yapılır ay'la sevdiğim.

Sevgi meclisine muhabbet yağar,
 Seven bir gönüle kâinat sığar,
 Bir güneş batarsa bin yıldız doğar,
 Irmaklar beslenir çay'la sevdiğim.

Ahu gözden ab-ı giryan akarken,
 Âşıklar ne söyler yola çıkarken,
 Bülbül niye inler şafak sökerken,
 İkrar eyle şimdi söyle sevdiğim.

O ki bir kıvılcım bedeni yaksa,
 Ya da bir çağlayan yüreğe aksa,
 Züleyha mı esir Yusuf mu yoksa,
 Köle seçilmez ki oy'la sevdiğim.

Maşuktur âşığın daim evradı,
 Elâ göz, kalem kaş olur cellâdı,
 Kirpikler ok olur vurur sayyadı,
 Güzel avlanırsa yay'la sevdiğim.

Gel incitme kapındaki bende'ni,
 Adamışım bu sevdaya ben beni,
 Kurt kaparmış dağda yalnız gideni,
 Benim halim işte böyle sevdiğim.

Ab-ı hayat sunar tezyin dimağın,
 Bülbüle şevk verir, dilin dudağın,
 İffetin remzidir, tülün duvağın,
 Güzeller anılır soyla sevdiğim.

109. ZOR TEKELLÜM

Esinti istersen her bir sanattan,
 Sar'da, sur'da, sır'da, ser'de mâna var.
 Bir ilham beklersen edebiyattan,
 Nâr'da, nûr'da, yâr'da, ter'de mâna var.

Ebî baba, ümmî ana, ahi kardeştir,
 Maddenin aslı dört, ciheti şeştir,
 Dâr mekân, gor mezar, har da ateştir,
 Pür'de, pîr'de, şîr'de, zer'de mâna var.

Mâna çoktur bir kısmıdır sayılan,
 Cüz' ilimdir yere göğe yayılan,
 Der kapıdır, ğar mağara, mar yılan,
 Mîr'de, mor'da, tîr'de, yer'de mâna var.

Âşık Cinasî'yim, yorgunum ama,
 Meydana çıkınca bakmam arkama,
 Kar yağıştır, kâr ticaret, kör âma,
 Var'da, tur'da, mur'da, fer'de mâna var.

110. GÖZLERİN

Güneş bile bulutlara saklanır,
 Kaşları yay eder oklu gözlerin.
 Uykudan uyansan gece aklanır,
 Bir kere gözükse saklı gözlerin.

Yıldızı semadan, suyu bahardan,
 Güneşi kamerden, leyl'i nehardan,
 Sevdayı yürekten, gönlü efkârdan,
 Çekip söker tül duvaklı gözlerin.

Gözlerin şavkıyla dolar haneler,
Yağmur iner olgunlaşır daneler,
Dönmedi yurduna ne divaneler,
Geçit vermez ak bulaklı gözlerin.

Âşığın yolunu güzeller keser,
Güzeli görüp de hangi dil susar,
Bir gözden bir göze fırtına eser,
Kara bulut gibi yüklü gözlerin.

Bir bakışın Altayları devirir,
Arz yarılr, sular yanar, dağ erir,
Boz yeledi bozkurt başın çevirir,
Gözüne ilişse “gök”lü gözlerin.

Çekil ey emmare aradan çekil,
Azamet yurdunda acizdir akıl,
Kurun mahkemeyi istemem vekil,
Karar versin iştiyaklı gözlerin.

111. ER MEYDANINA (Tunç uyaklı)

Mert olan biner mi namert atına,
Yiğitler tek çıkar er meydanına.
Varmak için sırrın hakikatına,
Alnını değdirir yer meydanına.

Avcılar kemendi atarlar ansız,
Azrail can alır, bıçaksız kansız,
İnsanca yaşamak değil imkânsız,
Mademki çıkmışız kâr meydanına.

Âşığın hesabı bir kıldan ince,
 Maşuk çözer onu aşka erince,
 Hayvanlar gücünce kul kaderince,
 Tevekkül gösterir yâr meydanına.

Her bir ana bakar ev hastasına,
 İlaç koyar lokmasından tasına,
 Yâr mıdır yara mı düşünce sına,
 İstersen mizanı kur meydanına.

Ağaca can verir bir kalem aşı,
 Taç Mahal isteyen yontmalı taşı,
 Mürşidsiz istersen bin kitap taşı,
 Erilmez nimetin var meydanına.

Üç mevsime bedel kısacık bir yaz,
 Elmas küçük olsa, denilir mi az,
 Boyunlar bükelim edelim niyaz,
 Er olan buyursun sır meydanına.

Herkes kelâm eder kendi arınca,
 Gayret ile menzil alır karınca,
 Allah affeder de az yakarınca,
 İnsanlar götürür dâr meydanına.

112. SEHER VAKTİ

Seherde âşıklar yolları bekler,
Ceylan dağdan aşar, bağa emekler,
Neden yorulmuş seven yürekler,
Her yolun kahrını çekenler bilir.

Seherlerde pişer âşığın aşısı,
Kurtulmaz belâdan yiğidin başı,
Ne kadar acıymış gizli gözyaşı,
Göğsünden ırmaklar akanlar bilir.

Seher vakti kurtlar kuşlar uyanır,
Reyhan kokar, menekşeler boyanır,
Ufku seyretmeğe göz mü dayanır,
Gün boyu yollara bakanlar bilir.

Seherde vird etsen Allah adını,
Nuruyla doldurur senin sadrını,
Bir mürşidin kapısının kadrini,
Diz kırıp boynunu bükenler bilir.

Seher ola şeyda bülbül şakıya,
Şebnem düşe inci motif dokuya,
Aşka düşen hasret çeker kokuya,
Güllerin zârını dikenler bilir.

Seherde ah çeken döner bülbüle,
Bahçede dolaşan rast gelir güle,
Nerede ne zaman yâr geçer ele,
Yollarda gözyaşı dökenler bilir.

113. BALA GETİRİR

Burası dünyadır cefaya alış,
Yalnızlık kör nefsi yola getirir.
Yeter ki arı ol, dürüstçe çalış,
Bağdat'tan sineği bal'a getirir.

Kuş gelmez tarlaya darı olmasa,
El kalkmaz yerinden kârı olmasa,
Leylalar anılmaz yâri olmasa,
Bir Mecnun çölleri dile getirir.

Köpükler aşk ile sahili yalar,
Sarmaşık çınara boynunu dolar,
Cefadan kaçanı zapt etmez yular,
Muhabbet sunayı göl'e getirir.

Kalmazsa cihanda söz âşinası,
Fayda vermez şairlerin çabası,
Âşığım diyenler bilmez cinası,
Dolandırır sözü pula getirir.

Maişettir her bir işin encamı,
Hoşa gider cömertlerin ikramı,
Tuzak kurar bir güzelin endamı,
Çok merdanı halden hale getirir.

Saklamak istersen derin yarayı,
Aynı görmelisin akla karayı,
Ethem olan neylesin ki sarayı,
Yâr seven sırtını çula getirir.

Ceylanım dağlarda peşimde avcı,
 Müebbet istiyor başımda savcı,
 Sevenin yâr olsa mutlak amacı,
 Muhabbet kör kuşu güle getirir.

114. CANIM EFENDİM

Her halde dünyanın yaklaştı sonu,
 Sel gibi akıyor Müslüman kanı,
 Çağır da bir Bilal okut ezanı,
 Evrende katliam dursun Efendim.

Yıllarca kıvrandı şu Anadolu,
 Barışmaz bir türlü sağ ile solu,
 Niye bağlı bunca mabedin kolu,
 Kaldır Fatih'ini görsün Efendim.

Afgan'da heronlar göğü tarıyor,
 Bağdat'ın feryadı arşı yarıyor,
 Gazze'de Yaserler siper arıyor,
 Gönder güvercini örsün Efendim.

Bölünmek ümmeti düşürdü gama,
 Tükendi bir ayda Halep'le Hama,
 Uğurla Cafer'i yeniden Şam'a,
 Fitnenin belini kırsın Efendim.

Hatrınla var oldu cümle mevcudat,
 Haber verdi seni; İncil ve Tevrat,
 Cümle nebi senden bekler istimdat,
 Ol mertebe mutebersin Efendim.

115. YALAN DÜNYA

Ya muhtaç edersin üç kuruş pula,
Ya mahkûm edersin eski bir çula,
Sırtında bir kefen salarsın yola,
Seni seven murad almaz bilirim.

Zalim görsen tenhalara sinersin,
Fakir bulsan kuluncuna binersin,
Gece gündüz bir tempoda dönersin,
Rakkase dönmekten yılmaz bilirim.

Şu renksiz hayattan bîzar eylersin,
Dert çekenî şair yazar eylersin,
Yoksula gurbeti mezar eylersin,
Garipler onu da bulmaz bilirim.

Zalimler sefada mazlumlar ahta,
Görülür hesabı elbet berzahta,
Dört yanı topraktan tavanı tahta,
Bir seven kapıyı çalmaz bilirim.

Cinasî biliyor her işin kelek,
Deveyi gözünden geçirir elek,
Gün gelir rolünü üstlenir felek,
Senin de yanına kalmaz bilirim.

116. İNCİTİR

Eğer bir fidana balta değerse,
 O bahçede dört bir yanı incitir.
 Bir haklı haksıza boyun eğerse,
 Hak arayan cümle canı incitir.

Kemâl bulmaz ustasını övmeyen,
 Başın döver dizlerini dövmeyen,
 Gül koklayıp dikenini sevmeyen,
 Yemin olsun gülistanı incitir.

Arif olan çözer sözü anında,
 Cahil hata yapar her beyanında,
 Kim oğlunu öpse yetim yanında,
 Bütün “öksüz” garibanı incitir.

Okşuyor kayayı, dağlarda dere,
 Yıldırım düşmüyor hep aynı yere,
 İnciten mazlumu haksız bir yere,
 Korkarım ki tüm cihanı incitir.

Bir sözün yanında diğeri çoktur,
 Yalbuz'da boş kelâm zehirli oktur,
 Kişi zâr eylese ‘hiç kimsem yoktur’
 Bu söz gider Yaradan'ı incitir.

117. EFENDİM (2)

Gönülün yaşıdır gözlerden akan,
 Evvel bilir, ahir bilmez efendim.
 Od değil firaktır âşığı yakan,
 Batın bilir, zahir bilmez efendim.

Kolaylıkla ele geçmez define,
 Ok doğruysa varır son hedefine,
 Tufan başlar, Nuh'u arar sefine,
 Umman bilir, nehir bilmez efendim.

Âlim olur hatasından ders alan,
 Şifa bulur dertleriyle dost olan,
 Kimyasından habersizdir kör yılan,
 Maktul bilir, zehir bilmez efendim.

“Kepenek altında er yatar” belî,
 Köyde mi kentte mi bilinmez velî,
 Dikeni sevenin “gül” olur hali,
 Tadan bilir, mahir bilmez efendim.

Dolam dolam başa geldi sözümüz,
 Ağlamasa pas tutmaz mı gözümüz?
 Dört kitaptan dem vursa da bazımız,
 Yol bilmeyen tefsir bilmez efendim.

118. DAĞLARIN (Lebdeğmez)

Gece ay ışığı gündüz serince,
 Yâri hatırlatır yaz'ı dağların.
 Turna aşka gelir gölü görünce,
 Yâri hatırlatır giz'i dağların.

Güllerini kaç sevdaya yetirir,
 Çöllerden ceylanı suya getirir,
 Gölde yüzer, kıyısına oturur,
 Yâri hatırlatır kazı dağların.

Gün iner gözüne ağırlık çöker,
 Hasretlik ateşi kaddini büker,
 El ayak çekilir kanlı yaş döker,
 Yâri hatırlatır gözü dağların.

Duaya yükselir göklerde eli,
 Tuzağı andırır tomurcuk gülü,
 Âşığın yanında tutulur dili,
 Yâri hatırlatır sözü dağların.

Güneşi gidince yıldızlar yanar,
 Görenler kendini sarayda sanar,
 Cinasî göz etse sırtını döner,
 Yâri hatırlatır nazı dağların.

119. YAYLALAR

Güz gelende uyku basar gözünü,
Ak tülbentle gölgelersin yüzünü,
Bahara saklarsın her bir sözünü,
Ah çileli, ah cefakâr yaylalar.

İlham verir müzisyene su sesi,
Güzellik görenin artar hevesi,
Turnadan mı aldın sen bu nefesi,
Hem güfteci hem bestekâr yaylalar.

Tabloyu andırır en yalın halin,
Ressamı mat eder türlü ahvalin,
Nerden alır bunca rengi tuvalin,
Söylesene kim sanatkâr yaylalar.

Âşık Cinâs, söze döker nâmını,
Arz taşımaz âşıkların gamını,
Dağlar alır benden intikamını,
Ne suçludur ne günahkâr yaylalar.

120. BATIL/I⁸³ DOSTLARIMIZ

Haçlıyı toplayıp geldikleri gün,
Yollarda sürüyle kırdık onları.
Aksa'dan geriye ederken sürgün,
Ayaklar altına serdik onları.

İnançtır askerin dizindeki fer,
Malazgirt'te cuma kıldık bir sefer,
İki yüz on bine, elli bin nefer,
Dört koldan saldırıp yardım onları.

Bilirim acıdır bütün gözyaşı,
Kanlısirt'in şahit toprağı taşı,
Mehmed'in üstüne düşünce başı,
Kendi sargımızla sardık onları.

Tarihler tanıyor tüm alçakları,
Elbette dönecek zulmün okları,
Nerdedir, kimedir insan hakları,
Kosova yanarken sorduk onları.

Ne güzel sistemmiş şu demokrasi,
Menfaat yok ise dışlar herkesi,
Bir ulus yok oldu çıkmadı sesi,
Şam'da Halepçe'de gördük onları.

⁸³ Hem "batıl" hem de "Batılı" anlamına gelecek şekilde kullanılmıştır.

121. DİKENLER GELSİN

Âşıklar yâr için seheri bekler,
Ceylan dağdan aşar, bağa emekler,
Yorgundur her zaman seven yürekler,
Yolların kahrını çekenler gelsin.

Zehirdir gurbetin lokması aşı,
Kurtulmaz belâdan yiğidin başı,
Yürekte toplanır gizli gözyaşı,
Kırpikten sel gibi akanlar gelsin.

Seher vakti kuşlar ile uyanıp,
Hal ehlinin elvanıyla boyanıp,
Bir mürşidin kapısına dayanıp,
Diz kırıp boynunu bükenler gelsin.

Seher ola şeyda bülbül şakıya,
Şebnem düşe inci motif dokuya
Aşka düşen hasret çeksin kokuya,
Güllere dokunan dikenler gelsin.

Hatırlayın burçta bayrak tutanı,
Ahfad⁸⁴ kınar yan gelip de yatını,
Ya gül olun, ya gül edin vatanı,
Avuçları toprak kokanlar gelsin.

⁸⁴ ahfâd: Torunlar.

122. ÜSTÂDIM

Hormonla bozuldu canlının hali,
Değişti dünyanın bütün ahvalı,
Tilkiyi ormana edersen vali,
Aslan tekmiil verir, kaza üstâdım.

Bir hesap yapalım oturup şurda,
Ne olur söz dinle azıcık dur da,
Çoban teslim etse kuzuyu kurda,
Ne alır satarsın güze üstâdım.

Kibirle yürüyor gördümse kimi,
Yerle yeksan oldu her birikimi,
İlk seferde hiç batar mı bir gemi,
Çelik toslamakla buza üstâdım.

Sineğe baş etmez timsahın dişi,
Halil'i yakmadı Nemrud ateşi,
Bugün tembelliğe düşerse kişi,
Yarın muhtaç olur tuza üstâdım.

Cinasî söz söyler yanlış kınar,
Falcının va'dine cahiller kanar,
Cevizi görenler kereste sanar,
Eğer inilmezse öze üstâdım.

123. ÖLÜM YAĞIYOR

Kurşunla doğrandı nice fidanlar,
Namlulardan sanki ölüm yağıyor.
Parçalandı kundak, uçtu bedenler,
Arştan yere dilim dilim yağıyor.

Kaç yere saldırdı kaçınıcı kere,
Körfez, düğün evi oldu Kamber'e,
Günde beş bin bomba inerken yere,
Demokrasi milim milim yağıyor.

Kadehi doldurur mazlum kanından,
Allah hesap sorsun tatlı canından,
Birleşmiş itlerin yardım fonundan,
Yakılan camiye kilim yağıyor.

Bağdat'ın bağrında çiğnendi âyet,
Bundan beter midir acep kıyamet,
Yerle yeksan oldu bir medeniyet,
Misketler içinde bilim (!) yağıyor.

Uyan ey Geylânî, bizi uyandır,
Hab-1 gafletteyiz hayli zamandır
Yanan Irak değil, bütün cihandır,
Yerlerden göklerden ölüm yağıyor.
Şehitler yurdunda "Gül"üm yanıyor.

124. SİZDE NE DERLER

Ağzında gem yoktur belinde kemer,
 Körpedir sırtına vurulmaz semer,
 Kısrağın peşinde taze süt emer,
 Bizde kurik⁸⁵ derler sizde ne derler.

Kendisi yeşildir, yaprağı nane,
 Mevsimi gelirse olur şahane,
 Tilki yetişemez bulur bahane,
 Bizde koruk derler sizde ne derler.

Bazı bostanlarda bulunmaz kuyu,
 Bakmazsan kesilir mahsulün soyu,
 Bir baştan bir başa verirler suyu,
 Bizde harık⁸⁶ derler sizde ne derler.

Her nesne zahirde oluyor teftiş,
 Sultan çula göre veriyor bahşiş,
 Başında ak kefen taşırса derviş,
 Bizde sarık derler sizde ne derler.

Elbet vardır her bir köyün ibişi,
 Başında saç yoktur, ağzında dişi,
 Hem yaşlı, hem cahil olursa kişi,
 Bizde moruk derler sizde ne derler.

⁸⁵ kurik: Eşek, at yavrusu, sığa.

⁸⁶ harık: Su yolu, ark.

125. SONRA YÜRÜDÜM (Çift uyaklı)

Teheccüd vaktinde böldüm uykuyu,
 Bir durdum bir baktım sonra yürüdüm.
 Her yolcu bir Yusuf, her menzil kuyu,
 Bir girdim bir çıktım sonra yürüdüm.

Aşkın cefasını sordum bülbüle,
 O da boyun büktü bakındı güle,
 Dedi: aramazsan yâr geçmez ele,
 Bir sordum bir kalktım sonra yürüdüm.

Yürüdükçe dağlar dağa yaklaştı,
 Gün devrildi gölge boyumu aştı,
 Boynumun kemendi dize dolaştı,
 Bir gerdim bir çektim sonra yürüdüm.

Kendimi kaybettim yitik ararken,
 Utandım halimden yolu sorarken,
 Dolandı yumağım başa sararken,
 Bir ördüm bir söktüm sonra yürüdüm.

Âşığın kaderi böyledir işte,
 Tükettim ömrümü en ağır işte,
 Arabam bozuldu her karakışta,
 Bir kırdım bir çaktım sonra yürüdüm.

Elbet yol almanın vardır edebi,
 Terk-i edep her müşkülün sebebi,
 Boynumu uzattım kurbanlık gibi,
 Bir serdim bir büktüm sonra yürüdüm.

126. KURTULUŞ DESTANI

(Habip Karaaslan'a)

Ne ölümler gördük biz bu vatanda,
Şahadete ere ere kurtardık.
Kıyam emri geldi imsak atanda,
Cepheleri sora sora kurtardık.

Çevrildi düşmanla yurdun dört yanı,
Duyduk ki bölmüşler anavatani,
Dedik yükselecek Türklüğün şanı,
Kanımızı sere sere kurtardık.

Aç kaldık dağlarda kanlı kar yedik,
Birimize elli düşman az dedik,
Asla eğilmedik, düşmanı eğdik,
Göğsümüzü gere gere kurtardık.

Koştuk cephelere aslan yürekle,
Mavzerlere karşı koyduk bilekle,
Kazma ile dirgen ile kürekle,
Bellerini kıra kıra kurtardık.

Siperlerde yaşlı ile gencimiz,
Göğsümüzden taşı çıktı hıncımız,
Karabekir Kâzım Paşa öncümüz,
Köyü, kenti sıra sıra kurtardık.

Ekrem Yalbuz saydı dertler bitmiyor,
Sahipsiz evlerde duman tütmüyor,
Git diyorsun iyilikle gitmiyor,
Domuzları süre süre kurtardık.

127. BEYİM

(Mikdat Bal'a)

Dinle sözlerimi sen iki gözüm,
 Kapanmaz yiğidin yarası beyim.
 Bin derde devadır bir salkım üzüm,
 Lâkin sarhoş eder şırası beyim.

Yiğitler gözünü dağa çevirir,
 Yüreksizler sola sağa çevirir,
 Zevzek göğ ekini zoğa çevirir,
 Tarlada tutarsa sârası beyim.

Leyleğin lak lakı bir anlam taşır,
 Aptal taş duvarda sırtını kaşır,
 Akıllı servete cehtle ulaşır,
 Züğürdü yorarmış parası beyim.

Edep erkân bilen ancak ar eder,
 Avanak dünyayı başa dar eder,
 Ne köstek zapteder ne söz kâr eder,
 Genişse beygirin harası beyim.

Feraset tartmaya yoktur terazi,
 Şaşkın bezirgâna yetmez arazi,
 Pazara varmadan döker kirazı,
 Yükten ağır ise darası beyim.

128. KARDEŞ OLALIM

(Ahmet Ayaz'a)

Atamız aynıdır; Hazreti Âdem,
Havva'yla dünyaya basmıştı kadem,
Ana bir, baba bir kardeşiz madem,
Bana gel seninle kardeş olalım.

Olan kavgaları olmadı say da,
Muhabbet edelim haftada ayda,
İnsan olmak olsun tek ortak payda,
Bana gel seninle kardeş olalım.

Lezzeti başkadır her bir lehçenin,
Farklı meyvesiyiz aynı bahçenin,
Kilit vur koluna her kelepçenin,
Bana gel seninle kardeş olalım

Bir olsun düşünce, beyin ve bilek,
Bir atsın nabızlar, bir olsun yürek,
Bir olsun beklenti, bir olsun dilek,
Bana gel seninle kardeş olalım.

Tahammül yok artık, boş intizara,
Kirlenmiş ne ki var düşür pazara,
Beşikten başlasın sürsün mezara,
Bana gel seninle kardeş olalım.

Sevgiyle dünyayı edelim imar,
Sevdayla her çöle ulaşsın pınar,
Açtım kollarımı sonuna kadar,
Bana gel seninle kardeş olalım.

129. AMASYA GARI

(Fesih Aktaş'a)

Aslî bir görevdir güler giderim,
 Bedeli can olsa yine öderim,
 Mevlâ nasip etse avdet ederim,
 Vatan sevgisidir gönlümün varı.

Sofralar bezetir, yeşil alların,
 Sevdalara çıkar ince yolların,
 Nice şehzâdeyi sardı kolların,
 Rahlende diz büktü cihan serdarı.

Emanet gülüme hazan değmesin,
 Yeşil başaklarım boynun eğmesin,
 Benden gayri seni kimse övmesin,
 “Şirin” incilerin sen sedefkârı.

130. VEFASIZ

(Fatma Aras'a)

Biz selâm verdikçe kaşını yıktın,
 Yüzüne güldükçe havaya baktın,
 Taze fidan iken boynumu büktün,
 Senin de bükülsün belin vefasız.

Ben uçmak istedim indirdin yere,
 Kol kanat budadın kaçınıcı kere,
 Ol Yaradan sana öyle dert vere,
 Sırtına yapışsın çulun vefasız.

Terk et gülşenimi uğurlar olsun,
 Senin de çiçeğin açarken solsun,
 Dağlarda leşini kuzgunlar bulsun,
 Düşmanına kalsın malın vefasız.

Yolun yarısında dostluğun bitti,
 Hayalim, hâtıram havaya gitti,
 O bir acı sözün her şeye yetti,
 Damağan yapışsın dilin vefasız.

İt teknesi oldu gümüş bal tası,
 Boğazına geçsin la'net haltası⁸⁷,
 Seni de budasın Hakkın baltası,
 Kalkmasın kanadın kolun vefasız.

Niye girdin bu mazlumun kanına,
 Dilerim Mevlâ'dan kalmaz yanına,
 Dermansız kurdeşen düşsün canına,
 Koynundan çıkmasın elin vefasız.

131. SİNEME YAZDIM

(Mevlüde Demir'e)

Sevdanın sürgünü olurum diye,
 Adını yaralı sineme yazdım.
 Gün gelir belki de bulurum diye,
 Adını yaralı sineme yazdım.

Yolunda tükendi dizimin ferî,
 Hep mi böyle olur âşık kaderi,
 Yanımda bir nişan kalsın eseri,
 Adını yaralı sineme yazdım.

⁸⁷ halta: Tasma.

Dolandım dağları sordum geceye,
 Aşk çevirdi beni kör bilmeceye,
 Kâğıda yöneldim gelmez heceye,
 Adını yaralı sineme yazdım.

Hayalim yetmedi düşte yokladım,
 Ne gördümse yüreğime sakladım,
 Dokundum saçına bir de kokladım,
 Adını yaralı sineme yazdım.

Gülistan şad oldu gülü derince,
 Sevda aşka döndü, kalbe girince,
 Geceme gün doğdu yüzün görünce,
 Adını yaralı sineme yazdım.

Doku birdir, yaprak çiçek uyuşur,
 Beden cezbe bulur akıl savuşur,
 Irmak nasıl olsa göle kavuşur,
 Adını yaralı sineme yazdım.

132. EYVAH EY

(Tuncay Akdeniz'e)

Çok güleni gördüm içinde hicran,
 Çok kâşane gördüm arkası viran,
 Ağıtlar yakılır; bu nasıl seyran,
 İki gözden biri yaştı eyvah ey!

Çılgın derya idim aktım duruldum,
 Yeşil yaprak idim yandım kavruldum,
 Arkasından koşa koşa yoruldum,
 Kervan karşı dağı aştı eyvah ey!

Baykuşlar tünedi gönül tahtıma
 Zemheride hicret düştü ahtıma.
 Taş basayım dedim kara bahtıma
 Sinem de bahtım da pişti eyvah ey!

Gitmedi başımın pusu dumanı
 Kalmadı gönlümün ah'ı âmânı.
 Sıla hasretiyle yaktım zamanı
 O da pervaneye düştü eyvah ey!

Bulutlar yürüdü dağın ardına
 Rahmeti götürdü elin yurduna.
 El ağlamaz kendi düşen derdine
 Her gelen yaramı deşti eyvah ey!

Cinasî hesaba küsur katmadı,
 Dil acıdan başka lezzet tatmadı,
 Leyl tükendi beni uyku tutmadı,
 Kaç mehtap halime şaştı eyvah ey!

133. ÂŞIK KİMDİR

(Onur Bilge'ye)

Bir cenge tutuşur Leyla yâr ile,
 Ömrünü tüketir bin efkâr ile,
 Çöllerde dolaşır ah u zâr ile,
 Sada'sı dağlardan gelendir âşık.

Âşığın feryadı kaderle sohbet,
 Sevda çeken yürek yorulur elbet,
 Ölümlü dünyanın yer yanı gurbet,
 Ha sevmiş, sevmemiş yalandır âşık.

Âşıklar hisseyi pirinden kopar,
 Âşığın ruhunda kıyamet kopar,
 Âşık sevdiğine Taç Mahal yapar,
 Ahdine vefayı bilendir âşık.

Şu fani dünyada kim murad almış,
 Bir civan var mı ki, ebedi kalmış,
 Her ikindi sonu, gün akşam olmuş,
 Sabah açıp akşam solandır âşık.

Âşığın gönlünde çevrilir harman,
 Sazların göğsünde dövülür derman,
 Dağlara çıkarsa dinlemez ferman,
 Beyler fermanına gülendir âşık.

Kavuşmak dediğin bir ihaledir,
 Sanma ki muhabbet arzuhâledir,
 Mecnunluk âşıkta son merhaledir,
 Muradı mahşere kalandır âşık.

134. HEY VATANIM HEY
 (Enver Gürkan'a)

Kolayı yok muydu dağı aşmanın,
 Bu muydu çaresi tez ulaşmanın,
 Silahı kış mıydı hain düşmanın,
 Buzu Sarıkamış hey vatanım hey!

Şimdi gamlı akar dağlarda pınar,
 Zümrüt yamacına melekler konar,
 Hudutlarda bir çift meş'ale yanar,
 Közü Sarıkamış hey vatanım hey!

Dağların ardında hasretlik çeker,
 Karakış denince boynunu bükür,
 Doksan bin şehide kanlı yaş döker,
 Gözü Sarıkamış hey vatanım hey!

Liderin avamdan olmazsa farkı,
 Tersine dönermiş feleğin çarkı,
 Yüz yıldır yaralar bu içli türkü,
 Bizi Sarıkamış hey vatanım hey!

Kelâm yetmez imiş güzele dair,
 Elâ göz, kalem kaş hepsi vesair,
 Tarihler yazmazsa söylesin şair,
 Sözü Sarıkamış hey vatanım hey!

135. ÇARE SENDE

(Filiz Kayan'a)

Padişah muhtaçtır ihsana Rabbim,
 Çare sende, derman sende, aşk sende.
 Arz ettim halimi bir sana Rabbim,
 Çare sende, derman sende, aşk sende.

Şu yalan dünyada sürgünüm artık,
 Malıma mülküne dargınım artık,
 Günahkâr bir kulum, yorgunum artık,
 Çare sende, derman sende, aşk sende.

Her seher vaktinde süzülür yaşım,
 Rahmetin inmezse daralır başım,
 Ne anam yanımda, ne de kardaşım,
 Çare sende, derman sende, aşk sende.

Deli koyun gibi dağlara düştüm,
 Döndükçe; zincire bağlara düştüm,
 Bir ıssız deryada ağlara düştüm,
 Çare sende, derman sende, aşk sende.

Gün kısaldı mevsim güze dönüştü,
 Kar yağdı baykuşlar dama üşüştü,
 Yoruldum Allah'ım kollarım düştü,
 Çare sende, derman sende, aşk sende.

136. BABALAR GÜNÜ (Müzeyyen Keskin'e)

Hakiki babanın yırtık abası,
 Cefakâr babanın kırık yabası,
 Köylerde unuttuk bu da cabası,
 Söyleyin nedir ki babalar günü?

Sömürü tezgâhlar hain akbaba,
 Eksik gün kalmadı şimdi galiba,
 Bir tek güne düştü zavallı baba,
 Söyleyin nedir ki babalar günü?

Hep örnek gösterdik güce babayı,
 Unuttuk hâlbuki nice babayı,
 Bir güne sığdırdık koca babayı,
 Söyleyin nedir ki babalar günü?

Ezelden evlâda yâr'dı babalar,
 Doğurdu analar, sardı babalar,
 Özel gün yokken de vardı babalar,
 Söyleyin nedir ki babalar günü?

137. GÖNÜL ODUR

(Rifat Kurtoğlu'na)

Yiğit odur, namerde el açmaya,
 Takva odur kanatlanıp uçmaya,
 Gönül odur; incinmeye, kaçmaya,
 Hamd olsun ki o gönül de bizde var.

Kelâm odur maksadını aşmaya,
 Yol odur ki menzilden şaşmaya,
 Gönül odur dost gönlünden düşmeye,
 Hamd olsun ki o gönül de bizde var.

Gönül odur zayıflara değmeye,
 Gönül odur zalime baş eğmeye,
 Gönül odur kör nefsinin övmeye,
 Hamd olsun ki o gönül de bizde var.

Gönülün muradı engin olmaktır,
 Gönülün hedefi gönle dolmaktır,
 Gönülde kemalât haddi bilmektir,
 Hamd olsun ki o gönül de bizde var.

138. KIZLAR NEDEN EVDE KALIR

(Deniz Şahinoğlu'na)

Baktı ki sokağın yarısı deli,
 Dur diyerek evde kaldı Nurdane.
 Evde kalmak ise bunun bedeli,
 Kâr diyerek evde kaldı Nurdane.

Sağ olsun babacım veriyor ekmek,
 Kolay mı eloğlu derdini çekmek,
 Geçim için her gün kuşdili dökmek,
 Zor diyerek evde kaldı Nurdane.

Çıkacak karşıma züğürdün teki,
 Yemek isteyecek ne derse peki,
 Dişinin üstünde yedi kat belki,
 Kir diyerek evde kaldı Nurdane.

Sırtıma saracak çamı gürgeni,
 Elime verecek çapa dirgeni,
 Böğrümeye batacak yatak yorganı,
 Ur diyerek evde kaldı Nurdane.

Gıybetin ederler gitse ne yana,
 Bir de şiir yazar okurlar cana,
 Dedim ki derdini gel söyle bana,
 Sır diyerek evde kaldı Nurdane.

139. KARA YER

(Atilla Ertuğrul'a)

Kaç bülbül zar eder bu gülistanda,
 Kaç çınar devrilir bağda bostanda,
 Kaç fidan doğranır kütük üstünde,
 Dal budak demeden kırar kara yer.

Her akşam yeniden yapılır sayım,
 Kaderin kestiği değildir kıyım,
 Deme ki ağayım paşayım beyim,
 Rütbesiz toprağa karar kara yer.

Mazluma kaderdir dünyada cebir,
 Allah ihmal etmez, etse de tehir,
 Bir baştan bir başa sorulur bir bir,
 Lokma arar gibi arar kara yer.

Yeşilken biçilir en iyi yonca,
Azrail bakmıyor yaşlıya gence,
Mizanın ibresi bir kıldan ince,
Üstüne köprüyü kurar kara yer.

Seccade bus etmiş alınlar aktır,
Sabreden gecenin sonu şafaktır,
O ki kundağımız turab-ı haktır,
Gün gelir sarmalar sarar kara yer.

140. ARTVİN KADINI (Fatma Biber'e)

Omuzda çapasi, elda küreği,
Yığar yığışturur dolmaz meragi⁸⁸,
Yorulmuş tarladur onun yüragi,
Bir evlek napızar⁸⁹ Artvin kadını.

İki zayıf inak ormana salar,
Pilakiyi küllar, ataşi kalar⁹⁰,
Bir günde uç oyun harşoyi⁹¹ çalar,
Eylamaz intizar Artvin kadını.

Güz gelanda ergişilar çekulur,
Omuzları çökar, beli bükülür,
İki punğar kaynar, yaşlar dökülür,
Bağbansız⁹² gülizar Artvin kadını.

⁸⁸ merag (merek): Samanlık, odunluk, hayvan yemi deposu veya ahır.

⁸⁹ napızar: Evlere yakın tarla; her yıl ekilebilen, toprağı kuvvetli, verimli tarla.

⁹⁰ kala-: Sobaya ya da ocağa odun koyup yakmak.

⁹¹ harşo: Mısır unu ve soğandan yapılan bir çeşit yemek.

⁹² bağban: Bahçıvan.

Çel çocuğı guzun duşurur yola,
 Arkadan bağurur “unutman ola”
 Çocuklar yalvarur “gal İnagol’a”
 Beganmaz ki mezar Artvin kadını.

Yatağı yorganı kuru hasırdur,
 Bedeni yorgundur eli nasırdur,
 Doğurur doyurur kaç bin asırdur,
 Kaderi ah u zar Artvin kadını.

141. DOKUNMAYIN ARTVİN’İME (Rasim Yılmaz’a)

Reva mi pöhrenkten⁹³ siyanur aksa,
 Hak midur bir zehir insani yaksa,
 Sizlerde din iman yok midur yoksa,
 Dokunmayın Artvin’ime ne olur.

Kuzgun misiz cücükleri kaparsız?
 Nemrut misiz piramitler yaparsız?
 Yoksam ki siz altuna mi taparsız?
 Dokunmayın Artvin’ime ne olur.

Kırman kanadımı kolumi hepdan,
 Kastınız kıtalsa⁹⁴ öldurun toptan,
 Haraç istiyorsaz veralım ceptan,
 Dokunmayın Artvin’ime ne olur.

Arazimuz kıttur geçim çar naçar,
 Elinden iş gelen gurbete kaçır,
 Suyu da alursaz şennik⁹⁵ ne icar,
 Dokunmayın Artvin’ime ne olur.

⁹³ pöhrenk: Yer altındaki su yolu.

⁹⁴ kıtal: Birbirini öldürme, savaş.

⁹⁵ şennik: Kalabalık, topluluk.

Cerattepe cehenneme dönmesin,
Kafkasor'da meşalemiz sönmesin,
Artvin'i mezara conı gömmesin,
Dokunmayın Artvin'ime ne olur.

Bu bir zehir, cel cel edip⁹⁶ seracah,
Yok midur bu zulma akli eracah,
Vallahi çocuklar hesap soracah,
Dokunmayın Artvin'ime ne olur.

İnsanın kazmayla sökölmez dişi,
İşta hep böyladur gâvurun işi,
Yoksa zulmedar mi Müsliman kişi?
Dokunmayın Artvin'ime ne olur.

Bu dünya kimsenin dünyası degül,
Siyanur, toprağın kimyasi degül,
Korkmayın, tepkimuz siyasi degül,
Dokunmayın Artvin'ime ne olur.

142. BU NASIL SEVDA(!)

(Zübeyde Gökbulut'a)

On yedi yerinden yedik hançeri,
Giden bu canları kim verir geri,
Adı değışse de kırk yıldan beri,
Akrebin fitratı şer'e meyilli.

Cellâdın ahvali cana dokunur,
Nankörün gülüşü kana dokunur,
Şehitte ak kanat tan'a dokunur,
Bahtsızın mizacı "kara" meyilli.

⁹⁶ cel cel et-: Tırpanla biçilmiş ekinin tarladaki hali.

Dil dolaştı âşık bilmez heceyi,
 Ey Allah'ım sen çöz bu bilmeceyi,
 Ya ağart, ya yok et gamlı geceyi,
 Nısfından sonrası “nâr” a meyilli.

Bölünmek ayrılmak diyemem hâşâ,
 İsterse hesaplar çevrilsin başa,
 Biz dedik insansan insanca yaşa,
 Cellâdın kem gözü “dâr” a meyilli.

Gök ağlasa yıldırımlar çakıyor,
 Yer ağlasa kızıl kanlar akıyor,
 Her canlı toprağı yarıp çıkıyor,
 Köstebek doğuştan “gor”⁹⁷ meyilli.

Utan be nasipsiz tarihten utan,
 Yakandan tutacak ecdadın atan,
 Yolgeçenin hanı, değil ki vatan,
 Belli ki bu hesap sor'a meyilli.

Cinasî başkaca ne desin size,
 Kelâm bilmeyene netsin vecize,
 Korkarım yem olur puşt İngiliz'e,
 Basiret olmalı gör'e meyilli.

⁹⁷ gor: Mezar.

143. KAZ SOFRASI

(Yener Sezgi)

Söz açıldı yine Kars diyarından,
Paşa sofrasının kehribarından,
Göz attım tepsiye bir kenarından,
Çoktan uçup gitmiş yarısı kazın.

Kalan kazlar ile varın kışlayın,
Kış gelmeden hazırlığa başlayın,
İster tandır yapın, ister haşlayın,
Pastırmadan hoştur kurusu kazın.

Bakın elimdedir pelit odunu,
Şimdi anlarsınız kazın tadını,
Haydi paylaştınız kanat budunu,
Ya nerde ötesi berisi kazın.

Toplanın başına soğuk tandırın,
İki kelam ile yakıp yandırın,
Bir kaz ile gidin çocuk kandırın,
Patent mi istiyor serisi kazın.

Cinasî'yim otuz yıldır yanarım,
Düşer kalkar kör feleği kınarım,
Ben dostları sofralarda sınıarım,
Toplandı mı akşam parası kazın.

144. MEKTEBİN BACALARI
(Nerman Karakoç'a)

Okumanın olmaz mevsimi yılı,
Doğan her insanın günü sayılı,
Okullar kovandır bilgi de balı,
Tembellik edenin kaydı silinir.

Allah yemin etti niye kaleme,
İlmi mürşid kıldı; koca âleme,
“Men arefe” sığmıyor ki kelâma,
Umarım ki zatınızca bilinir.

Hafızlara yedirirler kabağı,
Dergâhlarda yıkatırlar tabağı,
Rençber isen kazdırırlar toprağı,
Köyde bile harman sonu gülünür.

Mevti veren tarih saat vermedi,
Kabri gören dehşetini görmedi,
Cahil olan bir menzile ermedi,
Âlim isen şehitlerle gelinir.

Ketebe/ yektübü/ kitab çekimdir,
Şifa Allah'tansa sebep hekimdir,
Gazali, Geylani anlarsın kimdir,
“Yitik” olan aramakla bulunur.

İlmi seven, okulunu sevmez mi,
Mevlâ övdü ise Yalbuz övmez mi?
Babalar döver de hoca dövmez mi?
Burda kalacaksan böyle kalınır.

145. DÜNYA DEDİKLERİ

(Seyfeddin Karahocagil'e)

Bir hayır yok ne anadan ne yârdan,
 Sen kurarsın baskül düşer ayardan,
 Kimler geldi neler götürdü burdan,
 Akli olan, taşı taşa koymazmış.

Her ustayı temsil eder eseri,
 Kızıl korda ayırırlar cevheri,
 Dost dediğin darda çıkar ileri,
 Etrafında varı yoğu saymazmış.

Feraset ilminin yoktur mollası,
 Tahtı yıkar bir yetimin sillesi,
 İndikçe iner de hakkın güllesi,
 Gafil olan sadâsını duymazmış.

Daim viran yerde ara cevheri,
 Vitrinde bulunmaz gönlünün eri,
 Solmamaktır gülistanın hüneri,
 Dalı seven kabuğunu soymazmış.

Âşık Cinâs, söze ma'na döşerken,
 Tilki açtır dağ bayırda koşarken,
 Kurtlar kuşlar yalın ayak yaşarken,
 İnsanoğlu deve yese doymazmış.

146. BEN

(Atilla Ertuğrul'a)

Altay dağlarının karı buzuyum,
Oğuz'un oğluyum Türkmen kızımı,
Boz yeveli gökçe kurdun gözüyüm,
Türklüğün çemberden çıkışıyam ben.

İlmin rahlesinden aldım beraat,
Nuh'la talim ettim türlü zanaat,
Ben ağladım, derya oldu kâinat,
Göklerin gözyaşı döküşüyem ben.

And ile uyandı cismim ervahım,
Taşkent'e kuruldu kutlu dergâhım,
Altay'a uzandı son güzergâhım,
Kartalın ovaya bakışıyam ben.

İhlâsla yoğrulur hamurla maya,
Mümine en güzel örtüdür hayâ,
Düşmanım kesilse granit kaya,
Göklerin kırbacı çakışıyam ben,

Aras Kür yürüdü aldım nazara,
Sandım iki ceylan indi Hazar'a,
Bayrağım sancağım düşmez pazara,
Has ipek kumaşın dikişiyem ben.

147. HANAK DESTANI

Elmaktan bir kalem alsam elime,
Daldırsam ballara seni anlatsam.
Dayansa yüreğim, yetse kelime,
Âleme, ellere seni anlatsam.

İki ay yazın var tozunan geçer,
Kışların yıl olur buzunan geçer,
Gelen her bir âşık nazınan geçer,
Dokunsam tellere seni anlatsam.

Ürün olmayınca pazar kurulmaz,
Sekiz ay boyunca halin sorulmaz,
Gurbete gidenin döneni olmaz,
Vefasız yollara seni anlatsam.

Kurumuş ekinler sararmış solmuş,
Yıkılmış binalar, virâne olmuş,
Yaralı yüreğin ahınan dolmuş,
Girersin hallere seni anlatsam.

Bu nasıl tufandır her sene hasar,
Ya kırağı yakar, ya fare keser,
Ya bir dolu vurur, ya da sel basar,
Fırat'a, Nil'lere seni anlatsam.

Urun Meşesi'ne bir bulut çöker,
Harmanı olanın belini büker,
Üstünden yağar da altından söker,
Binsem de sallara seni anlatsam.

Garibin halini görenler şaşar,
 Bir iplik çekilse, bin yama düşer,
 Tezeğin masrafı kömürü aşar,
 Savrulan küllere seni anlatsam.

Gündönümü oldu bahar gelmiyor,
 Yoksulun halinden kimse bilmiyor,
 Her bir yana mektup yazsam olmuyor,
 Düşersin dillere seni anlatsam.

Ne ormanın kaldı, ne de bir çalın,
 Arılar da küstü yapmıyor balın,
 Çıkar mı bahara beş on baş malın,
 Baksam da fallara seni anlatsam.

Bir tek fabrikayla bir baraj olsa,
 Senin de bir sene ambarın dolsa,
 İsterse kâinat sararıp solsa,
 Dönersin güllere seni anlatsam.

148. ASRIN DEPREMİ

Sene doksan dokuz koştuk kıyamet,
 Yazıldı tarihe yıllar ağladı.
 Yirmi vilayeti vurdu bir afet,
 Ne beldeler, köyler, iller ağladı.

Gece üçte kurtlar kuşlar uyandı,
 Feryâd u figanlar arşa dayandı,
 Cadde sokak kızıl kana boyandı,
 Açıldı semâya eller ağladı.

Ezildi bedenler, kollar, bacaklar,
 Kırk beş saniyede söndü ocaklar,
 Yaz günü soğudu dondu kucaklar,
 Beşikte, kundakta tüller ağladı.

Nice sarayların kandili söndü,
 Yuvasız kartallar çalıya kondu,
 Nice beyzâdeler gedâya⁹⁸ döndü,
 Değişti ahvaller haller ağladı.

Bahçeler yıkıldı virâne oldu,
 Meyveler döküldü, çiçekler soldu,
 Bahçıvan gelmedi, baykuşlar kondu,
 Bahçe kara giydi, güller ağladı.

Gölcük'le Yalova, Avcılar, Gebze,
 İzmit'le Sakarya, Serdivan, Düzce,
 Körfez de tutuştu yandı üç gece,
 Yükseldi semâya küller ağladı.

Mevlâm ihtar için bizleri seçti,
 Asrın depremiydi tarihe geçti,
 Dikili ağacı ikiye biçti,
 Çiçekler kurudu, dallar ağladı.

Rükû etti yüce dağlar, tepeler,
 Secdeye kapandı gök minareler,
 Allah Allah diye yandı sineler,
 Tehlil tekbir ile diller ağladı.

⁹⁸ geda: Yoksul, fakir.

Mezarları sıra sıra kazdılar,
Başucuna mermerleri dizdiler,
Her birine “hüvel bâki”⁹⁹ yazdılar,
Seyretti sahralar, çöller ağladı.

YALBUZ, bu felâket cihanı yaktı,
Açıldı perdeler, semâvat baktı,
Otuz bin şehide gözyaşı döktü,
Gökte melek, yerde kullar ağladı.

⁹⁹ Ebedi kalacak O’dur (Allah’tır) manasına gelen ve mezar taşlarına yazılan bir deyiş.

14 HECELİLER

149. SULTANLARIN SÖZLERİ

Volkan eder közleri, Hakka bağlar özleri,
 Açar âmâ gözleri, gülşen eder güzleri.
 İnsanoğlu muamma, miftahı kelâmıdır,
 “Sultanların sözleri, sözlerin sultanıdır.”

Kara koymaz yüzleri, karartmaz gündüzleri,
 Libas eder bezleri, libaslar öksüzleri.
 Sabah olmaz gecede, ehl-i gam dermanıdır,
 “Sultanların sözleri, sözlerin sultanıdır.”

Cüz içinde cüzleri, beyan eder giz’leri,
 Yandırır denizleri, hep yanar “ben” izleri.
 Sırrı nedir bilmezsin, sır veren lisanıdır,
 “Sultanların sözleri, sözlerin sultanıdır.”

Dokundurur dizleri, şavkı sarar yüzleri,
 Okutur sekizleri, akıtır feyizleri.
 Bu bostan u gülistan, arifler seyranıdır,
 “Sultanların sözleri, sözlerin sultanıdır.”

150. ÇOBANOĞLU'NUN ARDINDAN

İftiharı yurdumun, bâdeli Hak âşığı,
 Meclislerin hocası, hayâ ar Çobanoğlu.
 Halkın içinden çıkmış, gerçekten halk âşığı,
 Ak günde kara günde, toyda var Çobanoğlu.

Umut verdin millete gülümseyen yüzünle,
 Kars'ımı baştan yazdın, tarihlere sözünle,
 Diyar diyar dolaştın Şenlik gibi sazınla,
 Geldik yolun sonuna hele dur Çobanoğlu.

Yeşillenir mi yine, yayla zamanı dağlar,
 Heyhat, sürü çobansız, körpe kuzular ağlar!
 Bağların gülü solmuş, bülbülüm kara bağlar,
 Nevbaharı beklerken, yağdı kar Çobanoğlu.

Gerçek seven o imiş, çekti aldı seni yâr,
 Nağmesi yok bülbülün, tel inler âşık ağlar,
 Erken mi geldi hazan, dağları bastı efkâr,
 Ovalardan yükseldi, ah u zâr Çobanoğlu.

Mahlûkatı severdin, dostuna can verirdin,
 Gurbette bir mum yansa, sılada sen erirdin,
 Nerde ki bir dertli var, hissederdin görürdün,
 Mahşerde her ikramı sen de gör Çobanoğlu.

Gönül sevene koşar, her ölüm bir visalmış,
 Güneş doğar ay batar, hepsi birer misalmış,
 Eh bir varmış bir yokmuş, yalan dünya masalmış,
 Mekânın Cennet olsun, kabrin nur Çobanoğlu.

151. BESMELE

Zulmetin zevalidir yetişen her bir seher,
 Kâbuslu gecelerin sabahıdır besmele.
 Ruhlara eziyettir el yetmeyen mücevher,
 Kalp mülkünde sarayın miftahıdır besmele.

Dağ yolunda yürüsen yolları dolu keser,
 Tan yeri ağarırken deli mihrican eser,
 Sen gözünü ovarken yine karanlık basar,
 Nice yorgun kervanın silahıdır besmele.

İki sohbet eylesen gam ehliyle yürekten,
 Hemen bir ağrı başlar sol omuzdan kürekten,
 Nebiler de dert yandı sonu gelmez firaktan,
 Dermansız nice derdin cerrahıdır besmele.

Âşığa rütbedir dert, taşır gamlı serinde,
 Derdini kendi besler, sinesinde derinde,
 Büyütür yüreğinin kuytuca bir yerinde,
 Bîmar olan uşşakın dergâhıdır besmele.

Besmele, günah yakan bir ateştir bir közdür,
 Besmele, kulluk için bir nüvedir bir özdür,
 Besmele, en netice bir kelâmdır bir sözdür,
 Dört kitap, yüz suhufun ervahıdır besmele.

152. BİR GENÇLİK İSTİYORUM
(Fikret Ögütürk'e)

Şanlı tarihi buldum bu mukaddes çağrında,
Rahat etsin ecdadım bu toprağın bağrında,
Şahadete susamış vatan millet uğrunda,
Kurbanlık kuzu olan bir gençlik istiyorum.

Bir kişi çağrılınca en önde koşup gelen,
Batıla batıl diyen Hakkı daim Hak bilen,
İmar eden, üreten, sonra terini silen,
Çorbada tuzu olan bir gençlik istiyorum.

Haksıza had bildiren zalimleri kıstıran,
Yetim hakkı yiyeni lime lime kusturan,
Destursuz ötenleri kalem ile susturan,
Daha da sözü olan bir gençlik istiyorum.

15 HECELİLER

153. ELMALI TABAK (Cinaslı)

Dört iklimin sultanı, koca hakan sakalı ak,
 Vezirinden istedi bir gün elmalı tabak.
 Vezir geldi huzura, elma parlak mı parlak,
 “Sultanım bu birincisi, size elmalı tabak.”¹⁰⁰

Vezir dahi bilgeydi, tecrübe yumak yumak,
 Çok sınavlar görmüştü, çok da zeki muhakkak,
 “İkincisi el malı, yolda unutmuş ahmak,
 Buyurun padişahım, bu da el malı tabak.”¹⁰¹

Üçüncü tabak dersin, parıltısı bir şafak,
 Kenarları gümüş sim, ortası altın varak,
 Ressamlar çizmiş ona elleriyle bin yaprak,
 Desen desen işlenmiş, işte el malı tabak.¹⁰²

Türkçede her kelime, gül bitiren bir toprak,
 Çok tarlayı doldurur, çekirdekli bir kabak,
 Bir sözde türlü mana, bu kadar olur ancak,
 Eli ıslak vezirin, sundu el mâ’lı tabak.¹⁰³

¹⁰⁰ İçinde elma olan tabak.

¹⁰¹ Başkasına, yabancıya, el'e ait olan tabak.

¹⁰² El ile yapılmış, el ürünü tabak.

¹⁰³ Elleri ıslak, sulu olarak sunulmuş tabak.

154. NESİNE (Cinaslı Divan)

Sual ettim asaletten cevap vermez “nesin?”e,
 Gam ehli yansa ahından, bigânenin nesine,
 Kendin bilmez, haddin bilmez sözün keser yarıda,
 Yük olur da fayda vermez ne dünyaya ne sin’e.

Bir mecazdır ab-ı hayat, sen sanma ki bulana,
 Madem cennet istiyorsun, bir öksüze bul ana,
 Bu yollarda ölmek de var, yâr helâldir bulana,
 Devr-i âlem bir muamma çözedim nesi ne?

Yerler ağlar gökler ağlar, göz ağlamaz nedensiz,
 Darlık günde kişi gülse demezler mi “ne densiz”
 Taş değdikçe Cinasî der: “Gül uzatan neden siz”
 Merdan odur; bu meydanda ne saklana ne sine.

155. O YANA (Cinaslı Divan)

Yaradanı sever isen yüzün dönme o yana,
 Tenhalarda gözyaşından katre katma oya’na,
 Ehl-i insaf kınar beni, feryadımı anlamaz,
 Reva mıdır nas içinde ben güleyim o yana.

Çifte narlar, kiraz lebler, hilâl kaş sürme sende,
 Azdırdı yaramı merhem, el vurup sürme sen de,
 Eller seni mesut sanar bir devran sürmesen de,
 Ben sabahı beklerim ki belki yârim oyana.

Telli turna bir ok yedi, kalkmaz kırık kanadı,
 Hangi hekim, hangi derman dokunduysa kanadı,
 Bir girdaba tutulmuşum namı felek, “kan” adı,
 Zor günümde sen yetiştin, gene yetiş oy ana!

156. KOY SİNEMİN ÜSTÜNE (Divan)

Ahû gözlüm gül libasın soy sinemin üstüne,
 Yalvarırım dön başını, koy sinemin üstüne,
 Gökte Zühre aşka gelsin, arkan sıra bakınsın
 Ay bacadan savuşunca kay sinemin üstüne.

Güzelliği Mevlâ vermiş işvelerin takınma,
 Uzadıysa vuslatımız kaderinden yakınma,
 Topla kaldır nikabımı, gözlerini sakınma,
 Düşsün fettan bakışından pay sinemin üstüne.

Yâr peşinde yol gidene yük olurmuş bir yelek,
 Hal ehline söylenirmiş her bir arzu, her dilek,
 Ben ölünce bir kefeni çok görürse kör felek,
 Topla ipek saçlarını yay sinemin üstüne.

157. GÜLÜ MEVLÂ'NIN (Satranç)

Suya	hasrettir	Mevlâ'nın	çölü,
Hasrettir	dosta	kulu	Mevlâ'nın.
Mevlâ'nın	kulu	aşmaz mı	yolu,
Çölü	Mevlâ'nın	yolu	Mevlâ'nın.
Âşık	mürşide	uzatır	eli,
Mürşide	gelir	gülü	Mevlâ'nın.
Uzatır	gülü	Ravza'nın	dalı,
Eli	Mevlâ'nın	dalı	Mevlâ'nın.
Yalbuz	dünyada	neylesin	malı,
Dünyada	zikir	balı	Mevlâ'nın.
Neylesin	balı	yetiyor	külü,
Malı	Mevlâ'nın	külü	Mevlâ'nın

158. ÂŞIKLARIN (Satranç)

Şu cihanın	arifleri	gönüllerin	sultanıdır,
Arifleri	bu gülşenin	tabibidir	bağbanıdır,
Gönüllerin	tabibidir	ehl-i gamın	dermanıdır,
Sultanıdır	bağbanıdır	dermanıdır	âşıkların.
Gönüllerin	sultanları	dertlilerin	Lokman'ıdır,
Sultanları	bu geminin	sığınağı	limanıdır,
Dertlilerin	sığınağı	sefineler	kaptanıdır,
Lokman'ıdır	limanıdır	kaptanıdır	âşıkların.
Yalbuzoğlu	evliyanın	çile yüklü	kervanıdır,
Evliyanın	keremiyle	kapısında	mihmanıdır,
Çile yüklü	kapısında	o dergâhın	kurbanıdır,
Kervanıdır	mihmanıdır	kurbanıdır	âşıkların.

TECNİSLER**159. BAĞLAMA** (Cinaslı Koşma)

Er elinde ok geçmez kalkanlara,
 Kıyam et ariflere, kalk anlara,
 Ses soluk ver divana kalkanlara,
 Nârâ atsin, feryâd etsin bağlama.

Fidanlar kurusa aşî kâr etmez,
 Acıksan nâmerdin aşî kâr etmez,
 Mert verir de ele aşîkâr etmez,
 Hakka güven, nâmerde bel bağlama.

160. YÂR BENİ (Cinaslı Koşma)

Yıllar yılı hasret çekip yandığım,
 Etrafında pervaz edip döndüğüm,
 Her nefeste Leylâ diye andığım,
 Sonunda dayadı yar'a yâr beni.

Ecel nedir, nerde gelir bilinmez,
 Garibe mezar yok, kaya delinmez,
 Üstüme örtmeye toprak bulunmaz,
 Bari zemheride kar'a kar beni.

Müşterisiz yerde pazar kurmazlar,
 Kusurlu bir mala fiyat sormazlar,
 Çatlamış testiye para vermezler,
 Gün batanda götür kır'a kır beni.

Elimden obamdan ayrı düştüm ben,
 Bir sevdâyla karlı dağlar aştım ben,
 Dost diyerek yanlarına koştum ben,
 Çektiler sonunda dar'a dar beni.

161. DEDİLER (Düz Tecnis)

Ne bakarsın ellerimde kınama,
 Bayram değil diye sakın kınama,
 Hançer saklar deriden bir kın ama,
 Kullanmağa gerek bilek dediler.

Âşık olan sır söylemez yârına,
 Kaç kelebek bel bağladı yarına,
 Tohum atma karlı dağın yarına,
 Ektiğin toprağı bil ek dediler.

İmdat eyle yeri göğü Yaradan,
 Sinem delik deşik türlü yaradan,
 Merak ettim kurban olam yâr adan,
 Hele söyle nedir bilek dediler.

162. YARDA GÜL

Arsız olan benim bilmez ar'ımı,
 Mutlu bil sevdiğim bilme zarımı,
 Belki bir uğrarsın bil mezarımı,
 Boyun büker bir yamaçta yârda gül.

İstemem teselli bu kadar kesin,
 Gerçeğı söyleyin boynumu kesin,
 Bekleme çarımhta urganı kes in,
 Cerrahım ol, vur neşteri yar da gül.

Bülbülsüz gidemem figan yerine,
 Diken koklatırlar mor gül yerine,
 Bilinmez kim seve, kimler yerine,
 Ben büyüttüm gitti açtı yârda gül.

163. DİKEN KOKUSU

Her nebinin nazarı ilham verdi koyuna,
 İnsanlar ibret alsın, hepsi koyun koyuna,
 Önce okşa onları, sonra yonca koy una,
 Yürü tohum ekmeğe, muhtaç olma ekmeğe.

Bütün koca sevdalar neden sarkar yarına,
 Çeken nedir kartalı, yalçın dağın yarına?
 Tek sırrını söyleme candan özge yârına,
 Balık duyar deryada, o da gider der yâda.

Ulubatlı burçlara al sancağı dikende,
 Gülüyordu atlası dokuyan da diken de,
 Yâr elinde gül kokar, güle değen diken de,
 Sen de katıl sürüye, belki aşka sürüye...

164. YARA NEŞET'İ

“Açtı zülüflerin yellere karşı”
 Âşık etti zülf-i yâre Neşet'i.
 “Güzel Naz Eyledi” ellere karşı,
 Feryad figan yara yara Neşet'i.

“Nar Tanesi” diye diye ünletti,
 “Zahidem”i Avrupa’da dinletti,
 Bozkırlarda inim inim inletti,
 Tabipsiz dermansız yara Neşet'i.

Babası Muharrem, anası Döne,
 Daha çocuk yaşta kavuştu üne,
 “Aşk Ataşı Düştü” abdal gönlüne,
 Dayadı sorurda yar’a Neşet'i.

Kalktı “Seher Vakti” aktı söyledi,
 “Mühür Gözlüm” diye baktı söyledi,
 “Ay Dost” diye türkü yaktı söyledi,
 Devran kavuşturdu yâr’a Neşet’i.

165. O DAĞLAR (Yedekli Tecnis)

Başı duman boralıdır o dağlar,
 Bahtı baştan karalıdır o dağlar.

Ah azizim o dağlar,
 Yaralıdır o dağlar,
 Aç sinemi el görsün,
 Sıralıdır o dağlar.

Derdimi kendime eyledim tabip,
 Derman yetmez her yaramı o dağlar.

Ol kaderin bağıdır bağlar beni,
 Derdim çoktur söyletir dağlar beni.

Azizim dağlar beni,
 Ayrılık dağlar beni,
 Mezarım yüksek edin,
 Seyretsin dağlar beni.

Sen de “Halil” ol, ateş yakarsa teni,
 Ova ağlar, odun ağlar, od ağlar.

166. YÂR DEMEM (Topal Tecnis)

Ehl-i gamın derdine *dağ dayanmaz*,
Dert çekmeyen vefasıza yâr demem.
Bağrında od yoksa o *dağ da yanmaz*,
Yâr yok ise ben cihana var demem.

Yüce Rabbim sevenlere *nar indir*,
Bir can verdin o da belki yârindir,
Şüphe yok ki âşık gönlü *narindir*,
Alıp gitse sitem edip ver demem.

Bir yiğit sahrada kalırsa *yaya*,
Dolanır yol sorar yıldıza ay'a,
Müjganı tîr eder, indirir *yay'a*,
Âşık olup görmeyene kör demem.

Tabip gelmeyince açma *yarayı*,
Mücevher alırken kolla darayı,
Hep hazandır âşıklarda *yâr ayı*,
Saatini nevbahara kur demem.

İştihak duyarım haddin' *bilene*,
Muhabbetim vardır yüzü gülene,
Âşık odur; gam çektikçe *bilene*,
Dile düşmüş intizara sır demem.

Yiğit isen dobra söyle *sözünü*,
Âşık isen hiç ayırma gözünü,
Galatsa yok eder bir tek *söz ün'ü*,
Kellem gitse kör cahile pîr demem.

Cinasî der tabip isen *yara sar*,
Derdi seven yarasına tuz basar,
Yâr seveni cellât değil *yâr asar*,
Lokman gelse elin uzat sür demem.

167. O ZAMAN

Doldur ana, ayran ile helkeni,
 İçsin ferahlasın yüz er o zaman,
 Yel var iken davran şişir yelkeni,
 Bir seyret ki nasıl yüzer o zaman.

Sonradan görmüşün hanına gitme,
 Zalime bir gram iyilik etme,
 Devlet adamıyla husumet gütme,
 Topuktan derini yüzer o zaman.

Cinasî sen bozma hiç duruşunu,
 Görmezsin feleğin son vuruşunu,
 Fakirin gasp etsen on kuruşunu,
 Allah alır yüzer yüzer o zaman.

168. YÜREĞİME YAŞ DÜŞER

İstesem yazarım günde *yüz mani*,
 Korkarım âşığa yüz bin iş düşer.
 Gözler sulu bende, bir de *yüz mâni*,
 Tasnif etsem yâr gönlüne eş düşer.

Feleğin kumarda hep döner *zarı*,
 Güzeli er korur, meyveyi *zarı*,
 Ne zaman ağlasam ben zarı *zarı*,
 Yüzümden aşağı meneviş düşer.

Bir kavim düşün ki ast *başkan olur*,
 Kıyamet kopmazsa; ya *başka n' olur?*
 Destursuz giden de üst *baş kan olur*,
 Her silah sesinde bir kardeş düşer!

Gizli dert çekenin saçları *kırmış*,
Özgürlük sevenin mekânı *kırmış*,
Her güzel gönülü bir çirkin *kırmış*,
Gönüller yapana sitayiş düşer.

Âşık Cinas' boşu vurma *doluya*,
Sîne odur; bir kol gele *doluya*,
Hâr dayanır gül dayanmaz *doluya*,
Gül seven gönüle kor ateş düşer.

NAZİRELER**“GEL DE SEN ÇÖZ ÖYLE ÇÖZMEK KOLAYSA**

*Tektir amma azda gördüğüm,
Gel de sen sez öyle sezmek kolaysa.
Bakışların içerimde kör düğüm,
Gel de sen çöz öyle çözmek kolaysa.*

*Bozlak gibi içli yanık ezgisin,
Bambaşkasın sen bir sana özgüsün,
Kaderimsin alnımdaki yazgısın,
Gel de sen boz öyle bozmak kolaysa.*

*Ne olursun yadırgama kınama,
Tanyalı isyan ettim anama,
Her baktığım her gördüğüm sen ama,
Gel de sen yaz öyle yazmak kolaysa.*

*Kurtoğlu'yum gözlerimde yaşınan,
Umutsuzca hayalinen düşünen,
Akşam sabah bu sevdalı başınan,
Gel de sen gez öyle gezmek kolaysa.*

Rıfat Kurtoğlu”

169. GEL DE SEN ÇÖZ ÖYLE ÇÖZMEK KOLAYSA (Nazire)

*“Kün” ile var oldu bu cümle âlem,
Gel de sen diz öyle dizmek kolaysa.
Kâinat mülkünü bezemiş kalem,
Gel de sen çiz öyle çizmek kolaysa.*

*Bu çileli yolun kurbanı Mansur,
“Ene'l Hak” söylemek sayıldı kusur,
Aşkın deryasına çekilmiş bu sur,
Gel de sen yüz öyle yüzmek kolaysa.*

Hep yâr için hasret çekti güzeller,
 Bûlbûl için diken yedi mor güller,
 Bir ömür Mecnun'a yol oldu çöller,
 Gel de sen gez öyle gezmek kolaysa.

Nice bin serdarı devirse bilek,
 Sevne dar eder dünyayı felek,
 Bir gün Cinasî'yi sorunca melek,
 Gel de sen kız öyle kızmak kolaysa.

“MAKBULE

*Kirpiğin ucundan ateş saçardı,
 İçime kaç yangın ekti Makbule.
 Perdeyi aralar, camı açardı,
 Her sabah bir kurşun sıktı makbule.*

*Düşürdü koynuna kızıl ateşin,
 Çalmıştı mayayı nefsime peşin,
 Bekle ki sabahı, doğsun güneşin,
 Kapıya nöbetçi dikti Makbule.*

*Al yanak altında gamze belirdi,
 İhtiras kudurdu, izan delirdi,
 Kendine çekmeyi fena bilirdi,
 Gönlüme kancayı taktı makbule.*

*Ne takı, ne makyaj, ne altın hızma,
 Bir başka dururdu kar beyaz yazma,
 Hadi gel şu kıza, şiirler yazma,
 Evrende benzersiz, tekti Makbule.*

*Göz kurur, dil durur öyle zarafet,
 Tarifi nemümkün; emsalsiz âfet,
 Göz hakkı sanmıştım Allah 'ım affet,
 Hevesi kursağa tıktı Makbule.*

*Işıldar üstünde pullu mor fistan,
 Kıpırdak halleri eyledi us 'tan,
 Sinesi gül kokar, nazı kabristan,
 Gönlüme usulca aktı Makbule.*

*Süzülüş bitirim, işve şahane,
 İnerdi sokağa, çeşme bahane,
 Şu garip ne ister, söyle; daha ne,
 Perçemin altından baktı Makbule.*

*Bağrıma saplanan kapkara gözdü,
 Gerdanı yaylaydı, dudağı közdü,
 Sinede eğreti bir düğme çözdü,
 Üstüme dağ, tepe yıktı Makbule.*

*Cazibe, gösteriş huriden öte,
 Çeliştim özümle düştüm gaflete,
 Yarabbi cefamı, say ibadete,
 Genç yaşta belimi büktü Makbule.*

*Bir akşam nazından geçti nispeten,
 Sıyrıldı yörenin çizdiği kipten,
 Dudağı morfındı, dili kerpeten,
 Yirmilik dişimi çekti makbule.*

Fesih Aktaş”

170. MAKBULE (Nazire)

Kirpik kalem olsa tövbe ki yaza,
 Yedi sülâlemi yaktı Makbule.
 Oklava indikçe döndü balyoza,
 Bir iki demedi çaktı Makbule.

Gözümü morarttı tavayla maşa,
 Bir yumruk bedeldi on okka taşa,
 Böyle bir şiir mi? Bin kere hâşâ,
 ”Yandım Allah” derken yoktu Makbule.

Yalvardım yakardım “Gel bana değme,”
 Dedi; “Doğru konuş, başını eğme,”
 Vurdukça uçuştı, rozetle düğme,
 Bütün rütbeleri söktü Makbule.

Bu ne biçim iştir, ben bana şaştım,
 Ne bir yudum içtim, ne de ayyaştım,
 Banyoya kaçarken leğene düştüm,
 Anında enseme çöktü Makbule.

Sövelere çarptım, kafam yarıldı,
 Kafa kola geldim kolum kırıldı,
 Tek kanıt olmadan hüküm verildi,
 Sordu mübaşirden vakti Makbule.

Göz hakkı demiştim gözüm morardı,
 İkinci hamle de dünyam karardı,
 Bir de kravatım boynumu sardı,
 Gördüğüm rüyalar çıktı Makbule.

Bir paket izmarit göğsümde söndü,
 Gül gibi vücudum kalbura döndü,
 Ne feryadım sustu, ne acım dindi,
 Sanarsın şap taşı döktü Makbule.

İbadet sanmıştım kefarete oldu,
 Ne bir mola verdi ne hitam buldu,
 Bire altmış dedi kararı kıldı,
 Zannedersin İslâm Paktı Makbule.

Bacanak başıma saldı velvele,
 Akla gelir miydi böyle zelzele,
 Üzerime kaldı, bahtsız ihale,
 Döndü de başıma kaktı Makbule.

Müdür Bey kovalar okula gitsem,
 Karakol inanmaz telefon etsem!
 Raporum da yok ki yıkılıp yatsam,
 Bu kafaya bunlar haktı Makbule.

“SİGARA

*Senelerdir dudağımdan düşmedi,
 İyi günde kötü günde bu zıkkım.
 Sağlığımı alıp derde düşüren,
 Bir tatlı belâdır bende bu zıkkım...*

*Rahat yürümemi bana düşletti,
 Dumanıyla ak benzimi haşlattı,
 Gözlerimde morarmalar başlattı,
 Sanki çıban oldu tende bu zıkkım...*

*Hafif bir yokuşu dağ etti bana,
 Hayatı bozulmuş bağ etti bana,
 Bezirdi canımdan çoğ etti bana,
 Katranı, zehriyle kanda bu zıkkım...*

*Sabahları öksürükle kaldırır,
 Mikrobuyla her hücreme saldırır,
 Sinsice içerden, yıkar öldürür,
 Alçak bir tehdittir, canda bu zıkkım...*

*Aklı olan bu zıkkımı yakmıyor,
Tenezzül ederek dönüp bakmıyor,
Alışınca hiç aklından çıkmıyor,
Her gün, her vakitte anda bu zıkkım...*

*Ulusoy'um, Rabbim versin nefretin,
Bu zıkkımla, kıymeti yok servetin,
En çetin düşmanı, kemiğin etin,
Bir yanda sıhhat, bir yanda bu zıkkım*

Hasan Ulusoy''

171. SİGARA (Nazire)

Kime ne söyledi, kime ne dedi,
Bu gün de içildi, dün de bu zıkkım.
Dizimin dibinde sanki bir kedi,
Akrep mi kesildi sende bu zıkkım.

İtaati ancak onda fark ettim,
Kibirli dostları çoktan terk ettim
Ben onu dünyada üne gark ettim,
Kınanır mı su-i zanda bu zıkkım.

Nice dil dokunur, gül varağına,
Muhabbet getirir han konağına,
Buseler kondurdum al yanağına,
Haram değil hiç bir dinde bu zıkkım.

Gelsek hanenize geçip otursak,
Kurulsak sofraya malı götürsek,
Kahveyi de yudum yudum bitirsek,
İkram olunmaz mı sonda bu zıkkım.

“Cigaramın dumanı” sazın telinde,
 Gördüm çok şairin tüter elinde,
 Satılır ülkemin seksen ilinde,
 Yoksa içilmez mi Van’da bu zıkkım.

Âşık Cinâs sözü böyle söyledi,
 Gamlı bir gecede sohbet eyledi,
 Dostunu övmekle kime neyledi,
 Zaten liste başı ün’de bu zıkkım.

“NİYE

*Leyla çok da güzel değilmiş derler,
 Değil ise Mecnun del’oldu niye?
 Evini barkını terk etti çıktı,
 Mekânı da kuru çöl oldu niye?*

*Yıllarca çektiği bitmeyen acı,
 Yastığı döşegi dağın yamacı,
 Keşiş kızı mıydı sade amacı,
 Âşık Kerem yandı kül oldu niye?*

*Kim istemez doya doya gezmeyi,
 Kalem alıp güzel şeyler yazmayı,
 O bunu yapmadı aldı kazmayı,
 Kayalar Ferhat’a yol oldu niye?*

*Saz ile dayandı Şahın köşküne,
 Şah ne dedi o garibe düşküne?
 Zehir içti Selvihan’ın aşkına,
 Âşık Emrah coştı sel oldu niye?*

*İdareci zalim olursa hâşâ,
 Dengeler bozulur gelince başa,
 Pir Sultan Abdal’ı tuttular taşta,
 Onu yaralayan gül oldu niye?*

*Firavun zulmünden çektiler elem,
Hak adına kimse etmezdi kelâm,
Sıkışınca Musa aleyhi 's-selâm,
Ona geçit veren Nil oldu niye?*

*Gürkanî der düşün inceden ince,
Niye dedim çünkü önemli bence,
Resülullah, "Allah birdir" deyince,
Yakınları birden el oldu niye?*

Âşık Gürkanî"

172. NİYE (Nazire)

Alevsiz bir od ki yüreğe düştü,
Mecnun günden güne del' oldu usta.
O yollarda pişti, yol onda pişti,
Mekânı o yüzden çöl oldu usta.

Ateşte seçerler halis cevheri,
Külhana özendi keşiş pederi,
Pervaneye benzer, âşık kaderi,
Şem'de nice Kerem kül oldu usta.

Âşıklar cihana gelmez gülmeye,
Hepsi razı, aşk yolunda ölmeye,
Ferhat da başladı dağı delmeye,
Bahtına kayalar yol oldu usta.

Aşk tatmamıştı Selvi'nin şahı,
Merhamet etmedi zalim ervahı,
Bulut besledi Emrah'ın ahı,
İnce katresi sel oldu usta.

Ne zaman bitti ki dünya fitnesi,
Zalimin her yerde var bahanesi,
Gülden nazik idi abdal sinesi,
Gülü yaralayan gül oldu usta.

Hakkın emri geldi tecelli etti,
Musa da kavmi de yürüdü gitti,
Ne Nuh tasa çekti, ne gemi battı,
Firavun'a mezar Nil oldu usta.

Hatemü'l Enbiya geldi cihana,
Kelâm-ı tevhidi yaydı dört yana,
Ömerler, Aliler çıktı meydana,
Ancak nasipsizler el oldu usta.

NAZİRE DÖRTLÜK VE BEYİTLER

AKSİNE

*Oya kirpik siyah zülüf ak sine,
Vurulmuşum aynadaki aksine,
Deli gönül vuslat vuslat dedikçe,
Uzar gider mesafeler aksine.*

Nerman KARAKOÇ

Elem duyan hasret çeker ak sin'e,
Lâkin gitmez nemli gözden aks in'e,
Güzel ağlar, çirkin güler dünyada,
Çözemedim; yanlış nedir, aksi ne?

AYRI DEĞİL Mİ?

*İki kere düşün bir kere söyle,
Görmek ayrı, bakmak ayrı değil mi?
Yapacağın işi tahayyül eyle
Kırmak ayrı, yıkmak ayrı değil mi?*

İsmail Daşdemir

Yürekten çağlayan, ruha inerse,
Sızmak ayrı, akmak ayrı değil mi?
Vird ile yürekler kor'a dönerse,
Yanmak ayrı, yakmak ayrı değil mi?

YARALAR BENİ

*Alnında var ise çilenin izi,
Kaşları çatıksa asıksa yüzü,
Eğer yutkunarak söylerse sözü,
Yürekten yaralar yaralar beni.*

Atilla Ertuğrul

Hakkı söyleyenler çekilir dara,
Zalimden kaçanı saklar mağara,
Bir yetim görsem ki dizleri yara,
Yürekten yaralar yaralar beni.

TURNAM (Nev-i Gazel)

*Ey turnam, bil ki seni sırra ortak eyledim,
Deme benim sırrımı, bir tek deyyâr'e turnam.*

Tarkan Köksoy

Bu çaresiz halimi söylemezdim sana da,
Hasretin mecbur etti beni ikrar'a turnam.

GECE

*Titreyen kalbimin huçkırığına Nil misali düşünce,
S E N yağarsın kirpiğimin güftesine ince ince,*

Züleyha Özbay Bilgiç.

Ve orada hüzzam dinler, al endama bürünürsün,
Artık her ne yana baksam sen olur sen görünürsün.

FARKLI NAZIM BİRİM VE BİÇİMLERİ**173. AŞK DENİLEN BİLMECE (Gölce)**

Karanlık gece,
Yolcu gidermiş nice?
Sonsuz romanmış
Aşk denilen bir hece.
Varda yok olmak;
Baştan sona bilmece!

Yıldızlar döner,
Ay güneşi kovalar.
Hasret yakar da
Köpük sahili yalar.
Taşlar aşınır
Büyür kara sevdalar.

Kelebek uçar,
Kuzu iner pınara.
Her bir sarmaşık
Dolanır bir çınara.
Derya ne yutar,
Neyi atar kenara?

Kara büyü mü,
Aşk denen neyin nesi?
Bedeli cansa
Nedir çeken herkesi?
Hem inler bülbül
Hem de ister kafesi!

174. DAĞLARA SÖYLEDİM (Gülce- Buluşma)

Dağlara söyledim şarkılarımı,
 Aksinden dinledim ah u zârımı,
 Dayadım başımı serin bağrına,
 Dağlarla paylaştım her efkârımı.

Dağlara söyledim,
 Karlar ağladı.
 Dağları dinledim,
 Beni dağladı.
 Kader, dağla beni böyle bağladı.
 Bilirim kışını boranımı,
 Yiğidi cefasından tanırım,
 Dağları vefasından.

Dağlara benzedim hayli yoruldum,
 Her avcıya hedef oldum. Vuruldum!
 Dağlarla bekledim Sur'un sesini,
 Zaman sarkacında öyle kuruldum

Dağlara benzedim,
 Yol oldu bağrım.
 Dağlar kadar oldu,
 Başımda ağrım.
 Dağların başından sanadır çağrım.
 Dağların sırtında kar,
 İçinde yürek var.
 Benim de elemim dağlar kadar.

Dağın da benim de gözümüz yârda,
 Gözyaşımız vardır soğuk pınarda,
 Ne gamım azalır, ne hicran biter,
 Anladım kavuşmak başka diyarda.

Dağlar, baharı özler,
 Ben seni özlerim.
 Dağları uyku basar,
 Ben seni gözlerim.
 Beklemekten açık gitse gözlerim,
 Hülyasıyla vuslatın,
 Hasrete kansın yüreğim,
 Hasretle yansın yüreğim.

175. SON İMTİHAN (Gülce-Triyolemsi)

Âşıkların kaderi yollarda terk-i candır,
 Zira ki divaneye vuslat son imtihandır.

Hilâli görmek için yıldız titrer gecede,
 Türaba düşen dane mutludur işkencede,
 Tandırda huzur bulur hamur da neticede,
 Âşıkların kaderi yollarda terk-i candır.

Şeker suda su olur gayesidir muhtacın,
 Cennetleri görmemek izahıdır mi'racın,
 Pervane şemde yanar gereğidir mizacın,
 Zira ki divaneye vuslat son imtihandır.

176. EMAN/ET (Gülce-Dönence)

Gül üşür bir başına, nefes bekler DİKENDEN,
 Bülbül düşer feryada, gamsız olan *gülüşür*.
 İzzetime dokunur bir mazluma *ne dense*,
Nedense hep bîzarım, zulm anıtı DİKENDEN.

Haram içinde tutsak, filiz vermez ZAHİRE,
 Yol keser, canlar alır; kızıl *harami Çin'de*.
 Dost boncuğa kanarsa, bu *azap ara vermez*,
Aza para vermez dost, aldanmazsa ZAHİR'E.

Deve inadı böyle geçmez köprü ALTINDAN,
 Yeniden gel Oğuz'um haddini bildir *dev'e*.
 Aslan yine aslandır; yorgunsa, *uyuyorsa*,
Uyuyorsa Sedd'ine, tank yaparız ALTIN'DAN.

Daldalan ey Uygur'um, son vatan EMANETSE,
 Bozkırlar diken dolu, dokunmasın *dal dalan*.
 Yine bir seher vakti tüken'de *kurt ulur*,
Kurtulur esir yurtlar, tek mazlum EMAN ETSE.

177. SEN HATEMÜ'L ENBİYASIN (Gülce- Buluşma)

Yaratılmış ol kâinat zerreler hayran sana,
 Salât u selâmlar olsun ömrümce her an sana,
 “Levlake levlak” buyurdu Cenab-ı Rahman sana,
 Sen Habib-i Kibriyasın Ya Muhammed Mustafa.

Güle damlar,
 Kafestir güle dam'lar,
 Her bülbülün gözyaşı,
 Seherde güle damlar.

Ayağına yüzler sürer, nice yüz bin felekler,
 Senin arkanda saf tutar, mukarrebun melekler,
 “Dile” denince Mi'raçta “ümme” olur dilekler,
 Ümmetine âşinasın Ya Muhammed Mustafa.

Gül desen,
 Güle benzer gül desen,
 Güller güzel kokmaz mı?
 Açılan her gülde sen.

Zatından şefaât diler yüz yirmi dört bin enbiya,
 Nurundan bir mucizedir milyonlarca evliya,
 Hatırlısın sözün geçer şemse, yıldıza, aya,
 Sen Hatemü'l Enbiyasın Ya Muhammed Mustafa

Güle ser,
 Gülü topla güle ser,
 İsmi ni bir kez ansam,
 Gönlümde bin gül eser.

178. KAZAN VAR
 (ZeMahşer / Baktı- Baktım)

Baktı; dedi yaracaksan yar, ama,
Baktım; dedim içindedir yâr ama,
Baktı; vurdu sinemdeki yarama,
Baktım; elde kuyumuzu kazan var.

Baktı; güle tomurcuk al çağında,
Baktım; dedim güzeli al çağında,
Baktı; güzel namerdin alçağında,
Baktım; meğer her ateşte kazan var.

179. ŞU YOLLAR
 (ZeMahşer / Şu yolda- Bu yolda)

Şu yolda geceyi sarar düşünce,
Bu yolda her tabir kendi düş'ünce,
Şu yolda güzeller dara düşünce,
Bu yolda yiğitler gider sürgüne.

Şu yolda kaç güzel gülleri derdi,
Bu yolda bitmedi garibin derdi,
Şu yolda gidenler dönerim derdi,
Bu yolda su çıkmaz dalda sürgüne.

Şu yolda yürürler şahadet için,
Bu yolda vurulun şerbeti için,
Şu yolda tutuşup yanmazsa iç'in,
Bu yolda sorarlar peki sürgü ne?

180. AYA ZINDAN
 (ZeMahşer / Her - Bir)

Her şafakta kurt ulursa,
Bir çıbandan kurtul ur'sa,
Her âşık bir derde düşer
Bir derdinden kurtulursa.

Her gün kışın ayazından,
Bir selâm ver ay azından,
Her gün kara giyen güzel
Bir gece mi aya zından.

Her menzilin yarısına,
Bir ben yanam yâr ısına,
Her güzelde vefa olmaz
Bir düşende yâri sına.

181. BU YOLLAR
 (Ze Mahşer / Şu yolda - Bu yolda)

Şu yolda yolcular çıkmış ne arar,
Bu yollar garibin yurdu diyorlar.
Şu yolda yolcular kimden ne sorar,
Bu yolda kaç güzel durdu diyorlar.

Şu yolda kaç mecnun aradı Leyla,
Bu yolda her akşam koptu vaveyla,
Şu yolda tuzaktır bir gözü şehlâ,
Bu yolda kurt bekler kurdu diyorlar.

Şu yolda bütün söz aşktan firaktan,
Bu yolda sancılar sırttan kürekten,
Şu yolda damlalar sızar yürekten,
Bu yolda ok oku vurdu diyorlar.

182. İNCECİKTEN BİR KAR YAĞAR
 (ZeMahşer)

İncecikten bir kar yağar, **Ağarır dağların başı,**
 Tozar Elif Elif diye. **Ölüm uğrar her haneye.**
 Deli gönül abdal olmuş, **Dolanır dağları taşı,**
 Gezer Elif Elif diye. **Adı çıkar divaneye.**

Elif kaşlarını çatar, **Naz ehlini kırmaz âşık**
 Gamzesi sineme batar, **Niçin diye sormaz âşık**
 Ak elleri kalem tutar, **Yazılanı görmez âşık**
 Yazar Elif Elif diye. **Zer saklanır viraneye.**

Evlerinin önü çardak, **Gelen geçer konan göçer**
 Elif'in elinde bardak, **Pir doldurur bade içer.**
 Sanki yeşil başlı ördek, **Dalar gölden göle geçer**
 Yüzer Elif Elif diye. **Şavkı düşer şelâleye.**

Karac'oğlan eğmelerin, **Cinasî'yi aldı hayret**
 Gönül sevmez değmelerin, **Sevenlerde kaldı gayret**
 İliklenmiş düğmelerin, **Güzelleri güzel seyret**
 Çözer Elif Elif diye. **Kul sığmır bahaneye.**

(Karacaoğlan)

(Âşık Cinasî)

183. BEKLE DİYORDUN

(ZeMahşer / Akşam - Sabah)

Akşam yine son rüyamda sen vardın**Sabah** hatırladım vurdu yüreğim.**Akşam** zannettim ki durdu yüreğim**Sabah** oldu dokunmadan uyardın

Kapandım dizine kokla diyordun.

Akşam gözyaşımı kattım geceye**Sabah** bin esrarı sordu yüreğim.**Akşam** doludizgin kordu yüreğim**Sabah** kalktığımda döktüm heceye

Âşık-san gördüğün sakla diyordun.

Akşam şu mudur bu mudur derken**Sabah** bir kapıdan girdi yüreğim.**Akşam** her zinciri kırdı yüreğim**Sabah** merhaleyi hesap ederken

Âşıklar güvenmez akla diyordun.

BEYİTLERLE YAZILANLAR

184. HAYAT HİKÂYEM (Nev-i Musammat Gazel)

“Kırk yedi tevellüt diye, Ardahan yazdılar şehri,
Öğretmenlik ilk hediye, erken kaptı ilim bahri.”

Çok dolaştım diyar diyar bulamadım bir bahtiyar,
Teraziden gitti ayar, ağır bastı geçim kahrı.

Felek her gün yolu kesti hiç dolmadı kırık testi,
Akşam sabah poyraz esti derman diye sundu zehri.

Dönüşüne uyamadım, geldim diye cayamadım,
Kimler gitti sayamadım, hızlı aktı ömür nehri.

Sözü “Cinas” ediyorum, faniye yalan diyorum,
“İşte geldim gidiyorum, şen olasin Halep şehri.”

185. SULTANIM (Akis)¹⁰⁴

Hicran olur ayrılık, ayrılık olur hicran
Giryân bana sensizlik, sensizlik bana giryân.

Hasta muhtaç tabibe, tabibe muhtaç hasta
Derman bana gözlerin, gözlerin bana derman.

¹⁰⁴ **Akis;** sözlük anlamı bir yere çarpıp geri dönme demektir. Edebî sanatlardan olan ve cinasın etkisiyle ortaya çıktığı sanılan akis, önce geçen kelime yahut kelime gruplarının yerini, sırasını değiştirerek veya karşıt anlam verecek şekilde tersine çevirerek onları tekrarlamağa denir. Dizeler ortadan bölündüğü zaman simetri oluşur.

Nazarın oldu kement, kement oldu nazarın
Ferman bekler azadım, azadım bekler ferman.

Dardayım gele muştı, muştı gele dardayım
Bürhan bana lütfundan, lütfundan bana bürhan.

Cemalin şemse bedel, bedel şemse cemalin
Cihan nurunla aydın, aydın nurunla cihan.

Sultanım sen tabibim, tabibim sen sultanım
Aman dilendim senden, senden dilendim aman.

186. ÖĞRETMENİM (Musammat)

Allah âlim, ismi Sübhân, ilmine delildir insan,
Esmayı öğrendi lisan, bu bir ikram bu bir ihsan.

Görevi Hakkı tebligat, muallim Fahri Kâinat,
İklimler eyledi biat, akıttı özünden irfan.

Her nebi netti neyledi, ol Hakkı tedris eyledi,
Hem yaşadı hem söyledi, öylece yeşerdi cihan.

Köleydi orda muabbir, eyledi bir rüya ta'bir,
Medrese sayıldı her bir, mazlumun düştüğü zindan.

Yesevî bir gül estirdi, Rum'u gözüne kestirdi,
Kutlu bir hedef gösterdi, Bizans'ın bağrında ezan.

Yunus bekledi kırk yılı, Taptuk pişirdi abdalı,
Mevlâna ve Edebali, beş kıta da kutlu kervan.

Mehmed'e koca cihan dar, Şemsettin sanki alemdâr,
Bulundu şanlı mihmandar, nasıl da sevindi mihman.

Alnından akıttı yağmur, çöl yolları oldu hamur,
Yavuz'un göğsünde çamur, tarihe rütbe ve nişan.

Anıtın yok abiden yok, lâkin candan sevenin çok,
Hepsi karanlığa bir ok, büyüttüğün bunca fidan.

Şahittir ki cümle âlem, sensin kitap sensin kalem,
Cinasî'den binler selâm, hatırana sonsuz şükran.

187. RUHUN AYNASI (Mükerrer Cinas)¹⁰⁵

Kişinin cemali ruhun aynası,
Asla gizleyemez münkiri kiri.

Kötünün belâsı yeter kendine,
Hiç ihbar etmesin muhbiri biri.

Uzatır boynunu eğer kafayı,
Düşürse elinden hançeri çeri.

Biçare dolanır eli boş döner,
Ayağa çektirir serseri seri.

Tabip olmayana yaran elletme,
Yarayı kan boyar neşteri teri.

¹⁰⁵ **Mükerrer Cinas** (Tekrar edilen cinas): Bir kelimeye bu kelimenin son hecelerini taşıyan başka bir kelimeyi ekleyerek yapılan bir cinas şeklidir.

188. YARALI SİNEM (Kalb)

Çürüttü her yanıma, gurbet elde sinsi NEM,
MEN eder gözlerimi, gözlerinden şu sinem.

Altımdan kaymada RAY, şu feleğin devrinden,
Yetmez mi ey nazlı YAR, usandım ah cevrenden.

YAS gönüle girince, zindan görünür gülşen,
Ne buldum ne yitirdim SAY ki hiç yoktun sen.

Cem eder sohbet-i Hak, âlem ENİS yâr olur,
SİNE de yoksa şefkat, ahababın ağyar olur.

FELAH bulur mu? Sanmam, eldeki olsa telef,
Hoşnut olur mu ecdat, nankörlük etse HALEF.

Bahtı yaver gidene yoktan HİL'AT verirler,
TALİH gülmezse yüze, geleni çevirirler.

189. YÜKSEKLER SAFRA İSTER (Kalb)

Ateşlerde ayrıştır, madenlerin cürufu,
Karat; mücevher için, kele gerekmez **tarak**.

Yüksekler safra ister, serçe; kartal olamaz,
Kayık menzil alamaz, yelkenden görse **kıyak**.

En önde bir başına, sağa sola bakmadan,
Kaç ok yedi ki göğsün, seni saydılar **koçak**.

Namerdin sofrasında yiğit olan doyamaz,
Kıraç toprak gül vermez, ancak eskitir **çarık**

Geceler çakal içindir, seheri bekler yiğit,
Kırat kışner gün doğar, çekilir gökten **Tarık**.

Ölçüsü yanlış olan, doğru ölçüm yapamaz,
Kansak haydi diyelim, doğru çizer mi **kasnak**.

Anla neden meyvesiz! Noel'in ağaçları,
Kaç lale büyütse de, çamı kesen **el alçak**.

190. ÇÖLDE VUSLAT

- *Nağme neye göre?*
- *Nağme ney'e göre.*

Gök kızarmış yankısından tıpkı yârin alınca,
 Hangi yıldız aşka düşmez, bir esinti alınca.

Hele bir de sabah günü mah cemale çalınca,
 Günah mıdır gül simadan bir tek bakış çalınca.

Öyle bak ki yüreğince, can kafesin sol'unca,
 Renk olsun o gözlerine, bütün renkler solunca.

Engine akmazsa sevda, nice gider yolunca,
 Hangi âşık iflâh olur, yâr zülfünü yolunca.

Nasıl sığar ruh bedene, süngü kından kalınca,
 Yıldızlar da mehtap arar, ay güneşsiz kalınca

Donar gözünde bedenim gönlüm gider dalınca,
 Kendine gelmezmiş uşşâk, çölde aşka dalınca.

Yüce Mevlâ'm, yol yaratmış sanki her bir kulunca,
 Yollar yürür, insan yürür; dertler biner kulunca.

191. TİLKİNİN DOSTLUĞU (Fabl)

Dere bayır demedi, bütün gece dolaştı,
Birkaç ışık görmüştü geldi köye ulaştı.

Tan yeri ağarırken yıldızlar da yorgundu,
Bütün köy uykudaydı, sular bile durgundu.

Çalılar arasından usul usul yürüdü,
Ne bir fısıltı duydu, ne bir köpek ürüdü.

O sırada bir horoz, henüz çıkmıştı dama,
Görenler zanneder ki poz verecek ressama.

Uzun uzun ünledi bakarak gökyüzüne,
Biraz yaklaştı tilki, başladı ilk sözüne.

“Horoz kardeşim” dedi, “Nâdân beni anlamaz,
İnsen de aşağıya, birlikte kılsak namaz.”

Sesin tonunda bile riya ve hinlik vardı,
Görünüşte samimi, oldukça da kibardı.

Horoz dedi; “Ah tilki kardeş acele etme,
Mutlaka ineceğim, sakın bir yere gitme.

Bak karşıdan imamla müezzin de geliyor,
Daha bilmem kaç kişi, belki abdest alıyor.

Dostluklar böyle başlar birlikte saf olalım,
Sevabımız çok olur, cemaatle kılalım.”

Fırladı birden tilki, dönüp bakmadı bile,
Desise boşa gitti, bir şey geçmedi ele.

Her düzenbaz; birine, mutlaka kuyu eşer,
Kuyu bu bilinmez ki, kimler kazar kim düşer.

192. GİR/YAN!¹⁰⁶ (Gülce - Çerçeve Cinaz)

*Ben yanayım yanana,
Sen de bana yan ana.*

İsrail'e kulsunuz, bu zulme sessizseniz,
İsrâ ile Aksa'ya, yürünür ses sizseniz.

Seriverin ortaya yürekteki mangalı,
Ser'i verin Allah'a beşer onar manga'lı.

Sol yanımda ağrım var, evlâdım asra kanar,
Sol, yanımda al gülüm, diken kanar el kanar.

Ak sinedir tutuşur bitmez onda ah u zar,
Aksinedir şu felek, yollar biter ah uzar.

Kimse sizin şahınız her biri bir gamzede,
Kimsesizin gül olur gözyaşları gamze'de.

Mah; kumun hasretinde, açar mı selvi ra'na,
Mahkûmun hanesinde, dolarmış sel virana.

Misk insana ulaşıya bayram eder o göz'ler,
Miskin sana dalaşıya iki gözün dost gözler.

Susarsa cenkte yiğit Kevser yolun son ucu,
Susarsa ehl-i vicdan, zillettir tek sonucu.

¹⁰⁶ Şiirin adı üç anlama gelecek şekilde kullanılmıştır: "Gir", "Yan" ve ağlayan anlamında "Giryan".

193. DÜŞ/ÜNCE¹⁰⁷ (Gölce - Çerçeve Cinas)

Yara sarmış o bülbül, gül bitmiş o yaradan,
Yâr asarmış yigidi, böyle yazmış Yaradan.

Kazandan müştekiyim, şu kabiri doğrusu,
Kazandan kaçır oldu, deryalara doğru su.

Dünyasında gün yanar, dalında gül üşürken,
Dün yasında kim vardı? Cümle can gülüşürken.

Kimyasında ruh yoksa çok çeker taht acısı,
Kim yasında yaş döker? Mıh çakar tahtacısı.

Binaya denk sütunlar, gök kubbede mah yanar,
Bin aya bedel tekbir, sanarsın her mahya nâr.

Gül dünya dedikleri, dar gelmiş bir tek Han'a,
Güldün ya sen maziye, şimdi sokul kör han'a.

Yol saçını surların, kubbe hasret desen'e!
Yol nerdendir burçlara, ah bir onu desene.

Sen inle koca tarih, yeniden gülistan bul,
Seninle bahtıyarız, bahtınla gül İstanbul.

¹⁰⁷ Şiirin adı iki anlama gelecek şekilde kullanılmıştır.

194. GÖNÜL (İç uyaklı)

Acizdir burda akıl, bul da rehberine takıl,
Tövbelere tövbe kıl, eğer pişmansan gönül.

Kervanlar bulur seni, tüccarlar alır seni,
Saraylar bilir seni, bir cana cansan gönül.

Kaderi yazmış kalem, ahdini vermiş kelâm,
Kalbine sığsın âlem, eğer cihansan gönül.

Varda yokluğu dene, zerzebil olsun ene,
Sefine-i bedene, gerçek kaptansan gönül.

Öz dönerse reyhana, başlar eğilir sana
Aşk sunarsın cihana, ger gülistansan gönül.

Takılma eğerlere, gönlünü ver erlere,
Sür yüzünü yerlere, ister sultansan gönül.

Su yokuşa akmazmış, göz kendine bakmazmış,
Külü ateş yakmazmış, anla külhansan gönül.

195. VATANIN DUVAĞI

Som altınsa başaklar, definesi harmandır,
Nazlı gelinse vatan, duvağı da ormandır.

Enva-i türlü çiçek, hepsi birer dermandır,
Toprak; vatana beşik, kundağı da ormandır.

Rahmet yüklü bulutlar, hizmet için kervandır,
O kervanı besleyen; pınarlardır, ormandır.

Fanıdır her bir insan, bu dünyada mihmandır,
Toprak insana döşek, yorganı da ormandır.

Üryan kalırsa vatan, işte o an el-amandır,
Yetime örtü güneş, vatana da ormandır.

196. GÖZYAŞI

Ağlayın ki yıkansın suya hasret benizler,
Ağlayın ki yükselsin kifayetsiz denizler.

Kelimesiz ve harfsiz başka dildir gözyaşı,
Kapı kapı dokunan bir çift eldir gözyaşı.

Cennetler seyre gelir bir damla gözden inse,
Gönüller bir taş olur gözde gözyaşı dinse.

Birikir her kem bakış, göze barikat olur,
Gözyaşı gözü yıkar, esma hakikat olur.

Pınarsız bir beldede, toprak yangın çölüdür,
Gözlerin yaşı yoksa beden var, ruh ölüdür.

197. KERVANIMA GAM KATAR (Sondan cinaslı)

Görür müydük mehtabı, verir miydi tan ışık?
Şu evrende olmazsa şems ü kamer tanışık.

Mihrican vurdu bağı, bir çiçek elde var mı?
Harabeye kim girer, sen akîl, el davar mı?

Sanma ki galaksiler bir saniye uyuyor,
Beden bile hücrenin fitratına uyuyor.

Evrensellik adına ilah etmişsen taşı,
İbrahim'e ister su, istersen odun taşı.

Ne zaman göze çarpsa dağdan aşan bir katar,
Yükü biner sırtıma, kervanıma gam katar.

Sevinirim halime ne gün depreşse derdim,
Döner kendi nefsim kurtuluşun bu derdim.

Çölde sayyad-ı kâmil ceylana ağ aramaz,
Leylasız çöl yanar da şafaklar ağaramaz.

Dönemeçte tekerimiz yalpalıyor nedense,
Sinemize çekiyoruz her nerede ne dense.

198. MESTANELER (Nev-i Gazel)

Hak rızasın celbeder zerrece bâhâneler,
Hârun'u irşad eyler Behlül- i Dîvâneler.

İncinirse bir yetim saraylar kapısında,
Kalmasın tek nişane yıkılsın kâşaneler.

Nâdana sır söyleme alır da pazar eyler,
Bilmez ki hazîneyi faş etmez vîrâneler.

Yılanlar temin eder güzelin kimyasını,
Gamzedeye em vermez çarşıda eczâneler.

Yaşananlar yazılır, özlenen sözde kalır,
İstikbale yön verir çok kere efsaneler.

Cinasî söyler sözü "Enel Hak" esrarınca,
Şuara tekzip eder, hoşlanır mestâneler.

199. DALDI CAN (Cinaslı)

ZeMahşer (Akşamdan- Sabaha)

Akşamdan Şu sedire ne gamsızlar yaslandı,
Sabaha dem değişti, eğlenenler yas'landı.

Akşamdan her kozaya kudret eli dokundu,
Sabaha tezgâh tezgâh has ipekler dokundu.

Akşamdan su yürümez kupkuru bir daldı can,
Sabaha "Ehl-i Gül" ün bahçesine daldı can.

Akşamdan bir köşede içli bir sohbet başlar,
Sabaha her hanede secdeye gider baş'lar.

Akşamdan yaylalarda bir nefes av azaldı,
Sabaha gün doğmadan dağları avaz aldı.

Akşamdan bir taş ile kuşlarda kanad ağlar,
Sabaha Őivan düşer, boyanır kana dağlar.

Akşamdan dediler ki; sen gönlünü güle ser,
Sabaha bir baktım ki dört yanında gül eser.

Akşamdan ene zalim, ego kurşun, ben diken,
Sabaha "bende" oldu, zalim nefis "bend" iken.

BEYİTLER

AŞK VE SEVGİ

Aşk ve sevgi; kâinatın hilkatinin aslıdır,
Ceylanların inmediği nehir bile yasıdır.

SÖZDEKİ GÜZELLİK

Sözlerdeki güzellik, güzellerde irsîdir,
Meziyetim âşıklık, unvanım Cinasî'dir.

DÜNYA GÖRÜŞÜM

Dünya yaşlı, ömür kısa, hayat acı,
Kim ne yapsın miadı dolmuş ilacı.

MUTLULUĞUN DÖRT HALİ

Ne mutlu inleyen kalbe, hissedene öze,
Ne mutlu kızaran yüze, ağlayan göze.

GÖRMEK VE DUYMAK

Ne göz görür ne de kulak duyarmış,
Görmeğe de duymağa da öz lâzımmış.

KAPILAR

Kul kapatır kapıları, geceden kaçır,
Hâlbuki Mevlâ, nice bin kapılar açır.

OLGUNLUK

Kemale erince boyun bükülür,
Ve olgun buluttan yaşlar dökülür.

İRİLİK

İştahları kabartır lokmanın çok irisi,
Kurda kuşa yem olur ik'öküzden birisi.

ARANIR OLMAK

Nadirat metanın kıymeti artar,
Sarrafı altını gramla tartar.

SANDIK VE DEMOKRASİ

Dört yılda bir önümüze konuldu tahta *sandık*,
Sevindik, bayram ettik, demokrasi var *sandık*.

YALAN AŞKLAR

Kulak verdim masala hepsi de çok *narindi*,
Rüyada yâr sevene ancak gökten *nar indi*.

GERÇEK ZENGİNLİK

“Ben sarrafım” diyenin hassas olur darası,
Bir güzele “ben” olmaz bin zenginin parası.

İLMİN GAYESİ

Kişi haddin bilmesi derslerin gayesidir,
Ki melekler saf tutar ilmin tedrisatında.

DÖRTLÜKLER

TÜRK MİLLETİ

Her gelene sofrayı dün yaydı Türk milleti,
Bugün ipektir amma dün yay'dı Türk milleti,
Medeniyet aradım, mukaddem tarihlerde
Sanki bütün cihandı, dünyaydı Türk milleti.

AYAKTAKİLER

Eskiden “toz da yükselir, kavak da,
Yay da eğilir elbet dalkavuk da.”
Şimdi zulme hizmet etmek revaçta,
Direkler de ayakta, münafık da.

TEZAT

Hırsızlıkmiş okuyana yakışan,
Ünlü olurmuş toplum ile takışan.
Ne aksi bir dil imiş şu Türkçe ki,
“Yanlıı anlaşıldım” der, her konuşan.

KÖR CAHİL

Benim nefretim yamalıdan değil kirliden,
Bir de asla “evet” demiyen kıt fikirliden.
Soldan okursun salak, sağdan okursun kalas,
Kaçma da göreyim kör cahilden, kibirliden.

SORUMSUZ

Kenarında bir körfezin, bir *koyun*,
Sorumsuzca uyuyorsa bir *koyun*,
İsterse şöhreti cihanı tutsun,
Götürün önüne samanı *koyun*.

GELİN KAYNANA

Evden kaçan gitti çıktı ekrana,
Bühtan etti çamur attı her yana,
Uyuşturdu, sersem etti milleti,
İki ayda, bir gelin bir kaynana.

IRAK SAVAŞI

Fille fare gelmiş karşı karşıya,
Ayı seyir için inmiş çarşıya.
Dostluklar kara gün için değil mi?
Biz de mesaj gönderdik komşuya.

BEN HA BEN

Teknoloji iyidir ölümler üretmese,
Liderleri severim zulümler üretmese.
Her fikire saygım var, sahibini dinlerim,
“Ben” deyip başlamasa, “Nuh” deyip direktmese.

MAKYAJ

Bu ne biçim iştir ki akıl sır ermez,
Hep kendi ister, kimseye zırnık vermez,
Yatağa hortlak gibi girer çıkar da,
Hanım denize bile makyajsız girmez.

ÜNLÜ OLMAK

Önce boya bidonuna dalıvermiş,
Sonra kafa çekmiş hepten salıvermiş,
Akşam sahnede salya sümük ağlamış,
Sabaha çıkınca ünlü oluvermiş.

KÜLTÜR SAVAŞI

Yedikçe büyüdü yılanın başı,
Bir kola'ya aldı yetimden aşı,
Afganistan, Irak için bir yüzü,
Ondan bin beteri Kültür Savaşı.

TSUNAMİ

Hainler ormanları bitirdi yaka yaka,
Seller sildi süpürdü toprağı aka aka,
Taş olsaydı çatlardı bunca sabrın sonunda,
Denizler de çıldırdı, sahile baka baka.

TAŞTAN FÜZELER

Gayretullaha dokunur, yine bir tufan olur,
Kabarır o gözyaşları, dağlardan *taşır*.
Adetullah aynıyla tecelli eder de Allah,
Ebrehe'ye filleri, Ebabil'e *taşı verir*.

ALKIŞ

Acırım o insana ki,
Mutluluktan intihara kalkışa.
Şaşarım o insana ki,
Cenaze görür de başlar alkışa.

ZAVALLI

Gecesini gecesine ekledi,
Ekmeğini uykusunda bekledi,
Baba malı bir bir uçup gidince,
Bütün suçu kaderine yükledi.

SÖZDE VATANDAŞ

Birazcık hortum, birazcık çete, özde vatandaş,
Nutuk atar, çalım satar, dil uzatır sultana.
Elinde nasır, sırtında aba, sözde vatandaş,
Haraç verir, vergi verir, biraz da şehit vatana.

SAVAŞLAR

Öte yanda Firavun tacı takınanlar,
Beri yanda kör kurbağadan sakınanlar,
Ha Yıldız Savaşı ha da Kültür Savaşı,
Bir yanda yiyenler bir yanda bakınanlar.

KALKAN

Seherlerde yok mu *kalkan*,
Bir sen bir O varken *kalk an*,
Her günah od'dur odundur,
Gözyaşındır sana *kalkan*.

İPEKTE KUSUR

Güzellik, güzeli düşürür dile,
Nokta kusur olur ipek üstünde.
Şebnem leke yapar tomurcuk güle,
Kene belli olmaz köpek üstünde.

ANNELER

Yine sardı beni derin *düşünce*,
Herkesin tabiri kendi *düş 'ünce*,
Eloğlu atar da dara *düşünce*,
Anne sahip çıkar "kokarca"sına.

DOST VAR Kİ

Dost var ki el versen geriye iter,
 Dost var ki ayrılrsa burnunda tüter,
 Dost var ki lisanı zehirden beter,
 Dost var ki kelâmı şerbet gibidir.

SARIKAMIŞ

Sarıkamış dedik aldı *kar al'ı*,
 Ak mezara doksan bini *karalı*,
 Biz seher vaktinde ışık aradık,
 Meğer seherin de bahtı *karalı*.

KAL'A BENDE

Şahikaya ev kurmuştum tutsaktı kal'a bende,
 Çok isterdim mahşere dek hepsi kala bende,
 Cihanı yâr etmek olsa bu dünyada muradın,
 Evlat kalkmaz, at gitmezse dönüşür kal'a bend'e

A. KARAKOÇ'A

Taşların gözü kör, odunlar sağır,
 Kolaysa ey toprak bir yiğit doğur!
 Tek arzum Allah'tan açtığı çığır,
 Nesiller taşıyan yola dönüşsün.

KAFTAN

Rüyanın yorumu başlarsa “*Kaf*” *tan*,
 Muabbir gerekmez Altay’dan *Kaf*’*tan*,
 Papyona dönüştü “Sultan” da *kaftan*,
 Çağdaşlık çuldaysa ellerin olsun.

GÜZELLİK

Maişettir her bir işin encamı,
 Kim netsin kovanı *arı olmasa*.
 Neye yarar kaşı gözü endamı,
 Bir güzel ki edep *ar’ı olmasa*.

DİL YARASI

Gönül sarayına dokunsa dirhem,
 Sakın demiyesin benim *yaram az*.
 Hançer yarasına sürülür merhem,
 Dil’in yarasına Lokman *yaramaz*.

SÖZ PAZARI

Âşık Cinasî’ yim yüreğim pınar,
 İstemem ki hiç bir canlı *susana*.
 Ozan olan halka güzellik sunar,
 Yazık olsun söz bilip de *susana*.

YÜKÜN DEĞERİ

Haram para elde durmaz efendi,
 Ha arsaya bağlamışsın, *ha mala*.
 Arılar nektarı yüklenir kendi,
 Yüğü gevher olan vermez *hamala*.

ARZ-I HAL

Genç yaşta gurbetin bahrine daldım,
 Ne bir devran gördüm ne murad aldım,
 Kervanlar dağ aştı, ben yolda kaldım,
 Heybeye yük oldu renkler, nakışlar.

GAM YAKIŞI

Sinsi başlar kalpte ağrı,
 Ya güzü bekler, *ya kışı*.
 Sessiz yanar yiğit bağı,
 Böyle olur gam *yakışı*.

GÖZ/E DERLER

Dağ yolunun ziyneti, soğuk berrak bir pınar,
 Ağlayan bir gözdür o, adına “*göze*” *derler*.
 Diş inci, dudak kiraz, koynunda da bir çift nar,
 Akıl durur, dil susar, ona da *göz ederler*.

BİR DÖRTLÜK DUA

Boğazlar ateş kusup nehirler kan akmasın,
Yürekleri yakan kor, fidanları yakmasın,
Gerekliyse bir tarih ve tarihe bir destan,
Yüce Rabbim bizleri Akif' siz bırakmasın.

BAHTİYAR VAHAPZADE'NİN ARDINDAN

Bin cefayla dolaştı, bir gül için bin diyar,
Şimdi ağlasın Hazar, matem tutsun Şehriyar,
Vatan, millet, din için gam taşıdı seksen yıl,
Pervaz etti sema'ya ancak oldu Bahtiyar.

TERK-İ DİYAR

Sen ölmedin! Sadece terk-i diyar eyledin,
Belki civar-ı kabrin, çok berhudar eyledin,
Medhine söz aradım ciltlerle kamuslardan,
“Yuhibbu'l cemal” hakmış, pes Bahtiyar eyledin.

HAYATIN HÜLÂSASI

Gençlikte çimendi yollarım, şimdi bir balçık,
Yüküm yormazdı evvel, şimdi ezer darası.
Gençlikte lokumdu lokmalar, şimdi bir kılçık,
Güller açan gönlümde, şimdi hicran yarası.

ZAMANE GENÇLİĞİ

İçerime yanardağdan kor düştü,
Keşke her bir evlat dese *can ana*.
Çağ değişti güneş erken savuştu,
Şimdi gençler secde eder *canana*.

ACIMAK

Onlarca Aslı düşün Keremlerin payına,
Sadece sen lâyıksın gönlümün sarayına,
Er olan sevdiğini kurda kuşa anlatmaz,
Mecnun'um diyenlerin acırım alayına.

NEYLEYİM

Yeni kot pantolon, dizinde yama,
Eski aşklar yok ki çıkılsın dama,
Düzelir demeyi isterdim ama,
Yıllar yıla benzemiyor neyleyim.

ATIŞMALAR - DEYİŞMELER

A. MUAMMALI ATIŞMALAR

1. KİMDİR PEHLİVAN (Muamma)

(Onur Bilge - Âşık Cinasî)

Onur Bilge Bugün size bir sorum var, kim bilir?
Haydi, cevap verin, kimdir, pehlivan?
Sizin için başka bir kâr, kim bilir?
Dörtlüğüm süstür, im'dir pehlivan.

Âşık Cinasî Dibi görünmeyen göle dalınmaz,
Hasmını yenmekle yiğit olunmaz,
İçinde neler var dıştan bilinmez,
Gazabı saklayan kındır pehlivan.

Onur Bilge Önce biraz düşünceye dalalım,
Sonra hadis, ayet ile kalalım,
Âşıklardan birer dörtlük alalım,
Parmağını bala bandır, pehlivan!

Âşık Cinasî Bir soruyu sormak bilmekten zordur,
Kemâlat yurdunda Han'dır pehlivan.
Nefsanî arzular, avuçta kordur,
Emmareyi yenen candır pehlivan.

2. AYAĞI YOK - DİLİ VAR (Muamma)

(Âşık Gürkanî - Âşık Cinasî)

Âşık Gürkanî Hey âşıklar bir muamma sorayım,
O nedir ki, ayağı yok, dili var?
Haydi, cevap verin sizi göreyim,
Bir de kemer takar, ince beli var.

Âşık Cinasî Dinle usta sana cevap vereyim,
O bir nurdur gece açan gülü var.
Sükût edip seni niye kırayım,
Bu dostluğun daha nice yılı var.

- Âşık Gürkanî Ne konuşur gezer ne de seslenir,
Ne yaptığı işlerinden uslanır,
Daim çıkar bir duvara yaslanır,
Koca göbeklidir geniş dalı var.
- Âşık Cinasî Konuşmak canlıya mahsus bir iştir,
Oysa bir eşyadır numara beştir,
Gece meclisinde sanki güneştir,
Akşamdan akşama yıka-sil'i var.
- Âşık Gürkanî Şapkası var sanırsın ki minare,
Canı yanar yine düşürmez yere,
Dudakları açık, karnı pencere,
Ne başında saçı, ne de eli var.
- Âşık Cinasî Minaresi uzak diyardan gelir,
Boyunda taşınır gerdanlık olur,
Kuyusu suyunu Batum'dan alır,
Canlı barındırmaz güya gölü var.
- Âşık Gürkanî Gürkanî der bu size bir muamma,
Eğer bilmiyorsan fazla yorulma,
Gerçi gayet kolay, basittir ama,
Yine size bir ay kadar yolu var.
- Âşık Cinasî Cinasî der; muammayı severim,
Cevabı istersen "kandil"dir derim,
Sanatlı her sözü ben de överim,
Muhabbetin türlü türlü kolu var.

3. MUAMMA DÖRTLÜKLER (Eyüp Yüce - Âşık Cinasî)

Eyüp Cüce Geleceğim diye bağırır ama,
Gene de fakire cefa gibidir.
Romantik bir hava verir ortama,
Zengine eğlence, sefa gibidir.

Âşık Cinasî Başın alıp dağ bayırı gezse de,
Yaz gününde tuğlacıyı üzse de,
Fukaranın yatağından sızsa da,
Kaktüse damlası şifa gibidir.

Eyüp Cüce Biri kaynanası olmayan gelin,
Biri bakireden doğmuş bir oğul.
Yedi bine yakın parmaklı elin,
Hatibi tekildir, muhatap çoğul.

Âşık Cinasî Kaynanasız gelin Havva sayıldı,
Meryem dahi hayret verdi millete.
Yedi bin ayetin nuru yayıldı,
Fahr-i âlem tebliğ etti ümmete.

B. İKİLİ ATIŞMALAR

1. AVCI

(Âşık Reyhanî - Âşık Cinasî)

- Âşık Reyhanî Mevlâ'yı seversen gelme peşime,
Arkada yavrum var kaçamam avcı.
Su başında susuz can vermekteyim,
Yavrularım susuz içemem avcı.
- Âşık Cinasî Mevlâ'yı seversen germe yayını,
Zemheri ayında göçemem avcı.
Sen bilmezsin Hasankale çayını,
Köprüsüz ırmağı geçemem avcı.
- Âşık Reyhanî Ateş değdi ciğerlerim dağlandı,
Sinem delik delik her yanım yandı,
Dört etrafım kement ile bağlandı,
Kapandı kapılar açamam avcı.
- Âşık Cinasî Yaş geçti bedenim suyu çekildi,
Ağardı saçlarım yana döküldü,
Gün döndü ekinin boynu büküldü,
Kalkmıyor kollarım biçemem avcı.
- Âşık Reyhanî Reyhanî'yem aşka yanmışım gayet,
Özlediğim yere geldim nihayet,
Sefil yavrularım sana emanet,
Kırdın kanadımı uçamam avcı.
- Âşık Cinasî Cinasî'yim bilmem sonumuz nice,
Yoruldu kalemim yazamam hece,
Yaban ellerdeyim, karanlık gece,
Yol bulup önümü seçemem avcı.

2. FERHAT

(Ali Rıza Atasoy - Âşık Cinasî)

- A. Rıza Atasoy Dağın yamacına varıp oturdu,
Ah, çekip inledi derinden Ferhat.
Dedi ki, şen olsun Şirin'in yurdu,
Kalktı usul usul yerinden Ferhat.
- Âşık Cinasî Salladı kazmayı vurdukça vurdu,
Külüngün ucunda zerre kudurdu,
Şahin Kayası'nı aşkla yoğurdu,
Dağa sevda verdi, ferinden Ferhat.
- A. Rıza Atasoy Bir gün bu aşkımız bilinir dedi,
Şirin için bu dağ delinir dedi,
Belki de yolunda ölünür dedi,
Muştuyu almıştı pirinden Ferhat.
- Âşık Cinasî Âşığa hayattır daim ah u zâr,
Aşka geri döndü bunca tövbekâr,
Toprakta kavuştu nice sevdakâr,
Belki ilham aldı birinden Ferhat.
- A. Rıza Atasoy Bir hamlede vurdu kazmayı dağa,
Oylum oylum sular aktı otağa,
Adını yazdırdı bir altın çağa,
Ayrılmaz bilindi Şirin'den Ferhat.
- Âşık Cinasî Duydu öldüğünü sormadı neden,
Zira bir olmuştu o iki beden,
Kays ile Leylâ'nın kaldığı yerden,
Tarihe aşk yazdı terinden Ferhat.

3. GÜLÜN ÜSTÜNE (Çift uyaklı)

(Tuncay Akdeniz - Âşık Cinasî)

- T. Akdeniz Sevda çiçek olmuş gönül de arı,
Arının davası balın üstüne.
Kafes altın olsa bekler baharı,
Bülbülün çilesi gülün üstüne.
- Âşık Cinasî Bülbülden aldığım yanık ses ile,
Aradım cananı bin heves ile,
Sarp dağlar aşılmaz bu nefes ile,
Kervanın molası yolun üstüne.
- T. Akdeniz Yıldızlar gecenin bağrında yanar,
Hilâli geceye tebessüm sunar,
Her canlı yavruyu bağrına banar,
Kuşların yuvası dalın üstüne.
- Âşık Cinasî Bir duman yükselir inceden ince,
Sonra volkan olur kalbe girince,
Âşık, maşuk ile vuslat edince,
Kolların sefası belin üstüne.
- T. Akdeniz Aşk gözükmez gizli sırdır dünyası,
Kerem'i yandırdı Aslı sevdası,
Mecnun'un içinde Leylâ yarası,
Onun da sevdası çölün üstüne.
- Âşık Cinasî Sular yücelerden ummana akar,
Yârinden ayrılan sılaya bakar,
Her şeyin fitratı soyuna çeker,
Sunalar dönesi gölün üstüne.
- T. Akdeniz Tuncay, yaza yaza derdi bitmiyor,
Gönül sevdasına gücü yetmiyor,
Hasret yaşı göze fayda etmiyor,
Karışır damlası selin üstüne.

Âşık Cinasî Vatana hizmettir kadrini bilmek,
Yalbuz'a rütbedir uğruna ölmek,
Hilâl'e yakışır yüksekte olmak,
Göklerden şûlesi al'ın üstüne.

4. BU GECE

(Âşık Gürkanî - Âşık Cinasî)

Âşık Gürkanî Dilden düşmez bir hecedir bu gece,
Bu çok farklı bir gecedir bu gece,
Allah sevabına bizi erdirdin,
O'nun şanı çok yücedir bu gece.

Âşık Cinasî Âlim olan ilmi ile yaklaşır,
Arif olan Cennet ile koklaşır,
Derviş olan zikir eder aklaşır,
Âşık hali ya nicedir bu gece.

Âşık Gürkanî Kendi nefsim ile girdim seçime,
Oy vermedim şu dünyalık geçime,
Huzurdayım içim sığmaz içime,
Şükür âşık iyicedir bu gece.

Âşık Cinasî Burada akan yaş orda akmazmış.
Kerim Allah, kabahate bakmazmış.
Burada az yaksa orda yakmazmış.
Ateşler kaç derecedir bu gece.

Âşık Gürkanî Dilerim Rabbimden bir berat vere,
İdrak eden herkes murada ere,
İtikatta ve de amele göre,
Elbette ki görecedir bu gece.

Âşık Cinasî Muhabbet kalmadı kapısız han'a,
İmanla ayrılmak arzudur cana,
Mü'minde ağırlık korkudan yana,
Ümit midir, ne öncedir bu gece.

Âşık Gürkanî Âşık Gürkan şu gönlünü saf eder,
 Bir sadaka bin belâyı def eder,
 Dilerim ki Rabbim bizi af eder,
 Umudumuz miracadır bu gece.

Âşık Cinasî Bu gece bülbüller durmaz ötüşür,
 Bu gece Cinasî yanar tutuşur,
 Âşıklar böylece söyler atışır,
 Söz vuslata aracıdır bu gece.

5. DEYİŞME

(Âşık Gürkanî - Âşık Cinasî)

Âşık Gürkanî Dün çağırdım kendisini meclise
 Belki bana kızdı Âşık Cinasî.
 Gözden geçirirken eserlerimi,
 Tabidir ki bezdi Âşık Cinasî.

Âşık Cinasî Davete çağırın gönül bağıdır,
 El vurup çözemem Âşık Gürkanî.
 Ömür sermayemin ahir çağıdır,
 Tek kanat yüzemem Âşık Gürkanî.

Âşık Gürkanî Temeli sağlamdır iman setimiz,
 Taviz vermez dökülse de etimiz,
 Size karşı gönül muhabbetimiz,
 Sanmayın ki azdı Âşık Cinasî.

Âşık Cinasî Gönül saadeti, dostun şiarı,
 Söze düzen verir sazın ayarı,
 Muhabbet tek kılar yetmiş diyarı,
 Sevmesem yazamam Âşık Gürkanî.

Âşık Gürkanî Erzurum mu Trabzon mu Ünye mi?
 İstanbul mu Sakarya mı Konya mı?
 Yoksa baştanbaşa bütün dünya mı?
 Nereleri gezdi Âşık Cinasî.

- Âşık Cinasî Ardahan'dan çıktım İzmir'e doğru,
Kavurdu sinemi gurbetin bağı,
Sonra Sakarya'dan geldi bir çağrı,
Takdiri bozamam Âşık Gürkanî.
- Âşık Gürkanî Gürkanî'yim dedim diyeceğimi
Çıkar için olmaz başım eğimi.
Gruptan ayrılıp gideceğimi
Demek erken sezdi Âşık Cinasî.
- Âşık Cinasî Cinasî'yim fazla sözü bilemem,
Dost dilerim başka bir şey dilemem,
Kütüğe kaydettim seni silemem,
Tek kalem çizemem Âşık Gürkanî.

6. GİDERİM

(Âşık Cinasî - Âşık Gürkanî)

- Âşık Cinasî Toprak diriliştir tohum daneye,
Sevilen çağrılır özel haneye,
Ses etmezler her hal bu divaneye,
Gömleği sırtımdan atar giderim.
- Âşık Gürkanî Dane yetişirse gerektir harman,
Özü kalır yele savrulur saman,
Yürü kulum dese Cenab-ı Rahman,
Gökte turna gibi öter giderim.
- Âşık Cinasî Demem ki ben kimim orası nere,
Dosta doyulur mu gitsen bin kere?
Medine gözümde nurdan bir dere,
Susamış kuzudan beter giderim.
- Âşık Gürkanî Dört göz ile bekliyorum o anı,
Toprağına nasıl sürsem bu canı,
Eğer nefsim bana olursa mani,
Hiç dinlemem ona çatar giderim.

- Âşık Cinasî Cinasî müştaktır aya güneşe,
Hasret pervaneyi sokar ateşe,
Kardelen olurum ilk siparişe,
Zemheride, kışta biter giderim.
- Âşık Gürkanî Gürkanî'yem umut kaldı encama,
Ömür yavaş yavaş geldi akşama,
Sabırda sebat var; bilirim ama,
Bu hasretlik artık yeter giderim.

7. **YAR USTA** (Cinaslı Atışma)
(Âşık Cinasî - Âşık Gürkanî)

- Âşık Cinasî Yollarda kalırsan bahtın utana,
Deryayı kulaçla, dağı *yar usta*.
Gitmek ister isen gerçek vatana,
Aklına getirme bir de *yâr usta*.
- Âşık Gürkanî Dağlar geçit vermez yollar kapalı,
Bir metreden fazla yağmış *kar usta*.
Bu mevsimde yola çıkmak hatalı,
Baharı beklersem daha *kâr usta*.
- Âşık Cinasî Ele geçir kayın saplı kazmayı,
Yolunu bağlarsa buzu *kır usta*.
Gönlün harasında besle al tayı,
Nara atsin, çiçek açsın *kır usta*.
- Âşık Gürkanî Biraz daha besleyelim bakalım,
Şimdi binilmez ki taya *tor usta*.
Hava güzel, gel balığa çikalım,
Eğer varsa sende güzel *tor usta*.
- Âşık Cinasî Dışında küller var içimde volkan,
Âşığın sinesi, kızgın *kor usta*.
Ayrılık dediğin akıtmaz al kan,
Amma lâkin ölüm kadar *kor usta*.

- Âşık Gürkanî Niçin demiş ısmarladım nar gele,
Kağızman'da hiç olur mu *nar usta*.
Bu konuyu derinden bir irdele,
Belki yakmış ciğerini *nâr usta*.
- Âşık Cinasî Cinasî ses katar gökte nâ'raya,
Şakkıltıdan aşka gelir *yer usta*.
Çiçeğinden merhem verir yaraya,
Kara toprak yine kendi *yer usta*.
- Âşık Gürkanî Gürkanî der atışmaya nihayet,
İstemezdim bitsin böyle *er usta*.
Sağ ol, var ol güzel oldu be gayet,
Var git sende muradına *er usta*.

8. EKREM HOCAM'A

[İmsak Kılıç - Âşık Cinasî (Ekrem Yalbuç)]

- İmsak Kılıç Yine bulutlandı nemli gözlerim,
Dağın yamacına iner gibiyim.
Yağmurumu yapraklarda gizlerim,
Sessizce çağlayan pınar gibiyim.
- Âşık Cinasî Hasretlik ateşi dokundu cana,
Her gün içten içe yanar gibiyim.
Bir damla ki şekil verdi cihana,
Ummanda katreyle kanar gibiyim.
- İmsak Kılıç Aşk ile özümü yaktım pişirdim,
Yaprağımı dallarımdan düşürdüm,
Figan ile dört mevsimi şaşırdım,
Boş bir viraneye konar gibiyim.
- Âşık Cinasî Fazla kelâm hiç gerekmez arife,
Bilirim bir yaprak yüktür zarife,
Dostların vefası sığmaz tarife,
Sade bir kelâmla anar gibiyim.

- İmsak Kılıç İyileşmiş yaraya melhem süreni,
Olur olmaz fikre hayal kuranı,
Seviyorum deyip uzak duranı,
Sitemkârım hem de kınar gibiyim.
- Âşık Cinasî Ah çektim elli yıl sıcak bir hana,
Yol ayrıldı her seferde zindana,
Tek ışık kalmadı umuttan yana,
Rüzgârda kafessiz fener gibiyim.
- İmsak Kılıç Ben de aşktan yana acizim dostum,
Bu yüzden dostuma olamaz kastım,
Sanma ki Gümanî yanında sustum,
Sevgiden bir ışık sunar gibiyim.
- Âşık Cinasî Aşk bir anafordur çeker bendine,
Sen kaçsan da yine alır kendine,
Cinasî ne yapsın felek fendine,
Baştan o ummana kenar gibiyim.

9. GÖNÜL DİLİNDEN

(Hamit Korken - Âşık Cinasî)

- Hamit Korken Yara benim, çıra benim,
Düştü gönlüm, hara benim.
Alan almış, varan varmış,
Feryadım naçara benim.
- Âşık Cinasî Şu düzene bakın geçin,
Demeyin ki neden niçin,
Ceylan doğar, aslan için,
Töhmetim şikâra benim.
- Hamit Korken Neyleyim serveti malı
Kırıldı gönlümün dalı.
Kime açam arzu halı
Mihnetsiz fukara benim.

Âşık Cinasî Dertlerim depreşti yine,
Kalbimi zapt etmez sine,
Hem günlerim hasret güne,
Hem gecem nehara benim.

Hamit Korken Ah be felek, çelmeledin,
Derdi derde, ilmeledin,
Kör satırla dilmeledin,
Sitemim dildara benim.

Âşık Cinasî Dost gönüller dostu özler,
Hasret çeken yolu gözler,
Dost içindir güzel sözler,
Naz'ım yok ağyara benim.

Hamit Korken Kurudu gönül pınarım,
Devrildi ulu çınarım,
Varlığını diğer yarım,
Halimi kim sora benim.

Âşık Cinasî Felek tuzağını ördü,
Kader yazılanı gördü,
Sağ yanımı yara verdi,
Yüzümü duvara benim.

10. BU SABAH

(Âşık Gürkanî - Âşık Cinasî)

Âşık Gürkanî Geçmiş günlerimi hatırlayınca,
Hayal ettim ben dost yüzü bu sabah.
Nasılsınız benim aziz can dostum,
Gönlüm arzuladı sizi bu sabah.

Âşık Cinasî Yine dosttan geldi içli bir çağrı,
Silindi bedenden bilcümle ağrı,
Kars'tan Ardahan'dan İçel'e doğru,
Başlatalım şöyle gezi bu sabah.

- Âşık Gürkanî Emekli oldun ya vardır imkânın,
Dilerim şen olsun evin mekânın,
Varsa böyle bir müsait zamanın,
Beraber alalım hazzı bu sabah.
- Âşık Cinasî Hele doldur kardaş koca kırbayı,
Dolaşalım şöyle kenti, obayı,
Çıldır'da analım Şenlik Baba'yı,
Ballara banalım sözü bu sabah.
- Âşık Gürkanî Gidelim alalım yine yabayı,
Ortaya dökelim eski çabayı,
Düşürdün aklıma Şenlik Baba'yı,
Götürdün oraya bizi bu sabah..
- Âşık Cinasî Dilerim bülbüller kırsın kafesi,
Yine gülistanda alsın hevesi,
Kerem'e ulaşsın feryadın sesi,
Yanık ayarladım sazı bu sabah.
- Âşık Gürkanî Eğer birkaç günlük zamanın varsa,
Çaldığın saz bana göre ayarsa,
Şimdi gel gidelim biz Serhat Kars'a,
Paylaşalım orda kozu bu sabah.
- Âşık Cinasî Bab açalım aşktan, tefsir yapalım,
Yanan pervaneden hisse kapalım,
Ne uyaktan ne rediften kopalım,
Yükselsin kelâmın dozu bu sabah.
- Âşık Gürkanî Edepten erkândan öte sapmadan,
Başkasından ufak bir şey kapmadan,
Redif uyak ve heceden kopmadan,
Döktük biz ortaya özü bu sabah.

- Âşık Cinasî Haddimi bilirim, başka bilemem,
Hicran gönlümdedir varıp silemem,
Hak kelâm olunca yoruldu demem,
Hatmedelim otuz cüz'ü bu sabah.
- Âşık Gürkanî Sakın eksik etme bizden selâmı,
O selâm ki aydınlatır âlemi,
Bize hatırlattın Hakkın Kelâmı,
Allah olsun sizden razı bu sabah.
- Âşık Cinasî Bir gece bedeldir nice bin aya,
Gerçek İsmail'ler düşer Minâ'ya,
Köle pazarından gider saraya,
İstersen sürelim izi bu sabah.
- Âşık Gürkanî Sen de gel gör Gürkanî'nin köyünü,
İçireyim size soğuk suyunu,
Otlatayım yine ben mor koyunu,
Karışınlar koyun kuzu bu sabah.
- Âşık Cinasî Cinasî'yim, gurbet yazılmış yazım,
Dost bulup söyleştim buydu niyazım,
Vurdukça göğsüne titredi sazım,
Döküldü tellerin tozu bu sabah.

11. SEÇEMİYORSA

(Âşık Gürkanî - Âşık Cinasî)

- Âşık Gürkanî Öz kardeşim olsa bile çatarım,
Öteyi beriden seçemiyorsa.
Tokadımı ensesine çakarım,
Ölüyü diriden seçemiyorsa.
- Âşık Cinasî Ne hükmü olur ki iyi niyetin,
Esmeri sarıdan seçemiyorsa.
Sönmüştür ocağı medeniyetin,
Erkeği karıdan seçemiyorsa.

- Âşık Gürkanî Bir millete varsa tertemiz asil,
Soyundan yetişir en güzel nesil,
Neye yarar kırk yıl yapmışsa tahsil,
Bütünü yarıdan seçemiyorsa.
- Âşık Cinasî Şifa olur karlı dağın bitkisi,
Nedir ki tabibin bunda yetkisi,
Nasıl olur bir âlimin etkisi,
Hile'yi sorudan seçemiyorsa.
- Âşık Gürkanî Gürkanî'yim taşımadım hiç kaygı,
Her canlı varlığa esastır sevgi,
Böylesine nasıl duyarım saygı,
İleri geriden seçemiyorsa.
- Âşık Cinasî Cinasî'yim bende her türlü keder,
Anladım değişmez yazılan kader,
Ne kırat, ne pusat kahraman eder,
Yağızlı doru'dan seçemiyorsa.

12. İŞLEYİN (Lebdeğmez Atışması)
(Âşık Gürkanî - Âşık Cinasî)

- Âşık Gürkanî Dikkat Anadolu âşıklarına,
Kazancı işleyin, kârı işleyin.
Hiç değilse eser kalsın yarına,
Kolayından geçin zoru işleyin.
- Âşık Cinasî Hiç de zor değildir dostun isteği,
Külleri es geçin kor'u işleyin.
“Ya Allah” diyerek kırım kösteği,
Dokunun dizgine tur'u işleyin.
- Âşık Gürkanî Helâlden üretin dökün tartıya,
Ecriniz yükselsin gelsin artıya,
Sayenizde eser çıksın ortaya,
Şuna anlınızdan teri işleyin.

- Âşık Cinasî Dua anahtardır kitliyi açar,
 Gayreti olana rızıklar saçar,
 Takdir edilirse insan da uçar,
 Yeter ki insanda varı işleyin.
- Âşık Gürkanî Gürkanî der yiğit rüzgâr estirsin,
 Hayırda yarışsın şerri küstürsün,
 Usta olan hünerini göstereyin,
 Ara sıra değil seri işleyin.
- Âşık Cinasî Yaylanın gözesi, dudağa kanar,
 Yârinden ayrılan hicrana yanar,
 Cinasî'de yürek tandıra döner,
 Aşkî görün âh u zarı işleyin.

13. ANAM

(İmsak Kılıç - Âşık Cinasî)

- İmsak Kılıç Eli kulağında bekler yolları,
 Her sabah buraya gelince anam.
 Derdini demeye tutmaz dilleri,
 Hasretle yüreği dolunca anam.
- Âşık Cinasî Arıyor bekli de torun kokusu,
 Yamaçlara güneş çalınca anam.
 Kaç yerden kanıyor narin dokusu,
 Eski hülyalara dalınca anam.
- İmsak Kılıç Belli ki uzakta gurbette dalı,
 Yüzüne aksetmiş hasretlik hali,
 Çiçekler içinde çiçek misali,
 Sabır kovanında balınca anam.
- Âşık Cinasî Omuzları düşmüş iki yanına,
 Yoksulluk tak etmiş tatlı canına,
 Bir uğrayan yoktur yoksul hanına,
 Nasıl gülsün garip kalınca anam.

- İmsak Kılıç Derdini anlatmaz asla ellere,
Sabrını nakışlar geçen yıllara,
Gözyaşları döner hemen sellere,
Ufak bir yalnızlık bulunca anam.
- Âşık Cinasî Akşam olur koyun kuzu kaynaşır,
Yâr sevenler bir elinde gül taşır,
Kurtlar kuşlar yavrusuyla oynaşır,
Kara bağlar bayram olunca anam.
- İmsak Kılıç Sitemini döker her sessizliğe,
Sırrını paketler kimsesizliğe,
Asla teslim olmaz çaresizliğe,
Kahramandır kendi halince anam.
- Âşık Cinasî Gün savuştu yine akşam olacak,
Her çiçek solanda o da solacak,
Yatağına belki seller dolacak,
El vurup yaşını silince anam.
- İmsak Kılıç Bilirim dizine derman gelecek,
Kavrulmuş yüreği tekrar gülecek,
Belki de dünyalar onun olacak,
Yarım lokmasını bölünce anam.
- Âşık Cinasî Yoksulluk elinden murat almadı,
Çok istedi lâkin vade dolmadı,
Artık söylenecek söz de kalmadı,
Anlarınız kadrini ölünce anam.

14. GURBETİN KAHRI

(Ozan Mikdatî - Âşık Cinasî)

- Ozan Mikdatî Kelâmdan önce selâm, budur benim kuralım,
Esselâmu aleyküm muhabbete yetiyor.
Bir hasb-ı hal ederek dost köprüsü kuralım,
Gönlüm sevgiyle dolu, kalbim aşkla atıyor.

- Âşık Cinasî Ve aleykümü's- selâm sözü aşkla karalım,
 Bunca yıldız her gece niye doğup batıyor.
 Destur deyip bu sabah bedestene varalım,
 Bir görelim bezirgân, neyi kaç a satıyor?
- Ozan Mikdatî Yurt dışında yaşadım özümde hubbu'l-vatan,
 Otuz altı senedir ayrı kaldım yuvadan,
 Sahipsizdim, yalnızdım elimden yoktu tutan,
 Yurdumda da yalnızlık derdime dert katıyor.
- Âşık Cinasî Şu ölümlü dünyanın gurbettir dört bir yanı,
 Bazen bir lokma rızık, tutsak eder insanı,
 Âşık olan her gönül, sessiz çeker giryanı,
 El sanar ki gam ehli baş yastıkta yatıyor.
- Ozan Mikdatî Dünya mü'mine zindan, kâfirlere cennettir,
 Bir nefeslik afiyet; Yaradan'a minnettir,
 Onun şükrünü bilmek hem vacib hem sünnettir,
 Âşıkların sinesi bundan yanıp tütüyor.
- Âşık Cinasî Sevenler sevdiğinin daim anar adını,
 Tatmayanlar ne bilsin muhabbetin tadını,
 Gam çekmeyen anlamaz, âşğın feryadını,
 Bir düşün ki her sabah, bülbül niye ötüyor.
- Ozan Mikdatî Yaradan aşkı ile ciğerleri yanmakta,
 O'ndan geldi mevcudat yine O'na dönmekte,
 Gökte yerde ne varsa her şey onu anmakta,
 Her şey onunla başlar, her şey onda bitiyor.
- Âşık Cinasî Sevenin davetiyle kavrulur çölde başlar,
 Sevgiyle ot bitirir dağdaki kara taşlar,
 Suda yüzer semekler, havada uçar kuşlar,
 Bu sevgidir evreni dengesinde tutuyor.

- Ozan Mikdatî Eski muhabbetlerden bir eser kalmadığı,
Nice şeyler gördüm ki hiç de hoş olmadığı,
Neler neler işittim aklımın almadığı,
Zevat-ı ukalalar birbirine çatıyor.
- Âşık Cinasî Dağda yavru ceylanı türlü çiçek ot ile,
Çölde yorgun aslanı od görmemiş et ile,
Kuşları kustumuk ile kör kediyi süt ile,
Besleyen kara toprak yine kendi yutuyor.
- Ozan Mikdatî Der Mikdatî niyetim hiç kesb-i malda değil,
Gönüldedir zenginlik parada pulda değil,
Hüküm Allah'a ait maharet kulda değil,
Dünya güldürse bile nihayette ütüyor.
- Âşık Cinasî Coştu Âşık Cinasî yazdıkça nûşa geldi,
Hal ehlini bulunca kalemi coşa geldi,
Söz vuslata gelmeden ayrılık başa geldi,
Anladı ki puşt felek çekip çekip itiyor.

15. YETER BE USTAM!

(Hikmet Çiftçi - Âşık Cinasî)

- Hikmet Çiftçi Bir derya içinde ateşte yandık,
Aynı sudan içtik, birlikte kandık,
Hiç isyan etmedik, toptan dayandık,
Yolundan sapmışsa yeter be ustam!
- Âşık Cinasî Paylaşmak olmalı insanın kastı,
Sınavdır dünyanın altıyla üstü,
Dostların adisi, menfaat dostu,
Uçurum başında satar be ustam!
- Hikmet Çiftçi Şükürler Allah'a nimeti boldur,
Haline şükreden insandır kuldur,
İrade gösterip doğruyu buldur,
Yolundan sapmışsa biter be ustam!

- Âşık Cinasî Cana kıyan muradına ermesin,
Yuva yıkan gün ışığı görmesin,
Kardeşin haini; Allah vermesin,
Çölde kör kuyuya atar be ustam!
- Hikmet Çiftçi Uzağa gitmeden günü görmeli,
Fitneyi, fesadı yurttan sürmeli,
Milleti bölmeden tümünden sarmalı,
Yolundan sapmışsa katar be ustam!
- Âşık Cinasî Yiğidin serdarı yurt kurar dağda,
Er avrat karıştı şu köhne çağda,
Bülbüller gül arar müzeyyen bağda,
Horozlar çöplükte öter be ustam!
- Hikmet Çiftçi Mehmet'i yok sayıp bayrak açtılar,
Mağara ininden kurşun saçtılar,
Bordo bereliden korkup kaçtılar,
Kalleşler kefensiz yatar be ustam!
- Âşık Cinasî Yalbuz'da saygıdır sanatın özü,
Zirveden ayrılmaz kartalın gözü,
Namerdin lokması, cahilin sözü,
Bandıran zehrinden beter be ustam!

16. MERHABA

(Eyüp Cüce - Âşık Cinasî)

- Eyüp Cüce Bir haftaya yakındır kitap fuarındayız,
Gördük, kıymet vermiyor insanımız kitaba.
Bence okumamaktan cehalet darındayız,
Yaradan'ın adıyla okuyana merhaba.

- Âşık Cinasî Var olan âlemlerin, mahlûkatın içinde,
Muhataptır sadece insanoğlu hitaba,
“İkra” bile kayboldu nedenlerde niçinde,
Elemleri vasfedip şakıyana merhaba.
- Eyüp Cüce Kaybolan hasletlerdir bizde eleme sebep,
Ecdat ilim koksa da cehlin yolunda nesep,
Yazılamaz bu ahval umman olsa mürekkep,
Kalbe rahmani ilmi dokuyana merhaba.
- Âşık Cinasî Gerçek tabip bulursan uzak tutma arayı,
Mücevher pazarında küçük görme darayı,
Her bir günah kirletir kalpte sırça sarayı,
Tek kelâm evrad ile yıkayana merhaba.

C. ÜÇLÜ ATIŞMALAR

1. BİN ÇIKAR

(Âşık Gürkanî - Onur Bilge - Âşık Cinasî)

- Âşık Gürkanî Nerde güzel bir muhabbet kurarsam,
Arkasında dedikodu bin çıkar.
Tam gönlüme göre bir dost ararsam,
Benden bir şey koparacak hin çıkar.
- Onur Bilge Sen de ben de belli yaşa gelmişiz,
Kalbimizden, çıksa çıksa, kin çıkar.
Geçip gittik; sanki biz de yelmişiz,
Karşımıza insan değil cin çıkar.
- Âşık Cinasî Yoruldum deyip de sakın ağlama,
Her kervana dağ başında han çıkar.
Yeter ki sen kendi gözün bağlama,
Gökteki yıldızdan türlü yön çıkar.
- Âşık Gürkanî Hak var iken tapmam başka ilâha,
Sözüm sözdür asla caymam vallaha,
Kim ki şirk koşarsa Yüce Allah’a,
Önce iman sonra ondan din çıkar.

- Onur Bilge Yürek buzla kaplı, çekmiş, ayaza,
Kara saçlar çoktan dönmüş beyaza,
Belki veda edeceğiz, bu yaza,
Önümüze tabut çıkar, sin çıkar.
- Âşık Cinasî Kuru dal bükülmez asılıp durma,
Her şey ele geçmez kafanı yorma,
Hakkına razı ol, fazlayı sorma,
Netsen bir koyundan bir tek gön çıkar.
- Âşık Gürkanî Gürkanî der ecel bağrın açacak,
Kuş kafeste bir gün mutlak uçacak,
Dünya fani herkes burdan göçecek,
Kimi saray kimisine in çıkar.
- Onur Bilge Gece gündüz zikrederiz, çileriz,
Allah için yaş dökeriz, sileriz,
Sevgili'ye kavuşmayı dileriz,
Onur çürür, mezarından tin çıkar.
- Âşık Cinasî Zalimlere haktan inayet olmaz,
Kudurmuş nefis'e riayet olmaz,
YalbuZ der ki kinle abdiyet olmaz,
Ol mizana önce hüsn-ü zan çıkar.

2. DÖNDÜREN OLMAZ

(Âşık Gürkanî - Erenî - Âşık Cinasî)

- Âşık Gürkanî Zaman bir gemidir ömür yolcusu,
Bir hedefe gider döndüren olmaz.
Yapsa güç birliği beşeri sistem,
Gemiden yolcuyu indiren olmaz.
- Erenî Seyir defterine neler yazmıştır,
Zannetme yolcuyu bindiren olmaz.
Bu ince manayı sezen sezmiştir,
Tefekkür ederse kandıran olmaz.

- Âşık Cinasî Yolcunun menzili bir ıssız handır,
Ücret ödenmezse konduran olmaz.
Saray zannettiğin; tahta tavandır,
El sürüp bir fener yandıran olmaz.
- Âşık Gürkanî Âşık Gürkanî'yim nice derdim var,
Ömür sermayemde hep ettim zarar,
Kişi Yüce Hakkı etmiş ise yâr,
Bütün âlem gelse sindiren olmaz.
- Erenî Erenî'yim meylim yâr bucağında,
Kök salar muhabbet sevgi bağında,
Canan, can der elbet aşk ocağında,
Gayrı cümle ile andıran olmaz.
- Âşık Cinasî Cinasî güvenmez hayırsız mala,
Kartal bile konmaz çürümüş dala,
Zerre miskal zehir katılsa bala,
Yüz dilenci gelse bandıran olmaz.

3. KALAN BİR

(Âşık Gürkanî - Erenî - Âşık Cinasî)

- Âşık Gürkanî Âdem peygamberden günümüze dek,
Gelen bir bir, giden bir bir, kalan bir.
Kıyamete kadar böyle sürecek,
Gelen bir bir, giden bir bir, kalan bir.
- Erenî Ervah-i ezelden öyle yazılmış,
Gelen bir bir, giden bir bir, kalan bir.
Kervan yola çıkmış böyle dizilmiş,
Gelen bir bir, giden bir bir, kalan bir.
- Âşık Cinasî Yorulan yolcular uğrar bir han'a,
Gelen bir bir, giden bir bir, kalan bir.
Küllî nimet bile mihmandır sana,
Gelen bir bir, giden bir bir, kalan bir.

- Âşık Gürkanî Yaz demeden hiçbir kalem yazamaz,
Keskin kılıç kesmez, kazma kazamaz,
Hakkın takdiridir kimse bozamaz,
Gelen bir bir, giden bir bir, kalan bir.
- Erenî Yaz deyince yazmış levh-i kaleme,
Kalem dökmüş her bir şeyi kelâma,
Takdire inandık baktık âleme,
Gelen bir bir, giden bir bir, kalan bir.
- Âşık Cinasî Gidenle doludur toprağın bağı,
Bekleyen olmazsa gelir mi çağrı,
Cümle varlık gider menzile doğru,
Gelen bir bir, giden bir bir, kalan bir.
- Âşık Gürkanî Bir gün göreceğiz çok net yakını,
Herkes orda alır kendi hakkını,
Kimse durduramaz coşkun akını,
Gelen bir bir, giden bir bir, kalan bir.
- Erenî Ol Rahman'ın her ihsanı bellidir,
Devran dönmektedir yönü bellidir,
Evveli bellidir sonu bellidir,
Gelen bir bir, giden bir bir, kalan bir.
- Âşık Cinasî Yıldırım yüceden zemine çakar,
Bir damla su bile yönünce akar,
İnsan da yaşlanır toprağa bakar,
Gelen bir bir, giden bir bir, kalan bir.
- Âşık Gürkanî Gürkanî der; bâki değildir bura,
Zaman gelir melek üfürür Sur'a,
Bu dağlar sallanır döner kalbura,
Gelen bir bir, giden bir bir, kalan bir.

Erenî Erenî der; elbet gitmeye geldik,
Bu zalim nefisi gütmeye geldik,
Emr-i bil marufu tutmaya geldik,
Gelen bir bir, giden bir bir, kalan bir.

Âşık Cinasî Her bir canlı kendi ağın örüyor,
Cinasî, dünyayı böyle görüyor,
Zerreler küreler kalkmış yürüyor,
Gelen bir bir, giden bir bir, kalan bir.

4. GEZ GÜLE GÜLE (Çift Uyaklı)
(Ahmet Omurca - İsmail Daşdemir - Âşık Cinasî)

A. Omurca İmanın nurunu doldur kalbine,
Şu fani âlemde gez güle güle.
Sağlam akideyi öğret sülbüne,
Küfrün kalesini boz bile bile.

İ. Daşdemir Kâinatı altı günde yaratmış,
Akıl yetmez esrar ile donatmış.
Bütün peygamberler koyun otlatmış,
Bundaki hikmeti çöz hele hele.

Âşık Cinasî Yakup gözden oldu Yusuf'um diye,
Allah; derdi verdi, her bir nebiye,
Mecnun sahralarda gezindi niye?
Bilmezsen hikmeti kız çöle çöle.

A. Omurca Biz neler yaşadık biz neler gördük,
Güçlü olanların yanında durduk,
Zengine kuş sütlü masalar kurduk,
Yetime, yoksula az böle böle.

İ. Daşdemir Zulme boyun eğmek aynıymış meğer,
Mazlumu yüceltmek dünyaya değer,
Dar günde birini görürsen eğer,
Otur dertlerini çöz güle güle.

- Âşık Cinasî Belki görmüşlerdi onlar Kevseri,
Can verdi Ammar Yaser her biri,
Sümeyye haykırdı tekrar tekbir'i,
Sen de düş tevhide yaz yola yola.
- Omurca Nerden bileceksin ne kadar süren,
Gar'a yanaşacak bir gün son tren,
Daranı iyi tut olmasın firen,
Azığını doldur düz sile sile.
- Daşdemir Fıtratının ters yönüne akanın,
Onarmadan bir gönülü yıkanın,
Haktan ayrılanın yoldan çıkanın,
Taşla kafasını ez güle güle.
- Âşık Cinasî Dudağa lâyıktır Kubeys'in taşı,
Yakmadı Halil'i Nemrud ataşı,
Yiğide haramdır namerdin aşı,
Sanar ki karışmış tuz bala bala.
- A. Omurca Mevkisi olana makam bezettik,
Bizden olanları daim gözettik,
Zavallı yoksula kuruş uzattık,
Vermemiz gerekir haz ala ala.
- İ. Daşdemir Siz kırk kişi biz yüz biniz dediler,
Güya müminlere korku verdiler,
Habeşli Bilal'i yere serdiler,
Vermedi küffara koz köle köle.
- Âşık Cinasî Geçim derdi budur kazdırır yeri,
Felek başa vurur döndürür geri,
Tohumlar yâr için verirler seri,
Yapraklar kapılır güz sele sele.

- A. Omurca En sonunda buldum doğru davayı,
Bir doğruyu yıkmaz gâvur alayı,
Senden gelen bütün derdi belâyı,
Alda bu başıma diz çile çile.
- İ.Daşdemir Melun şeytan aramıza girmesin,
Tan vaktinde göze sürme sürmesin,
Rabbim bize kötü nesil vermesin,
Hizaya gelir mi yoz bala bala.
- Âşık Cinasî Her canlı her zaman neslini arar,
Cılız kök su için kayayı yarar,
Kartallar yuvayı yükseğe kurar,
Can atar her sabah kaz göle göle.

D. DÖRTLÜ ATIŞMALAR

1. GAYE BU GECE

(Âşık Gürkanî - Âşık Cinasî - Erenî - İ. Etem Ekinci)

Âşık Gürkanî Bir atışma yapsak olmaz mı dostlar,
Sizi yormak değil gaye bu gece.
Kim başlarsa yükümlülük o üstler,
Kendime çıkarttım pâyeye bu gece.

Erenî Ayağı verdin ya Âşık Gürkanî,
Kapı araladın neye bu gece?
Hatır gönül saymak derler ya hani,
Âşıklar kalkar mı hay'a bu gece.

İ. Etem Ekinci Atışalım hocam, hasb-ı hal ile,
Yazıp söyleşelim, arzu hal ile,
Gönüller alalım, tatlı dil ile;
Nağmeler katalım ney'e bu gece.

Âşık Cinasî Gördüm atışmayı ben de başladım,
Selâm olsun bayan bay'a bu gece.
Kazı koydum, bulguru da haşladım,
Dostlarım buyursun çay'a bu gece.

Âşık Gürkanî Güzel yolcu, Ebûbekir yoldaşı,
Ayrılık var Mekke döküyor yaşı,
Geldi müminlerin hicri yılbaşı,
Göz dalar mı hiç uykuya bu gece.

Erenî Ne güzel bir sohbet başladı derken,
Başladı bitti mi muhabbet erken,
Her mısradaki ayrı mâna ararken,
İstemem ki kimse caya bu gece.

- İ. Etem Ekinci Ufak, ufak çatmak, lazım ozana,
Divan perdesinde kalsın tezene,
Avrupa'dan kültür, almak bize ne;
Âşık geleneği, maya bu gece.
- Âşık Cinasî Bozan olsa kafiyeyi ayağı,
Hazır bilsin ensesinde dayağı,
Kimse beklemesin benden kıyağı,
Kulak vermem hay'a vay'a bu gece.
- Âşık Gürkanî Nur dağında daim yanar ışıklar,
Sevgi kazanında dolar kaşıklar,
Dördümüzden başka diğer âşıklar,
Keşke sesimizi duya bu gece.
- Erenî Davete icabet edip gelenler,
Hak yolunda hakka talip olanlar,
Sevda kervanında dostu bulanlar,
Kalmasınlar yolda yaya bu gece.
- İ. Etem Ekinci Ekrem hocam geldi, eli sopalı,
Bugün hoş görüye hepten kapalı,
Rediften kafiye yaptım yapalı,
Benim şairliğim rüya bu gece.
- Âşık Cinasî Âşık olan çekmez gamı matemi,
Kavgaya mı geldik ziyafete mi?
Sen canını sıkma Âşık Etemî,
Sırtını sırtıma daya bu gece.
- Erenî Vuslata götüren güzergâhında,
Kâmil mürşit vardır karargâhında,
Erenler erermiş hak dergâhında,
Lisan dönsün daim hû'ya bu gece.

- İ. Etem Ekinci Ustalardan aldım, berat icazet,
Mevlâ'm eder ise, nasip hidayet,
Koca üstad, destek verdi nihayet;
Şahlanır çıkarım, Ay'a bu gece.
- Âşık Cinasî Ay'a çık da ordan bize nazar et,
Süreyya'yla Zöhre ile pazar et,
Mihr'inde meblağı azar azar et,
Toplanıp gidelim toya bu gece.
- Âşık Gürkanî Gürkanî'yim oturmuştum hasıra,
Birden bire gaflet bastı o sıra,
Aziz dostlar siz bakmayın kusura,
Uyku tutmaz dedim güya bu gece.
Bütün emek gitti zaya bu gece.
- Erenî Erenî'yim koştum yarı gecede,
Haber aldım hasta yâri gecede,
Son kıtayı yazam bari gecede,
İşlemişler nakış oya bu gece.
Yâr seven nikâhı kıya bu gece.
- İ. Etem Ekinci Etemî'yim haddim aşmam, çırağım,
Usta meclisinde yanan çerağım,
Bitmedi yıllardır, derdim merağım;
Bastım yüreğime, kaya bu gece!
Döndüm depremdeki fay'a bu gece.
- Âşık Cinasî Cinasî'yim açık olsun yolunuz,
Şu cihanda bükülmesin kolunuz,
Haftaya erkenden hazır olunuz,
Çıkmadı ortaya foya bu gece.
Cenk etmedik doya doya bu gece.

2. ÇANAKKALE

(Seyfeddin Karahocagil - Yener Sezgi - Nerman Karakoç - Âşık Cinasî)

S. Karahocagil Şu koca dünyaya dün, bugün, yarın,
Burası geçilmez der Çanakkale.
Akif'in diliyle bütün edvarın,
Hercümerç olduğu yer Çanakkale.

Yener Sezgi İki yüzeli bin kurbanı düşün,
Bu köhne dünyada var mıdır eşin,
Yönünü çevirdin terse gidişin,
Tarihe damganı vur Çanakkale.

N. Karakoç Leş ile doldurduk Sulva Koyu'nu,
Gösterdik Çorçil'e gerçek boyunu,
Dibe gömmek için Salip soyunu,
Nusret'le mayını ör Çanakkale.

Âşık Cinasî Kınalı kuzular, kurdun önünde,
Ne olur bir görün, düne dönün de,
Şu mahşerde, ölüm kalım gününde,
Nerdeyse Bedir'le bir Çanakkale.

S. Karahocagil Orada doğmuştu hakkın güneşi,
Orada yanmıştı iman ateşi,
Gördün mü tarihte yok ki bir eşi,
Tek bir örnektir o sor Çanakkale.

Yener Sezgi Çakıldı mevziye her bir neferi,
Demek ki bu işin budur ederi,
Kefeni koynunda dönmedi geri,
Kucakla şehidi sar Çanakkale.

N. Karakoç Üsküplü, Halepli, Konyalı, Vanlı,
Çarpışan yiğitler olmaz mı şanlı,
Yeniden şahlansın cedd-i Osmanlı,
Göz diken her kimse vur Çanakkale.

- Âşık Cinasî Kalmadı ortada bir çizgi hudut,
Yiyecek bitmişti cephanе mahdut,
Taburun üstüne indi bir bulut,
Uyan da esrarı gör Çanakkale.
- Karahocagil Bir orduya bedel onun her eri,
İleri atılan döner mi geri,
Hilalin üstüne haçlı seferi,
Hak dedi göğsünü ger Çanakkale.
- Yener Sezgi İrkilirdi mermi düştüğü yerde,
Yırtıldı sonunda karanlık perde,
Her şehidin damlası var zaferde,
Birazda sen seni yor Çanakkale.
- N. Karakoç Korudun ecdadın kutlu ahtını,
Ak ettin Türklüğün kara bahtını,
Madem ki vermedin payitahtını,
Şimdi de devranın sür Çanakkale.
- Âşık Cinasî Yahya Çavuş yerleştirdi mayını,
Suya gömdü yedi düvel hayını,
Seyyid tek başına bozdu oyunu,
Yiğidin her biri şir Çanakkale.
- S. Karahocagil Şehitlik önünde biter sözlerim,
Seyfi'yim ben de o yolu izlerim,
Yüreğim kabarr dolar gözlerim,
Anılıp denince her Çanakkale.
- Yener Sezgi Sezginî can katsın toprakta cana,
Ölenle öldüren yatar yan yana,
Her karış toprağın bir kabristana,
Döndü de yerin yok dar Çanakkale.

N. Karakoç Şehidim yatıyor Boğaz'a karşı,
Abşari söylüyor İstiklal Marşı,
Merkezde süslenmiş Aynalı Çarşı,
Dağlarda al çiçek mor Çanakkale.

Âşık Cinasî Yıl dokuzyüz onbeş, gün onsekiz mart,
Ekrem Türk'tür, Ali Çerkez, İdris Kürt,
Şahit olsun; Seddülbahir, Kanlısırt,
Artık ilelebet hür Çanakkale.

3. YARAM BENİM (Divan Atışması)

(İsmail Daşdemir - Yener Sezgi - Ahmet Omurca - Âşık Cinasî)

İ. Daşdemir Tabip sen sorma derdimi ey olmaz yaram benim,
Yükümü atsam mizana pay almaz daram benim,
Feryad etsem, intizarım hiç bir kula ulaşmaz,
Avazım yerinde kalır, duyulmaz nâram benim.

Yener Sezgi Sel misali yıkar bendi içimde garâm benim,
Estiğinde zarar verir gövdeme bora'm benim,
Yerden yere batsın felek, saltanatın sarayın,
Ahirette kurtarır mı götürsem param benim.

Ahmet Omurca İman ettim küfür ile ey olmaz aram benim,
Nefsimi küçük görürüm zerreyim gram benim,
İyi - kötü avunuruz şu koskoca âlemde,
Zaman biter vakit gelir bir gün de sıram benim.

Âşık Cinasî Pervaneler dönüp bakmaz muzdarip çıram benim,
Leyl renginden hicab eder görünse karam benim,
Kulak duyar, dil konuşur, görmeyince inanmaz,
İlm-i ledün bilmeyene her sözüm haram benim.

E. ÇOKLU ATIŞMALAR

1. ÂŞIK CİNASÎ

(Nerman Karakoç - Zübeyde Gökbulut - Yener Sezgi - Seyfeddin Karahocagil - Murat Gün - Atilla Ertuğrul - Bülent Cürül - İ. Vedat Çarpar)

- N. Karakoç Ariflerin meclisinde,
Dil olur Âşık Cinasî.
Şiirin de tecnisinde,
Sel olur Âşık Cinasî.
- Z. Gökbulut Öğretmendir çeker başı,
Dindirir gözlerde yaşı,
Odur cinasın nakışı,
Tel olur Âşık Cinasî.
- Yener Sezgi Ummana damla düşürür,
Damla ki suyu taşırır,
Kalemle kervan aşırır,
Yol olur Âşık Cinasî.
- Murat Gün Surat asıp gülmezlere,
Kem sözünü silmezlere,
Kadir kıymet bilmezlere,
Èl olur Âşık Cinasî.
- S. Karahocagil Ustaların ustasıdır
Âşıkların gür sesidir.
Pirlerinin nefesidir
Gül olur Âşık Cinasî.
- Atilla Ertuğrul Hocamın çoktur seveni
Boş değil sevmez yavanı.
Şiir çiçek, o kovanı
Bal olur Âşık Cinasî.

- Bülent Cürül İyi ölçer her karışı,
Sağlar herkesle barışı,
O mahzun engin duruşu,
Öl olur Âşık Cinasî.
- İ. Vedat Çarpar O her takdire şayandır,
Bir nesil ona hayrandır,
Âleme bir katre candır,
Nil olur Âşık Cinasî.
- N. Karakoç Seslenir kuyu dibinden,
Sözü çıkarır cebinden,
Methodilse edebinden,
Al olur Âşık Cinasî.
- Z. Gökbulut Boldur dilinde duası,
Yüreği hasların hası,
Yaradan'a en âlâsı,
Kul olur Âşık Cinasî.
- Yener Sezgi Yüreğini hasır eder,
Her gönülü kasır eder,
Gün ay değil asır eder,
Yıl olur Âşık Cinasî.
- İ. Vedat Çarpar Ben gurbetim, o da vatan,
Odur bana değer katan,
Ders vaktine gelip çatan,
Zil olur Âşık Cinasî.
- Murat Gün Hazanda güllerim solsa,
Ne zaman gözlerim dolsa,
Dört bir yanım derya olsa,
Sal olur Âşık Cinasî.

- S. Karahocagil Yaprak olsak kenarına,
Koca şiiir çınarına,
Göçerine konarına,
Dal olur Âşık Cinasî.
- Atilla Ertuğrul Dinlenir sohbeti, sözü,
Hep açıktır gönül gözü,
Kalem tutar bazı bazı,
“El” olur Âşık Cinasî.
- Bülent Cürül Kimi sudur engin akar,
Kimi yücelerden bakar,
Ne yıkılır ne de yıkar,
Kol olur Âşık Cinasî.
- N. Karakoç Cinas sancağı elinde,
Bin bir duası dilinde,
Türk şiiiri menziline,
Kol olur Âşık Cinasî.
- Z. Gökbulut Bin şair bir âlim etmez,
Gördük ki methiye yetmez,
Yüreğın engini bitmez,
Bol olur Âşık Cinasî.
- Yener Sezgi Girer çilekeş hanına,
Ekmek, su alır yanına,
Durur Hakkın divanına,
Kül olur Âşık Cinasî.
- S. Karahocagil Altın gibidir her sözü,
Öğretir doğruyu düzü,
İlim irfan ile özü,
Ful olur Âşık Cinasî.

- Atilla Ertuğrul İlimde ulu bir çınar,
Aşk ile yanar da yanar,
Gönül gözü sırlı pınar,
Göl olur Âşık Cinasî.
- Bülent Cürül İlmi ile çıkmış düze,
Kusurları vurmaz yüze,
Malayani tek bir söze,
Kıl olur Âşık Cinasî.
- N. Karakoç O şiir de yanan ocak,
Dostlarına açar kucak,
Abşarî der dayanacak,
Dal olur Âşık Cinasî.
- Z. Gökbulut Başöğretmendir Gelin'e,
Hayranız insan haline,
Hiç fark etmez bire, bine,
Gel olur Âşık Cinasî.
- Yener Sezgi Sahrada ki soğuk pınar,
Sezginî'ye yudum sunar,
Gölge verir koca çınar,
Kal olur Âşık Cinasî.
- Murat Gün Çırac tecnise soyuna,
Usûl gösterir boyuna,
Muradî, senin köyüne,
İl olur Âşık Cinasî.
- S. Karahocagil Hele uyak var bayağı,
Yazmaz isek her ayağı,
Seyfi der; yeriz dayağı,
Bil olur Âşık Cinasî.

- Atilla Ertuğrul Cinaslı sözün dehası,
Gönüldür onun sahası,
O Şeyranî'nin hocası,
Şal olur Âşık Cinasî.
- Bülent Cürül Yön olur Cürül ozana,
İlham verir her yazana,
Yolu şaşırıp gezene,
Hol olur Âşık Cinasî.
- İ. Vedat Çarpar Erenlerin muhtacına,
Sultanların baş tacına,
İbrahim'in aşk harcına,
Kil olur Âşık Cinasî.

ATIŞMANIN ARDINDAN (Aldı Âşık Cinasî):

Âşıklar sözü seçende,
Mest olur bâde içende,
Dostları gelip geçende,
Çul olur Âşık Cinasî.

Hele durun hele beyler,
El inanır, nazar eyler,
Şimdi neyi nasıl söyler,
Lal olur Âşık Cinasî.

O bilir sözün kastını,
Örter hatanın üstünü,
İncitirse bir dostunu,
Del' olur Âşık Cinasî.

Hayrı yoktur hayatına,
Kim kanar nasihatına,
Ancak sütçünün atına,
Nal olur Âşık Cinasî.

Söz değil ki uyarlasan,
Saz değil ki ayarlasan,
Her ne yana yuvarlasan,
Gol olur Âşık Cinasî.

Tavşan görse suya düşer,
Hindi gelse dama koşar,
Islık duysa hemen şişer,
Fil olur Âşık Cinasî.

Kim onu şair sanacak,
Ne yaptı ki kim anacak,
Çalmayan radyoya ancak,
Pil olur Âşık Cinasî.

Kars èlinin civarında,
Şenliklerin diyarında,
Belki Çıldır kenarında,
Cil olur Âşık Cinasî.

Yalbuz der ki hele canlar,
Yere geçsin su-i zanlar,
Sarraflar olan onu anlar,
“Çil” olur Âşık Cinasî.

2. GÜL'E BAK

(Zübeyde Gökbulut - Âşık Cinasî - Hasan ÖZ - Nazende Özgecan - Acem Kızı,
Atilla Ertuğrul - Yener Sezgi - Bülent Cürül)

- Z. Gökbulut Hele bakın şu güzelin halına,
Sembol olup durur ballar balına,
Kurban olam katmerine alına,
...Çiçekler içinde başta seçerim,
...GÜL/ü sevmeyene güler geçerim.
- Âşık Cinasî Hele bakın şu güzelin boyuna,
Güzel düşmüş, güzellerin payına,
Kurban olam onun asil soyuna,
...Yâr elinden zehir olsa içerim,
...GÜL/ü sevmeyene güler geçerim.
- Hasan Öz Hele bakın şu güzelin alına,
Altın kemer sarın ince beline,
Kına yakın benim için eline,
...Yâr olmazsa hayatımdan geçerim,
...GÜL/ü sevmeyene güler geçerim.
- N. Özgecan Gülü seven yürek özüne kurban,
Baharına kurban yazına kurban,
Hira'da yaş döken gözüne kurban,
...Dikenler içinde sanma nâçarım,
...GÜL/ü sevmeyene güler geçerim.
- Acem Kızı Dikenler içinde yaprağı dersem,
Bülbül gibi bağı figana versem,
Ne olur bir lahza rüyada görsem,
...Kanatlanıp gül şehrine uçarım,
...GÜL/ü sevmeyene güler geçerim.

- Âşık Cinasî Tomurcuklar pembe kapmış serinden,
Yedi renk bezenmiş gül cevherinden,
Zerre düşmüş misk'e gülün terinden,
...Diken batsa ben sadrımı açarım,
...GÜL/ü sevmeyene güler geçerim.
- Atilla Ertuğrul Cümle güller senden aldı rengini
Yeryüzü görmedi senin dengini.
Senin ile söndü küfrün yangını
...Sen geçen yollara güller saçarım
...GÜL / ü sevmeyene güler geçerim.
- Yener Sezgi Bahçelerin baş tacıdır bir tane,
Doğrulur yerinden görse virane,
Baksa bir kapıya şenlenir hane,
...Kokusuyla bu âlemden göçerim,
...GÜL/ü sevmeyene güler geçerim.
- Z. Gökbulut Dikenler içinde boy verdi dalın,
Ulaştı bu güne mis kokun, balın,
Düşerim yoluna ayağı yalın,
...Bir sana meftûnum, sana düçarım,
...GÜL/ü sevmeyene güler geçerim.
- Acem Kızı Âlem sana meftun ey gonca-i gül,
İmreniyor çiğdem menekşe sümbül,
Elest'de kokunu almışken bülbül,
...Ya ben senden ayrı dal mı biçerim,
...GÜL/ü sevmeyene güler geçerim.
- Bülent Cürül Sevenlerin girer gece düşüne,
Gül dalında güzel yerde işi ne,
Kelebekler selâm durur eşine,
...Sevda bilmeyenden uzak kaçarım,
...GÜL/ü sevmeyene güler geçerim.

Âşık Cinasî Yoksul idim gani oldum peşinde,
 Su aradım rahmet doldum peşinde,
 Bir hiç idim şeref buldum peşinde,
 ...Gül olmasa bu menziller kaç erim,
 ...GÜL/ü sevmeyene güler geçerim.

3. NEŞET ERTAŞ 1

(Zübeyde Gökbulut - Bülent Cürül - İ. Vedat Çarpar - Seyfeddin Karahocagil,
 Yener Sezgi - Âşık Cinasî)

Z. Gökbulut Gırtıllar'da doğan bir garip kul'ken,
 Bozkırın bağına gül oldu Neşet.
 Deli çaylar gibi coştı çağladı,
 Yürek yangınına sel oldu Neşet.

Bülent Cürül Vurdukça mızrabı teller ağladı,
 Gözlerde yaş oldu seller çağladı,
 Yokluğu zor oldu yürek dağladı,
 Esti rüzgâr gibi yel oldu Neşet.

İ. Vedat Çarpar Gönül sarayında yeminler edip,
 Kemale ererken fukara, garip,
 Muhabbet bağına canını verip,
 Zafer sancağında al oldu Neşet.

S. Karahocagil Hâlâ unutmadım içimde yara,
 Birtakım aklı kıt gönlü fukara,
 İteleyip atmışlardı kenara,
 Sandılar ki artık el oldu Neşet.

Yener Sezgi Düğünlerin halayların adı yok,
 Hoyratların, bozlakların tadı yok,
 Senden sonra ozanların şâdı yok,
 Bağlama ses vermez lâl oldu Neşet.

- Âşık Cinasî Otağ kurdu “Bozkır”ların döşüne,
 “Gönül” dedi her sözünün peşine,
 “Kar mı Yağmış Yüce Dağlar Başına,”
 “Yine Bir Hal Oldu” göl oldu Neşet.
- Z. Gökbulut Horasan'dan bu tarafa gelmişler,
 Bu kutlu diyarı vatan bilmişler,
 Gâhi ağlamışlar, gâhi gülmüşler,
 Garip dergâhında çul oldu Neşet.
- Bülent Cürül Muharrem'den oldu dünyaya geldi,
 Gâh türkü söyledi gâh bozlak dedi,
 Hayat sınavını gururla verdi,
 Hakk'ın nazarında kul oldu Neşet.
- S. Karahocagil Tatlı sohbetiyle güler yüzüyle,
 Altından kıymetli her bir sözüyle,
 Mahir parmaklarla öten sazıyla,
 Aziz milletine mal oldu Neşet.
- Yener Sezgi Dünya üzerinden geçtin geçeli,
 "Garip Bülbül" kafesinden uçalı,
 Avşar eli yaylasından göçeli,
 Gün değil, ay değil, yıl oldu Neşet.
- Âşık Cinasî “Karga Olan Gül Gıymatı Bilemez,”
 “Garibin Dünyada Yüzü Gülemez,”
 Abdal doğan başka nişan alamaz,
 Gönlünü han edip yol oldu Neşet.
- Gökbulut Ne gülistanı var, ne de bahçesi,
 Sazı ile sesi tek sermayesi,
 Bozlak dinleterek ünlendi sesi,
 Gönüllerde garip hal oldu Neşet.

- Bülent Cürül Bir neslin ozanı ulu çınarı,
Gürül gürül akan berrak pınarı,
Say ki okyanusun dibi kenarı,
Koca ummanlara sal oldu Neşet.
- S. Karahocagil Millî duyguları yaparak harman,
Gönlü dinlemedi sevgide ferman,
Öyle bir ilaç ki her derde derman,
Arı, petek, çiçek, bal oldu Neşet.
- Yener Sezgi Sefa sürsün emeğinle zevâtlar,
Cepleri paralı altında yat'lar,
Kabristan şehrinde büyüdü otlar,
Mezarın üstünde cil oldu Neşet.
- Âşık Cinasî Ne Kırşehir koydu ne Keskin Kaman,
Yoksulluk elinden bulmadı aman,
Almanya'yı mekân tuttu bir zaman,
Gurbet elde hayli kal oldu Neşet.
- Z. Gökbulut Ne hanları vardı, ne de sarayı,
Ne dünyayı sevdi, ne de parayı,
Gelin der ki, kim sarar bu yarayı,
Yoksula, garibe kol oldu Neşet.
- Bülent Cürül Türkülere şiirlere can verdi,
Dertli gönüllere heyecan verdi,
Cürül'ün eline gül, fidan verdi,
Çorak toprağına tül oldu Neşet.
- S. Karahocagil Dünyayı omuzdan geriye atıp,
Şefkat hamuruna sevgiyi katıp,
Seyfi der; mazluma elin uzatıp,
Zalimlere karşı fil oldu Neşet.

- Yener Sezgi Sezginî bir tele dokundu geçti,
Garibin türküsü okundu geçti,
Bu yalan dünyadan yakındı geçti,
Ebedi mekâna gel oldu Neşet.
- Âşık Cinasî Âşık Cinas; ak'ı seçer karadan,
Halden anlamayan çıksın aradan,
“Ne Güzel Yaratmış Seni Yaradan,”
“Yandı’ Ataşlara” kül oldu Neşet.

4. NEŞET ERTAŞ 2

(Zübeyde Gökbulut - Bülent Cürül - Yener Sezgi - Seyfeddin Karahocagil -
Âşık Cinasî)

- Z. Gökbulut Sazıyla, sözüyle bezedi çağı,
Seven gönüllerin yâridir Neşet.
Gurbetin bağrına kurmuş otağı,
Ahiler Yurdu'nun kârıdır Neşet.
- Bülent Cürül Efsanedir koca çağın çınarı,
Güzel yurdun çağlayanı pınarı,
Meyve bahçesinin ayvası narı,
Yoksul ambarında darı'dır Neşet.
- Yener Sezgi Bir feryada yazılmıştı yazısı,
İnilerdi Muharrem'in kuzusu,
Yüreğinin ortasında sızısı,
Dumansız ateşin nârıdır Neşet.
- S. Karahocagil Belli gidişi de ve hem yolu da,
İnsanı ayırmaz sağı solu da,
Gelmiş geçmiş koca Anadolu'da,
Büyük ustalardan biridir Neşet.
- Âşık Cinasî “Abdal” idi; hafif tuttu darayı,
'Aşk Ataşı' değdi, attı narayı,
“Gönül” yaptı dert etmedi parayı,
Mücevher yurdunun zer'idir Neşet.

- Z. Gökbulut Gurbet elde kış eyledi yazını,
Onda bulduk has türkünün hazını,
Bir Leyla'yı sevdi, bir de sazını,
Sevdalı yüreğin korudur Neşet.
- Bülent Cürül Yanık türkülerin doyumsuz sesi,
Doğruluk yoluydu onun ilkesi,
Ana kucağıydı sıcak ülkesi,
Kırşehir ilinin sırrı'dır Neşet.
- Yener Sezgi Yaş akar mı Zahide'nin gözünden?
Bin bir derde düştü Leyla yüzünden,
Yaralandı gönlü baba sözünden,
Amansız sevdanın hâr'ıdır Neşet.
- S. Karahocagil Lisanı fasihtir su gibi akar,
Ondaki tevazu ondaki vakar,
Herkese dosttur o sevgiyle bakar,
Kinden düşmanlıktan beridir Neşet.
- Âşık Cinasî Bozlakları yeni baştan ünleten,
Saza vurup kurda kuşa dinleten,
“Dost Deyince Yeri Göğü İnleten,”
Yuvasız bülbülün zârıdır Neşet.
- Z. Gökbulut Dügünlerde davul zurna çalarak,
Alnının terini kutsal bilerek,
Aslımı bilmeyen dosttan yılarak,
Kem düşüncelinin şeridir Neşet.
- Bülent Cürül Bu yalan dünyadan bir garip geçti,
Çağlayan pınarın suyundan içti,
Kolayı bıraktı, zorunu seçti,
Hayat sınavında sorudur Neşet.
- Yener Sezgi Gönülden gönüle yolu gizledi,
Türküler içine geli gizledi,

Çağlayan yürekte seli gizledi,
Bozlaşın damlayan teridir Neşet.

S. Karahocagil Bilirim hayatın geçti zahmetli,
Söyledin sitemli bazen töhmetli,
Ayrıldın bizlerden oldun rahmetli,
Seni anmamızın yeridir neşet.

Âşık Cinasî Söz içine “Nar Tanesi” katardı,
Kem söz duysa, sinesine atardı,
Dost dedi mi baş üstünde tutardı,
Âşıklar yurdunun eridir Neşet.

Z. Gökbulut Engin yüreğini eyledi okul,
“Yaşayan Hazine” işte böyle kul,
Türkiye'de, Almanya'da ara, bul,
Gelin Gülhane'nin pîridir Neşet.

Bülent Cürül Yalancı dünyanın rengine kandı,
Hayale aldandı, boşuna yandı,
Cürül derki namı arş'a dayandı,
Türkü kervanının ser'idir Neşet.

Yener Sezgi Sezginî ne yazsın, ne gelir dile,
Dünya bir bahçeydi garip bülbüle,
Dolandı çiçeği, imrendi güle,
Kırşehir ilinde arı'dır Neşet.

S. Karahocagil Sözleri hikmetli inci ve mercan,
Dinledik mi derdik “Can kardeşim can,”
Seyfi der; değerli temiz bir insan,
İçme sular gibi durudur Neşet.

Âşık Cinasî İki bin on iki mevsim sonbahar,
İzmir'den yayıldı acı ah u zar,
Cinasî, dil döküp yapma intizar,
Bu millet var iken diridir Neşet.

SONUÇ

Türk kültürünün önemli yapı taşlarından biri olan âşıklık geleneği, sanayi ve teknoloji ürünlerinin olumsuz etkilerine, geleneksel olmayan sosyal ve siyasî kurumların baskılarına rağmen varlığını devam ettirmektedir. Bu köklü geleneğin meydana çıkardığı üstat temsilciler, başta şiir olmak üzere halk edebiyatına yeni edebî ürünler kazandırmaktadır.

Günümüz âşık tarzı şiiri daha çok, Özkul Çobanoğlu'nun (2000) ifadesiyle, elektronik ortamda gelişimini sürdürmektedir. Bu ortamın etkisiyle âşık edebiyatına yenilikler girmiştir. Örneğin âşık adayları usta-çırak ilişkisine gerek duymadan bu ortamda kendilerini yetiştirebilmektedirler. Eserlerini oluşturma ve icra ortamları da değişmiştir. Eserlerini, salon veya kahvehanelerde topluluk önünde değil de genellikle radyo ve televizyonlarda icra etmektedirler. Türk âşıklık geleneğinin 20. yüzyılın son çeyreğinde meydana çıkardığı Cinasî mahlaslı Ekrem Yal buz bunun iyi bir örneğidir.

Âşık Cinasî'nin hayatı ve yakın çevresi incelendiğinde onun âşıklık geleneğinin canlı olarak yaşadığı Ardahan muhitinde doğup büyüdüğü, bir üstat âşığın bilfiil çırağı olmasa da âşiklarla yan yana olduğu, onlardan ve onların devam ettirdiği gelenekten çok faydalandığı görülmüştür. Diğer yandan edebî kaynakların, Türk ahlâk kaidelerinin, dinî, millî değerlerin Cinasî'nin şiirinin ve sanatının oluşmasında büyük etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Diğer bir tespit de âşığın doğup büyüdüğü ve gelişimini tamamladığı Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nin coğrafi özellikleri, tabiat güzellikleri ile birlikte bölgenin ve ülkenin siyasî ve sosyal meselelerinin hem kişiliğini hem de şiirlerinin örgüsünü oluşturmasıdır.

Âşığın şiirleri kuruluş, şekil ve sanatkârlık özellikleri yönünden incelendiğinde Türkçeyi çok iyi bildiği ve kullandığı, âşık şiirinde çok önemli bir öge olan kafiye ve cinas konusunda çok başarılı olduğu, âşık şiirinin pek çok türünde eser verdiği, kafiye kelimesi bulmakta zorlanmadığı, hayli özgün kafiye ve cinas kelimeleri bulduğu, bütün bunlarla da sanat gücünün yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Diğer bir tespitimiz de âşıklık geleneğinin önemli unsurlarından olan atışma hususunda da başarılı örnekler vermiş olmasıdır.

Cinasî, geleneksel âşık tipine göre farklı özellikleri olsa da âşıklık geleneği içerisinde değerlendirilmiştir. Bununla birlikte onun yazılı kültür ortamında yetişmesi, belli bir ustaya bağlı olmadan bilgi ve birikimini genellikle yazılı eserlerden öğrenmesi, saz çalmasını bilmemesi, icra ortamlarında bulunmaması gibi hususiyetlerden dolayı ona “halk şairi” demek de mümkündür.

SÖZLÜK

abat: Bayındır; şen, rahat.

abdiyet: Kulluk etmek.

ağyar: Başkaları, yabancılar, eller.

ahfâd: Torunlar.

ahpun: Hayvan gübresi.

âkil: Akıllı, zeki kimse. (â şapkalı olacak)

alıç: Kırlarda kendiliğinden yetişen, hekimlikte ve boyacılıkta kullanılan, sert odunlu bir ağaç ve bu ağacın meyvesi.

avdet etmek: Dönmek, geri gelmek.

avurt: Yanağın ağız boşluğu hizasına gelen bölümü.

azamet: Ululuk, büyüklük, görkem.

bağban: Bahçıvan.

bahr: Deniz, büyük göl veya nehir.

basiret: Gerçekleri yanılmadan görebilme yeteneği, uzağı görüş, sezîş, uyanıklık, anlayış, kavrayış.

bedesten: Kumaş, mücevher vb. değerli eşyaların alınıp satıldığı kapalı tarihî çarşı.

belî: Evet.

berf: Kar.

bergüzar: Hediye, hatıra.

berhudar: Mutlu.

berzah: Dinî inanışlara göre ölenlerin ruhlarının kıyamete kadar bulunduğu yer.

beşer: İnsanoğlu, insan.

biat: Bir kimsenin egemenliğini tanıma.

bişi: (pişi) Kızgın yağda pişirilmiş çörek, bir ekmek türü.

bîzar: Bezmiş, usanmış.

bogurt-: Böğürtmek.

bulak: Kaynak, pınar.

Burak: Hz. Muhammet'in Miraç'ta bindiği binek.

bürhan: Delil, ispat, tanık.

cel cel et-: Tırpanla biçilmiş ekinin tarladaki hali.

celbet-: Kendine çekmek, getirmek.

cevir: (cevr) Eziyet, cefa.

cılğa: Küçük pulluk.

cimpo: Küçük su birikintisi.

cincar: Isırgan otu.

cücük: Kümes hayvanlarının yavrusu, civciv.

cüruf: Erime durumundaki madenlerin yüzeyinde toplanan madde, kaloriferlerden çıkan yanmış kömür artığı.

çağrak: Akarsuyun çakıllı yeri.

çeri: Asker.

çığırt-: Çağırtmak, bağirtmek.

çiğelek: Çilek.

çökanda: Çöktüğü zaman.

dara çek-: Asmak, idam etmek.

defo: Kusur, özür, bozukluk.

desise: Aldatma, oyun, düzen, hile, entrika.

deşin-: Eşinmek.

dubara: Oyunda, atılan zarlardan ikisinin de iki benekli yüzünün üste gelmesi.

dübeş: Zarla oynanan oyunlarda atılan zarlardan ikisinin de beş benekli yüzünün üste gelmesi.

em: İlaç, merhem.

encam: Son, işin sonu.

endam: Vücut, beden, boy bos.

ene: Ben (kişi zamiri)

fâş et-: Gizli olanı açığa vurmak, duyurmak, ortaya dökmek.

feraset: Anlayış, sezmiş, sezgi.

fetir: Saçta pişirilen mayasız yufka ekmeği, bazlama.

firak: Ayrılık.

geda: Yoksul, fakir.

gedek: Manda yavrusu.

gena: Yine.

giryân: Ağlayan.

gor: Mezar.

göğ biçil-: Olgunlaşmamış, yeşil ekin başağının biçilmesi.

gökçek: Güzel, sevimli (kimse)

hâb-ı gaflet: Gaflet uykusu.

hakoz: Sabanın tarlada bıraktığı iz.

halef: Birinin ardından gelip onun makamına geçen kimse.

halta: Tasma.

hançar: Hançer.

harık: Su yolu, ark.

hark: Hendek.

haros: Birkaç yıl işlenmemiş, sürülmemiş tarla.

harşo: Mısır unu ve soğandan yapılan bir çeşit yemek.

haslet: İnsanın yaratılışından gelen özellik, huy.

havrez: Düzgün sürülmemiş, aralıklı sürülmüş tarla.

hazan: Sonbahar.

hedik: Kaynatılmış buğday, bulgur, mısır vb. şeyler

helke: Su, süt vb. şeyleri koymaya yarayan, çoğunlukla bakırdan yapılan, bakraçtan büyük bir çeşit kova.

heneke: Eneke, aşık oyununda aşıkları vurmak için kullanılan büyük aşık.

herg: Toprağı sürme işi.

herk: Sürüldükten sonra bir yıl dinlendirilen, nadasa bırakılan tarla.

herzal: Taş, toprak, gübre vb. şeyleri taşımaya yarayan dört kollu ve iki kişinin taşıdığı bir çeşit araç, teskere.

hil'at: Kaftan.

hilkat: Yaratılış, fitrat, huy özelliği.

hinlik: Hin, kurnaz olma durumu, kurnazlık.

hitam bul-: Sona ermek.

hodak: Nadas yaparken kotana koşulan birkaç çift öküzü sürmek için boyundurukların üzerine binen ve öküzleri süren çocuk.

horavel: 'Hodah' ların 'kotan' sürerken koro hâlinde söyledikleri türkülere verilen ad.

husumet: Düşmanlık.

iflah: Kötü, güç bir durumdan kurtulma, iyi bir duruma gelme.

ikrar: Saklamayıp doğruca söyleme, açıkça söyleme.

inayet: İyilik, ihsan, lütuf.

irsî: Kalıtsal, kalıtımsal.

istimdat: İmdat isteme, yardıma çağırma.

jolo: Ahududu, böğürtlene benzeyen yabanî bir meyve.

kakuça: Yabani gelincik.

kala-: Sobaya ya da ocağa odun koyup yakmak.

kamer: Ay.

kâşane: Büyük, süslü köşk, saray vb. yapı.

kazıl: Kıldan bükülmüş, çuval dikmekte kullanılan ip, sicim.

kefare: Bir günahı Allah'a bağışlatmak umuduyla verilen sadaka veya tutulan oruç; diyet.

kement: Hayvanları yakalamak için kullanılan, ucu ilmekli, kaygan uzun ip; idam için kullanılan yağlı kayış.

kepenek: Çobanların omuzlarına aldıkları dikişsiz, kolsuz, keçeden üstlük, aba.

kıdik: Keçi yavrusu.

kırba: Sakaların içinde su taşıdıkları ağız dar, altı geniş, deriden yapılmış kap, su kabı, matara.

kırık: (kurik) At, eşek yavrusu.

kıtal: Birbirini öldürme, savaş.

kolçak: Ceket veya gömlek kollarının kirlenmesine engel olmak için bilekten dirseğe kadar geçirilen eğreti kolluk. Kadınların dirseklerine kadar taktıkları basmadan yapılan süs eşyası.

kolop: Tahtadan yapılmış silindirik bir kap.

koruk: Henüz olgunlaşmamış ekşi üzüm.

kotan: Pulluk, büyük saban.

köçek: Kadın kılığına girip oynayan erkek.

leb: Dudak.

leçek: Başörtüsü, tülbent.

leyl: Gece.

- mahdut: Sınırlanmış, sayısı belli olan, az.
- maişet: Geçim, geçinme.
- mar: Yılan.
- maran: Araba, kağı tekerleği.
- medük (medik): Kışın kar altından çıkarılan ve sebze yerine yenilen ot.
- memat: Ölüm
- merek: Samanlık, odunluk, hayvan yemi deposu.
- mestane: Sarhoş gibi, kendinden geçmişçesine.
- metruk: Bırakılmış, terk edilmiş
- miat: Bir şeyin yapılması için tanınan süre.
- miftah: Anahtar.
- mihenk: Mihenk taşı; birinin değerini, ahlakını anlamaya yarayan ölçüt.
- mihman: Konuk.
- mihnet: Sıkıntı.
- mihrican: Sonbahar, İranlılarda bir bayram.
- minnet: Yapılan bir iyiliğe karşı kendini borçlu sayma, gönül borcu.
- morbetlik: Odun taşımak, su taşımak, hayvanların yiyeceklerini takip etmek, tırmık çekmek, dirgenle ot toplamak gibi ufak tefek işlere yardım etmek.
- muabbir: Rüya tabir eden, görülen rüyalardan mana çıkaran (adam).
- muhannet: Vefasız.
- mukarrebun: Allah'a yakın olan büyük melekler.
- muştı: Müjde.
- mûti: Bağlı, sadık.
- müjgan: Kirpik.
- mülhem: İçe doğma, esinlenme.
- münkir: İnkâr eden, kabul etmeyen; Allah'ın varlığına inanmayan, Allah'ın varlığını inkâr eden (kimse).
- müşteki: Yakınan, sızlanan, şikâyetçi.
- naçar: Çaresi olmayan, çaresiz.
- nadan: Bilgisiz, cahil; kaba, kötü.
- nale: (na'la) İnleme inilti.
- napızar: Evlere yakın tarla; her yıl ekilebilen, toprağı kuvvetli, verimli tarla.

nebat: Bitki.

nehar: Gündüz.

neşv ü nema: Yetişip büyüme, sürüp çıkma.

nısf: Yarım, yarı.

nûşa gel-: Coşmak.

od: Ateş.

örük: Saç örgüsü.

peg: Yıkıntı, harabe.

pervane: Geceleyin ışık çevresinde dönen küçük kelebek.

pervaz: Kapı, pencere vb. yerlerin kenarlarına geçirilen ensiz parça.

pilaki: Altlı üstlü iki parçadan oluşan, içinde mısır ekmeği pişirilen toprak kap.

poşa: Kalbur, elek yapan ve satan. Çingene.

pöhrenk: Yer altındaki su yolu.

punğar: Pınar.

rana: Güzel, göze hoş görünen.

riayet: İtibar etme, uyma, boyun eğme.

say: Çalışma, emek.

sayyat: Avcı.

sebat: Sözüden veya kararlarından dönmeme, bir işi sonuna değin sürdürme.

sefine: Gemi.

segirt-: Aniden koşmak.

semek: Balık.

ser: Baş, kafa.

Seyr ü sülük:

sin: Mezar.

su-i zan: Fena, kötü sanış.

şaki: Haydut.

şakkıltı: Yüksek ses, gürültü (gök gürlemesi).

şavk: Işık, aydınlık.

şedre: İri gözlü kalbur.

şegirt: Şakirt, öğrenci.

şehla: Kusurlu sayılmayacak kadar hafif şaşlı (göz).

şem: Mum, balmumu.

şems: Güneş.

şennik: Kalabalık, topluluk.

şikâr: Av, avlanan hayvan.

şoğurt: Salya.

tebligat: Bildirim.

tedris: Ders verme, öğretme, öğretim.

tekzip et-: Yalanlamak.

telenk: Kuş, tavuk vb. hayvanların kanatları.

telmih: Anlatılmak istenen şeyi söz arasında imalı olarak belli etme, açıkça söylememe.

tepren-: Yerinden oynamak, kımıldamak.

tevellüt: İnsanın doğumu, doğduğu zaman.

tezyin: Bezeme, süsleme.

tîr: Ok.

tor: 1. İşe alışkın olmayan, yabani; toy, acemi kimse. 2. Sık gözlü ağ.

türap: Toprak.

urba: elbise.

varak: Altın, gümüş veya başka madenler dövülerek oluşturulan ince, parlak yaprak, altın varak.

vaveyla: Çığlık.

vedre: Kova.

vicahen: Yüzüne karşı.

vird: Dinî bir sözü sürekli tekrarlama.

visal: Kavuşmak.

vuslat: Kavuşma.

yanbegi: Yamacın enine (yol, gidiş için); ana yoldan sapan yan yol.

yatır: Doğaüstü gücü bulunduğu ve insanlara yardım ettiğine inanılan kimsenin mezarı.

yegin: Eline, ayağına çabuk; çabuk; acele.

zelzele: Deprem.

zer: Altın.

zerre: Çok küçük parçacık.

zerzebil: Dağınık, bakımsız, yoksul.

zevzek: Geveze. Saçma sapan şeylerle uğraşan.

zırnık: Herhangi bir şeyin en küçük, önemsiz ve işe yaramaz parçası.

zillet: Hor görülme, aşağılanma.

zîşan: Onurlu, şerefli.

zoğ: Biçildiği yerde duran ot, ekin.

KAYNAKÇA

Altaylı, Seyfettin (1994). *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü I*, İstanbul: MEB Yayınları.

Artun, Erman (1997). “Günümüzde Adana Âşıklık Geleneği ve Âşık Fasılları”, V. *Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Türk Halk Edebiyatı Seksiyon Bildirileri I*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, s. 41-52.

Artun, Erman (2000). *Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı*, Ankara: Akçağ Yayınları.

Artun, Erman (2004). *Türk Halk Edebiyatına Giriş*, İstanbul: Kitabevi.

Aydil, Erol (1992). *Şarkılarla Şiirlerle Türkülerle ve Tarihi Örneklerle Adlarımız*, Ankara: T.K.A.E. Yayınları.

Banarlı, Nihad Sâmi (1971). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul: Millî Eğitim Kitabevi.

Batur, Suat (1998). *Açıklamalı - Örnekli Türk Halk Edebiyatı*, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Boratav, Pertev Naili (Aralık 1968). “Âşık Edebiyatı”, *Türk Dili Dergisi Türk Halk Edebiyatı Özel Sayısı*, S. 207, 340-357.

Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi (1986). İstanbul: Milliyet Yayınları.

Büyük Türk Klâsikleri (1985). C. 9, İstanbul: Ötüken-Söğüt Yayınları.

Çobanoğlu, Özkul (2000). *Âşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü*, Ankara: Akçağ Yayınları.

Çobanoğlu, Özkul (2007). *Âşık Tarzı Edebiyat Geleneği ve İstanbul*, İstanbul: 3F Yayınları.

Devellioğlu, Ferit (1993). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.

Dilçin, Cem (1995). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Dizdarođlu, Hikmet (Aralık 1968). “Halk Őiirinde Tűrler”, *Tűrk Dili Dergisi Tűrk Halk Edebiyatı Őzel Sayısı*, S. 207, 186-293.

Dűzgűn, Dilaver (2004). “Âŝık Edebiyatı”, *Tűrk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Ankara: Grafiker Yayınları, s. 169-212.

Elçin, Őűkrű (1993). *Halk Edebiyatına Giriŝ*, Ankara: Akçađ Yayınları.

Erŝahin, İbrahim (2011). *Halk Kűltűrű ve Edebiyat Sűzlgű*, İstanbul: Őtűken Neŝriyat.

Erzurumlu İbrahim Hakkı (1992). *Marifetnâme*, İstanbul: Mehdi Yayınları.

Gűnay, Umay (1992). *Tűrkiye’de Âŝık Tarzı Őiir Geleneđi ve Rűya Motifi*, Ankara: Akçađ Yayınları.

Gűzel, Abdurrahman – Ali Torun (2004). *Tűrk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Ankara: Akçađ Yayınları.

Halıcı, Feyzi (1992). *Âŝıklık Geleneđi ve Gűnűműz Halk Őairleri - Gűldeŝte*, Ankara: Atatűrk Kűltűr Merkezi Yayını.

Iŝık, İhsan (2006). *Tűrkiye Edebiyatçılar ve Kűltűr Adamları Ansiklopedisi 1-11*, Ankara: Elvan Yayınları.

Kafkasyalı, Ali (1996). *Mikâyl Azaflı Hayatı-Sanatı-Eserleri*, Erzurum: Eser Ofset.

Kafkasyalı, Ali (1998). *Âşık Murat Çobanoğlu Hayatı-Sanatı-Eserleri*, Ankara.

Kafkasyalı, Ali (2002). *İran Tűrk Edebiyatı Antolojisi I-VI*, Erzurum: Atatűrk Őniversitesi Yayınları.

Kafkasyalı, Ali (2009a). *İran Tűrkleri Âŝık Muhitleri*, Erzurum: Salkımsűđűt Yayınları.

Kafkasyalı, Ali (2009b). *İran Tűrk Âŝıkları ve Millî Kimlik*, Erzurum: Salkımsűđűt Yayınları.

Kafkasyalı, Ali (2013). *Sűrgűndeki Âŝıklık Geleneđi*, Almatı.

Karabekir, Kazım (1960). *İstiklâl Harbimiz*, İstanbul.

Kaya, Doğan (1998). *Sivas’ta Âşıklık Geleneği*, Sivas: Dilek Ofset Matbaacılık.

- Kervan* (2013). *Firak Dergisi Yıllığı*, Ankara: Sage Yayınevi.
- Komisyon (1994). *Binbir Hadis, İbn-i Asakir*, Ankara: Fazilet Yayınları.
- Köksal, Hasan (1985). *Millî Destanlarımız ve Türk Halk Edebiyatı*, İstanbul: Üçdal Neşriyat.
- Köprülü, Mehmet Fuat (1989). *Edebiyat Araştırmaları 1*, İstanbul: Ötüken Yayınevi.
- Köprülü, Mehmet Fuat (2004). *Saz Şairleri I-V*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kumru Tarih Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi (2012). Gaziantep, S. 10, s. 14.
- Külekcî, Numan (1995). *Açıklamalar ve Örneklerle Edebî Sanatlar*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Millî Kütüphane Başkanlığı (2001). *“Türk Atasözleri ve Deyimleri I-II”*, İstanbul: MEB Yayınları.
- Onay, Ahmet Talat (1996). *Türk Halk Şiirlerinin Şekil ve Nev’i*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Öcal, Osman - Refika DOĞAN (2011). *Gülce Edebiyat Akımı - Güldeste*, Ankara.
- Örneklerle Türkçe Sözlük* (2004). C. 2, İstanbul: MEB Yayınları.
- Özarslan, Metin (2001). *Erzurum Âşıklık Geleneği*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Sakaoğlu, Saim (1986). “Ozan, Âşık, Saz Şairi ve Halk Şairi Kavramları Üzerine”, *III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, I. Cilt Genel Konular*, Ankara: MFAD Yayınları, s. 247-251.
- Sakaoğlu, Saim (1989). “XIX. Yüzyılda Anadolu ve Saz Şairleri”, *Büyük Türk Klasikleri*, C. 9, İstanbul: Ötüken-Söğüt Yayınları.
- Soysal, M. Orhan (1995). *Türk Dili ve Edebiyatı ile Türkçe Öğretmeninin El Kitabı*, İstanbul: MEB Yayınları.
- Soysal, M. Orhan (2005). *Edebî San’atlar ve Tanınması*, İstanbul: MEB Yayınları.
- Sülün, Murat (2009). “Nefs-i Mutma’inne Ayetine Yeni Bir Yaklaşım”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 50:1, 1-24.

Türk Dil Kurumu (2005). *Türkçe Sözlük*, Ankara: TDK Yayınları.

Yalbuç, Ekrem (2008). *Türkçenin Nakışı Cinas*, İstanbul: Gonca Yayınevi.

Yalbuç, Ekrem (2011). "Hiciv", *Kumru Tarih Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, Gaziantep, S. 8, 4-5.

Yalbuç, Ekrem (2011). "Övgü ve Yergi Üzerine", *Vezin Kültür Edebiyat Dergisi*, Anadolu Âşıkları Şiir ve Edebiyat Grubu, Ankara, S. 1, 21-23.

Yalbuç, Ekrem (2011). "Türk Hece Şiirinin Bugünkü Meseleleri", *Kumru Tarih Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, Gaziantep, S. 6, 6.

Yalbuç, Ekrem (2012). "Söyleşi", *Kumru Tarih Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, Gaziantep, S. 10, 14-16.

Yazır, Elmalılı Hamdi (1993). *Kur'an-ı Kerim ve Meali*, İstanbul: Gerçek Hayat Yayınları.

Yurtbaşı, Metin (2013). *Sınıflandırılmış Deyimler Sözlüğü*, İstanbul: Excellence Publishing.

Zeyrek, Yunus (2001). *Ahıska Bölgesi ve Ahıska Türkleri*, Ankara.

Ziya Gökalp (2002). "Türklerde Ahlâk", *Türkler Ansiklopedisi 1-21*, C. 3, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.

EKLER**EK 1****CİNASLI KESİK MANİLER**

Aç gitsin,
Kapıları aç gitsin,
Yemek verdin beğenmez,
O misafir aç gitsin.

Aksi güzel,
Sudaki aksi güzel,
Ben okşarım o kaçır,
Doğuştan aksi güzel.

Aç masayı
Cömerde aç masayı,
Toklar karın doyurur,
Devirir aç masayı.

Altından,
Köşk yaptırdım altından,
Derdimi köprü etsem,
Sular geçmez altından.

Adamı,
Korsan aldı adamı,
Kılıç kesmez, ok geçmez,
Kem söz yıkar adamı.

Ana nedir
Bir bilsen ana nedir.
“Ağlarsa anam ağlar”
Gayrisi an’anedir.

Ağa bakar,
Avcılar ağa bakar,
Rızık ne ise şaşmaz,
El yiyer, ağa bakar.

Ana sızlar,
Yavruya ana sızlar.
Analılar evdedir,
Ya nerde anasızlar.

Aldır yârim,
Pembedir aldir yârim,
Kölen pazara düştü,
Ne olur aldir yârim.

Anason güzel,
Açmış anason güzel,
Güzelleri eledim,
Kaldı ana son güzel.

Ara sat,
Müşteriyi ara sat,
Tâcir yalan söylerse,
İfşâ eder Arasât.

Arı olsun
Kovanda arı olsun
Ben çirkine razıyım
Edebi arı olsun.

Arı var,
Gül dalında arı var,
Gerçek güzel odur ki,
Hayâsı var, arı var.

Asılmaya,
Lâyıktır asılmaya,
Kim kuyuya tükürür,
Bozuktur asıl maya.

Aşçı kar,
Kar aşını, aşçı kar,
Boş suya emek versen,
Ondan bile aş çıkar,

Aşı kâğıdı,
İşte aş kâğıdı,
Aşıdan iyi gelir,
Dinle âşık ağdı.

Ata bakmaz,
Bindiği ata bakmaz,
Nankör evlât yüzüne,
Elbette ata bakmaz.

At başından
Efkârı at başından,
Yiğidim attan düşse,
Ayrılmaz at başından.

Ateşe,
Kömürü ateşe yay,
Gazabın da ateşi var,
Dayanmaz ateşe yay.

Atlar gider,
Küheylan atlar gider,
Sevdası Bağdat olan,
Hendeği atlar gider.

Atlasa,
Tarihler hep atlasa,
Nerelere yurt kurdun,
Çizilmiştir atlasa.

Av azalır,
Katletme av azalır,
Bir damla kan dökülse,
Evreni avaz alır.

Ayaküstü,
Görüştük ayaküstü,
El gördü ele dedi,
Sevdiğim aya küstü.

Ayaz alır,
Rengini ayaz alır,
Öksüz mehtaba çıksa,
Küçülür ay azalır.

Azık,
Sat bozacı bozayı,
Kaşıktan bal damlasa,
Dağdan gelir bozayı.

Bu senedir,
Hasretim bu senedir,
Yanağında gül açar,
Bir bilsen buse nedir,

Cansızlar,
Dile gelse cansızlar,
Feryadı arşı tutar,
Canlılarda can sızlar.

Der vişneyi,
Bahçeden der vişneyi,
Yüreği rebap olmuş,
Neylesin derviş ney'i.

Deryâda,
Gemim kaldı deryâda,
Vefasıza sır verdim,
O da gider der yâda.

Din size
Ne söylüyor din size,
Seni de dinden eder,
Bel bağlama dinsize.

Doluya,
Kim kolunu doluya,
Yetim Hicaz'a gitse,
Yakalanır doluya.

Dokunur,
Kutniden bez dokunur,
Güzeller söyler güler,
Çirkine söz dokunur.

Ekmeğe,
Saygı göster ekmeğe,
Ekmek nerden gelecek,
Sen gitmezsen ekmeğe.

Elemi,
Ben çekerim elemi,
Deli benim, dert benim,
Bunun derdi ele mi?

Elmasına,
Narına elmasına,
Boncuğumu değişmem,
Nâmerdin elmasına.

Eser gelir,
Kasırga eser gelir,
Sultanla Sinan gider,
Binlerce eser gelir.

Ez anlar,
Ez nefisini ez anlar,
Kıyamet kopana dek,
Susmayacak ezanlar.

Fendini bilmez mi,
O fendini bilmez mi?
Fen ilmi Allah'ındır,
O "fen" dini bilmez mi?

Gönül yıkar,
Gönülsüz gönül yıkar,
Seher vakti dökülen,
Göz yaşı gönül yıkar.

Gülerse,
Yâr yüzüne gülerse,
Bülbül feryâd eder mi?
Tez zamanda gül erse.

Han'a getir,
Sultana Han'a getir,
Han eyledim gönlümü,
Kervanı hana getir.

Herk eder,
Yâr karşıda herk eder,
Vefâsızla sır verdim,
Bana geldi her keder.

İğde güzel,
Bahçede iğde güzel,
Güzelliği aksetmiş,
Elinde iğ de güzel.

İN ana,
Merdivenden in ana,
Yemine ne gerek var,
Mü'min odur inana.

Kale midir?
Burç mudur kale midir?
Ben yazıma razıyım,
Yazan Hak kalemidir.

İN cinse,
Yer yüzü hep in cinse,
Gökler mateme düşer,
Bir tek öksüz incinse.

Kalkanlara,
Ok geçmez kalkanlara,
Üç çekim tesbih olsam,
Seherde kalkanlara.

Kandilime,
Üfleme kandilime,
İsmi kalbim söyler,
Gelmese kan dilime.

Kar sarar,
Yarasına kar sarar,
Yiğit gurbete gider,
Döner döner Kars arar.

Kar savurdu,
Tıpiller kar savurdu,
“Doksanüç Harbi” dendi,
Her gelen Kars’a vurdu.

Kar seline,
Dayandı kar seline,
Bulutlar bal taşıdı,
Mübarek Kars eline.

Kar solar,
Günü görer kar solar,
Şadlanıp lâle sümbül,
Açar açar Kars olar.

Kırda güzel,
Dolaşır kırda güzel,
Seni gören olmasın,
Kandili kır da güzel.

Kur bana,
Aç tuzağın kur bana,
İkrâm ziyade olur,
Bayram günü kurbana.

Külekler,
Bomboş kaldı külekler,
Yandı ciğer kül oldu,
Tabipler de kül ekler.

Lokman olsun,
Yiyecek lokman olsun,
Yaran küçük olsa da,
Tabibin “Lokman” olsun.

O göze,
Dağdan çıkar o göze,
Kalbime ok saplanır,
Nerde baksam o göze.

Oy alan
Dağ mı aştı oy alan
Bu da böyle bir oyun
Biraz da sen oyalan.

Salı verir,
Kendini salıverir,
Sözün eri olmayan,
Pazar der salı verir.

Sine sine,
Yaşarlar sine sine,
Sonra hançer vururlar,
Vatanın sinesine.

Taksi midir?
Şu gelen taksi midir?
Ben payıma ses etmem,
Kaderin taksimidir.

Su siner sinsi nem'e,
Aldanma sinsi nem'e,
Çölde gölge ararsan,
Çekinme sin sineme.

Taş gönül,
Yık bendini taş gönül,
Bazen ipek olursun,
Bazen de bir taş gönül,

Taşıyor,
Derya bentten taşıyor,
Gönlümü kervan ettim,
Gam yükünü taşıyor.

Terazimle,
Tartarım terazimle,

Yaş gelirmiş sevinçten,
Akarmış ter azim'le.

Tersi neye,
Rüyanın tersi neye,
Sandım gül-ü reyhandır,
Dökülmüş ter sineye.

Uyan yâr,
Sabah oldu uyan yâr,
Beni çöllere saldın,
El sözüne uyan yâr.

Yad elidir,
Sinemde yad elidir,
Yad'a sırrın veren yâr,
Ya bunak ya delidir.

Yaramaz,
Âşığa naz yaramaz,
Bedende kan kalmadı,
El sanar ki yaram az.

Yakından yar yakından,
Darbe yedim yakından,
Kırk yerimde yaram var,
Ya kılıçtan, ya kından.

Yar ama,
Yar yüreğim yar ama,
Tabip kurban olayım,
El değdirme yarama.

Yarısına,
Geldik yolun yarısına,
Reva mıdır ey felek,
Ben yanam yâr ısına,

Yaraya,
Tuz basın bu yaraya,
Yaramaz ilaç merhem,
Yâr dokuna yaraya.

Yerler seni,
Böcekler yerler seni,
Öyle hayat yaşa ki,
Beğensin yerler seni.

Yar leblerin nasıl nâr,
Dumansız mı asıl nar,
Göğsünde ilik düğme,
Altında çift fasıl nar.

Yazarım sessiz olun,
Dinleyin sessiz olun,
Gurbet kahrı çekene,
Ses verin ses siz olun.

Yazdım cinaslı mani,
Aşkın lisanı mani,
Gönül feryad edende,
Olamaz kimse mani.

Yıkarlar,
Kirlentirler yıkarlar,
Sinan on yılda yapar,
Bir tek günde yıkarlar.

Yüzü kara,
Yüz birin yüzü kara,
Yetim hakkı yiyenler,
Koy kalsın yüzükara.

Yüzü koyun,
Sürünün yüzü koyun,
Emanete kasteden,
Sürünsün yüzükoyun.

Yüz yerde,
Alın yerde, yüz yerde,
Lokman gelse saramaz,
Ok yarası yüz yerde.

Zarı var,
Her meyvenin zarı var,
Gül sevenin feryadı,
Yâr sevenin zârı var.

EK 2

HİKÂYELER

1. KURT AHMET (Mitolojik Hikâye)

Vaktin zamanın birinde, eteği dumanlı, başı dumanlı, dağların göğe ser çektiği, göze göze pınarların yaz kış aktığı, kehlân atların kışneyip mor koyunların meleştiği, bölük bölük kartalların inip kalktığı bir diyarda, Ahmet adında biri yaşarmış.

Çobanmış Ahmet... Çobanmış ama çobanoğlu çobanmış. Sırtında kepeneği, belinde dağarcığı, koynunda kavali ile altı ayı dışarıda geçirirmiş. Taşlara baş koyar, kütüklere bel verirmiş. Karanlık gecelerde Çobanyıldızı'nı arkadaş tutar, ses edene ses verirmiş. Bilmediği kaya dibi, dokunmadığı koklamadığı ot yokmuş. İpek bir halı gibi yamaçları süsleyen binlerce çiçekten ilaçlar yapar, binlerce ot içinden yenilenleri seçer ekmeğine katık edermiş. Boynuzdan yaptığı tuzluk kemerinin bir yanında, bıçağı kını öbür yanında, dağarcığı belinde, kepeneği sırtında dolaşmış bütün gün. Sürüdeki bütün koyunu, kuzuyu tek tek tanımış. Doğuracağı doğurtturur, kırılacağı kırkar, sağılacağı sağarmış. Hasta olanın kulağından kan almış.

Aladağ mekânımdır, otlar ekmeğim aşım,

Kuzular çocuklarım, koyunlar arkadaşım.

Ahmet, oldu olalı az yer, az konuşmuş. Kimsenin etlisine, sütlüsüne, acısına, tatlısına karışmazmış. Köyde geçirdiği kış mevsiminde bile gününü koyunları- kuzuları ile geçirirmiş. Erkenden kalkar, bazan tayadan kestiği otlar, bazan samanın içine arpa kırması katarak koyunlarını doyurmuş. Sonra yine kepeneği sırtında koyunların önüne düşer ip gibi sıra halinde çaya götürür, içli bir ıslık sesiyle onları sularmış.

Yazın, akarı bakarına mor menekşeye bürünen, biçeneklerinde bel boyu ot olan bu diyarın, kışı da yaman olurmuş ha... Dağlar, leçekli gelinler gibi durmuş. Kar, en yüksek evleri bile örtermiş. Zaten topu topu iki mevsimi olurmuş buranın. Yarısı yemyeşil bir yaz, yarısı da bembeyaz bir kış. Yazı nasıl yazsa kışı da öyle kış. Amansız, mecalsiz. Kapı tokmaklarına ellerin yapıştığı ayaz geceleri bildiği için ahırın damında güvercinlerin girip çıkabilecekleri küçük pencereyi sürekli açık tutarmış. Koyunlar ot yerken arada güvercinler, serçeler de karınlarını doyurmuş.

Kar adamı,
 Narindir kar adamı,
 Kar yağar kar üstüne,
 Ak eder kara damı,
 Toprağa kazma geçmez,
 Karı yar, kar adamı.

Yine bir mevsimden diğerine geçildiği, karların eriyip çayların boz bulanık aktığı bir bahar gününün akşamüstü Ahmet, koyunları ile doru atını sulamak için çaya götürmüş. Geri dönüşte at ayrılmış, evlerinin arkasındaki napızanın tumbuna gitmiş. Yeni çıkan bir şey de yokmuş ya, güzden kalma kuru otları yiyormuş. Ahmet: “Bir şey olmaz, biraz dolaşsın, koyunları kapatır gelir onu da götürürüm.” diye aklından geçirmiş. Koyunları içeri almış, izinin üstüne geri dönmüş.

Gün yeni batmış, ortalık alaca karanlıkmiş. Ahmet napızara doğru yürümüş. Bir de ne görsün at yerde uzanmış yatıyor. İki kurt, ağızları kan içinde, atı parçalamış yiyorlar. Dona kalmış Ahmet... Korkudan dizlerinin bağı çözülmüş, dili tutulmuş. Kurtlardan biri başını sallamış Ahmet’e: “Gel sen de ye” der gibi işaret etmiş. Ahmet şaşkın halde bir de kendine bakmış ki boynunda deriden bir tasma ile boz bir kurt olmuş. Hemen kurtların yanına gitmiş, beraberce biraz daha yiyip oradan uzaklaşmışlar.

Tuzağını ah felek, yine mazluma kurdun,
 Buldun bir garip kuzu, ağzına attın kurdun.

Köyün hemen ilerisinde bekleyen kurt sürüsüne katılmışlar. Meğer atı parçalayan bu iki kurt, sürünün liderleriymiş. Erkek olan önde, dişi olanı arkada olmak üzere dağlara doğru akıp gitmişler. O dağ senin, bu dağ benim, yürümüşler, koşmuşlar, yemişler, içmişler. Zaman olmuş başka kurt sürüleriyle karşılaşmışlar. Kurt sürülerinin mıntıkları belli olduğu için yabancı olan sürü hemen oradan uzaklaşıyormuş.

Şimdi Ahmet’in gözleri daha keskin, vücudu daha canlıymış. Yürümek yerine hep koşmak geliyormuş içinden. Çok çok uzakları görüyor, en hafif sesleri bile duyabiliyormuş. Ayakları acımıyor, sırtı da üşümüyormuş.

Dolaşırken, dere tepe, dağ bayır aşarken mayıs ayının bir ikindiüstü yaman bir dolu yağmış. Gök gürelemiş, yıldırımlar düşmüş, dereler dolup dolup taşmış. Ortalık bir

anda beyazlara bürünmüş. Köylerden hayli uzakta, iki su kavuşumu bir yerde bir sürüyü çevirmişler. Çobanlar da, köpekler de öyle ıslanmış ki karşı koyacak halleri yokmuş. Sürüyü önce sağa sola ürkütmüşler. Sonra aralarına dalarak birkaç parçaya ayırmışlar. Sonunda arkalarda kalanlardan dört koyunu yakalayıp parçalamışlar. Yiyebildiklerini yemişler, yiyemediklerini de “uçanlar, kaçanlar, buradan geçenler yesin” deyip bırakmışlar.

Ahmet, bu hengâmede bazı koyunlara dişinin geçmediğini, taşa ya da demire ağız atmış gibi olduğunu, bir tek kıl bile koparamadığını görmüş. Bunun sebebini ancak aylar sonra yaşlı bir kurttan öğrenmiş. Meğer onlar zekâtı verilmiş, sahibinin üzerinde komşu hakkı, kul hakkı olmayan koyunlarmış.

Bu diyar Türk diyarı dağlarında kurt ulur,
Haram mala çor düşer, helâl olan kurtulur.

O yaz sanki de sefa sürmüşler. Gündüzleri dağların tepelerinde sarp kayalıklarda yatar, geceleri de yayla ağıllarında, koyun yataklarında karınlarını doyururlarmış. Zaman zaman sürüden ayrılmış hasta, zayıf, aksak at veya sığır buldukları da olurmuş. Bilinen kuralları gereği, dağa doğru bir müddet kovalayarak o hayvanı iyice yorar ve sonra sırtına çullanarak yere yatırılırlarmış. Yumuşak dokulu yerlerinden başlayarak yemeye başlarmış. Doydukları zaman kalan kısımları bırakıp giderlermiş.

Uyuyacakları zaman geniş bir halka olur, her biri yüzünü halkanın dışına doğru çevirir, öylece uyurlarmış. Yakınlarındaki bir tümseğe gözcü koymayı da hiç ihmal etmezlermiş. Çoğunlukla gündüz uyur, gece dolaşırlarmış. Bir de yaylalara pus çöktü mü her yanı korkmadan dolaşırlarmış. Yaz boyunca hiç mi hiç açlık çekmemişler. Çünkü onlar, karanlık gecede, kara herk’in içinde kara kuzuyu bile görebiliyorlarmış. Yeter ki sihir yapıp da ağızlarını bağlayan olmasın.

Ne dense,
Her nerede ne dense,
Kabullenmek zor ama,
Hepsi çıkar nedense.

Kış bastırıp mal, koyun içeri alındı mı onların da işi zorlaşmış. Adam boyu karların içinde ne bulup ne yiyecekler... Ancak geceleri köylere iner bir avluda, bir örtmenin altında ya da bir otluğun dibinde yakalayabildikleri bir köpeği parçalar pay ederlermiş. Orada yaralanıp kanı akan kurt da, törelerine göre öldürülür, oracıkta bırakılırmış. Allahüâlem avcılar iz sürüp kendilerine ulaşmasın diye... Bir gecede dört beş köyü dolaştıkları bile olurmuş. Çok amansız kaldıklarında da kar yerlermiş.

Meltemlerde savrulur bir beden ki narinse,
Güçsüze tane düşmez sepet sepet nar inse.

Zaman zaman tipiye tutulmuş, yolda kalmış insanlara da rast gelirlermiş. Ama insanoğluna hiç dokunmazlarmış. Hatta bir sefer hudutta bir nöbetçi askeri uykudan uyandırdıkları, korkutarak oyaladıkları ve donmaktan kurtardıkları bile olmuş. İnsanlara karşı içlerinde bir dostlukları mı, yoksa ezeli ervahtan bir yeminleri mi var pek bilinmiyormuş. Bilinen o ki dünya kuruldu kurulalı insan kanına dişleri değmemiş.

Cahil söze terane der,
Defineye virane der,
Sinan olan inşa' eder,
Aptal gelir viran eder.

Bir amansız kışın ortalarına doğru, ayazın kanları bile dondurduğu bir zemheri gecesinde, açlıktan iyice mecalleri kesilmiş. Bir dağ yamacında yüzlercesi, binlercesi bir araya toplanmışlar. Sonra yaşı da hayli ilerlemiş olan lider kurt, sürünün önüne düşmüş, vadi boyunca aşağıya doğru yürümüşler. Vadi çok derin, yamaçları çok dikmiş. Dibinden yazın bile coşkun bir çay akarmış. Ama şimdi buzlarla kaplıymış. Yamacın seki yerlerini takip eder, düzenli bir biçimde giderlermiş. Çok tehlikeli dar geçitlerden, kayaların arasından bir ip gibi süzülüp gitmişler. Arkadakilerin her biri ayaklarını en öndekinin bastığı yere basarmış. Dönüp bakınca, oradan sanki bir tek kurt geçmiş gibi iz kalmış.

Epey gittikten sonra, imsak vakti harman yeri kadar bir düzlüğe gelmişler. Düzlüğün ortasında beyaz bir yer sofrası, yanında da bir sac kuruluymuş. Beyaz yaşmaklı bir nene, yanındaki tekneden birer künt hamur alıyor, yufka açıyor, sacda pişirip her birine birer tane veriyormuş. Sırası gelince Ahmet de almış. Yufka sıcakmış,

oldukça da lezzetliymiş. Ahmet'in içi ısınmış, karnı doymuş. Bütün kurtlar yeyip karınlarını doyurduktan sonra üçer beşer etrafa dağılmışlar. Ondan sonra bazen yiyecek bulmuşlar, bazen bulamamışlar. Ama o yufkadan sonra hiç açlık duymamışlar. Kışı öylece geçirmişler.

Beyaz leçek ak sine,
Sütten beyaz ak sine,
Ben sandım ki kızıl kor,
Dondum kaldım aksine.

Gel zaman git zaman bahar yaklaşmış. Kar sularının dereleri doldurduğu, tarla tumplarının göğermeye başladığı bir gece Ahmet, iki kurt ile beraber kendi köylerine gelmişler. Bir ağıla girip koyun çıkarmayı düşünmüşler. Bir süre sağı sola kolaçan ettikten sonra, Ahmet'in ağılının dibine gelmişler. İçeriye girme sırası Ahmet'teymiş zaten kurtların arasında yapılacak her iş, töreleri gereği belli olduğu için, uyulması mecburmuş.

Ahmet ağılın içine atlamış, koyunlar ürkmüş, bir köşeye toplanmışlar. Ahmet, hangisine ağız atsa dişleri batmıyormuş. Bütün koyunlar su verilmiş çelik gibiymiş. Bakmış çaresi yok, geri çıkmak istemiş. Olanca gücüyle hoplamış, gel gör ki her seferinde bir yerlere takılıyor, bir türlü çıkamıyormuş. Ağılın duvarı o kadar da yüksek değilmiş ama bir türlü çıkamamış. Başını kaldırıp arkadaşlarına baktığında, onların ağladıklarını görmüş. İkisinin de birer damla gözyaşı Ahmet'in üzerine düşmüş. Arkadaşları ona açık bir lisanla: "Tasmalı kurt ancak bu kadar sıçrar, bize eyvallah arkadaş..." demişler, oradan uzaklaşmışlar.

Sonra Ahmet elini boynuna götürdüğünde yeniden insan olduğunu görmüş. Bu sefer hepten şaşırılmış. Bakmış gerçekten insanmış ve insan gibi düşünüyormuş. Ellerini yüzüne sürmüş, gözlerini ovmuş, bütün vücudunu tepeden tırnağa yeniden yoklamış. İnsan olduğuna iyice kanaat getirmiş. Önce gözleri, yüzü parlamış, sonra koyunların arasına diz çökmüş, el açmış, dualar okumuş. Ortalık biraz ağarınca evin kapısını çalıp içeri girmiş. Sevinç içerisinde ailesine kavuşmuş.

Çoban Ahmet, başından geçenleri ailesine ve komşularına böyle anlatmış. Adı da o günden sonra "KURT AHMET" kalmış.

2. YANIK GÜL

“Gurbette günler bir avuç, geceler yıl olur.” derler. İşte o uzun geceli kış günlerinden biriydi.

Güneş solgun, hava oldukça soğuktu. Yusuf öğretmen, haftanın beş günü aynı saatte yürüdüğü o ağaçlı yolda yine hızlı adımlarla ilerledi. Okula gidiyordu. Gurbet ellerde haftada bir gün kendisiyle ders yapabilmek için yolunu bekleyen o şımarık görünümlü ama yıkık gönüllü öğrencileri ile öğle sonu ders yapacaktı. İkinci yaklaşmıştı. Sabahın çok erken saatlerinde işbaşı yapan insanlar şimdi evlerine dönüyorlardı.

Esra ile her zamanki gibi yine bahçe girişinde karşılaştı. Esra; yeşil gözlü, sarı saçlı, beyaz tenli idi. Şimdi tombul yanakları al al olmuş, dudakları göğermişti. Belli ki üşümüştü. Uzun kirpikleri arsında, iri gözleri ışı ışıldı. Birden Yusuf öğretmeni karşısında görünce sevinçle irkildi, sonra gülümsedi. İki elini birden uzatarak;

“Merhaba öğretmenim.” dedi. Yusuf öğretmen gülümseyerek;

“Merhaba Esracığım. Bak üşümüştün, haydi yürü.” dedi. Esra;

“Napiyim” diye omuz silkti.

Yusuf öğretmen, Esra'nın minicik ellerini avuçlarının içine aldı. Biraz bekletti ve ağzını yaklaştırarak sıcak soluğu ile ısıtmaya çalıştı. Sonra saçlarını okşadı. Birlikte sınıfa doğru yürüdüler.

Burada okulların bahçesi oldukça geniş ve özenle hazırlanmış birer park gibidir. Esra, önde sekerek yürüyor, ara sıra geriye dönerek öğretmenine kuşlarını anlatıyordu. Esra'nın iki kuşu vardı. Biri Hasret, diğeri Gurbet. Esra herkese bu kuşlarını anlatır. Onlarla neler konuştuğunu, nasıl şakalar yapıp oyunlar oynadığını kim bilir kaç kez anlatmıştır. Ama Yusuf öğretmen, her seferinde onu yeniden duyuyormuş gibi dikkatle dinlerdi.

Sınıfın kapısında diğ öğrencilerle de selamlaşıp içeriye girdiler.

İlk derste Yusuf öğretmen, Türkçedeki bazı kuralları kavratmak ve yazım hatalarını gidermek amacı ile hazırladığı bir fotokopiyi dağıttı. Biraz kısaltarak ve sadeleştirerek verdiği bu yazı; Recaizade Ekrem'in tercüme ettiği “Bir Âmâ Çocuğun Arzusu” başlıklı bir metindi. Bu metinde büyük harf ve hiçbir noktalama işareti

kullanılmamıştı. Öğrencilerden yazıyı dikkatle okumalarını, yazım kurallarına uygun şekilde yeniden yazmalarını istedi.

Öğrenciler yazıyı okudular. Bir daha bir daha okudular. Kimi istekli, kimi isteksiz yazmaya başladılar. Esra bir türlü yazamıyordu. Ya da yazmak istemiyordu. Başlığı bile bitirmeden iki kez yanlış yaptı ve öğretmeninden yeni kağıtlar istedi. Verilen metin şöyle idi:

“görmeyen bir çocuğun arzusu

İşitiyorum ki güneş çok güzelmiş suyun üzerine düşen ağaçların görüntüsü görülmeye değermiş cıvı cıvı öten kuşlarda bilhassa görülecek şeylerdenmiş

işitiyorumki çiçeklerin renkleri kokularından daha güzelmiş dereler dağlar çayırlar sular ormanlar bilhassa güneş doğarken çok tatlı çok güzel olurmuş bu güzellikler karşısında insan hayrette kalırmış

ancak ben ne gürültüsünü duyduğum denizi ne o çiçeklerin rengini ne gökyüzünü ne güneşi ne o güzel meyveleri ne kuşları ne aydınlığı göremediğim için asla üzgün değilim

hayır allahım hayır şu geçici dünyanın güzelliklerinden hiç birini arzu etmiyorum ah heyhat ne olur bir kez annemi görseydim”

Diğer çocuklar durmadan yazıyor ve zaman zaman gelip öğretmenlerine bir şeyler soruyorlardı. Esra'nın yazmak bir yana kaleme bile gücü yetmiyordu. İki eli iki yanağında, dalgın gözlerle hep bir noktaya bakıyor, arada bir saçlarını parmaklarına dolayıp çekiştiriyordu.

Yusuf öğretmen, onu baştan beri dikkatle izliyordu. Hatta ders içinde bile olsa “Gelip gelip kravatımla oynayacak, çantamın şifrelerini bozacak, nazlanıp kedi gibi yanaklarını omuzlarıma süreceksin ya da en azından birkaç kez kuşlarının adını soracak” diye bekledi. Ama ne gezer... Esra pörsümüş bir gül gibiydi. Yusuf öğretmen de çaresiz bir bahçıvan. Belli ki Esra, kendi gönül dünyasında bir geziye çıkmıştı. Dersin sonuna kadar ancak yazının başlığını bitirebilmişti. Bir ara öğretmenin yanına gelip;

“Öğretmenim, ben bunu sonra yazsam olmaz mı?” diye fısıldadı.

“Olur.”

Gözleri nemliydi.

O günün dersleri bittiğinde, yatsı çoktan geçmiş, ayaz iyice artmıştı. Paydos zili ile çocuklar, sevinçle dışarı fırladı ve koşarak evlerine gittiler. Arkalarından Yusuf

öğretmen de lambaları söndürüp dışarı çıktı. Esra dış kapının önünde çantası ile uğraşiyor, oyalanıyordu. Gecenin bu karanlığı umurunda bile değildi. Nasıl olsa arkadaşlarını da savmıştı. Sınıftaki sessizliğini şimdi alt edecek, ders boyunca hafızasını kemiren bir sürü soruya cevap arayacaktı. Yine kollarını iki yana açıp;

“Tamam... Dur öğretmenim...” dedi. Boğuk bir sesle ve hesap sorarcasına;

“O çocuk niye göremiyor?..”

“Doğuştan öyleydi... Gözleri...”

“Doktora gitmedi mi?..”

“Gitti.”

Gözlük vermediler mi?”

“Onun için gözlük... Şey...”

Annesini hiç görmedi mi?..”

“Galiba...”

“Büyüyünce yine göremeyecek mi?”

“Ne yazık ki...”

Yusuf öğretmen Esra'nın tepkisini anlıyor ve onu rahatlatmak istiyordu. Ancak Esra, sadece dinliyor gözükiyordu. Soruları da boşunaydı. Belli ki o, kafasında oluşan karanlığı yargılıyordu. Haksız da değildi. Çünkü onun dünyasında karanlığa yer yoktu. Her taraf günlük- güneşlik ve bütün çocuklar mutluydu. Onun tertemiz kalbi ve beyni, dışarının gürültüsünden ve hayatın bazı gerçeklerinden habersizdi.

“Bak Esracığım.” dedi Yusuf öğretmen. “O çocuk büyüdü, iyi bir müzisyen oldu. Annesi için çok güzel şarkılar yaptı. Annesi de o da çok şimdi mutlu. Tamam mı?”

Esra, çaresiz başını salladı.

“Tamam, öğretmenim.” diyebildi. Yusuf öğretmen;

“Çok üşüdün, haydi git artık. Annen seni bekler.” diye işi tatlıya bağlamak istedi. Tam ayrılacaklardı. Esra gidecek oldu, gidemedi. Güçlkle kafasını kaldırdı;

“Ama benim annem evde yok.” diye içini çekti. Sonra hıçkırarak; “Akşam işine gidiyor. O geldiğinde ben hep uyumuş oluyorum. Lütfen babama söyle, göndermesin bir daha!” dedi ve hızla yürüdü. Yusuf öğretmen arkasından;

“Oldu, söylerim Esracığım. Kuşlarına benden selam götür.” deyip el salladı.

Hamburg, 06.12.1993

EK 3**ÖZLÜ SÖZLER**

Çok yıldırım düşmesi dağların yüksekliğine zarar vermez.

Kur kazan, dost kazan.

Nerede başsız başlar,
Orada kavga başlar.

Şiir; sözün güzelini aramaktır.

Şiir, kelimeleri torunlar için saklayan çelik bir kasadır.

Kitaplardaki hastalıkların, her zaman okuyucuya sirayet etme ihtimali vardır.

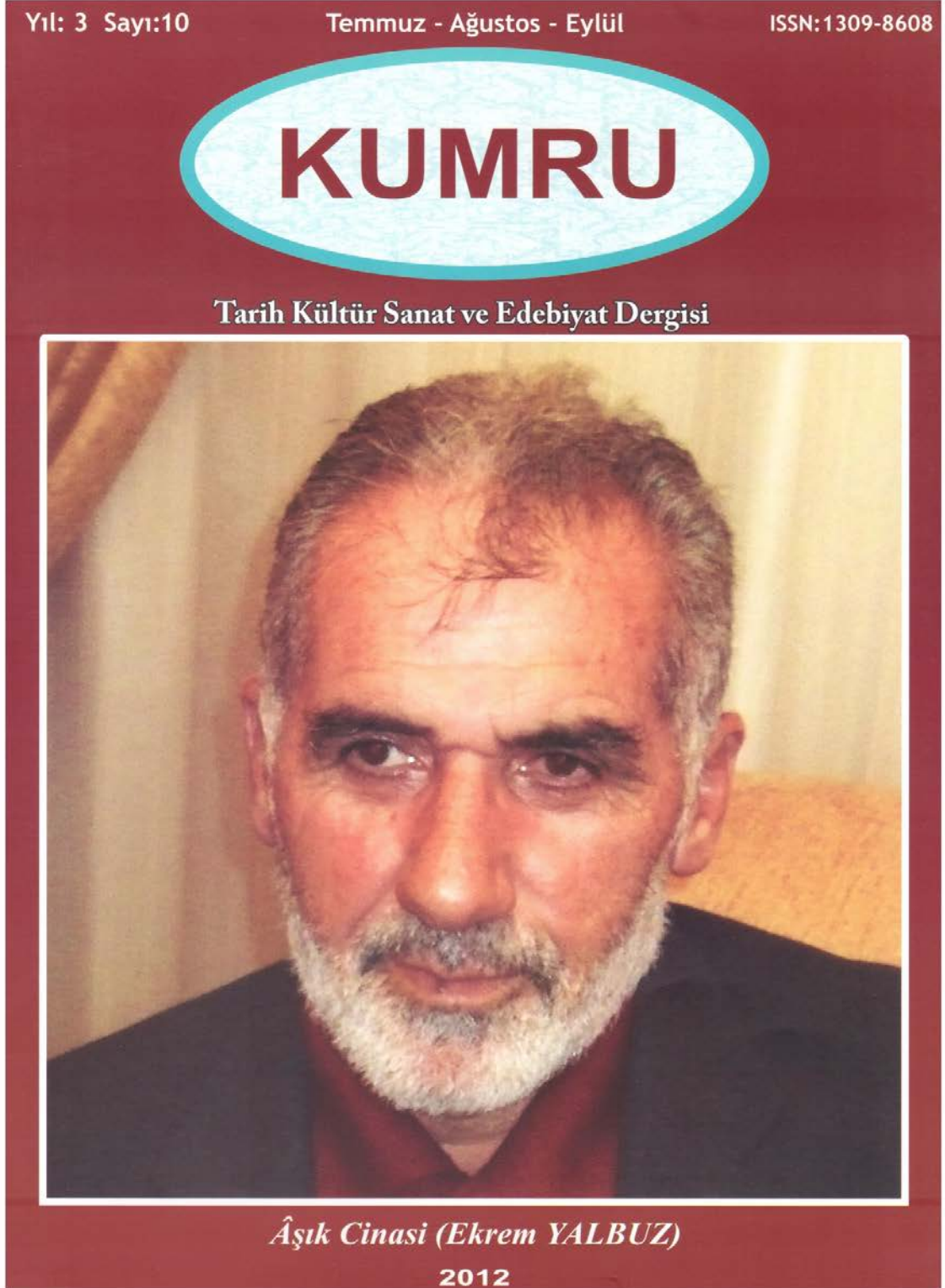
Şiir; güzeli anlatmak değil, güzel anlatmaktır.

Şairlik; Tac Mahal'i anlatmak değil, Tac Mahal inşa etmektir.

Güzel bir bakışı, bin güzele değişmem.

EK 4

FOTOĞRAFLAR

Kumru Dergisinin (2012) 10. sayısının kapak fotoğrafı

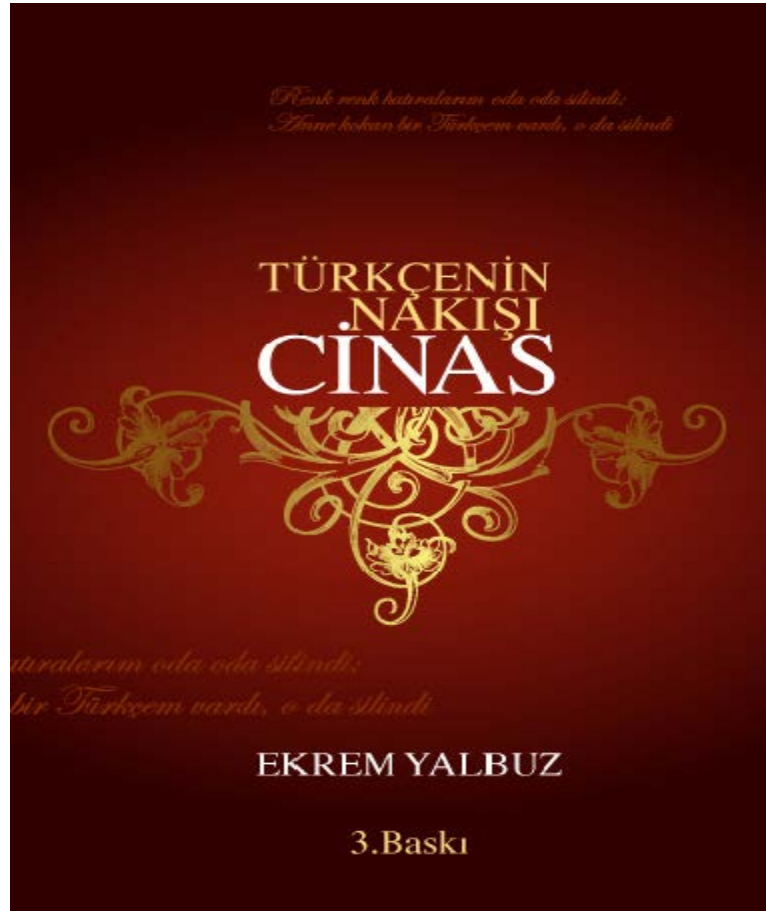
Âşık Cinasî'nin, TRT Koro Şefi Tekin Büyükkaya tarafından bestelenen, Yücel Paşmakçı tarafından seslendirilen "Sarıkamış" adlı eserinin icra edildiği konser

Konser sonrası Âşık Cinasî'ye plaket verilirken

Âşık Cinasî “Cinas Sanatı” ile ilgili Düzce’de sunum yaparken

Âşık Cinasî (Ekrem YALBUZ)’nin “Türkçenin Nakışı Cinas” adlı kitabının kapağı

Hamza KOLUKISA – Âşık Cinasî

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Hamza KOLUKISA
Doğum Yeri ve Tarihi	Kahramanmaraş / Göksun - 1977
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü'nde lisans öğrenimini tamamladı (1994-1998).
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Ana Bilim Dalında yüksek lisansını tamamladı (1999-2001).
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
İş Deneyimi	
Çalıştığı Kurumlar	1998-2007 yıllarında aralıksız olarak Milli Eğitim Bakanlığına bağlı değişik okullarda Türkçe/Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği yaptı.
	Bakanlıklar Arası Ortak Kültür Komisyonu tarafından 2007-2012 yıllarında Gürcistan Batum Şota Rustaveli Devlet Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde Okutman olarak görevlendirildi.
	2012 yılından beri Erzurum Merkez Ticaret Meslek Lisesinde Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni olarak çalışmaktadır.
İletişim	
E-Posta Adresi	hamzakolukisa@hotmail.com
Tarih	02.06.2014